

Centre for Studies in Social Sciences, Calcutta

Documentation of rare Assamese books in collaboration with Assam Sahitya Sabha, Jorhat and the Ford Foundation: microfilmed and digitised in October 2006

Record No: 2006/109	Language of work: Assamese
Author (s) / Editor(s): ☒ Jolendra Nath Goswami	
Title: জলেন্দৰ নাথ গোস্বামী	
Transliterated Title: Asama Saikhataya Sabha Patraikat	
Translated Title: magazine of Assam Sahitya Sabha	
Place of Publication: Jorhat	Publisher: Assam Sahitya Sabha - Jorhat
Year: 1961 (1883 Sak)	Edition:
Size: 23 1/2 cms. 92+79+54 pages	Genre: Magazine
Volumes: 20 - 3 issues	Condition of the original: Part II
Remarks: 81st. 1st vol. published in the year 1929 and has been continuing.	
Holding institute: Assam Sahitya Sabha, Jorhat	Microfilmed and digitised by: Centre for Studies in Social Sciences, Calcutta, 2006.

Microfilm Roll No:	From gate:	To gate:
--------------------	------------	----------

5002/972 110
US/DC/8/9555

অসম সাহিত্য সভা পত্রিকা

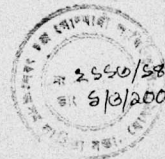
বিংশ বছর ।

। প্রথম সংখ্যা

১৮৮৩ শক

$\frac{১৫}{৫৭}$

সম্পাদক : - শ্রীযতীন্দ্রনাথ গোস্বামী

সূচীপত্ৰ

বড়ো-কছাৰী জাতিৰ দৰ্শন—শ্ৰীৰাজমোহন নাথ, বি-ই, তত্বভূষণ	...	১
টাই জাতিৰ বুৰঞ্জী—শ্ৰীঅশ্বেশ্বৰ চেতিয়া ফুকন	...	১১
সেওধনী-বৃত্ত—শ্ৰীহেমন্ত কুমাৰ শৰ্মা, এম-এ	...	১৩
বল্লভোল নাৰায়ণ মেনন—শ্ৰীৰবীন চৌধুৰী	...	১৭
অসমীয়া ভাষাৰ বোৱঁতী হুঁতি—শ্ৰীশ্ৰমোদচন্দ্ৰ ভট্টাচাৰ্য্য, এম-এ	...	১৯
চুটিয়া জাতি—শ্ৰীসৰ্বানন্দ বাৰু কুমাৰ, বি-এ	...	২১
কবিতা আৰু চুৱৰাব কবিতা—শ্ৰীসৰোজকুমাৰ দত্ত, এম-এ	...	২৮
অসমীয়া জন-বিধাসৰ কেইটামান দিশ—শ্ৰীহৰেশ্বৰ দেৱ গোস্বামী, এম-এ	...	৩৪
বৰীশ্ৰনাথ ঠাকুৰ আৰু নোবেল প্ৰাইজ—শ্ৰীবিপিন কুমাৰ বৰগোহাঁই, এম-এ, বি-এল	...	৩৬
বৈদিক যুগত ভাৰতৰ শিক্ষা-পদ্ধতি—শ্ৰীযোগীৰাজ বসু, এম-এ	...	৪১
হৰ-মোহন—শ্ৰীমোহনচন্দ্ৰ মহন্ত, বি-এল	...	৪৭
সংগ্ৰহালয়ৰ সংস্থান—শ্ৰীশ্ৰেমধৰ চৌধুৰী, এম-এ, বি-এল	...	৫০
পুথি পৰিচয়	...	৫৪
অসম সাহিত্য সভাৰ কাৰ্য্যনিৰ্বাহক সভাৰ বিৱৰণ—প্ৰধান সম্পাদক	...	৫৭
সম্পাদকীয়	...	৮২
অসম সাহিত্য সভাই দাখিল কৰা নিবেদন।	...	৮৪

অসম সাহিত্য সভা পত্ৰিকা

পত্ৰিকা সম্পাদনা উপ-সমিতি :-

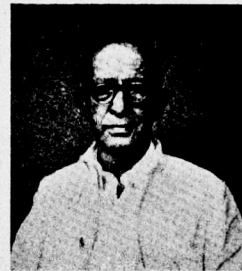
- (১) শ্ৰীহৰিশ্ৰাসাদ নেওগ, এম-এ
- (২) শ্ৰীলীলা গগৈ, বি-এ
- (৩) শ্ৰীঅন্ননীচন্দ্ৰ বৰা, এম-এ
- (৪) প্ৰধান সম্পাদক
- (৫) শ্ৰীশ্ৰমোদ চন্দ্ৰ ভট্টাচাৰ্য্য, এম-এ
- (৬) পত্ৰিকা সম্পাদক

কম-১৯৬৪ সন

মুদ্রা-১৯৬২ সন

জাতীয় বই আন্দোলন সমিতি

ড. বুদ্ধেশ্বর শর্মা

অসম সাহিত্য সভা

পত্রিকা

বিংশ বছৰ

১৮৮৩ শক. বহাগ-শাওণ

প্রথম সংখ্যা

বাড়ো-কছাৰী জাতিৰ দৰ্শন

ঐ বাজমোহন নাথ

বাড়ো জাতি

কছাৰী জাতি বিশাল বাড়ো জাতিৰ এটা শাখা বা ফৈদ। বাড়ো শব্দৰ আন আন ৰূপ হৈছে—বড়ো, বৰো, পৰো, বনোক পাবোক। ভাৰতবৰ্ষৰ উত্তৰত আৰু চীন মহাদেশৰ উত্তৰ আৰু পশ্চিম অঞ্চলত অৱস্থিত তিব্বত আৰু মঙ্গোলিয়া দেশ বাড়ো দেশ বুলি জনাজাত।

বাড়ো শব্দৰ আভিগুৰি সম্পৰ্কে এটা মত হৈছে যে, ই সংস্কৃত বাজা বা বাগ্‌ভূমি বাচক 'বৰ্হ' শব্দৰ অপভ্ৰংশ। যেনে, ভবতৰ বাজা—ভাৰতবৰ্হ। আগতে হেনো গোটেই তিব্বত আৰু মঙ্গোলিয়া

অঞ্চলৰ মাজেহে নিজৰ দেশক বৰ্হ অৰ্থে 'বড' বা 'বড়' বুলিছিল; আৰু তাতে হববড, কুববড, ফিৱালা বড নামে কেবাখনো খণ্ড বাজা আছিল। পিচৰ নামেৰেই পৌৰাণিক যুগত যথাক্ৰমে হৰিবৰ্হ, কুকবৰ্হ ইলাপুতবৰ্হ ৰূপে জনাজাত হৈছেগৈ।

মহাভাৰতত কিন্তু তিব্বত দেশক 'বসান্তি' নামে উল্লেখ কৰা হৈছে (কৰ্ণ পৰ্ব, ৪২ অধ্যায়)। তৃতীয় প্ৰথম শতিকা মানত গ্ৰীচ দেশীয় এজন নাৰিকৈ লিখা—“পেৰিপ্লাচ” নামে গ্ৰন্থতো তিব্বতীসকলক— “কটায়াগাচৰ, চেপেটা মুখাকৃতি যুক্ত, শাস্তিৰিয়, অসভা

বেসতি জাতি" (Periplus—para 65) বুলি বর্ণোৱা হৈছে। মহাভাৰতত উল্লিখিত বসতি দেশৰ অধিবাসীসকলেই পেৰিলাচৰ বেসতি জাতি। কোনো কোনো পণ্ডিতৰ মতে বসতি কৰা ঠাই অৰ্থাৎ বস্তু অৰ্থত তিব্বতৰ নাম বসতি বুলি কোৱা হৈছিল। তিব্বতী দেৱানত বস্তুৰ উচ্চাৰণ বস্তুতি; তাৰ পৰা বস্তুতি+বছ, ক্ৰমাৎ তিব্বত হৈ পৰিছে। আন এজন পণ্ডিতৰ মত প্ৰেয়ে যে, বস্তুতি শব্দৰ অৰ্থ বৌদ্ধ-যাজক বা পুৰোহিত, আৰু তেওঁলোকৰ দেশ বুলি দেশৰ নাম হৈছে—তিব্বত; কিন্তু এই ব্যাখ্যা ভুল। * আগৰ ব্যাখ্যা মতে 'বস্তুতি + বছ'ৰ অৰ্থ হয় বসতি কৰা বাসভূমি বা ৰাজ্য, অৰ্থাৎ বস্তুত থকা মাহুহ-বিলাকৰ ৰাজ্য বা বস্তু-পূৰ্ণ ৰাজ্য।

এই ভাৱে বিশাল ৰাজ্যখনৰ বিভিন্ন বস্তুত বিভিন্ন দেৱান আৰু ধৰ্ম্মাচৰণ-যুক্ত মাহুহৰ বসতি আছিল; তেওঁলোক গাইঙীয়া আৰু সমষ্টি ভাৱৰ সাধাৰণ বড়ো সজ্জাৰ খাবা জনাজাত হলেও, প্ৰতি বস্তুৰ মাহুহৰ একোটা খেলগ জাতিবান্ধক নাম আছিল। বড়ো দেশৰ ভিন্ ভিন্ বস্তুৰ জাতিবান্ধক ভিন্ ভিন্ সময়ত পৃথিবীৰ ভিন্ ভিন্ দেশলৈ গৈ বসতি কৰিছিল, আৰু এই ভাৱে ভাৰতবৰ্ষৰ বিভিন্ন অঞ্চললৈকে আহিছিল।

পণ্ডিতসকলৰ মতে অসম-ৰাজ্যত বাস কৰা কছাৰী, বাতা, মেচ, হাজা, লালা, মিকিৰ, গাৰো আৰু নগা জাতিৰ কেইটামান ফৈদ এনে ধৰণৰ বড়ো জাতিৰ অন্তৰ্গত।

বড়ো শব্দৰ আধ্যাত্মিক ব্যাখ্যা:—

বড়ো শব্দৰ আন এটা আধ্যাত্মিক ব্যাখ্যাও হ'ব

* যোৰ Background of Assamese Culture ত এই ভুল ব্যাখ্যা অহুসৰণ কৰা হৈছিল।—লেখক

পাৰে, আৰু জাতিবান্ধক শব্দৰূপে এই অৰ্থই বেচি সমীচীন বুলি ধাৰণা হয়।

ঊষ্মীয় ষষ্ঠ শতিকামানত তিব্বতত বৌদ্ধ ধৰ্ম প্ৰথমতে প্ৰচাৰ হোৱাৰ আগতে তিব্বতত যি আদি ধৰ্ম আছিল, আৰু আজিলৈকে ঠায়ে ঠায়ে আছে, সেই ধৰ্মৰ নাম—'বন' ধৰ্ম। ইয়াক বন-পো ধৰ্মও বোলে;—পো শব্দ মাহাশাঘাটক। "বন" শব্দৰ আন আন ৰূপ হল—বল, বড়, ব-ৰ, প-ব। সেই ধৰ্ম্মাৱলম্বীসকল যথাক্ৰমে বনে, বলো—বড়ো—বৰা,—পৰো নামে জনাজাত। 'বন' শব্দৰ আন এটা ৰূপ—পনো হয়; সেইমতে সেই ধৰ্ম্মাৱলম্বীসকলৰ নাম—পনী, পনীয়া বা বণিয়া।

তিব্বতৰ আদি 'বন' ধৰ্ম সম্পৰ্কে পাশ্চাত্য পণ্ডিত-সকলে কব খোজে যে, এই ধৰ্মত দৰ্শন-তত্ত্ব বোলা একোৱেই নাই; ইয়াত গছ, শিল আৰু ভূত-প্ৰেতৰ পূজাই প্ৰধান আচাৰ। নানা প্ৰকাৰ ভূত-প্ৰেত, দৈত্য-দানৱ আৰু জন্তু জাৰোৱাৰ মুখা পিঙ্গি পুৰোহিতত তাত্ত্ব নৃত্য কৰা; নানা প্ৰকাৰ যাহু-বিয়া মাৰণ-উটাটনাদি ক্ৰিয়াৰ দ্বাৰা অপায়-অক্লম দূৰ কৰাত তেওঁলোক বৰ পাৰ্গত। তেওঁলোকে কীৰ্ত্তন সাপৰ পূজা কৰে। প্ৰতি বছৰে এটা বিশেষ দিনত সকলো সন্মিলিত হৈ ভেড়া, কুকুৰ আৰু বান্দৰৰ মঙহ বান্ধি ভোজ খায়; আৰু প্ৰতি তিনিবছৰৰ মূৰত এদিন এছাৰ নিশাত পুৰোহিতসকলে এটা গুখ মৰাৰ ওপৰত বহি বলদ, ঘোড়া আৰু মাহুহ বলি দি মক-মঙহৰ এটা মহাভোজ পাতে। এই ভোজত দেশৰ সকলো প্ৰজা সন্মিলিত হৈ মৰণ-পণ কৰি দেশৰ স্বাধীনতা বৰা কৰিবলৈ শপথ গ্ৰহণ কৰে। কিন্তু এই ধৰ্ম্মযাজকসকলৰ হাতত ভাৰতবৰ্ষীয় সংস্কৃত ভাষাত লিখা তত্ত্বৰ বীজমন্ত্ৰৰ দৰে বৃষ্টিৰ নোৱাৰা ভাষাত

লিখা মন্ত্ৰ সমৰ্থিত বৰ ডাঙৰ ডাঙৰ গ্ৰন্থও আছে (Encyclopaedia of Religion & Ethics)।

পাশ্চাত্য পণ্ডিতসকলে যে এই বন বা বন পো ধৰ্মৰ অন্তৰ্নিহিত তত্ত্ব-সম্পৰ্কে একো বৃষ্টিৰ পৰা নাই, ওপৰৰ বৰ্ণনাৰ পৰা স্পষ্টকৈ বুজা যায়। উপনিষদৰ মতে ব্ৰহ্মৰ আন এটা নাম হল—'বন'—'তৎহৃতদনঃ নাম; তৎ বনমিত্যুপাসিতবাম্' (কেন—৪।৩)। অৰ্থৰূপেদেত এই বন-ব্ৰহ্মৰ জগৎ-সৃষ্টিকাৰক আদি ৰূপৰ নাম দিয়া হৈছে—'বন', আৰু তেওঁক কোৱা হৈছে—আজদেৱ (অখৰ্গবেদ ৪।১.১)। পৌৰাণিক কাহিনীৰ মতে বেন-বন্ধাৰ সৌহাৰত মখন কৰাৰ ফলত পৃথিবীত শস্ত্ৰাদি উপজিছিল। গ্ৰীক দৰ্শনত এই বেনৰ কাৰ্যকাৰিকা প্ৰকৃতি-শক্তিৰ বোলা হৈছে ৱিনাছ (Venus),—তেওঁ জীৱনী শক্তিৰ উচ্চাসৰ বেগ (Elan Vital), প্ৰেম আৰু সৌন্দৰ্যৰ দেৱী (Goddess of love and beauty)। প্ৰাচীন যুগত মধ্য প্ৰাচ্যাৰ বেবিলন, পেলেষ্টাইন আদি দেশত পৃথিবীৰ শক্তি উৎপাদন কৰোতা, পৃথিবী মাতৃৰ গিৰিয়েক-স্বৰূপ দেৱতাৰ নাম আছিল "বান" আৰু সেই দেৱতাৰ প্ৰতীক আছিল হিন্দুৰ বাণ-লিঙ্গ শিৱ-মূৰ্ত্তিৰ দৰে এডোখৰ শিল—Baal symbolised in conical upright stones, much like the linga of the Hindus, was venerated by some of the Hebrews as the male principle of reproduction, the husband of the land that he fertilised" (Our Oriental Heritage—W. Durant, p. 309)। হিন্দুৰ

বাণলিঙ্গৰ বাণটো দেহৰ পঞ্চতৰ আৰু ইশ্ৰিয়াদিয়ে আশ্ৰয় কৰি থকা প্ৰাণ শক্তিৰ উচ্চাসৰ বেগ। "তে প্ৰকাশ্যভিবাগ্নি-বয়ম্ এতদ্ বাণম্ অৰ্ণভতা বিধাৰয়ামঃ" (প্ৰেশ্বোপনিষদ ২।২)। এই বাণৰ উচ্চাৰণ বাণ, বাড়। বাল দেৱতাৰ প্ৰকৃতিৰ নাম আছিল ৰাজী-বেইলী। 'বন্ধা'ৰ প্ৰশিদ্ধ শাহ, আৰু ৰাজীৰ প্ৰতিশব্দ—শাহী। এই শাহী শব্দটো ছাই বা কাই ৰূপেও উচ্চাৰণ আৰু ব্যৱহাৰ কৰা হৈছিল। প্ৰাচীন যুগৰ মধ্যপ্ৰাচ্যত সেই কাৰণে এই দেৱী ছাই-বেইলী, কাই-বেইলী নামে জনাজাত। তেওঁক মান-মা অৰ্থাৎ মহামায়াও বোলা হৈছিল। প্ৰাচীন যুগৰ ভাষ্কৰ্য—মূৰ্ত্তিত তেওঁ সিংহবাহিনী আৰু দীঘল-বাহী বান্দনকাৰিনী।

প্ৰাচীন গ্ৰীক পুৰাণত 'পন' নামে এজন দেৱতাৰ উল্লেখ আছে। তেৱী বস্তুবাদক আৰু কাঠ-কটীয়া আৰু মেঘ-বৰীয়াসকলৰ দেৱতা। তেওঁৰ বাঁহীৰ সুবৰ তাল অহুসৰি চিহ্নহুৰাব্যৱৃত্ত হাবম্ন পৰ্বতৰ শিখৰৰ তলৰ গছবৰ পৰা ওলোৱা পানীৰ উষ্ণ জৰ্ডন নৈৰূপে প্ৰবাহিত হৈ গোট্টেই বাষ্কাক উৰ্দ্ধৰা কৰিছিল। বীতিমতে এই দেৱতাক সন্মান নকৰিলে, তেওঁ জীৰণ ৰূপ ধৰি হাবিৰ কাঠ-কটীয়া আৰু মেঘপালকসকলক ভয় বুৱাইছিল; আৰু জৰ্ডন নৈৰ বান-পানীৰ দ্বাৰা পৰা থকাই আৰু দেশ বুৰাই প্ৰজাৰ প্ৰাণত ত্ৰাসৰ সঞ্চাৰ কৰিছিল। সেই কাৰণে ইৰাজী ত্ৰাস-বান্ধক শব্দটো পন-দেৱতাৰ নামৰ পৰা ওলাইছে—Pan-ic। হাবম্ন পৰ্বতৰ গছবৰ প্ৰাচীন কটীয়া পন-দেৱতাৰ মন্দিৰ আৰু তেওঁৰ পুৰোহিত শ্ৰেণী পনী, পনীয়াবা বণিয়াসকলৰ গাৱঁৰ ধ্বংসাৱশেষ আজিলৈকে পৰি আছে। স্বৰূপেদত পনীসকলক দেৱৰ-কামী, ৰূপণ (১।১৪১১) আৰু জ্ঞান-গোপনকাৰী পণ্ডিত (১।১১১২) বোলা হৈছে, আৰু কোৱা হৈছে

* দৰ্শনমী সৱাগৌসকলৰ এটা শ্ৰেণীৰ নাম বন। আন এটাৰ নাম অৰণ্য-গৃহ দাৰ্শনিক হৰমুগক গ্ৰন্থৰ নাম আৰণ্যক। গৃহ তত্ত্বমুগক গীতক বৈদিক যুগত কোৱা হৈছিল—আৰণ্য-বেদগীত; অসমীয়াত বোলা হয় বন-গীত।

নে, তেওঁলোকে মূৰ তল অংশ চাৰিওপিনে চুলি খুৱাই ওপৰৰ ফালে নৈৰ পাৰত থকা জোপোহাৰ দৰে দীঘল বাবৰি বাখিছিল—“অধি বুবু: পনীনাঃ বৰ্মিতে মূৰ্ছন্থাঃ, উকঃ কফো ন গাভাঃ” (স্ব ৩৪৫ ৩১)—
 ঠিক যেনেদৰে আজিকালিও গাঁৱৰ বুঢ়া-মেথা, ভকত, পণ্ডিত আৰু কোনো কোনো পৰ্বতীয়া জন-
 জাতিৰ মাহুহে কৰে। উত্তৰ আমেৰিকাৰ প্ৰাচীন
 অধিবাসী মায়া আৰু আজতেক জাতিৰ আগতে
 সেই দেশৰ মিচিচিপি নৈৰ উপত্যকাত মাটিৰ
 স্তম্ভ আৰু গোম-ধানৰ আগ পূজা কৰোঁতা যোগ-
 সাধক পনী (Pawnee and Sioux)
 নামে বৰ পৰাক্ৰান্ত ছুটা জাতি আছিল। ওচৰ-
 চুববীয়া-গাঁৱৰ মাহুহে ছুটা লৰা-ছোৱালীক “পনী
 আহিছে” বুলি ভয় খুৱাইছিল।

তিকা-ভাষাত ‘পন’ শব্দৰ অৰ্থ পণ্ডিত, চেনে
 শব্দৰ অৰ্থ মহান, ডাঙৰ। লামা শব্দটো আচলতে
 ব্ৰাহ্মা; অৰ্থ হল ওখ খাপৰ সাধক—যি জনে
 নিজকে বিশ্ব-ব্ৰহ্মাণ্ডৰ লগত এক বুলি উপলব্ধি
 কৰিছে। আজিকালি তিব্বতৰ বাজেনৈতিক বিপৰ্যয়
 সম্পৰ্কে সকলোৱে পন-চেনে-লামাৰ নাম শুনিছে।
 এই পন-চেনে-লামা-এটা পদবি; —অৰ্থ হল—মহা-
 পণ্ডিত সাধক। তেওঁ দলৈ লামাৰ শিকা-দীক্ষাৰ
 গুৰু। অসমত পানী-কোচ বা পনী-কোচ নামে
 এটি জাতিৰ কথা সকলোৱে জানে। মহাপুৰুষ
 শব্দব্দৰেৰে প্ৰথম জীৱনত নগাওঁ জিলাৰ বৰদোৱা
 অঞ্চলত ‘কছাৰী আহিছে’ বুলি জাসৰ সৰুৰ
 কৰাৰ কথা চৰিত পুথিত আছে।

আকৌ বেদ আৰু উপনিষদত পৰ, বৰ আৰু
 অপৰ, অৰব বুলি জগৎ আৰু জ্ঞান সম্পৰ্কীয় দুবিধ
 সজ্ঞা আছে। ইহ জগতৰ নাম অপৰ বা অবৰ,
 আৰু ইহলোকৰ জ্ঞান বা বিজ্ঞাৰ নাম অপৰাজ্ঞান,
 অপৰাবিজ্ঞা। আমি নেদেখা স্বৰ্গাদিলোকৰ নাম

পৰ বা বৰলোক, আৰু সেই সম্পৰ্কীয় জ্ঞান আৰু
 বিজ্ঞাৰ নাম পৰা জ্ঞান বা পৰা বিজ্ঞা—(মুণ্ডকোপ-
 নিষদ ১।১।৪,৫)। ব্ৰহ্মই পৰ বা বৰ। ইশ্বৰ
 শব্দটোও ইশ্ব+বৰ। মিকবসকলে কছাৰী
 জাতিক পাৰো বা পাৰোক বোলে। নগাওঁ জিলাৰ
 ডককাৰ ওচৰৰ আকাশী-গাভা আৰু উৰ্পালা নামে
 ঠাইত পুৰণিকলীয়া কছাৰী-বজাৰ হাটলীৰ ধ্বংসা-
 ৱশেষ থকা অঞ্চলৰ নাম পাৰ-খোৱা বা পাৰক
 খোৱা।

গতিকৈ দেখা গল যে, বড়ো, বৰো, পৰো, পনী
 সংজ্ঞাবোৰে তিব্বত অঞ্চলৰ পুৰণিকলীয়া একেধৰ
 ব্ৰহ্মবাচক বনব্ৰহ্মাৰ দাৰ্শনিক মতৰ ওপৰত
 প্ৰতিষ্ঠিত। সেই ধৰ্ম্মমতাত্মকলীয়া লোকসকলে ধৰ্ম্মক
 ভিত্তি কৰি দলৱদ্ধ হৈ একোজন দলপতিৰ তলত
 একোখন বস্তি, খেল বা ৰাজ্যৰ গৰাকী হৈ বসবাস
 কৰিছিল। তেওঁলোকে ধৰ্ম্মৰ বান্ধোনত বান্ধ খাই
 জীৱন-পণ কৰি দেশৰ স্বাধীনতা বক্ষাৰ কাৰণে
 একতাবদ্ধ হৈ আছিল (Their Nationality was
 a spiritual fraternity of unity of thought
 and action)।

আগৰ দিগত এনে ধৰণৰ ধৰ্ম্মকেন্দ্ৰিক জাতিৰ
 প্ৰমাণ ভূমাসাগৰৰ প্ৰাচীনতম সভ্যতাৰ কেন্দ্ৰ ক্ৰীট
 দ্বীপতে পোৱা যায়। সেই দেশৰ বজাৰ পদবি
 আছিল মীনস্। তেওঁ আছিল পুৰোহিত, ৰাজা-
 পালক আৰু ইহলোক-পৰলোকৰ ত্ৰাণকৰ্তা, স্বয়ং
 ইশ্বৰৰ পুত্ৰ (Mino, the son of Zeus)।
 দেশবাসীসকল মীনোৱান জাতি নামে জনাজাত
 আছিল। তেওঁলোকে আছিল সৃষ্টিৰ প্ৰথম ব্যঞ্জন
 তৰ মীন বা মন্ত্ৰ দৰ্শনাৱলী, যি দৰ্শনক ভিত্তি কৰি
 পিচৰ যুগত হিন্দুৰ পৌৰাণিক মন্ত্ৰ অৱতৰত কল্পনা
 কৰা হৈছে এই মীনোৱান জাতি সম্পৰ্কে আধুনিক
 প্ৰখ্যাত বুৰঞ্জীবিদ জোয়েনবি চাহাৰৰ মত হৈছে—

“Minoan—we are naming a society
 after the people who established the
 universal state into which the society
 was incorporated in its last phase.”
 (The Study of History -Vol I, P 94,
 f. n.—Toynbee).•

কিৰাত জাতি

বেদ, উপনিষদ বা পুৰাণাদিত ব্ৰহ্মবাচক বন, বৰ,
 পৰ, বেদ আৰু জাতিবাচক পনীৰ উল্লেখ থাকিলেও
 বৰো দেশ বা বড়ো জাতিৰ উল্লেখ নাই। তিব্বত
 আৰু মঙ্গোলিয়া অঞ্চলৰ নাম বসতি আৰু কিৰাত
 দেশ, কিৰাত ৰাজ্য বুলি বৰ্ণোৱা হৈছে। কিৰাতক
 এটা জাতি বুলিও উল্লেখ কৰা হৈছে। অৰ্থবোধত
 পৰ্বতৰ চেলামীত সাপৰ বিষৰ দৰৰ তোলোতা
 কিৰাত জাতিৰ গাভৰুৰ উল্লেখ আছে—“কৈৰাতিকা
 কুমাবিকা সকা খনতি ভেম্ৰজম্” (অথ ১০।৪।১৪)
 শুক্ৰযজুৰ্বেদ ৰাজসনৌী সংহিতাত কিৰাতসকলক
 ওহাবাসী “গুহাভাৱিকিৰাত” (৩০।১৬) বোলা হৈছে;
 অমলকোষ অভিধানত কিৰাতক শ্ৰেষ্ঠজাতি বোলা
 হৈছে—“ভেদাঃ কিৰাত শবৰ পুলিন্দা শ্ৰেষ্ঠজাতয়ঃ”।
 “চিৰতা নামে জনাজাত দৰবৰ আন এটা নাম—
 “কিৰাত-তিক্ত” অৰ্থাৎ কিৰাত-তিতা।

মহাভাৰতত চীন, দৰব, হুৰাৰ দেশৰ উত্তৰত
 কিৰাতৰাজ্য স্বৰাভৰ ৰাজ্যৰ উল্লেখ আছে (বনপৰ্ব
 —১৭৬ অধ্যায়); ভাৰতবৰ্ষৰ পশ্চিম অঞ্চলৰ
 সাগৰৰ পাৰত কিৰাত, যৱন আৰু শকজাতিৰ
 বাহ্যকো (সভ্যসৰ্ব্ব—৩১ অঃ) উল্লেখ আছে।
 যুধিষ্ঠিৰৰ ৰাজস্বয়ং যজ্ঞত—“উদয়চলবাসী ৰজাসকল,
 কাৰুদদেশীয়া ভূপালবৰ্গ, সমুদ্রান্তবাসী ভূপতিবৰ্গ,

• ‘মন্ত্ৰজাতি আৰু মন্ত্ৰ দৰ্শন’—অসম সাহিত্য সভা
 পত্রিকা, অষ্টাদশ বছৰ ২য়, ৩য় সংখ্যা শ্ৰীৰাজমেহন নাম।

লৌহিত্য নৈৰ চুয়াপাৰৰ ৰজাসকল আৰু ক্ৰমবৰ্ধা,
 ক্ৰমবৰ্দ্ধ, চৰ্ম-বসন শিকোতা, ফলমূল খাই জীৱন-ধাৰণ-
 কৰোঁতা কিৰাতসকলক দেখিলে।। এওঁলোকে চন্দন,
 আগৰ কাঠ, চামড়া, সোণ, মণিমুক্তা, হুগন্ধি ত্ৰব্য,
 অসংখ্য কিৰাতদাসী, দুৰ দেশৰ হৰিণা পত্ৰ, পদ্মা
 আৰু পাৰ্বত্য মণিআদি উপহাৰ সামগ্ৰী লই থিয়
 হৈ আছিল” (সভা—৫১)। প্ৰাগজ্যোতিষেশ্বৰ
 ভগদত্তৰ উত্তৰ দেশবাসী কিৰাত, চীন আৰু সাগৰৰ
 উপকূলবাসী বহুত সৈদ্ধ আছিল (সভা—২৫)।
 কালিকা পুৰাণৰ মতে কিৰাতসকল আছিল
 সোণবৰণীয়া, কটীয়া দাঁড়ি গোফহীন, কেঁচা মঙহ
 আৰু মন-খোৱা, আৰু একোজন দলপতিৰ অধীনত
 হুশুখল সমাজ-বন্ধোনত বান্ধ খাই থকা বৰ যুগলক
 জাতি। নৰকাহুৰে কামৰূপলৈ আহি এই দেশৰ
 কিৰাত জাতিৰ বজা দটকক যুদ্ধত ঘুটাই এই দেশ
 অধিকাৰ কৰে, আৰু প্ৰাগজ্যোতিষেশ্বৰ নগৰ স্থাপন
 কৰি কিৰাতসকলক ছেদেলি ছেদেলি কৰি দিয়ে।
 কিছুমান কিৰাতে কামৰূপ এৰি পূব পিনেদি সাগৰৰ
 পাৰলৈ গুচি যায়, আৰু কিছুমানে নৰকৰ বন্থতা স্বীকাৰ
 কৰি এই দেশতেই তেওঁৰ তলতায় হৈ থাকি যায়।

দাক্ষিণাত্যত ক্ৰমা নৈৰ পাৰত নাগাজ্ঞানী কুণ্ডত
 খৃষ্টীয় প্ৰথম শতিকাৰমানত স্থাপন কৰা খেৰবাদী
 বৌদ্ধসম্প্ৰদায়ৰ এটি বিহাৰৰ ধ্বংসস্থাপৰ মাজত পোৱা
 শিলালিপিত লিখা আছে যে, এই বিহাৰটি চীন আৰু
 চিলাত দেশবাসী বৌদ্ধসকলৰ কাৰণেও উৎসুক।
 অসম আৰু বৰ্মা দেশৰ মাজত থকা পৰ্বতীয়া অঞ্চলক
 চীন-পৰ্বত বোলা হয়; আকৌ চিলাত, চিৰাত আৰু
 কিৰাত একেই অৰ্থবাচক।

অসমৰ প্ৰায় আটাইবোৰ পৰ্বতীয়া জনজাতিক
 আৰু বিশেষকৈ কছাৰী, ত্ৰিপুৰা আৰু কুকি-সকলক
 কিৰাত জাতিৰ বিভিন্ন ফৈদ বুলি পণ্ডিতসকলে
 বিবেচনা কৰে।

কছাৰী জাতিৰ আদি বাসস্থান সম্পৰ্কে তেওঁ-লোকৰ মাজত এটি প্ৰবাদ আছে যে, তেওঁলোকৰ আদি বাসস্থান আছিল উত্তৰত ডিলা-উভা (ডাঙৰ দেৱতা) আৰু ছাতি-ভা (সৰু দেৱতা) নামে দুখন নৈৰ সঙ্গমস্থলৰ উপত্যকা কৃত। ফুইকঁপত সেই দেশ ধ্বংস হৈ যোৱাত, তেওঁলোকে তাৰ পৰা সমলে দক্ষিণদিশে গুচি আহে আৰু হিমালয় পৰ্ব্বত পাৰ হৈ ভাৰতবৰ্ষৰ ভিন ভিন ঠাইত বসতি কৰে। মঙ্গোলিয়াৰ খাচগবদৰিয়া আৰু ইয়াৰকন্দ-দৰিয়া নামে দুখন নৈৰ সঙ্গমস্থলৰ উপত্যকা বৰ্ত্তমানে গোৰি মকছুমী নামে জনাজাত। সেই অঞ্চলত পুৰণি কলীয়া কুচাৰ, অগ্নি প্ৰভৃতি বাজাৰ অলেখ ধ্বংসকীৰ্ত্তি মকছুমী খান্দি তলত পোৱা গৈছে। ইয়াৰ পৰা অসম হৈ যোৱা, সেই অঞ্চলত পুৰণি কালত গুৰু ধাপৰ কুটুম্ব মানৱ-সোষ্ট্ৰীৰ ভালেমান বাজা আছিল।

গ্ৰীচদেশীয় বৃক্ষবিদসকলে কিৰাত জাতিক চিৰাদিয়ে। কিৰাদিয়ে (Cirrადιο), কিৰহাদে (Kirrhadaí), ছাইৰাইট্ (Scyrites) আৰু ছিৰাইট্চি (Syrites) বুলি উল্লেখ কৰিছে। তেওঁলোকৰ মতেও কিৰাতসকলে পৰ্ব্বতত বাস কৰে, শিকাবৰ দ্বাৰা জীৱিকা আৰ্জন কৰে, হিন্দুধৰ্মৰ আচাৰ-বিচাৰ নামানে (M^c rindle p. 99)। খৃষ্টীয় পঞ্চম শতিকামানৰ গ্ৰীক বৃক্ষবিদ নোৱসে চামডা ডি সজা নাও ব্যৱহাৰ কৰা কিৰাত জাতিৰ উল্লেখ কৰিছে। কিৰাত শব্দটোৰ আভিষ্টিৰ সম্পৰ্কে পাম্ভাত্তা এজন পণ্ডিতৰ মত হ'ল যে, পাট-পসু পোহা আৰু পাটৰ সূতাৰ দ্বাৰা কাপোৰ তৈয়াৰ কৰাৰ নীতি আদিত মঙ্গোলিয়া দেশত আবিষ্কাৰ কৰা হৈছিল, আৰু সেই দেশৰ মানুহ পাটশিল্পত বৰ পাৰ্গত আছিল। মঙ্গোলিয়াৰ ভাষাত পাটক কোৱা হয় 'ছাৰকেস', কোৰিয়াৰ ভাষাত 'ছাৰ', চীনাতে 'সুসি', গ্ৰীকত

"ছেৰ", আৰু লেটিন ভাষাত "ছেৰিকাম্"। ইয়াৰ পৰাই ইংৰাজী ভাষাত পাটশিল্পক "ছেৰিকালচাৰ" (Sericulture) বোলা হয়। গতিকে অসম হৈ কৰা হয় যে, যি জাতিৰ মানুহে এই ছাৰ বা ছেৰ অৰ্থাৎ পাটৰ শিল্পক জাতিগত ব্যৱসায়ৰূপে গ্ৰহণ কৰিছিল, আৰু পাটৰ কাপোৰ বহি শ্ৰেণীবিভেদে লৈ গৈ বিক্ৰী কৰিছিল, তেওঁলোক কিৰাইট্চি বা কিৰাইট্চি নামে জনাজাত হৈছিল; আৰু পিচত এই শব্দটো চিলাত, কিলাত বা কিৰাত হৈছে।

কছাৰী, ত্ৰিপুৰা আদি বড়ো-গোষ্ট্ৰীৰ মানুহসকল যে পাট, মুগা, তুলাৰ সূতা আৰু তেড়া-ছাগলী আদি পশুৰ নোমৰ দ্বাৰা নানা প্ৰকাৰৰ কাপোৰ, সাজপাৰ আদি বোৱাত স্বাভাৱিকতে পাৰ্গত ই সকলোৰে বিদিত। ত্ৰিপুৰা জাতিৰ সূক্ষ্ম পাট-সূতাৰে বোৱা বিয়া বা বিহা কাপোৰ ইংৰাজৰাজত্বৰ যুগতো এটি আপুৰুকীয়া বস্ত্ৰ বুলি বিবেচিত হৈছিল। আগতে উল্লেখ কৰা গোৰি-মকছুমী অঞ্চলত তামিৰ নৈৰ উপত্যকাত গ্ৰীচীন কালত কুচাৰ বা কুচী জাতিৰ এখন বাজা আছিল। সেই দেশৰ অধিবাসীসকলৰ দেহৰ বৰ্ণ আছিল সোণবৰণীয়া, চকু নীলা, চুলি সোণবৰণীয়া। তেওঁলোকৰ দেশত ঘৰ, গম, ধান, আৰু বিভিন্ন প্ৰকাৰৰ ধাতু উৎপন্ন হৈছিল। তেওঁ-লোক বয়ন-শিল্পতো বৰ পাৰ্গত আছিল। শস্ত্ৰ, যাতুজ্ৰব্য আৰু কাপোৰ বিদেশলৈ বপ্ৰণীও কৰা হৈছিল। খৃষ্টপূৰ্ব্ব তৃতীয় শতিকাৰ পৰা খৃষ্টীয় দশম শতিকালৈকে এই জাতিয়ে সেই দেশত বাজৰ কৰিছিল বুলি প্ৰমাণ পোৱা যায়। (১)

খৃষ্টীয় সপ্তম শতিকাত চীনদেশৰ পৰিব্ৰাজক হিউয়েনচাং যেতিয়া কামৰূপলৈ আহিছিল, তেতিয়া কামৰূপেৰে ভাস্কৰবৰ্মাই তেওঁক হোলালি কাপোৰৰ

(১) ভাৰত ও মধ্য এশিয়া—প্ৰবেশ ব্যাগটী (৩৮—১১ পৃঃ)।

এটা ছোলা উপহাৰ দিছিল। হিউয়েনচাঙে তেওঁৰ ভ্ৰমণ-কাহিনীত এই হোলালি কাপোৰ সম্পৰ্কে লিখিছে: একপ্ৰকাৰ বজ্জময় নোমৰ দ্বাৰা হোলালি কাপোৰ বোৱা হয়; ই অতি সূক্ষ্ম, আৰু কলাটি বোৱা হয় বুলি, ই বৰ মূল্যবান।

ত্ৰিপুৰা-বাজমালাত লিখা আছে যে, প্ৰাচীন কালত অসমৰ বৰ্ত্তমান নগাওঁ জিলাৰ কপিলা উপত্যকাত ত্ৰিপুৰা জাতিৰ বাজা আৰু নগৰ থকাৰ সময়ত সেই দেশৰ বজা জিলাচনে উত্তৰৰ হেড্‌ঘৰ বাজাৰ বজাৰ কুঁৱৰীক বিয়া কৰিবলৈ যাওঁতে তেওঁৰ লগত বস্ত্ৰ কিৰাত যায়; আৰু হেড্‌ঘৰবাজৰ নগৰত আমোদ-উৎসৱৰ সময়ত নানা প্ৰকাৰৰ কিৰাতী বাদা-যেয়েৰে সৈতে নৃত্যগীত কৰা হয়।—

শুক্ৰমানে জিলাচন চলিল হেড্‌ঘৰ।

সন্দেশে চলিল কত বাজা কৰ্ণ-লগৰ।

হস্তী-ঘোড়া চলিল অমাত্য মন্ত্ৰী সেনা।

কিৰাত চলিল বহু নায়ায় গমন।।

প্ৰান্তকালে শুভক্ষণে কড়া বিড়া নিল।

শত দিন নৱ বাজ উৎসব কৰিল।

মজ মাস ভঙ্গা ভোঙা ছিল ঘাটে-পথে।

বাজভাঙ নৃত্যগীত কৈল বহু মতে।।

মিৰা বাজ ভেদ নাহি মজ মাস ৰাইয়া।

হুভাৰাতে নৃত্যগীত কৈল প্ৰকাশিয়া।।

যোল, ছগৰি-বাজ, সাবজি, বাঁশীতে।

ছই দেশেৰ যয় শব্দ হৈল বিধিমতে।।

বেসম কিৰাতী যয় আৰোকত যয়।

এই সব যয় বাজ ছাগলোৰ অঙ্গ।"

[ত্ৰিপুৰা বাজমালা—প্ৰথম লহৰ—২২-২৩ পৃঃ]

ইয়াৰ পৰা স্পষ্টকৈ বুজা যায় যে, অতি প্ৰাচীন কালৰ পৰা কিৰাত জাতিৰ মানুহৰ মাজত নৃত্য-গীত-বাজ আৰু নানা প্ৰকাৰ কুচীৰ শিল্পৰ চৰ্চ্চা আছিল।

কছাৰী জাতিৰ নৃত্য-গীত-বাজ, বয়ন শিল্প আৰু নানা প্ৰকাৰ হস্তকৰ্মৰ কলা শিল্পৰ নিদৰ্শন আঞ্জিলৈকে গাৱঁত ভূঞা দেখা যায়।

(১) Siyuki—by S. Beal—pt. II (New Edition) P. 134.

আঞ্জিলৈকে কছাৰী জাতিৰ জাতীয় বাজ-ময়। কোমল আৰু মধুৰ স্বৰ তোলাৰ কাৰণে ছাগলীৰ আঁতৰ দ্বাৰা সজা ভেমে ময়ৰ নিচিনা বাজময়ও বোধকৰা আঞ্জিলৈকে আছে।

খৃষ্টীয় বোল শতিকামানত ত্ৰিপুৰেৰৰ ধনামাণিক বজাৰ দিনত (১৪৬১-১৪৬২ খৃষ্টাব্দ) বৰ্ত্তমান কাছাৰ জিলাৰ শিলাচৰ অঞ্চল পুৰ্ব্বকুল নামে জনাজাত আছিল। পুৰ্ব্বকুলীয়া কিৰাতসকলে এবাৰ বিদ্ৰোহ কৰিলত সেনাপতি বাদ্যকাটাগে তেওঁলোকৰ লগত যুদ্ধ কৰি বিদ্ৰোহীসকলক বধ কৰে। তেতিয়া কিৰাত সামন্তসকলে বিজয়ী সেনাপতিক বজাৰ কাৰণে তেওঁলোকৰ শিল্পজাত বহুবিধ বস্ত্ৰ উপহাৰ দিছিল।—

"গজদন্ত, গবয়-ছাগ, কাস্ত বাজ যোজ।

বস্ত্ৰ-কৃষ্ণ বেত বস্ত্ৰ বিশাল স্বৰ্ণৰ।।

কাস্ত থালি, পিন্দুদানী, তাম্ৰেৰ কঙ্কণ।

উৰা-ফেৰ জলপাত, দেৱলাক বন।

কিৰাতিয়া বড়ো, শক্তি, পিত্তল-কাস্ত স্বাৰি।

বাজ-ভেট পাঠাইল পুৰ্ব্ব অমুৰিৰ।

নানাবিধ বস্ত্ৰ যত নানা বস্ত্ৰ ঘোড়া।

সহস্ৰ শস্য কৃকি আসিল দিগম্বৰ।।

স্বৰ্ণৰ, বজ্জত আদি বস্ত্ৰেৰ আধিকা।

দেখি বড় তুই হৈল ক্ৰীধম-মাণিকা।"

[ত্ৰিপুৰা বাজমালা—দ্বিতীয় লহৰ—২১-২২ পৃঃ]
ইয়াৰ পৰা স্পষ্টকৈ বুজা যায় যে, অতি প্ৰাচীন কালৰ পৰা কিৰাত জাতিৰ মানুহৰ মাজত নৃত্য-গীত-বাজ আৰু নানা প্ৰকাৰ কুচীৰ শিল্পৰ চৰ্চ্চা আছিল। কছাৰী জাতিৰ নৃত্য-গীত-বাজ, বয়ন শিল্প আৰু নানা প্ৰকাৰ হস্তকৰ্মৰ কলা শিল্পৰ নিদৰ্শন আঞ্জিলৈকে গাৱঁত ভূঞা দেখা যায়।

কিন্তু তথাপি এটা প্ৰশ্ন উঠে এই বুলি যে,

যদি পাটশিল্পৰ মঙ্গলোয় প্ৰতিশব্দ ছাব বা ছেবৰ নাম 'কিৰাত' শব্দটোৰ উৎপত্তি হৈছিল, আৰু আন্ধি-কালিও উত্তৰ ভাৰতত মাহুহে পাটৰ কাপোৰক ছাবি বা শাবী (বঙালী শাড়া শব্দটো বোধকৰোঁ তাল পৰা ওলাইছে) বোলে; তেনেহলে মহাভাৰত আৰু পুৰাণত পাটৰ কাপোৰক কিৰাত বাস বা কিৰাতাতোক চুতুলি কোঁমগাস (কুম শব্দৰ পৰা) আৰু চীনাভাষ্যক (চীন দেশৰ সূতাৰ কাপোৰ) বোলা হ'ল কিয়? আকৌ অৰ্ধশতাব্দেৰ বাচয়তাই বিশেষকৈ সাপৰ বিষৰ দৰৰ সম্পৰ্কে কিৰাত জাতিৰ উল্লেখ কৰিলে কিয়? সেই প্ৰশ্নত আকৌ নানা জাতি সাপৰ নাম কৰোতা "কোঁহাৰ" নামে এৰিষ সাপবোৰ উল্লেখ আছে (৪১১৩৫)। ইয়াৰ পৰা অনুমান হয় যে, বেদৰ যুগত কিৰাত জাতিৰ লগত সাপৰ কোনো প্ৰকাৰৰ প্ৰবাদমূলক বা বাস্তৱ সম্পৰ্ক আছিল।

'শতপথ ব্ৰাহ্মণ' নামৰ বৈদিক গ্ৰন্থত 'সৰ্প-বেদ' নামে এটি বিজ্ঞান উল্লেখ আছে, আৰু ইয়াৰ চৰ্চা কৰোতা আছিল—'সৰ্পা-সৰ্পবিজ্ঞান' (১৩৭৩২) অৰ্থাৎ সৰ্প-জাতি মাহুহ আৰু সাপ-শব্দটো বেদমূলক। 'সোপ-পাণ্ড-ব্ৰাহ্মণ' গ্ৰন্থত কোৱা হৈছে যে, এই সৰ্পবেদৰ চৰ্চা পূৰ্ব দেশত বেচি আছিল—'স য়ু প্ৰাচ্যা এৰ দেশঃ সৰ্পবেদ নিৰমিতঃ' (১১১১০)।

প্ৰাকৃতিক যুগত সিদ্ধ উপত্যকাৰ কুম্ভৰণ দাস জাতিৰ এটা ফ্ৰিড অ'হি বা সাপ নামে জনাজাত আছিল। তাইগ্ৰিচ-মুফ্ৰেতিচ নৈৰ উপত্যকাৰ প্ৰাচীন স্তম্ভৰ বাজৰ মাহুহো কুম্ভৰণ জাতিৰ বুলি জনাজাত আছিল। স্তম্ভোয় জাতিৰ এটা ধৰ্মবিশ্বাস আছিল যে—'সী' নামে পুৰুষ আৰু 'ইৰা' নামে ঋকৃতি সাপ দুটা পৃথিবীৰ গৰ্ভত থাকে; আৰু এই দুটা সাপৰ সঙ্গমৰ ফলত পৃথিবী গৰ্ভৱতী হোৱাত পৃথিবীৰ

উৰ্ব্বৰাশক্তি বাঢ়ি শস্ত ওপজে। প্ৰাচীন স্তম্ভোয় কৃষ্টিৰ ক্ষাস কৃষ্ণৰ মাজত পোৰামাটিৰ 'সী' আৰু 'ইৰা'ৰ মূৰ্তি পোৱা গৈছে। অসমৰ দৰংজিলাৰ পূৰ্ব-উত্তৰ অঞ্চলত কেটেলা চাহ-বাগিচাৰ উত্তৰৰ পৰ্ব্বতত দীৰ্ঘত প্ৰাচীন কলীয়া কছাৰী বাজৰ নগৰখন বৰ্তমান নকসা পৰ্কত বুলি জনাজাত। সেই নগৰৰ ক্ষাস কৃষ্ণৰ মাজত অলেখ স্থাপত্য আৰু ভাস্কৰ্য্যৰ নিদৰ্শনৰ মাজত সঙ্গমৱাদ শিল্পৰ ছটা সাপ পোৱা গৈছে।

তুমধাসপৰ মধ্যৱৰ্তী ক্ৰীট বীপ মানৱজাতিৰ আদিমত সভ্যতাৰ কেন্দ্ৰ আছিল বুলি পণ্ডিতসকলে অনুমান কৰে। সেই দেশৰ বজা আছিল সাক্ষাৎ দেৱপুত্ৰ, প্ৰজাৰ ইহ আৰু পৰলোকৰ পৰাকী। তেওঁৰ জীয়েকী আড্ৰিয়ানা আছিল সাক্ষাৎ পৃথৱী-দেৱী। লোকে তেওঁৰ জীৱন্ত মূৰ্তিক দেৱী বুলি পূজা কৰিছিল। বজাৰ পশুবি আছিল মীনস্ (মীন, Minos) আৰু জাতিটো মীনোৱান (Minoan) জাতি বুলি জনাজাত আছিল। মীনোৱানসকলৰ বাজাৰ নগৰ কৈৰাতস্ নৈৰ পাৰত এটি পৰ্কতৰ অধিত্যকাত আঠ পুৰানাম মাটি জুৰি এটা প্ৰাসাদৰ ভিতৰত আছিল। সেই প্ৰাসাদৰ এমুকত মাটিৰ তলত প্যা-ফোন্স (পিতা ফো) নামে সৰ্পদেৱতা আৰু ডাগো (Dagon) নামে মন্ত্ৰোদৰী দেৱীৰ মূৰ্ত্তিযুক্ত মন্দিৰ আছিল। আন এটা মন্দিৰত পৃথিৱীদেৱীৰ সাক্ষাৎ প্ৰতিমাৰূপে বাজকুঁৱৰী আড্ৰিয়ানাৰ পূজা কৰা হৈছিল। এইজনী বাজ-কুঁৱৰী ওপৰত উল্লেখ কৰা দেৱ-দেৱীৰ পূজাবিধী আৰু দেশৰ মঙ্গলশাস্ত্ৰলৰ ভবিষ্যদ্বাণী কৰোতা দেৱেশ্বৰী বা দেৱেশ্বৰী আছিল।

ক্ৰীটবীপবাসী মাহুহ মত্ৰেই জীৱন্ত সাপক ধৰি লোকৰ আৰি-বাৰিৰ চিকিৎসা, অপায় অমঙ্গল দূৰ আৰু সখ্যতন কৰাত বৰ পাৰ্গত আছিল। নানা-

প্ৰকাৰ তত্ত্ব-মন্ত্ৰৰ দ্বাৰা যাচবিজ্ঞা, মাৰণ-উচাটন আদি ক্ৰিয়া তেওঁলোকৰ জাতীয় বিজ্ঞা আছিল। প্ৰতিবছৰে খেতিৰ আৰম্ভতে দেৱতাৰ আগত মাহুহ বলি দিয়াৰ বিধানো তেওঁলোকৰ মাজত প্ৰচলিত আছিল। ক্ৰীটবীপৰ প্ৰাচীন স্তম্ভপৰ মাজত অলেখ সৰ্প দেৱ-দেৱীৰ আৰু পৃথিবী দেৱীৰ মূৰ্তি পোৱা গৈছে। প্ৰাচীন গ্ৰীচ, মিব আৰু তুমধাসাগৰীয় মধ্যকাণ্ডত ক্ৰীট-বীপবাসী মীনোৱান জাতিৰ বাজকুঁৱৰী আৰু ধৰ্ম-নৈতিক প্ৰজাৰ বিয়পি পৰিছিল। গ্ৰীচদেশত হাতত আঙ্গুগছৰ ডাল, মূৰত আৰু ওচৰত সাপ-যুক্ত এজনী গাভৰু দেৱীৰ মূৰ্তি পোৱা গৈছে। তেওঁ আঙ্গুগছৰ বসৰ মাজত থকা অলৌকিক শক্তিৰ দেৱী,—নাম চেৰেছ (Ceres)। আঙ্গুগছৰ বসৰ পৰা মি অলৌকিক শক্তি-সম্পন্ন সাপৰ দৰে কলা বস্তুটো পোৱা যায়, তাৰ নাম অ'হি-ফেন বা আফি। আগৰ দিনত আপোন-পাহাৰ হৈ যুজত আপয়টি যাবলৈ শক্তি অৰ্জন কৰাৰ ক্ষমণে সৈহসকলক এই অ'হি-ফেন পানীত গুলি বুৱাই দিয়াৰ ৰীতি আছিল। সৰ্পদেৱী চেৰেছ, আৰু হিন্দুৰ সৰ্পৰাজী মনসা-দেৱী একেই। দুয়ো অপায়-অমঙ্গল দূৰ কৰোতা আৰু অলৌকিক শক্তি দিওতা। মনসা দেৱীৰ আন এটা নাম কাৰি; অসমত অ'হিফেনক কানি বোলা হয়। আমাৰ বিশ্বাস যে, আগতে আঙ্গুগছৰ বস এডোখৰ ফটা-কানিত লেপি বখা হৈছিল, আৰু প্ৰয়োজন মতে সেই কাপোৰডোখৰক পানীত তিয়াই বস পান কৰা হৈছিল। সেই কাৰণে আফিফক কানি বোলে। ক্ষয়ত অপায়-অমঙ্গলৰ দেৱী অবাৰিষ আন এটা নাম 'কানি' বুলি উত্থান কৰা হৈছে। (স্ম ১০১৫৪১) গুণ আৰু বৰ্ণৰ সামঞ্জস্য থকাত কানি মনসা আৰু চেৰেছদেৱী ওতপ্ৰোত ভাৱে জড়িত, এক আৰু অভিন্ন। পাটৰ সূতাৰ জিলিকনি আৰু সাপৰ তথা কানিৰ মাজত থকা শক্তিৰ জিলিকনি একেই ধৰণৰ।

সেই কাৰণে মন্ত্ৰোলিয়া, গ্ৰীচ আদি দেশত পাটৰ নাম চেৰেছ হৈছে বুলি অনুমান কৰিব পাৰি; আৰু ইয়াৰ মূলত সৰ্পদেৱী চেৰেছ আছিল বুলি ধৰিব পাৰি। বঙলা মনসাৰাজল গীতিকাৰত মনসা দেৱীক "চেছ-ম্বি-কানি" বোলা হৈছে। তিব্বতী ভাষাত চেছ শব্দৰ অৰ্থ পৰিষ্কাৰ, নিৰঞ্জন। প্ৰাচীন বৈদিক ভাষাত 'মূৰ' শব্দৰ অৰ্থ দৈৱ শক্তিযুক্ত মাৰণ যন্ত্ৰ। মাছকবনকলে হাতত মূৰ লৈ ফুৰিছিল বুলি অৰ্ধশতাব্দত লিখা আছে "মাছ মূৰমাধে" (অথ— ১২৮৩)।

যদি চেৰেছ শব্দৰ পৰা কিৰাত জাতিৰ নাম-বাচক শব্দৰ, কৈৰাত সাপৰ আৰু কৈৰাতস্ নৈৰ নামৰ উৎপত্তি হৈছে বুলি ধৰা যায়, তেনেহলে ইয়াৰ মূলত স্বয়ং সৰ্পদেৱী মনসা বা চেৰেছ। চেৰেছ বা চেৰেছ নামটোও শাহী (ৰাজী) বিয়াসৰ (অগ্নিদেৱী) অপভ্ৰংশ। প্ৰাচীন গ্ৰীচ আৰু মিচৰৰ অগ্নিদেৱীৰ নাম আছিল বিয়াস্ (Rheas)। অগ্নি প্ৰাণশক্তিৰ বা তেজতৰণ প্ৰতীক; তত্ত্বমতে ইয়াৰ বাচক অক্ষৰ 'ধ'। বেদত 'ৰয়ি' শব্দৰ অৰ্থ প্ৰাণৰ মন্ত্ৰ, ধন-প্ৰেৰণা। গাভৰু কন-প্ৰেৰণা আৰু প্ৰাণশক্তিৰ সৰণেৰ দেৱী ৰাজী-ৰয়িস্, শাহী-ৰয়িস্ বা চেৰেছ। 'অস্' প্ৰত্যয়টো আগৰ যুগত পুৰিষ্কাৰ আৰু স্ত্ৰীলিঙ্গবাচক শব্দ মত্ৰেইই প্ৰথম বিতৰ্কিত ব্যৱহাৰ কৰাৰ ৰীতি আছিল। যেনে শমস্, সূৰ্যাস্, ভগস্, মীনস্ ইত্যাদি। "প্ৰেতবেয় ব্ৰাহ্মণত কোৱা হৈছে যে, কোনো কাৰণত বৈদিক যজ্ঞৰ জুই দুমাই গলে ক্ষয়েৰ সৰ্পৰাজী সূক্তটোক বিশেষ বিধানেনে গালে জুই আকৌ আপোনা-আপুনি জলি উঠে"। মাহুহে সূক্তিকাৰ সমনীয়া অলৌকিক শক্তি অৰ্জন কৰাৰ কাৰণে মনসা-বিধানেনে সেই সূক্তটো গায়— (২১৬)। ক্ষয় আৰু তত্ত্বশাস্ত্ৰত যাচবিজ্ঞাক 'কৃত্য' বোলা হৈছে। আন্ধিকালিও তাত্ত্বিকসকলে মাৰণ-

উচ্চাটনাদি ক্ৰিয়াক 'কৃত্য' বোলে। অথৰ্ববেদত 'কৃত্য'ক ওভোতাই শ্ৰেয়োগকাৰীৰ গালৈ পঠোৱাৰ আৰু কৃত্যাক বাৰ্থ কৰাৰ বহুত মন্ত্ৰ আছে।

ক্ৰীটদ্বীপৰ আচল নাম হৈছে 'কৃতি' দ্বীপ; আৰ্জিকালিৰ ডাঙৰ আৰু বিশুদ্ধ ভূচিত্ৰাৱলীতো 'কৃতি' (Kriti) নামটো লিখা হয়। গতিকে কৃতি দ্বীপ-বাসীৰ বিজ্ঞা কৃত্য, নাইবা কৃত্য আচৰণকাৰীসকলৰ দেশ-কৃতি। আকৌ কৃত্য-আচৰণকাৰী কৃতি দ্বীপ-বাসীসকল কৃত্য-কিৰিত্যা, কিৰাতিয়া বা কিৰাত বুলি জনাজাত হৈছে—এনে অহুমানো সম্পূৰ্ণ বৃত্তিহীন নহব। এই কৃত্য বিজ্ঞাৰ লগত যে সৰ্পৰ সম্পৰ্ক আছে, আৰু ইয়ো যে ক্ৰীট বা কৃতি দ্বীপৰ আৰু শ্ৰমেৰ দেশীয় সভ্যতাৰ লগত সম্পৰ্কমুক্ত ইয়াক আগতে উল্লেখ কৰা হৈছে।

মহাভাৰতত বৰ্ণেৱা মঙ্গোলিয়া দেশৰ কিৰাত ব্ৰাহ্ম স্বৰাজ্যৰ ৰাজ্যত পৰ্বতৰ গলৰ থকা মানুহ-খোৱা এক সৰ্প-দেৱতা আছিল আৰু তেওঁই ভীমক ধাৰাই সাৱটি মেবাই ধৰিছিল। অসমৰ খাচিয়া-সকলৰ মাজত মানুহৰ তেজ-মঙৰ খাই সন্তুষ্ট হৈ খনৈৰ্ণা আৰু ভাগ্য নিৰ্ভতা উল্লেহ নামে দেৱতাৰ পূজা আৰ্জিলৈকে আছে। গৰো পৰ্বতৰ দাঁতি কামৰীয়া অঞ্চলৰ হাজলসকলৰ মাজতো এনে বৰণ

মানুহখোৱা আৰু পৰ্বতৰ গলৰবাসী সৰ্পৰ প্ৰবাদ আছে। আবৰসকলৰ মাজত সৰ্প শক্তি আৰু বিবাসৰ প্ৰতীক। বৃত্তীয় বোল শক্তিকাত শিলৰ সৰ্প-স্বৰ্ণৰ গাত আহোমৰ লগত আবৰৰ সন্ধিৰ সৰ্ত লিখা হৈছে। কছাৰী জাতিৰ প্ৰাচীন নগৰ নক্সা পৰ্বতত পোৱা শিলৰ সৰ্পমূৰ্তিৰ কথা আগতে উল্লেখ কৰা হৈছে। কামৰূপী যাজুবিজ্ঞা বা কৃত্য ভ্ৰমণ বিখ্যাত; আকৌ কামৰূপৰ মাজত কছাৰী যাজু অতিশয় শক্তিসম্পন্ন বুলি প্ৰবাদ আছে। কছাৰীৰ মন্ত্ৰত বাঁহৰ পাত ফুটি যায়, গছৰ নাৰিকল নামি আহি মুখত পানী ঢালি দি আকৌ স্ব-স্থানলৈ যায়গৈ, এনে প্ৰবাদ আৰ্জিলৈকে আছে।

এইবোৰ কাৰণৰ পৰা বোধকৰোঁ এই অহুমান কৰা অমৌক্তিক নহব যে, অসমৰ কিৰাত জাতি পৃথিবীৰ আদিম হুমেৰীয় আৰু ক্ৰীট দ্বীপীয় সভ্যতাৰ ক্ষজাবাহী মানৱ গোষ্ঠীৰ এটা ফৈদ মাথোন। কোনোবা অতীত যুগত তেওঁলোকৰ বিভিন্ন দল আদি-জন্ম ঠাইৰ পৰা মঙ্গোলিয়া-তিব্বতৰ বাটেদি আহি ব্ৰহ্মপুত্ৰ, কপিলী আৰু বৰাক উপত্যকাৰ বিভিন্ন ঠাইত সিঁচৰতি হৈ পৰিছিল।

(আগলৈ)

টাই জাতিৰ বুৰঞ্জী

শ্ৰীঅৰ্থবৰচোভিতা স্কুল

১। টাই :-—কানপা নাহৰ ৱান্ অক্ মুমান ছাক্ ছাই নাম্ 'বেক' মাই ফান্ টাই শ্ৰান্ খাউ কিন্ মুছে উ-ছু। ছাং নাই ক' ছিছিপ ছি আন্ তাপ্, শ্ৰান্ খাউ য়াছ নাম্। ফান্ টাই শ্ৰান্ খাউ পেন্ ছি খা ছিনাই মুং লুং 'ছানচাও' নাই তাং ৱাই কায়াউ।

[অসমীয়া :-—ব্ৰহ্মদেশৰ উত্তৰ-পূব মীমাংস্বৰ মেক' নৈৰ উপত্যকাই শ্ৰান জাতিৰ বাসস্থান আছিল। এতিয়াও তাত ৪৪ খন শ্ৰানবান্জা আছে। শ্ৰান জাতিয়ে ৪ ভাগত বিভক্ত হৈ বিশাল ছানচাও বান্জা স্থাপন কৰে।]

২। টাই :-—ফান্ টাই শ্ৰান্ নাইয়ে পেন্ ছাং খাউ-ছু নাম্। খাভুং মাই ৱা 'টাই লুং' খালুং মাই 'টাই লয়' নিছি ৱা য়াউ।

[শ্ৰান জাতিৰ দুটা ঠাল আছিল। এটা ঠালক 'টাই লুং' বা বৰ টাই; আৰু আনটো ঠালক 'টাই লয়' বা সৰু টাই বুলিছিল।]

৩। টাই :-—লাকুনি শি মুং ব্ৰষ্টান খাউ নাই হে'লুং ছপাৰু ছাউপেত্ (১২২৮) মনচে নাই ছিপ-হৌক (১৬) ৱান্ মাই চাউ চুকাফা ক'প'তাং খা কুন্ হে'লুং পেত্ ছিপ্, মা ছাম্পাক চাংপাই তে' লুং চাং ব্ৰুই তে' লুং আউছি 'থাওমুং ক্ৰিং ভন' নাখা 'থাওমুং কাং ৱান' প'কান ছি কানপা নয় পাতকাই নয় খাম্ খাম্চা ম্যাও চা খাম্ (সৌমাব গীঠ) মাই মা ছাউ কা নাম্।

[১২২৮ ব্ৰষ্টাব্দৰ ১৬ আঘোণৰ দিনা স্বৰ্গদেউ চুকাফাই লগত ১০০ জন মানুহ, ৩০০ ঘোঁৰা,

দৈতাল হাতী এটা, মাথুন্দী হাতী একনী লৈ থাওমুং ক্ৰিন্ ভন্ মাৰ্বাই ব্ৰুটা গোহাঁই আৰু থাওমুং কাংৱান বৰগোহাঁইৰ সৈতে পাতকাই বা নয়খাম পাৰ হৈ সৌমাবত পদাৰ্পণ কৰে।]

৪। টাই :-—চাউ হোখাম্ চুকাফা মাই কুন্ কাআন্ চি খুনতাছি মা কা নাই খাউ মাই চাওচু চাউতাং কা। চাউতাং না নাই চাম পুং মাননে কুন্ হাউ নাই খাউ হুং মাও চাছি চাং নাই ৱা 'চাউনাং' কায়াউ। মে' যান্ খাউ চাও মা নাই মুং হাউ মাই মক্ কিং খাম্ (সবীয়হ ফুল) চুকা ছি উ-ছু নাম্। কপ'পে নাই খাম্ টাই মাই ছাওচু মুং-শুন-চুন-খাম্' কায়াউ।

[স্বৰ্গদেউ চুকাফাক বাট দেখুৱাই অহা লোক-সকলক চাউতাং বুলিছিল। চাউতাং শব্দৰ অপভ্ৰংশ বৰ্তমান চাউদাং হৈছে। তেওঁলোক অহা সময়ত এই দেশৰ বাৰীয়ে বাৰীয়ে সবীয়হ ফুলি সোণ ফেন হৈ জিলিকি আছিল। গতিকে, টাই ভাষাৰে এই দেশখনৰ নাম থলে 'মুং শুন-চুন-খাম্'।]

৫। টাই :-—মুং মুছন (অসম) নাই মাই চাউ চুকাফা পে ছু'ক্ছি টিপাম, শলগুৰি, হাবুং তিপুন্ নাই পেং মাওকাক' নাও নম্ চৰাইদেউ মাই মাতাং তাপ'চে মুংকা নাম্। মোহোং, দেওঁৰাই, ৱাইলং পুন্ নাই পেন্ পান'তিতা চাওচাং মে' লাইছি নাওফান্ টাই মাই চুছলুংকা। চাওচাং মে' পেতাং কানান্ খাউপুন্ নাইছি চাম্ছিপ্, চাম্পা মাই পাইখুপ্, পুচ্চাছি কপ্ আন আওনি মু

নাই নয় নাইক' নাইচা চবাইদয় কা। চাং নাই কুন, হাউহা মাও চাংছি বা চবাইদেউ কায়াউ।

[অসমৰ দাঁতি-কাথৰীয়া লোকসকলক পৰাশু কৰি স্বৰ্গদেউ চুকাফাই টিপাম, শলগুৰি, হাবুং আদি ঠাইত তিনি চাৰি বছৰমান থাকি চবাইদেউত বাক্যধাৰী পালেহি। মহন, দেওধাই, বাইলুং আদি টাই জাতিৰ পূজাৰী আৰু জ্যোতিষীয়া পণ্ডিতসকলে তেওঁকি কোটি দেৱতাক সেই পৰ্ব্বতত সন্মিত-স্থাপিত কৰাৰ কাৰণে নাম ধলে-‘চবাইদয়’। তাৰ পৰাই চবাইদেউ শব্দৰ উৎপত্তি হৈছে।]

৬। টাই :—নয় চবাইদেউ নাই লাংকুৰি নাখা নয় শিৱ নিছিক’ ৰা নাম। ফান্ কুন বড়ো খাউ নয় গড়ুও চাউ চায়াউ। কুন কা আন তাং চাউ চুকাফা মা কা নাই খাউ তাংলুং তাং মু’ আন কিন আন আও কুফান্ ক’ ফ’ম্ কান্ কান্ কান্ নাইছি খাউ মাই ফাই ‘আও হোম’ নিছি ৰায়াউ। চাং নাই হং মাওছাং ছি ৰা ‘আহোম’ কায়াউ।

[চবাইদেউ পৰ্ব্বতৰ আন এটা নাম আছিল লাংকুৰি বা শিৱ-পৰ্ব্বত। বড়ো জাতিৰ লোকসকলে তাক গড়ুও পৰ্ব্বত বুলিছিল। স্বৰ্গদেউ চুকাফাৰ লগত অহা লোকসকলৰ আচাৰ-ব্যৱহাৰ, খোৱা-পিন্ধা আদি সকলো বিষয়ে এক হোৱাত তেওঁলোকে নিছক ‘আওহোম, বুলি চিনাকি দিছিল। এই ‘আওহোম’ শব্দৰ পৰাই ‘আহোম’ নাম সৃষ্টি হৈছে।]

৭। টাই :—কুং কুন টাই ছং ছাম্ মুক্ পং কান্ছি নাগ্গু অসম নাই মাই কু চক্ কু চেই তাং মান তাং না ছি উ কান্ চে য়াও। নাই মুক্ আমাও মাই ঠাই টাই চ তে’ চুম্বেত পুন নাই য়াও —টাই খাম্ টি, টাই আইটন, টাই কুক্, টাই ফা-কে, টাই খাম্ য়াং, টাই মাৰাম্—মাৱয় পুন নাই য়াউ।

[টাই জাতিৰ কেইবাটাও ঠাল আহি অসমৰ দাঁতি কাথৰীয়া ঠাইবিলাকত গাওঁ পাতি থাকিবলৈ ললে। তাৰে কেইটামান প্ৰধান ঠাল হৈছে— টাই খাম্ টি, টাই আইটন, টাই কুক্, টাই ফা-কে, টাই—খাম্ য়াং, টাই মাৰাম্—মাৱয়।]

৮। টাই :—লিক্ আন টাই খাউ ছুং নাই মাই তে’কাঃ তে’ নাঃ (বাক্যনবৰ্ণ), ছাউছি পেং, নাই আমাউ মাই তে’ নাক্ তে’ মাও হং পৰা চাং। প’ মাও চাং চাম্ পুং মান তি মাও অক্ য়াউ। তে’ মে লিক্ (স্বৰবৰ্ণ), ছিপ্ হৌক্ পেং য়া য়াউ। তে’ কাঃ ইক্ তে’ নাঃ নাই চাম্ না মাই য়াউ— (বাক্যনবৰ্ণ—Consonants) যেনে—কা, খা, ভা, না, টা, পা, ফা, বা, মা, জা, চা, থা, বা, লা, ছা, ফ্ৰা, হা, আ, ডা, ধা, গা, থা, ভা, কা।

স্বৰবৰ্ণ (Vowels) যেনে—
অ, অ, ই, ঐ, ঊ, উ, এ, এ, ঊ, ইউ, আই, অও, আও, এউ, আম, অই।

[টাই জাতিৰ লোকসকলৰ উচ্চাৰণ অক্ষৰবিহে বৰ্ণ-মাৰ্গলি গঢ় লৈছে। উচ্চাৰণৰ অলপ ব্যতিক্ৰম খাউলেই অৰ্ণ প্ৰকাশ নহয়। টাই-ভাষাত ব্যঞ্জনবৰ্ণ ২৪টা আৰু স্বৰবৰ্ণ ১৬টা।]

৯। টাই :—লিক্ চাত্য’ চালাই টাই আহোম খাউ লাই ফুন্ লাইতয় আন্ তেম্ ৰাই য়াং নাম্। লিক্ টাই খাম্ টাই প’ মাও চাং চাম্ ফাত্ ক’ তি মাও চাং চাম্ মাও হু য়াউ। পুংমান্ ক’ আও অক্ আও তি মাও পে য়াউ।

[টাই বা আহোম ভাষাত লিখা অনেক বৃহজী, ধৰ্ম্ সধনীয় পুথি আদি বিস্তৰ আছে। ভাষা নান্দানি পুথি বা নিশিকিলে সেই বিলাক পুথি পঢ়িব নোৱাৰি। সহজে তাৰ অৰ্ণ উল্লিগ্ৰা কটন।]

১০। টাই :—পয় কান্ টাই আহোম খাউ চাম্ পেং’ নাম্ য়াং। মাইক’ ছুম্ফাই (মাধ-বিত্ত),

চাং কেম্ (বহাগ-বিত্ত), খুন্ ছাম্ ছিপ্ জা কাথি (কাতি-বিত্ত)। নাই খাম্ টাই মাই ‘ৱেত্ত’ না নাই মাই হাও হং মাও ছাং ছি বিছ নে ৰা কান্ ঈয়াও।

[টাই আহোম জাতিৰ প্ৰধান উৎসৱ হ’ল তিনিটা—

মাধ-বিত্ত, বহাগ-বিত্ত আৰু কাতি-বিত্ত। টাই ভাষাৰ ‘ৱেত্ত’ শব্দৰ পৰাই বিত্ত শব্দৰ উৎপত্তি হৈছে।]

• এই প্ৰবন্ধটি বৃদ্ধত কৰোতে কেইবাখনো টাই ভাষাৰ বৃদ্ধীৰ সহায় লোৱা হৈছে। —লেখক

দেওধনী-নৃত্য

শ্ৰীহেমন্ত কুমাৰ শৰ্মা

অসম দেশ লোক-গীতি আৰু লোক-নৃত্যত বৰ চহকী। বিহগীত, আইনাম, বিয়ানাম আদি লোক-গীতি আৰু বিত্তনাচ, ওজাপালী, দেওধনী আদি লোক-নৃত্য অতি পুৰণি কালৰে পৰাই আমাৰ দেশত চলি আহিছে। এই গীত আৰু নৃত্যবোৰে অসমীয়াৰ বাৰটী মাহৰ তেওঁটা পৰৱৰ্ত্ত একালে যেনেকৈ বিশেষ অংশ গ্ৰহণ কৰিছে, আনফালে তেনেকৈ আনন্দৰ সমল যোগাই অসমীয়াৰ অতীত গৌৰৱো দেখাবা আহিছে।

অসমৰ এনে এটি পুৰণি নৃত্য দেওধনীৰ প্ৰচলন নামনি অসমৰ, বিশেষকৈ পাতিন্দৰ আৰু কামৰূপ অঞ্চলত দেখা যায়। অসমৰ জনজাতি বড়ো, মিকিৰ, দেউৰী আদিৰ মাজতো এই নৃত্যৰ প্ৰচলন আছে। অসমৰ বাহিৰে ভাৰতৰ আন কিছুমান জনজাতি আৰু দক্ষিণ-পূব এছিয়াৰ বালিছীপ, যৱৰীপ আদিৰ কিছুমান লোকৰ মাজতো প্ৰচলন থকা বুলি শুনা যায়।

এই নাচৰ উৎপত্তি সন্দেহ পণ্ডিতসকলৰ মাজত মতভেদ আছে। কিছুমান পণ্ডিতে এই নাচ অনাৰ্য্য-সকলৰ পৰা অহা বুলি কব খোজে। অনাৰ্য্যসকলৰ মাতৃপূজাত দেওধনীয়ে নাচি, বলিৰ তেজ পি আৰু

নানা ভৱিষ্যত বাণী কৈ দৰ্শকৰ মনত ভয় আৰু ভক্ত ভাৱৰ সৃষ্টি কৰা দেখা যায়। অসমৰ বড়ো-কছাৰী-সকলে মাতৃ-পূজাত নচা ‘দেওধনী’ নৃত্যৰ অন্তৰ্ভুক্তত অসমীয়া ‘দেওধনী’ শব্দ আৰু নৃত্যোচ্চাৰণৰ উৎপত্তি হয় বুলি কিছুমান পণ্ডিতে মত দিয়ে। কিন্তু আন কিছুমানে কয় যে, দেওধনী হ’ল তাত্ত্বিক-পূজাৰ শাস্ত্ৰীয় নৃত্য। এওঁলোকৰ বাখ্যামতে ‘দেও’ মানে হল দেৱ অৰ্থাৎ দেৱতা আৰু ‘ধনী’ মানে হ’ল তিব্বোতা বা গাভৰু। এতেকে বিস্কল ধনী অৰ্থাৎ তিব্বোতা বা গাভৰু-ছোৱালীয়ে নিছক দেৱতাৰ নামত উচ্চৰ্গা কৰে নাইবা দেৱতাৰ কামত বিশেষ অংশ গ্ৰহণ কৰে তেওঁলোকে দেওধনী বোলে। সেয়েহে দেওধনী-নৃত্য মানে হ’ল দেওধনী নামৰ এক বিশেষ জ্যোতীৰ গাভৰুৱে নচা নাচ; কিন্তু কিছুমান ঠাইত মতা মাজুহেও এই নাচ নচা দেখা যায়। সেইফালৰ পৰা চালে ‘দেওধনী’ শব্দৰ এই বাখ্যাতো মানিবলৈ অলপ আশ্চৰ্যকাল হয়। তৃতীয় দল পণ্ডিতে ‘দেওধনীৰ’ মূল শব্দ সঙ্গত দেৱকনিলৈ টানি নি কব খোজে যে, দেওধনী নাচত দেৱতাৰ উদ্দেশ্যে নানা বাক্য বকায়ী উচ্চৰ্গা কৰা হয় বুলিয়ে দেওধনী বা দেওধনী।

দেওধনী নাচৰ মূল বিধিই নহওক। এইটো

টিক যে, ইয়াৰ বহু কথা লোক-বিশ্বাসৰ ওপৰত প্ৰতিষ্ঠিত। যেনে, যিবিলাক গাভৰু ছোৱালী দেওধনী হয়, সিবিলাকক দেৱ-দেৱীয়ে লগ দিয়ে বা লভ্তে বুলি মাহুহে বিশ্বাস কৰে। দেৱতাই লগ দিলে ছোৱালী-জননী দেওধনী হ'বলৈ বৰ ইচ্ছা কৰে। তেতিয়া মান-বাৰে কেওক কোনো দেৱতাৰ নামত উৰ্গা কৰে। ছোৱালীজনীয়ে সেই সময়ৰ পৰা কোনো বিখ্যাত ওজাৰ তলত নাচ-গান শিক্ষা কৰি চিৰকুমাৰী হৈয়ে কাল কটায়।

দেওধনীয়ে সাধাৰণতে মনসা বা বিহবি পূজাত নাচে। কেতিয়াবা কালীকা বা কেঁচাইখাতী গোৱানীৰ আগতো নাচ দেখা যায়। এই নাচ যেনে তাম্ৰীয়া, দেওধনীৰ সাজ-পাৰো তেনে তমোঙীয়া। পিন-উপৰতে দেওধনীৰ তাম্ৰীয়া ৰূপটো প্ৰকাশ পায়। যেনে, গাত ৰঙা, ভোমোকা ফুলীয়া মেখেলা আৰু ফুটকা-ফুটকা আঙুৰাণ, বুকুত মূল্যম বিহাৰ মেঁনি, কঁকালত টাঙালি, কপালত সেন্দূৰৰ দীঘল বেধা, শৰীৰৰ বিভিন্ন অঙ্গত কেঁক, নাকফুল খাৰু, গলপতা, মাদলি আদি অলঙ্কাৰ। চুলিবোৰো আউল-বাউল। দেওধনীয়ে নাচৰ আগে আগে এনে এটি বেশ লৈ ঢাকি এগছি প্ৰতিমা বা ধাপনাৰ আগত বাধি নিজে এখন কমলাপাতত বহে। ইয়াৰ পিছতে এই নাচৰ অলসঙ্গিক বাজ যেনে, জয়ঢোল আৰু ভোৰতাল বজোৱা হয়। বাজনাৰ লগে লগে দেওধনীয়ে উদ্গমুষ্টি ধৰি চুলি মেলি আৰু জপিয়াই জপিয়াই নাচ আৰম্ভ কৰে। নাচৰ মাজে মাজে দেওধনীয়ে বেতিয়া জীয়া হাঁহ-পাৰৰ ডিঙি মুচৰি তেজ পি যায় আৰু তীক্ষ্ণ বলিকটা মা বা তবোৱালৰ ওপৰত থিয় হৈ নাচে, তেতিয়া এই ৰূপ আৰু ভয়কৰ হৈ পৰে।

দেওধনীৰ নাচৰ লগত ওজাসকলেও কালিকা-পূৰ্ণা, পদ্ম-পূৰ্ণা, দেৱীভাগৱত আদিৰ আলমত অসমীয়াত বাচা গীত কিছুমান গায়। এই গীতবোৰ

ছটা অংশ থাকে— ক্ৰম আৰু পদ। পদৰ মাজে মাজে ক্ৰমখিনি একোবাৰকৈ আওৰোৱা হয়। এই গীতবোৰ বিশেষকৈ মনকৰ, দুৰ্গাৰ আৰু হুৰবি নাৰায়ণসেৱৰ ৰচিত। গীতবোৰত শিৱ-দুৰ্গা, বিশেষকৈ মনসাদেৱীৰ গুণ-কীৰ্ত্তন কৰা হয়।

দেওধনী নাচ তাম্ৰ নৃত্যৰ নিচিনা হলেও তাৰ কেইবাটাও অংশ আছে। যেনে, দেৱ-বন্দন, হাড়িনী, কপিলী, দেউতাক, বিয়নাচ, শিৱৰ নাচ ইত্যাদি। দেৱ-বন্দন নাচত দেওধনীয়ে ওজাৰ গীতৰ লগে লগে মুৰটো মঙল আকাৰে ঘূৰাবলৈ ধৰে আৰু তাৰ পিছত ঢোলত কোব পৰাৰ লগে লগে লাহে লাহে উঠি পদ চালানা কৰে। ইয়াৰ পিছতেই হ'ল হাড়িনী নাচ। এই নাচৰো চুলি কোম্বা ঘূৰাই পূজাৰ খলি সাৰি-মচি পৱিত্ৰ কৰাৰ ইচ্ছা দিয়া হয়; ইয়াৰ পিছত কপিলী নাচেৰে সৰগৰ কামধেনু কপিলীক পূজাৰ ধলী পৱিত্ৰ কৰিবলৈ তুতি জনোৱা হয়। কপিলী নাচৰ পিচৰ অংশ হ'ল দেউতাক অৰ্থাৎ দেৱতাৰ আৱাহন। ইয়াত দেওধনীয়ে বেগাই ভৰি চলাই নাচে। তাৰ পিছত দেওধনীয়ে ক্ৰমে বুলন, থিয়নাচ, মেচানাচ, শিৱৰ নাচ আদি নাচি যায়। এই নাচবোৰৰ সূক্ষ্ম পৰ্য্যাক প্ৰায় নাই বুলিয়ে কব পাৰি। দেওধনী নাচি নাচি অজ্ঞান হৈ পৰিলে মাহুহৰ ভূত-ভবিষ্যতৰ কথা কব পাৰে বুলি লোকে বিশ্বাস কৰে। দেওধনী নাচৰ মুক্তাবোৰ ভৱতৰ নাচা-শব্দৰ পৰা লোৱা হৈছে বুলি কালিৰাম মেধি প্ৰমুখ্যে কোনো কোনো পণ্ডিত মত দিয়ে। এই মত অসমৰে দেওধনী নাচৰ মুক্তাবোৰ ভৱতৰ নিৰ্দ্দেশিত প্ৰায় তেওঁটা মুক্তাৰ পৰা ধাৰ কৰা হৈছে; কিন্তু মূল মুক্তাৰ সূক্ষ্মতা বা চমৎকাৰি বন্ধা কৰিব পৰা নাই; তাৰ মানদণ্ডৰ ভাৰেখিনি অৱনতি বৰ্তিছে (The poses are undoubtedly borrowed from the Natya Sastra of Bharata, although through lack of appreciation of

the intricacies of their technique the standard has now much deteriorated and vulgarised. Thus a Deodhani, while dancing displays at least some of the thirteen poses of the head as described by sage Bharata. But nobody will now easily admit that she has kept up the convention of the superb and requisite poses described in the immortal work of Bharata.—K. R. Medhi.)

কিন্তু এই নাচবোৰ শাস্ত্ৰ-সম্মত নহয় বুলি কোনো কোনোৱে মত দিয়ে। তেওঁলোকৰ মতে ই অসমীয়া অষ্টন মাৰ্গী নৃত্যৰ দৰে কোনো ভঙ্গীৰ নাচ নহয়; আৰু ইয়াৰ ভঙ্গিমাতো কোনো গুৰু নাই। ই কেৱল গতি প্ৰধান নাচ। বড়োসকলৰ 'দাও-খই-লা-নাই' বা 'দেওধনী' নৃত্যৰ নাচনীৰ সাজপাৰ, অলঙ্কাৰ, কৰতাল আদি বাচাল লক্ষ্য বাধি সৰহভাগ পণ্ডিতে অসমীয়া দেওধনী নাচৰ উৎপত্তি বড়োসকলৰ দেওধনী নাচৰ পৰা হৈছে বুলি অস্বমন কৰে। অকল বড়ো বুলিয়েই নহয় মিকিৰ, দেউৰী আদি সম্প্ৰদায়ৰ মাহুতো যি দেওধনী নৃত্যোৎসৱ চলে তাৰো লগত অ-জনজাতিৰ দেওধনী নৃত্যোৎসৱৰ সাদৃশ্য দেখা যায়। তত্পৰি মিকিৰ ভাষাত দেওধনীক 'ডিহিনি' বোলে। এইবোৰৰ পৰা অস্বমন কৰিব পাৰি যে এইটো নাচৰ লগতে জনজাতিসকলৰ নৃত্যোৎসৱ। তাৰপৰা পিছত আৰ্গা-সকলে ব্ৰাহ্মণ কৰি পৰিমাৰ্জিত ৰূপ দিছে। এই প্ৰসঙ্গত মিকিৰ আৰু দেউৰীসকলৰ দেওধনী নৃত্য-উৎসৱৰ এটি আভাস দিয়া হল :—

মিকিৰসকলৰ 'দেওশাল' বুলি একপ্ৰকাৰ পূজা আছে। এই পূজাত দেওধনীয়ে নাচে। এই পূজা নিৰ্দ্ধন ঠাইত অৱস্থিত কোনো দৰত (আমাৰ গোঁসাঁইৰ দৰৰ বে) এটা শিল পুতি যি দেৱতাক

পূজা কৰা হয়, সেই দেৱতাৰ (বলিয়া, পাইটত তামলো) বিগ্ৰহ বুলি কল্পনা কৰি আৰম্ভ কৰা হয়। পূজাৰ ছুই-তিনি দিনমান আগৰ পৰা দেওধনী জঁকে। এই দেওধনী মাইকী মাহুহ বা গাভৰু-ছোৱালীৰ ভিতৰত হয়। অৱশ্যে কেতিয়াবা মতা মাহুহো হয়। ই যিয়েই নহওক, জঁকাৰ পিছত তেওঁ পূজাৰ ধলীলৈ আহে আৰু পূজাত কি কি বস্তু লগে লগে গীত গাই গাই কয়। সেই মতে পূজা দিওঁতাৰ্জনে আন মাহুহৰ সৈতে বস্তু যোগাৰ কৰে। বস্তুৰ যোগাৰক 'জগান কাকুৰি' বোলে। বস্তু খিনি পূজাৰ ধলীলৈ নি তুলনীৰ পানী চটাই ই শুদ্ধ কৰে। পূজা মঙ্গলবাৰে কৰা হয়। গতিকে বস্তু তাৰ আদিদিনা অৰ্থাৎ সোমবাৰেই যোগাৰ কৰা হয়। মঙ্গলবাৰৰ পুৱাৰ পৰা বুধবাৰৰ পুৱালৈকে পূজা চলে। পূজা আৰম্ভ হোৱাৰ পিচৰ পৰাই দেওধনীয়ে নাচিবলৈ আৰম্ভ কৰে। নাচৰ লগত ঢোল আৰু কালী বজায়। দেওধনীয়ে নাচৰ সময়ত হাতত বেত আৰু লগৰ আন দুজন মাহুহে হাতত ঢোল আৰু তবোৱাল লৈ নাচে। অৱশ্যে দেওধনীৰ লগত আন মাহুহেও ক্ষুদ্ৰিত নাচিব পাৰে। নাচৰ সময়ত দেওধনীক হাঁহ, কুকুৰা আদি যোগান ধৰা নিৰ্দ্ধিষ্ট মাহুহ থাকে, আনপিনে পূজাতো ছাগলী, হাঁহ-কুকুৰা আদি বুলি দিয়া হয়। দেউৰীয়ে বলি কাটে আৰু বাধায়ে বলি দিয়ে। বাধাই অসমীয়া সমাজৰ মেধিৰ দৰে এজন বৰমূৰীয়া লোক। দেওধনীয়ে নাচি থকাৰ মাজত মাহুহে হুহিলে মঙ্গল-অমঙ্গল আৰু তাৰ প্ৰতিকাৰৰ কথা কয়।

আজিকালি কিছুমান মিকিৰে মাৰে পূজাও কৰে। তাতে দেওধনীয়ে নাচে।

দেউৰীসকলৰ দেওধনী নৃত্যৰ সময় মিকিৰতকৈ বেলেগ। তেওঁলোকে বহাগৰ বিহু (বিহু) উৎসৱৰ আগে আগে গোঁসাঁইখান বা দেওধনত পূজা দিছে

বিভূ উৎসৱ পাতে। “বিত্ত শেখৰ দিনা খানত দেওধনী নৃত্য হয়। দেওধনীয়ে বাইজৰ ভবিষ্যতৰ বাবে মঙ্গল-বাণী কান্দি কান্দি কয়। দেওধনীৰ এনে বাতৰি হুতি আচৰিত।” এই দেওধনীয়েই পূজাৰ কাৰণে বৰ দেউৰীৰ খেলবপৰা বৰ দেউৰীজন নিৰ্বাচন কৰে।

দেওধনী নৃত্য মহাশক্তিৰ পীঠস্থান কামাখ্যা মন্দিৰত প্ৰতি বছৰে ভাসৰ প্ৰথম আৰু দ্বিতীয় দিনা অনুষ্ঠিত হয়। এই ছদিন কামাখ্যাৰ নাট-মন্দিৰত মনসা পূজা হয়; আৰু সেই পূজাতেই এই নাচ চলে। এই নাচক দেওধনী বা দেওধনি বোলা হয় যদিও, তিব্বাত বা গাভৰু-ছোৱালীয়ে তাত নানাচে। কামাখ্যাত মনসা পূজা চলি অহা দিনৰে পৰাই মতা মাহুহৰ মাজতহে এই নাচ চলি আহিছে। নাটোতা-সকলক ‘দেওধা’ বোলা হয়। এইটো লোক-বিশ্বাস যে, কোনোও ইচ্ছামতে দেওধা হব নোৱাৰে। দেওধা হোৱা মাহুহজনক শিৱ, চণ্ডী, মনসা আদি দেৱ-দেৱীয়ে এনামান আগবেপৰা লগ দি সপোন দেখুৱাবলৈ ধৰে। তেতিয়াৰে পৰা মাহুহজনে পূজাৰ সময়লৈকে ব্ৰত কৰি সযত্নভাৱে চলে। যি জনা দেৱতা বা দেৱীয়ে যি জন দেওধাক লভে, সেই জন দেওধাক সেই দেৱতা বা দেৱীৰ ঘোঁৰা অৰ্থাৎ বাহন বুলিও কোৱা হয়। সেয়েহে কোনো দেওধাক চণ্ডীৰ ঘোঁৰা বুলিলে বুলিব লাগিব যে, তেওঁক চণ্ডী গোপীন্দীয়ে লগ দিয়ে। কিছুমানে দেওধাজনক ‘দেউলা’ও বোলে। কামৰূপৰ কিছুমানে ঠাইত আকৌ দেওধাৰ নামে দৈৱিক শক্তি লক্ষ্য মাহুহক ‘পাণ্ডা’ও বোলে। এনে মাহুহে কৰবাত নাম-কীৰ্তন কৰিলে বা নাম-প্ৰসঙ্গত বাজ বজালে সেই ঠাইলৈ গৈ উদয় ভাৱে নাচিবলৈ ধৰে; সেই নচা অৱস্থাতোকৈ

‘পাণ্ডা-জঁকা’ বুলি কোৱা হয়। তেনে মাহুহে যাতে ঘৰ-বাৰী এৰি ভবিষ্যতলৈ জঁকি নোৱাৰে, তাৰ কাৰণে অইন আপোন মাহুহে তেওঁক মনুপ্ত তালিক কৰচ অহি পিন্ধায়। তেনে কৰিলে পুনৰায় নৰকৈ বুলি লোকে বিশ্বাস কৰে। *

দেওধাসকলে পূজাৰ সময়ত ওজাৰ পদ নাইবা টোল-হালৰ শব্দৰ লগে লগে হাতত প্ৰকাণ্ড বলি কটা মা লে তাম্বৰ মূৰ্তিৰে নাচে। এই নাচোনত আঠ-নহজন দেওধায়েও একেলগে নাচিব পাৰে। নাচোনৰ মাজতে তেওঁলোকে দেওধনীৰ দৰে জীয়া-ইহা-পাৰব খাব-মুৰ মুচৰি তেজ পি খায়। কেতিয়াবা তীক্ষ্ণ দাব ওপৰত থিয় হৈয়ো নাচে, কিন্তু আচৰিত কথা ভবি হলে কেতিয়াও নাকাটে। সেই সময়ত তেওঁলোকে ভবিষ্যৎ বাণী কৰিলে ফলিয়াই বুলি এতিয়াও বচত লোকে বিশ্বাস কৰে।

দেওধাসকলৰ এই নৃত্য কামাখ্যাৰ বাহিৰে শুৱালকুচি, পচৰীয়া, গোকৱা আদি ঠাইতো এতিয়াও চলি থকা দেখা যায়। (১)

* লিখকৰ নিজ গাওঁ পিপলিবাৰতহেই যেনেকৈ নামত জঁকা এজন মাহুহ আছে। তেওঁৰ বেলেগ নাম আছে যদিও জঁকা কাৰণে সকলোৱে ‘পাণ্ডা’ বুলিহে মাতে। অৱশ্যে এতিয়া মনুপ্ত কৰত বাহৰাৰ কৰাত জঁকিবটো এৰিছে।

(১) এই প্ৰৱন্ধটো যুগত কৰোতে (১) শ্ৰীশ্ৰীপ চন্নিহাৰ ‘দেওধনী নাচ’ প্ৰবন্ধ, (২) শ্ৰীধৰবীৰৰ শৰ্মাৰ ‘কামাখ্যা তীৰ্থ’ গ্ৰন্থ, (৩) অকালিৰাম মেধি সম্পাদিত ‘অন্ধাৱলী’ গ্ৰন্থ, (৪) শ্ৰীবাসেশ্বৰ দেউৰীৰ ‘দেউৰী বিহা’ প্ৰবন্ধ, (৫) শ্ৰীকৃষ্ণ চন্দ্ৰ বৰুৱা আৰু শ্ৰীলালিত চন্দ্ৰ মিকিবৰ পৰা বোকা নিকিবৰকলম দেওধনী নৃত্য সম্পৰ্কীয় টোকাৰ সহায় লোৱা হৈছে। লেখক

বল্লাভাল নাৰায়ণ মেনন

শ্ৰীবীৰ চৌধুৰী

মালয়ালম সাহিত্যৰ যুগজ্ঞা সাহিত্যিক বল্লাভাল নাৰায়ণ মেনন সাধাৰণতে মহাকবি বল্লাভাল বুলিহে জনাজাত। বল্লাভাল নাম নহয়, তেওঁৰ পৰিয়ালৰ উপাধি মাত্ৰ। মালয়ালম সাহিত্যত তেওঁৰ স্থান অসমীয়া সাহিত্যত শব্দৰদেৱ অথবা বঙলা সাহিত্যত বিধকৰি বৰীশ্ৰনাথ ঠাকুৰৰ স্থানৰ দৰে বুলি কলেও বঢ়াই কোৱা নহয়। মহাকবি বল্লাভালে তেওঁৰ বিভিন্ন লিখনীৰ দ্বাৰাই মালয়ালম সাহিত্যক সমৃদ্ধ কৰি তোলাৰ লগে লগে অনেক মনুৰ গঢ় দিলে। ইয়াৰ উপৰি ‘কথাকলি’ৰ পুনৰুদ্ধাৰ কৰি এই নৃত্যক অনেক মনোভিৰামকৈ প্ৰতিষ্ঠা কৰি গল।

কৱি-সাহিত্যিক বল্লাভাল নাৰায়ণ মেনন মাখন তিনি বছৰৰ আগতে ইং ১৯৩৮ চনৰ ১৩ মাৰ্চ, বৃহস্পতিবাৰে বাট দহ বজাত কেবেলাৰ আৰ্ণাকুলম চহৰত মৃত্যু হ'ল। তেওঁৰ জন্ম হৈছিল ১৮৭২ খৃষ্টাব্দত। বৃষ্টিছ মাল্যৱাৰৰ পোনানী তালুকৰ ‘ছেতেন্নাডু’ পৰিয়ালত তেওঁ জন্মগ্ৰহণ কৰিছিল। তেওঁৰ পিতৃৰ নাম হ'ল মাল্লেচাৰি দামোদৰৰ আন্নায়্যত আৰু মাতৃ হ'ল পাৰ্ব্বতী আমা।

শিশু বল্লাভালৰ অভিভাৱকৰ একান্ত ইচ্ছা আছিল তেওঁক আয়ুৰ্বেদৰ শিক্ষা দিয়া। তেওঁ এজন আয়ুৰ্বেদ শাস্ত্ৰজ বেঙ্গ হৈ ওলাই আহিব লাগে। কৱি বল্লাভালৰ কিন্তু অনিচ্ছা। সেই বিৰুদ্ধিতে তেওঁ আয়ুৰ্বেদৰ ওপৰত এটি কৱিতা ৰচনা কৰিলে। শিচৰ জীৱনত তেওঁ আয়ুৰ্বেদ-শাস্ত্ৰজ কৰিবাছ নহ'ল, হ'ল প্ৰখ্যাত কৱি। কেৱল কৱি হিচাপেই নহয়, সামাজিক আৰু সাংস্কৃতিক দ্ৰুয়ো দিশতে উল্লেখযোগ্য

অংশ গ্ৰহণ কৰি দেশ মাতৃৰ হুযোগ্য সন্তান বুলি স্বীকৃতি লাভ কৰিলে।

তেওঁক ককাকৈ সৰুতে ঘৰতে সংস্কৃত আৰু মালয়ালম শিকাইছিল। পোন্ধৰ বছৰ বয়সতে বল্লাভালে সংস্কৃত নাটক আদি পঢ়ে। ছাত্ৰাৱস্থাতে বল্লাভালে অধ্যয়ন-চক্ৰ আদি স্থাপন কৰি সেইবোৰৰ যোগেদি বক্তৃতা দিয়া, তৰ্ক কৰা, গল্প আৰু পুস্তক ৰচনা কৰা আদিৰ প্ৰবিধা পায়।

কৈশোৰ কাল অতিক্ৰম কৰি যুবা কালত বল্লাভালে লিখনীৰ যোগেদি জীৱিকাৰ পথ বাছি ললে। ছাবিশ বছৰ বয়সত তেওঁ প্ৰথমতে এটি ছপাখানাৰ মেনেজাৰৰ পদত অধিষ্ঠিত হয়। লগে লগে তেওঁ কেবাখনো কাগজ সম্পাদনাৰ জাৰ লয়।

অনুৰূপৰ জৰিয়তেও বল্লাভালে মালয়ালম সাহিত্যত অনেক উন্নতি সাধন কৰে। তেওঁৰ বিৰাট সাহিত্য-কৰ্ম হ'ল ভেকা বয়সত বাঙ্গালী-বামায়ণৰ মালয়ালম ভাষাত অনুবাদ। কালিদাসৰ ‘শকুন্তলা’ৰ বস মালয়ালম পাঠকসকলে পান কৰি তৃপ্ত হৈছে বল্লাভালৰ কাৰণেই। ইয়াৰ বাহিৰেও মহাকবি বল্লাভালে ভাসৰ কেইবাখনো সংস্কৃত নাটক আৰু ‘অন্ত পুৰাণম’, ‘বাম পুৰাণম’ আদি অনেক পুৰাণ অনুবাদ কৰে। জীৱনৰ বিভিন্ন সময়ত অনূদিত এইবোৰ পুথিৰ সৰ্বশেষ অনুবাদ হ'ল শ্বকুৰ্বেদ। এই অনুবাদো বল্লাভালৰ অস্বতম বিৰাট কৃ-কীৰ্তি।

কেৱল অনুবাদৰ কাৰণেই নহয়, মৌলিক অনেক কৱিতা ৰচনা কৰি পৰিমাণৰ উপৰিও গুণবিশিষ্টভাৱে কেবেলাৰ কাব্য-সাহিত্যিক সম্পদশালী কবি বুলিহে।

এই কাৰণেই তেওঁ কেবেলাৰ জাতীয় কবি হিচাপে পূজা আৰু মহাকবিরূপে সমাদৰিত হৈছে। ১৯২০—২১ চনতে বৰ্ত্তমানলৈ পঠিকৰ মন আকৰ্ষণ কৰে। এইয়া হল মহাত্মা গান্ধীৰ অসহযোগ আন্দোলনৰ আৰম্ভণিৰ সময়। সাম্ৰাজ্যবাদ-বিৰোধী জাতীয় মনৰ অনেক স্বৰূপ বৰ্ত্তমানলৈ কৰিতাত ফুটি উঠিছে। অসহযোগ আন্দোলনৰ নেতা মহাত্মা গান্ধীৰ আদৰ্শৰে অনুপ্রাণিত হৈ তেওঁ অনেক কৰিতা আৰু গান বচনা কৰিছে। এইবোৰ গানৰ দ্বৰৰ স্বৰূপে কেবেলা ছুনি মুখৰিত হৈ উঠিছে। সেই সময়ত কেবেলাৰ মাহুহৰ মুখে মুখে বৰ্ত্তমানলৈ গান। এইবোৰে কেবেলাৰ জনসাধাৰণক অনুপ্রাণিত কৰিছিল।

অকল মহাত্মাৰ আদৰ্শবাজিৰ মাজতে বৰ্ত্তমানলৈ লিখনী আৱদ্ধ হৈ থকা নাছিল। কৰিতাৰ কাৰণেই কৰিতা আৰু কাব্যৰ বচনা হৈছিল। দেশবাসীৰ বাস্তৱ আৰু সাংস্কৃতিক জীৱনৰ মান উন্নত কৰাৰ হেতু তেওঁক কেবেলাৰ জনসাধাৰণে জাতীয়তাৰ অস্তিত্ব সৃষ্টিকৰ্ত্তাৰূপে অভিহিত কৰি স্বৰূপ কৰে। তেওঁ বিভিন্ন মানৱতাবাদৰ শ্ৰেষ্ঠ বাহক। সকলোৰে শ্ৰেষ্ঠ হ'ল মাহুহ,—এইয়া হ'ল বৰ্ত্তমানলৈ কাব্যৰ মুখা দৰ্শন।

গভীৰ দাৰ্শনিক মূল্যবোধৰ কৰিতা আৰু জাতীয়তাবাদৰ কৰিতা আদিৰ উপৰিও তেওঁ অনেক প্ৰেছন আৰু বাস্তবমূলক কৰিতা আৰু থকাবোৰ বচনা কৰি গৈছে। এইবোৰ কৰিতাত নাৰীসকলৰ ওপৰত পুৰুষৰ অত্যাচাৰৰ বিৰোধিতা আৰু হিন্দু, ইংলান্দ আৰু খৃষ্টানধৰ্মৰ বিসংকতিবিলাকো তীব্ৰভাৱে আঘাত কৰিছে।

মহাকবি বৰ্ত্তমানলৈ বিৰচিত্ত অধ্ববাজি হ'ল, 'তপনী সন্তবনম', 'চিত্তাব্যায়গম', 'বন্ধনখন্যায়-অনিকন্দম', 'শিৱক্ৰম মাকানউম', 'গণপতি', 'পিতাপুত্ৰী', 'সাহিত্য মজ্জা', 'কাৰ্কেলিগুড়েকলু' ইত্যাদি।

বিভিন্ন পৌৰাণিক কাহিনী অৱলম্বন কৰি বৰ্ত্তমানে অনেক কাব্য বচনা কৰিলেও তেওঁৰ সৃষ্টিশীল লিখনীৰ যোগেদি সেইবোৰে নতুন বা-স্বৰূপে বৰ্ত্তিত হৈ ওলাই আহিছে। সেইবোৰে নতুন ছন্দৰ জৰিয়তে নতুন ৰূপ লৈছে। তেওঁৰ এই পুৰণি চৰিত্ৰবিলাক অসমত্বৰূপে যুগোপযোগী।

কবি বৰ্ত্তমানলৈ কাব্যৰ স্ত্ৰী-চৰিত্ৰৰ বিষয়ে উল্লেখ নকৰিলে নিশ্চয় ভুল কৰা হ'ব। মহাকবি কালিদাসৰ দৰে বৰ্ত্তমানেও উল্লেখযোগ্য স্ত্ৰী-চৰিত্ৰ অধ্বন কৰি গৈছে। তেওঁৰ স্ত্ৰী-চৰিত্ৰ অললা নহয়; কালিদাসৰ শকুন্তলাৰ নিচিনাকৈ মুখেৰে নামাতি সহ্য নকৰে, প্ৰতিবাদ কৰে। তেওঁৰ স্ত্ৰী-চৰিত্ৰ 'অঙ্গদ কুণ্ডল', 'কণ্ঠী' আদিয়ে অলঙ্কাৰ পাতি সোলোকাই থৈ বীৰাঙ্গনাৰ দৰে সমুখ সাগ্ৰোমত অৱতীৰ্ণ হৈছে।

এইদৰে তেওঁ বচনাবাজিৰ যোগেদি দ্বন্দ্বৰ পৌৰাণিক চৰিত্ৰ, স্ত্ৰী-চৰিত্ৰ, বাস্তব, গীতি-কৰিতা আদিৰ উপৰিও পীড়িত দৰিত্ৰ জনসাধাৰণ, ক্ৰমক আদিৰ প্ৰতি সঁহাৰি নজনাই থকা নাই। এইবোৰত কবিৰ বিগ্ৰহী মনৰ পৰিচয় পোৱা যায়। কবিৰ জীৱনত কেৱল জাতীয়তাবাদেই নহয় আত্মজ্ঞাতিকৰণৰ দিশো সমৃদ্ধলৈ উঠিছে। চোভিয়েৎ ইউনিয়নত চলি থকা স্মৃতি-সৌধৰ ওপৰত নাৰীসকলৰ বোমা-বৰ্ষণৰ সবাদ পাই তেওঁৰ কৰিকৰ্ত্তা ৰুদ্ধ হৈ থকা নাছিল। তেওঁ সেই কাৰণেই লিখিছিল,— "যুদ্ধোদ্ভাদ পশ্চত, তেমাগোকে জাৰিছা নে কি উলটয় কেৱল বাছিয়াৰ! তেওঁ শিক্ষক; মাহুহৰ প্ৰেম আৰু স্বপ্নৰে মহান তেওঁ..." এইদৰে আৰু অংগণন নামেৰে এটি কৰিতাত চীনত জাপানী বৰ্ফপতৰ বিৰুদ্ধেও তেওঁৰ তীব্ৰ মনোভাৱৰ স্বৰূপ বৰ্ণন কৰিছে।

মহাকবি বৰ্ত্তমানলৈ শ্ৰেষ্ঠৰ কেৱল কাব্যৰ মাজতে সীমাবদ্ধ হৈ থকা নাই। ভাৰতৰ অতীত ঐতিহ্যক

দাৰ্শনিক দিকটো তেওঁৰ ভূমিকা স্পষ্ট। বিশেষকৈ কথাকলিৰ পুনৰ্জীৱনৰ কাৰণে তেওঁৰ গুৰুতৰ প্ৰয়াস কেবেলা তথা ভাৰতবাসীৰ মনত চিৰকাল স্বৰ্ণীয় হৈ থাকিব। মহাকবি বৰ্ত্তমানে তেওঁৰ মহান কাব্য-বোৰৰ উপৰিও কথাকলি'ৰ যোগেদি সৃষ্টি কৰিলে কৃষ্টিগত এক নতুন চেতনা, নতুন মূল্যবোধ আৰু ৰসপ্ৰাণিতাৰ নতুন মানদণ্ড। তেওঁ ১৯২৭ খৃঃত দুৰ্গাকাশীনা দায়িকলি বন্ধুৰ সহযোগত 'কেবেলা ক'লা মণ্ডলমা'ৰ প্ৰতিষ্ঠা কৰে, আৰু এই ক'লা মণ্ডলমাৰ যোগেদি অনেক শিক্ষাতীক 'কথাকলি'ৰ শিক্ষা

প্ৰদান কৰা হয়। ইয়াৰ ফলস্বৰূপে 'কথাকলি'য়ে ভাৰতবৰ্ষৰ বিভিন্ন স্থানত সমাদৰ পোৱাৰ উপৰিও চীন, জাপান, চোভিয়েৎ ইউনিয়ন, পোলেণ্ড, ফ্ৰান্স, আমেৰিকা আদি দেশত ভাৰতীয় সাংস্কৃতিক দিশৰ তথা শাস্ত্ৰীয় নৃত্যৰ গৌৰৱ-স্বৰূপ উৎকৰ্ষাবলৈ সক্ষম হৈছে। *

* কেইবাটাও প্ৰবন্ধৰ সহায় লোভা হৈছে; বিননাধৰ বৰ্চিত 'মহাকবি বৰ্ত্তমান' প্ৰবন্ধটিৰ ছটামান বাক্যৰ হৰহ অধ্বন্যে দিয়া হৈছে।—লেখক।

অসমীয়া ভাষাৰ বোৰণী স্ত্ৰী

শ্ৰীপ্ৰমোদচন্দ্ৰ ভট্টাচাৰ্য্য

সাৰ্বভৌম ভাৰতীয় গণৰাজ্যৰ উত্তৰ-পূব সীমান্তত অসম অৱস্থিত। ইয়াৰ মুখ্য ভাষা অসমীয়া। অসমীয়া ভাষা বোৰণী গৃহতৰ দৰে এখন জীয়া নদী; এই ভাষাৰ পুৰণি সমৃদ্ধিশালী সাহিত্য, আৰু লিখিত ৰূপ, নিৰ্দ্ধয় লিপি আছে। ইংগো-ইউৰোপীয় ভাষা-পৰিয়ালৰ অন্তৰ্ভুক্ত ভাৰতীয়-ইৰাণীয় শাখাৰ ভাৰতীয়-আৰ্য্য ভাষাসমূহৰ উপশাখাৰ মাগধী প্ৰাকৃত অপভ্ৰংশই পূব ভাৰতৰ উৰিয়া, পূবহিন্দী, বঙলা আৰু অসমীয়াৰ মূল জননী। ষ্ট্ৰীয়া দশম শতিকামনতে অসমীয়াকে ধৰি এই আঞ্চলিক ভাষাসমূহে নিৰ্দ্ধয় ৰূপ প্ৰকাশ; লৰ্ভলৈ ধৰে। চৰ্য্যাপদৰ (চৰ্য্য-চৰ্য্যাবিনিস্কয়) ভাষাই এতিয়ালৈকে অবিৰুদ্ধ হোৱা উক্ত আঞ্চলিক ভাষাসমূহৰ আদি সমূহীয়া নিদৰ্শন। এই চৰ্য্য চৰ্য্যাবিনিস্কয় পুথিত এৰুবি চাৰিজন নৌক

কবি বা সিদ্ধাচাৰ্য্যৰ ছকুৰি এৰুবিটো দোহা (গীত) আছে। সিদ্ধাচাৰ্য্যসকলৰ সময় ষ্ট্ৰীয়া নৱম শতিকাৰ পৰা দ্বাদশ শতিকালৈকে। ডাঃ বাণীকান্ত কাকতিয়ে চৰ্য্যাপদৰ ভাষাৰ লগত প্ৰাচীন অসমীয়া ভাষাৰ সাদৃশ্য বৰ্ণাই অভিমত দিছে যে চৰ্য্যাপদৰ ভাষা পুৰণি অসমীয়া আৰু পুৰণি বঙলা দুয়ো ভাষাৰে পূৰ্ণস্বৰূপ। বিশেষকৈ চৰ্য্যাপদৰ এখন সিদ্ধাচাৰ্য্য মীননাথ যে কামৰূপৰ লোক সেই কথা এতিয়া প্ৰতিপত্ত হৈছে। মীননাথৰ আন এখন বৰ্চিত পুথি "বাহ্যন্তৰ বোধিচিত্ত বন্ধো-প্ৰদেশ" পণ্ডিত বাহুল সাম্ৰাজ্যয়নে তিসৰতৰ পৰা সংগ্ৰহ কৰে। "বাহ্যন্তৰ-বোধিচিত্ত বন্ধো-প্ৰদেশ"ৰ ভাষাৰ লগত প্ৰাচীন অসমীয়া ভাষাৰ সাদৃশ্য আছে বুলি এই জনা পণ্ডিতে মত প্ৰকাশ কৰিছে। (অসমীয়া ভাষা আৰু সংস্কৃত :

ডঃ বিবিকি কুমাৰ বৰুৱা)। পুৰণি অসমৰ বিজয়ী মহাৰাজ কুমাৰ ভাস্কৰ বৰ্মাৰ ৰাজত্বকালত অহা চীন পৰিভ্ৰাজক হিউ-য়েন-চাঙে কামৰূপৰ ভাষাক মধ্য ভাৰতৰ ভাষাৰ লগত কিছু পৰিমাণে অমিল পাইছিল। তেতিয়া আছিল সপ্তম শতিকা। চৰ্যাপদৰ খুঁটিয়া প্ৰাণেশিক বা আঞ্চলিক ভাষাই স্বকীয় গঢ় পোৱাৰ আগ জাননী চীন পৰিভ্ৰাজকৰ মন্তব্যই দি গৈছে। ইয়াৰ পৰা এটা কথা নিৰ্ণয় কৰিব পাৰি যে প্ৰাগ-জ্যোতিষ, কামৰূপ নামেৰে অভিহিত পুৰণি অসমৰ মাহুহৰ মুখত ভাৰতীয় আৰ্য্য ভাষাই বিভিন্ন কালত স্থানীয় প্ৰভাৱৰ গুণত একোটাঠত নিষ্কৰূপ হৈছিল। আৰ্য্য ভাষ্যতাসকলে ইতিহাসে চুকি নোপোৱা কালৰে পৰা ভাৰতভূমিত দলে দলে, চামে চামে প্ৰবেশ কৰি থকাৰে ভাৰতবৰ্ষত পতা লোকক পাহাৰ-কন্দলৈ খেদি পঠিয়াইছিল। বৈদিক সাক্ষ্যতেই হওক, বা প্ৰাকৃত ভাষাই হওক, বিজিত-সকলৰ মুখত পৰি অপভ্ৰংশ বা অপভ্ৰষ্ট হৈছিল। এইবিধেতে পুৰণি ভাৰতৰ প্ৰাক্-আৰ্য্যমুগৰ ভূগোল আৰু বসবাসীসকলৰ কথা চিন্তা কৰিবলগীয়া।

প্ৰাচীন অসমৰ ভাষাৰ জৰ্জিৰ্জন

কুৰি শতিকা শিল্প বিজ্ঞানৰ তেজীবগা মুগ। এই মুগৰ উশাহ-নিশাহৰ মাজত থাকি প্ৰাগ-ঐতিহাসিক কালৰ ভাৰতভূমি তথা পুৰণি অসম ৰাজ্যৰ ভৌগোলিক পৰিসৰ আৰু সেই পৰিসৰৰ ভিতৰত বাস কৰা ৰাইজৰ মাত-কথাৰ নিশ্চয়কৈ পৰিচয় দিয়া কঠিনতম কাম। তথাপি নিমল হৃদয়ৰ গুহ, স্থনীতি কুমাৰ চট্টোপাধ্যায় আদি পণ্ডিতৰ মত উদ্ভবিয়াই কৰ পাৰি যে ভাৰতৰ প্ৰাচীনতম মাহুহ মেগ্‌ষ্ট্ৰেটৰ তেজ আৰু সঁচ আমাৰ অসম—ব্ৰহ্ম সীমান্তৰ নগা-সকলৰ মাজত পোৱা গৈছে। আৰ্য্য বিজেতাসকলে ভাৰতভূমিত লগ পোৱা ভিন্ন ধৰ্ম, ভিন্ন ভাষা আৰু

তিনি তিনি আকৃতি বিশিষ্ট লোকসকলক অস্থৰ, দানৱ, দাস, দম্বা, আৰিষ, নিষাধ, শৰৰ, কিৰাত, চীন, য়েচ্ছ আদি নাম-উপনাম দিছিল। আৰ্য্য (শ্ৰেষ্ঠ) সকলে উচ্চাধিকা ভাৱ গুণৰ কাৰণেই এনে সজ্ঞা দিছিল আৰু আৰ্য্য-সাহিত্যত নিষ্কৰূপ যশ-পৌৰৱ বিজয়ী হুবেৰে বৰ্ণাইছিল। পুৰণি অসমতো য়েচ্ছ, চীন, কিৰাত, নিষাধ, অস্থৰ, দানৱ আৰ্থা পোৱা লোকৰ বসতি আছিল। যত্বেৰ্দনৰ পৰা আশ্বস্ত কৰি বামাৰণ, মহাভাৰত তথা পৰৱৰ্তী কাব্য সাহিত্যলৈকে প্ৰাগ-জ্যোতিষ, কামৰূপ নামেৰে পৰিচয় পোৱা ৰাজ্যখনত যুগে যুগে বাস কৰা অস্থৰ, দানৱ, কিৰাত কুলৰ অধিপতি, সৈন্ত-সামন্তৰ মহাভাৰতীয় সভ্যতাত চমু হলেও উল্লেখযোগ্য বৰঙণি আছিল। এনেবোৰ পটভূমিতে ডঃ কাকতিয়ে অসমীয়া ভাষাতত্ত্বৰ বিচাৰ-বিশ্লেষণত তন্ত্ৰিকৰ কোল-খাছিয়া, মুণ্ডা, মালয়ী (নিষাদ-শৰৰ), চীন-তিব্বতীয় বা তিব্বতবৰ্মীৰ বড়ো (কিৰাত), শ্ৰাম-থাই (আহোম) ভাষাসমূহৰ প্ৰভাৱ অসমীয়া ভাষাৰ অন্তৰ্গত নিৰূপণ কৰিছে। অসমৰ মুখ্য ভাষা ভাৰতীয় আৰ্য্যমূলজ অসমীয়াৰ চৌপাশে অষ্ট্ৰিক, তিব্বত-বৰ্মী, শ্ৰাম-থাই ভাষা গোষ্ঠীয়ে যুগে যুগে বেটি থাকি কিদৰে ভাট বা বহু সানিছে, সেই বিষয়ে প্ৰথম প্ৰাম গ্যা বৈজ্ঞানিক গ্ৰন্থ ৰূপে ডঃ কাকতিৰ 'এচামিজ, ইটছ ফৰ্মেচন এণ্ড ডেভেলপ-মেণ্ট (Assamese, Its Formation and Development) উল্লেখ কৰিব পাৰি।

অসম ভাষাবিদৰ অসমবাসী

বৃটিছ ৰাজত্ব কালত মিছনেৰী আৰু চৰকাৰী চাকৰিয়াল স্বৰূপে অসমলৈ অহা কিছুমান পণ্ডিতে অসমৰ অসমীয়া, খাছিয়া, গাৰো, কছাৰী, নগা, মিকিৰ, অকা, দম্বলা, মেইথেই, লুচেই, কুকি-চীন, মিৰি (মিছ), আদি (আবৰ), মিছিমি ভাষাসমূহ আৰু

লোক-সমষ্টিৰ বিষয়ে চৰ্চ্চা-গবেষণা কৰিছিল। কিন্তু সেইবোৰত পাণ্ডিত্যৰ মহৎ জ্যোতি থাকিলেও কিছুমান উদ্ভ্ৰমশূলক দৃষ্টিভঙ্গীয়ে প্ৰকৃত মূল্যায়নত বাধা-নিষেধ আৰোপ কৰিছিল। স্বৰাজ্যন্তৰ ভাৰতত আমাৰ নিষ্কৰূপ দৃষ্টিভঙ্গীয়ে প্ৰকৃত বাসভূমিলৈ গৈ ভাৰা, উপভাষাৰ বৈজ্ঞানিক বিশ্লেষণ কৰা আৱশ্যক। তেতিয়াহে অসমৰ অসমীয়া প্ৰমুখ্যে জন-জাতীয় (ট্ৰাইবেল বুলি অভিহিত) বা আদিমজাতীয় ভাষাবোৰৰ পৰিচয় পুৰণিৰ আগত দাঙি ধৰিব পাৰি। ১৯৩১ চনৰ লোক পিয়লত মিঃ মুলান চাহাবে অসমক ভাষাবিদৰ অসমবাসী বুলি আৰ্থা দিছে। পিছে অসমবাসীৰ কাৰণে দেৱাতত্ত্বৰ বাবে বাবে কন্দল লগাৰ দৰে, অসমৰ ভাষা-সমস্কাই অতীতৰ অগ্ৰিয়ে আৰু অবাঞ্ছনীয় অসমীয়া বঙলা

—:o:o—

চুটিয়া জাতি

ব্ৰীহস্পতিৰ ৰাজত্বকাল

বৰ্তমান চুটিয়াসকল অসমীয়া জাতিৰ এটি সম্প্ৰদায়। একালত তেওঁলোকৰ নিষ্কৰূপ ৰজা আৰু ৰাজ্য আছিল; আৰু সেই ৰাজ্যত তেওঁলোকৰ ৰজাই তিনিশ বছৰ অধিক কাল স্থখ্যাতিৰে ৰাজত্ব কৰিছিল। তেওঁলোকৰ বিজয় ৰজা গোড় ৰাজ্যলৈকে উৰিছিল। আৰ্জি তেওঁলোক প্ৰথমতে অসমত ৰাজত্ব কৰা আহোম, কেঁচ, মৰাণ আদিৰ দৰে অমূৰত সম্প্ৰদায়ত (Other backward classes) ভুক্ত। চুটিয়াসমূহৰ প্ৰথম বৃজৱী নাছিল। তেওঁলোক অসমত ৰাজ্য স্থাপন কৰোঁতে অসমত বৃজৱী লিখা প্ৰথা নাছিল। আহোমসকলৰ সসৰ্গলৈ অহাতহে

ভাষাৰ বিবোধৰ কথা ঘনাই ঘনাই মনলৈ আনে। অসমীয়া ভাষা—সৰ্বভাৰতীয় দৃষ্টি কোণত “মণিও নমৰে পৰিও নপৰে বাণ, ভগদন্ত-চুকাফা জাত” হৈ থকাৰ মূল্যতে—আমাৰ অসমৰ বাই ভনী স্বৰূপা খাছিয়া-জয়ন্তীয়া, বড়ো-গাৰো, মিছিমি, আদি (আবৰ), মিছিমি, দকলা, মিকিৰ, ডিমাছা, লাং-ৰাভ, নগা, মণিপুৰী, লুচেই, চিফেই, শ্ৰাম, টাই-আহোম আদি ভাষা উপভাষাবোৰৰ বাব-বৰণীয়া সপ্তদ্বীপ সহযোগেই। অসমীয়া ভাষাৰ ক্ষমিতৰ, বাক্যবীতি আৰু শব্দসম্ভাৰ সৰ্বক ভাৰতীয় হিন্দী তথা প্ৰাচীন সংস্কৃতৰ পৰা ভালেখিনি পৃথক হোৱাৰ কাৰণ—এই চৌপাশে আৱৰি থকা অসমৰ পৰ্বত ভৈয়ামৰ ভাষা-উপভাষাৰ খৃগজয়ী প্ৰভাৱৰ বোৰ্হীয়া ধাৰ।

(আগলৈ)

তেওঁলোকৰ কথাই আহোম বৃজৱীত ঠাই পায়। সেইকাৰণে আহোমসকলৰ বৃজৱীৰ যোগেদিহে তেওঁলোক আহোমসকলৰ সসৰ্গলৈ অহা কাল-হোৱাৰ কিছু কথা জনা যায়। প্ৰকাশিত বৃজৱী, বিপট, প্ৰবন্ধ, দিষ্ট্ৰিক্ট গেজেটীয়াৰ আদিত পোৱা তথ্যৰ ওপৰত নিৰ্ভৰ কৰি চুটিয়া জাতিৰ বিষয়ে তলত আভাস সাজি হলা। কৰ্বেল গেজেটীয়েৰ (Colonel L. W. Shakespear), এণ্ডেল (Mr. Endle) আৰু শিৱসাগৰ জিলাৰ গেজেটীয়াৰ (District Gazette) মতে চুটিয়া-বিলাক বড়ো জাতিৰ মানুহ। এওল চাহাবৰ মতে

অসমৰ ৰাজ্য, গাৰো, মৰাণ, মেচ, বিমাল, কৌচ, চোলানিমিয়া (Solanimiyas), মহলীয়া (Mahlias) ফুলগুৰীয়া, শৰণীয়া, ডিমাছা (কছাৰী), হোজাই, লাণ্ডু, হাজোংবিলাকো বড়ো জাতিৰ অন্তৰ্ভুক্ত। বড়ো জাতিৰ ভিতৰত অসমৰ প্ৰাগঐতিহাসিক যুগত কছাৰীসকল গোটেই অসমতে বিয়পি পৰিছিল আৰু ঠায়ে ঠায়ে ৰাজ্য স্থাপন কৰিছিল। কাছাৰ দিষ্ট্ৰিক্ট গেজেটীয়াৰত পোৱা যায় যে কছাৰীসকল, ইন্দোচাইনিজ; আৰু তেওঁলোক ইয়াচাইনিজ আৰু হোৱাৰাহো নদীৰ মাজৰ ঠাইৰ পৰা আহিছিল। উত্তৰ কাছাৰৰ এসময়ৰ মহকুমাধিপতি ডাণ্ডাচৰ (Mr. Dundas) মতে কছাৰীসকল দিলাও (ব্ৰহ্মপুত্ৰ) আৰু চাৰ্গি নদীৰ সঙ্গমস্থলৰ পৰা বামে আৰু পানীয়ে আহি কামৰূপৰ নীলাচল পৰ্ব্বত পায়হি, আৰু তাৰ পৰা ডিমাপুৰলৈ আহিছিল। ফিচাৰ (Mr. Fisher) চাহাবে কয় যে কাছাৰৰ কছাৰী-বিলাকে এসময়ত কামৰূপত স্থাপন কৰিছিল আৰু তেওঁলোকৰ ৰাজস্ব বৰ্ষা হাজুচাৰ বংশৰ। বিচলি (Mr Risley) চাহাবে কয় যে লিখু প্ৰবাদ মতে মানৱ জাতি উৎপাদন কৰোঁতা হুজুনৰ এজন কাছাৰ দেশত বাস কৰিছিল। নেপালীবিলাকৰ মতে ব্ৰহ্মপুত্ৰ আৰু কুশী নদীৰ মাজৰ পৰ্ব্বতৰ তলিতে এই দেশ। এওঁৰ পৰাই কৌচ, মেচ আৰু বিমাল জাতিৰ উৎপত্তি। বিচলিয়ে “কাছাৰ” বোলা ভূখণ্ডত ব্ৰায়ন (Mr. Bryan), হাড্‌চন (Mr. Hadson) আৰু কৰ্বেল চেঞ্জপীয়ে “কচ্” বুলিছে। এই “কাছাৰ” বা “কচ্” দেশত আদিতেই বাস কৰা কাৰণেই তাৰ বাসিন্দাসকল পাচত কছাৰী নামে জনাজাত হব পাৰে। আমহাতে কছাৰীবিলাক অতীজতে শিৱসাগৰ জিলা, লক্ষীমপুৰ জিলা আৰু সদিয়াত থকাৰ প্ৰমাণ পোৱা যায়। কছাৰী ভাষাত ‘দৈ’ বা ‘ছই’ শব্দে “পানী” বা “নদী” বুজায়।

দিলাও (ব্ৰহ্মপুত্ৰ), দিক্ৰা (সদিয়াৰ ওপৰে), দিহং, দিবাং, দিক্ৰা (উত্তৰ লক্ষীমপুৰত), দিক্ৰা, দিক্ৰাই (ভৰণীত পৰিছে), দিহিং, দিমৌ, দিছাং, দিখৌ, দিছে (ভোগদৈ), দিমা (ধনশিৰী), গোলাঘাট মহকুমাত) আদি নদীবিলাকৰ নাম কছাৰীসকলে দিয়া। কছাৰীসকলে সদিয়াৰ কেচাই-খাতী পোৰোঁনীক পূজা কৰিছিল আৰু হয়তো এতিয়াও কোনো কোনোৱে কৰে।

১২২৮ খৃঃত স্বৰ্গদেৱ চুকাফাৰ তলে আহোমসকল সোঁমৰালৈ আহি অসমত আহোম সাম্ৰাজ্য স্থাপন কৰে। আহোমসকল অসমলৈ আহোঁতে ব্ৰহ্মপুত্ৰ উপত্যকাৰ শিৱসাগৰ আৰু লক্ষীমপুৰ জিলাৰ একেখণ্ডত মৰাণ আৰু বৰাহী বজাই, সদিয়া চাৰি-ওপালে চুটিয়া বজাই, চুটিয়াসকলৰ পশ্চিমে—ব্ৰহ্মপুত্ৰৰ উত্তৰে কমতাপুৰ ৰাজ্যৰ পুৰসীমালৈকে ভূঞাবিলাকে, ব্ৰহ্মপুত্ৰৰ দক্ষিণে দিখৌৰ পূবৰ পৰা নগাৰৰ একেখণ্ডলৈকে কছাৰীবিলাকে, কছাৰী আৰু কমতাপুৰ ৰাজ্যৰ মাজত ভূঞাবিলাকে ৰাজস্ব কৰিছিল; আৰু উত্তৰ আৰু দক্ষিণপাৰৰ ভূঞাৰাজ্যৰ পশ্চিমে কমতাপুৰ ৰাজ্য আছিল। এতেকে ১২২৮ খৃঃত ব্ৰহ্মপুত্ৰ উপত্যকাত চুটিয়া, মৰাণ, বৰাহী আৰু কছাৰী ৰাজ্য নামে অন্ততঃ চাৰিখন বড়ো ৰাজ্য আছিল।

সদিয়া অঞ্চলত থকা তাম্ৰেশ্বৰী মন্দিৰ বা কেচাই-খাতী পোৰোঁনীৰ মন্দিৰ আৰু নদীবিলাকৰ নামৰ পৰা চুটিয়াসকলৰ আগতে তাত কছাৰী ৰাজ্য আছিল বুলি অনুমান কৰিব পাৰি। ১৫০১ খৃঃত আহোমসকলে কছাৰী ৰাজ্য আহোম ৰাজ্যত চামিল কৰাতহে কছাৰীবিলাক কাছাৰলৈ যায় আৰু পাচত তাত ৰাজ্য স্থাপন কৰি মায়বঙত ৰাজধানী পাতিছিল। আহোমসকলে প্ৰথমতে মৰাণ আৰু বৰাহী ৰাজ্য দখল কৰি সোঁমৰাত আহোম সাম্ৰাজ্যৰ ভেটি স্থাপন কৰিছিল। আহোমসকলে মৰাণ আৰু

বৰাহীসকলৰ তিকতা বিয়া কৰাই তেওঁবিলাকৰ লগত বৈবাহিক সম্বন্ধত আৱদ্ধ হৈছিল, আৰু তেওঁলোকৰ ভালেমানক নিজে জাতিৰ ভিতৰত ভুক্ত কৰি বিজিত-বিজিততাৰ সম্মিলনত এটি শক্তিশালী জাতি গঢ়ি তোলে। ১৫২৪ খৃঃৰ অলপ আগতে আহোমসকলে চুটিয়া ৰাজ্য তেওঁলোকৰ লগত চামিল কৰি সদিয়া অঞ্চল স্বচাৰুৰূপে শাসন কৰিবলৈ সদিয়া জয় কৰোঁতা চাৰ্ভ্ৰাচোচে মুঙ্গ বৰগোহাঁইক প্ৰথম সদিয়া-চাৰী পোহাঁই পতিছিল। কালক্ৰমে ব্ৰহ্মপুত্ৰ উপত্যকাৰ চাৰিওখন বড়ো ৰাজ্য আহোম সাম্ৰাজ্যত চামিল হ’ল। এই কাম কৰিবলৈ আহোমসকলক ৩০০ বছৰ (১২২৮ খৃঃৰ পৰা ১৫০১ খৃঃ) লাগিছিল। চুটিয়াসকল অসমলৈ ক’ব পৰা আহিছিল সঠিক জনা নাযায়। অসমত তেওঁলোকৰ অতীজৰ বাসস্থান শোৱনশিৰী নদীৰ পাৰৰ নামনিৰ পৰ্ব্বতত আছিল যেন বোধ হয়। বৰ্তমান এই অঞ্চল আৰু আৰু পাহাৰৰ নামনি অংশত পৰিছে। তেওঁলোকে বাসকৰা পৰ্ব্বতৰ উত্তৰে মিৰি আৰু আৰব জাতি বাস কৰা পৰ্ব্বতমালা। চুটিয়াসকলৰ দক্ষিণে ভৈয়ামত সদিয়াল কছাৰীসকলৰ ৰাজ্য আছিল। চুটিয়া আৰু কছাৰী-সকল বড়োজাতিৰ বুলি ওপৰত কৈ অহা হৈছে। বড়োবিলাক ইন্দোচাইনিজ। তেওঁবিলাক চীনদেশৰ ইয়াচাইনিজ আৰু হোৱাৰাহো নদীৰ মাজৰ অঞ্চলৰ পৰা বা ব্ৰহ্মপুত্ৰৰ উত্তৰ পাৰত আৰু পৰা অহা বুলি ওপৰত উল্লেখ কৰা হৈছে। যদি সেয়ে হয় হেন্তে চুটিয়াসকলে অসমৰ উত্তৰ-পূবে অসমত সোমাই মিৰি আৰু আৰব পৰ্ব্বতৰ নামনি অংশত বাস কৰিছিল। বোধহয় তেওঁবিলাক উত্তৰলৈ যোৱাত মিৰি আৰু আৰবৰ পৰা আৰু দক্ষিণলৈ যোৱাত সদিয়াল কছাৰী-সকলৰ পৰা বাধা পাইছিল।

কছাৰী বুৰঞ্জী আৰু সেওধাই অসম বুৰঞ্জীত কছাৰীসকলৰ সদিয়াৰ এটি ৰাজকৈফৰ কথা পোৱা

যায়। সেই ৰাজকৈফে পূবে সদিয়া, পশ্চিমে দিখৌমুখ, উত্তৰে দিহিঙ্গৰ দক্ষিণ পাৰ আৰু দক্ষিণে দিলিহৰ কেন্দুগুৰিৰ মাজৰ ভূখণ্ডত ৰাজস্ব কৰিছিল বুলি পোৱা যায়। এই ভূখণ্ডৰ এচোৱা বৰ্তমান ডিব্ৰুগড় মহকুমাত, এছোৱা শিৱসাগৰ মহকুমাত আৰু আগছোৱা নগাঁও জিলাত পৰিছিল। ১৭৫০ খৃঃত অসমত এটি বৰ ডাঙৰ বানপানী হৈছিল। সেই বানপানীত উজনি অসমৰ নদীৰ গতি সলনি হয়। বৰ্তমানত ব্ৰহ্মপুত্ৰ মাছুলীৰ উত্তৰে বৈছিল আৰু লোহিত নামে জনাজাত আছিল। ১৭৫০ খৃঃৰ আগত মাছুলী নাছিল। তেতিয়া দিহিং নদী হাবুৰঙৰ দক্ষিণে ব্ৰহ্মপুত্ৰত পৰিছিল। স্বৰ্গদেৱ তাণ্ড ৰামটীয়ে (১৬০০—৬২ খৃঃ) বৰকুৰীৰ হাতত ৰাজ্যভাৰ গতাই চুটিয়া ৰাজ্য আক্ৰমণ কৰিবলৈ গৈছিল। স্বৰ্গদেৱৰ অল্প-স্থিতিৰ স্ত্ৰিয়া লৈ মিছা চেন্দু উলিয়াই অল্পতলা বৰকুৰীৰীয়ে সগৰ্ভী সৰুকুৰীক মুহূৰ্ত্তকৈ দিলে। নিৰয়াসকলে সৰুকুৰীক হত্যা নকৰাই বৃদ্ধি কৰি, ভূৰত তুলি দিহিঙ্গত উটাই দিলে। সেই ভূৰ উটাই গৈ হাবুৰঙত লাগে আৰু এজন ব্ৰাহ্মণে পাই সৰুকুৰীক আশ্ৰয় দি ৰাখিলে। সৰুকুৰীৰীয়ে এটি সন্তান প্ৰসৱ কৰিলে আৰু পাচত তেওঁৰই বাসুদীকাৰৰ বা চুকাফা নাম লৈ ১৫১৭ খৃঃত আহোম সিংহাসনত উঠিল। স্বৰ্গদেৱ চুকাফাই ১২৪০ হাবুৰঙত ৰাজধানী স্থাপন কৰিছিল কিন্তু তাত বানপানী উঠাত সেই ঠাই অগল কৰিলে। ইয়াৰ পৰা বোধহয় যে ১৫০০ খৃঃত হাবু-চুটিয়া বজাৰ তলত নাছিল। গেছট চাহাৰৰ অসম বুৰঞ্জীৰ মতে স্বৰ্গদেৱ চুতুমুৰৰ দিনত ১৫১২ খৃঃত চুটিয়া ৰাজ্যৰ হাবুখণ্ড আহোম ৰাজ্যত চামিল কৰা হয়। ইয়াৰ পৰা জানিব পাৰি যে হাবুখণ্ড কিছুকালৰ কাৰণে চুটিয়া ৰাজ্যৰ অন্তৰ্ভুক্ত আছিল। ১৭৫০ খৃঃৰ বানপানীত ব্ৰহ্মপুত্ৰই লোহিত স্থিতি এৰি দক্ষিণলৈ বৈ আহি দিহিং আৰু দিখৌ নদী চিকি মাছুলী গঠন

কবিলে। শিৱসাগৰত ব্ৰহ্মপুত্ৰক বহুতে সিহিঃ বুলিও কয়। ১৭৫০ খৃৰে আগেয়ে শিৱসাগৰ মহকুমাব দিখৌ, মাজুলীৰ টুনি আৰু নগাৱঁৰ কলং এখন নদী আছিল। ব্ৰহ্মপুত্ৰই এই নদীক তিনিখণ্ড কৰে, আৰু পৃথক পৃথক খণ্ডই পৃথক পৃথক অঞ্চলত বেলেগ বেলেগ নামে জনাজাত হ'ল। কলং নদী আৰু টুনি নদী ব্ৰহ্মপুত্ৰৰ হৃৎক্ৰমে বৰ্ত্তমান পৰিগণিত। কলং নদী কপিলী নদীৰ সৈতে নগাৱঁৰ জাগী উক্ত-গাৱঁত লগ লাগি কাজলি মুখত ব্ৰহ্মপুত্ৰত পৰিছে। এইবিলাক কথাৰ পৰা অহুমান হয় যে সদিয়া ৰাজ-ফৈদৰ কছাৰী ৰাজ্য ব্ৰহ্মপুত্ৰৰ দক্ষিণপাৰে সদিয়াৰ পৰা কাজলী মুখলৈকে বিস্তৃত আছিল। এই ৰাজ্য কেতিয়া স্থাপন হৈছিল আৰু কেতিয়া ধ্বংস হ'ল সঠিক জনা নাযায়। স্বৰ্গদেৱ কুকাৰা অসমলৈ আহোঁতে ডিমাপুৰৰ ৰাজফৈদৰ কছাৰী ৰাজ্যহে দিখৌ নদীৰ পূবৰ পৰা নগাৱঁৰ একখণ্ডলৈকে বিস্তৃত; আৰু সেই ৰাজ্যৰ পূবৰ অক্ষ আৰু বহাৰী ৰাজ্য আছিল। ব্ৰহ্মপুত্ৰৰ উত্তৰ পাৰে সদিয়াৰ পৰা পৰ্ব্বতলৈকে এই খণ্ডত কেতিয়া কছাৰী ৰাজ্য আছিল জনা নাযায়, কিন্তু এইটো দুখৰ যে এইখণ্ড কছাৰী সকলৰ তলত আছিল। সম্ভৱ এইখণ্ডৰ কছাৰী ৰাজ্য ভাগি যোৱা স্ৰবিধা লৈয়ে চুটিয়াসকলে তাত ৰাজ্য স্থাপন কৰিবলৈ স্ৰবিধা পালে।

সদিয়াৰ মাণিক নামে এজন কছাৰীৰ পত্নীৰ গৰ্ভত সদাশিৱৰ ফালৰ পৰা এটি মেকুৰী জন্ম হৈছিল বুলি কয়। সেই মেকুৰী সৰিয়হৰ ডুলিত পুতি থোৱাত সি এগৰা মেকুৰী হ'ল। সেই সোণৰ মেকুৰীৰ যত্নত মাণিকে ওপৰত উদ্ভেদ কৰা সদিয়া ৰাজ্য লাভ কৰিলে আৰু মাণিকে তেওঁৰ জোৱায়েক মুক্তকৃত সোণৰ মেকুৰী সহ ৰাজ্য গতাই দিলে। দেওগাই অসম বুৰঞ্জীত পোৱা যায় যে ভীৰ্মোঁক (ভীৰ্মক) বংশৰ বীৰপাল ১১১১ শকত (১১৮৯ খৃঃ)

সোণগিৰি পৰ্ব্বতত ৬০ঘৰ চুটিয়াৰ ওপৰত বজা হৈ গয়াপাল নাম লৈছিল। কুবেৰ বীৰপালৰ ৰূপ ধৰি তেওঁৰ পত্নী ৰূপৱতীক আদিজন কৰাত গৌৰীনাৰায়ণৰ জন্ম হ'ল। সপোনত কুবেৰে বীৰপালক কোৱা মতে তেওঁ এজোপা গছৰ গুৰি খান্দি ঢাল, তবোৱাল আৰু সোণৰ মেকুৰী পালে। দেওগাই অসম বুৰঞ্জীত আন এটি আখ্যান পোৱা যায়। মহাকালিকাই কিবাতনী ৰূপ ধৰি মহৰথীয়া চুটিয়া লৰা এটাক শুকুলা মহ এটা খুজিলে। গৰখীয়াই মনতে তেওঁলৈ এটি শুকুলা মহ উছৰ্গা কৰিলে। তেতিয়া কিবাতনীয়ে নিজৰ চিনাকি দি পাচ দিনা এজনী পোহাৰীয়ে নিয়া নাছ চকত চাকন দি ঠৈ তাৰ পাচ দিনা চাই তাত পোৱা বস্ত্ৰৰ সহায়ত বজা হু বুলি কলে। মহৰথীয়াই সেইমতে কাম কৰাত চকতে ছটা সোণৰ মেকুৰী আৰু দণ্ড খাট পালে। সেইবিলাকৰ সহায়ত মহৰথীয়া পাচত বজা হৈ খণ্ড ৰজা নাম ললে। এতিয়া সদিয়াৰ কছাৰী ৰজাৰ ফৈদৰ সোণৰ মেকুৰী থকাৰ দৰে চুটিয়া ৰজাহে সোণৰ মেকুৰী থকা পোৱা গ'ল। গুৱা ৰজাৰ ঘৰত সোণৰ মেকুৰী থকাৰ কথাই তেওঁলোকৰ মাজত কিবা সম্বন্ধ থকা হুবুজায়নে। চুটিয়াসকলৰ পূৰ্ব্বৰ ধৰ্ম কি আছিল সঠিক জনা নাযায়। এই কথা সৰ্ব্ববাদীসম্মত যে দেউৰীসকল তেওঁলোকৰ পূজাৰী আছিল। সেয়ে হলে দেউৰী-সকলৰ ধৰ্মই অতীজৰ চুটিয়াসকলৰ ধৰ্ম। দেউৰী-সকলে অতীজৰ পৰা কেঁচাই-খাঁতী গোঁসাঁনী পূজা কৰি আহিছে। কছাৰীসকলে কেঁচাই-খাঁতী গোঁসাঁনীৰ পূজক আছিল আৰু আৰ্জিও তেওঁলোকৰ বিচুমানো কেঁচাই-খাঁতী গোঁসাঁনী পূজা কৰে। কেঁচাই-খাঁতী মন্দিৰক "তাম্ৰেশ্বৰী মন্দিৰো" বোলে এই মন্দিৰ সদিয়াৰ পৰা ১৮ মাইল উত্তৰ পূবে চল নদীৰ কাষত অৱস্থিত। দেউৰীসকলে সেই মন্দিৰৰ উপাত্ত দেৱীক পেচাছি [PESHASI] অৰ্থাৎ জীয়েক বোলে।

লোক-চেঁটেদেও দালটনৰ মতে এই মন্দিৰ পোহাৰ শলখা লগাই শিলেৰে চাৰি-কুণীয়াকৈ কৰা হৈছিল। শিলবোতৰ কঢ়া হিয়া হোৱা নাছিল। ইয়াৰ বেৰ ৪½ ফুট ডাঠ। মন্দিৰৰ ভিতৰৰ ফালৰ প্ৰত্যেক বাহু ৮ ফুট। মন্দিৰৰ ওপৰত তামৰ ছাল আছিল, কিন্তু বৰ্ত্তমান ছালখন ভাগি পৰি আছে। তামৰ ছাল থকাৰ কাৰণেই মন্দিৰৰ নাম তাম্ৰেশ্বৰী মন্দিৰ আৰু উপাত্ত দেৱীৰ নাম তামাৰ মাই। মন্দিৰৰ চাৰিওফালে ১৫০ ফুট আৰু ২০০ ফুট দীঘল ইটাৰ দেৱাল আছে। পশ্চিম দেৱালৰ দুৱাৰ মুখত এটি তিনশ্ৰেণীয়া সৰু শিল আছে। তাতে কিছুদিন আগলৈকে প্ৰত্যেক বছৰে একোটি মাহুহ বলি দিয়া হৈছিল। সেইকাৰণেই দেৱীৰ নাম কেঁচাই-খাঁতী হ'ল। সদিয়া আহোম ৰজাৰ হাতলৈ অহাত পাচলৈ তাত ৰাজমণ্ডত দণ্ডিত মাহুহকহে বলি দিবলৈ দিছিল। সদায় তেনে মাহুহ নোপোৱাত এখন নিৰ্দ্ধাৰিত মাহুহৰ পৰা বছৰি এজন নিমুণী যুৱক বলি দিবলৈ স্থিৰ কৰা হৈছিল। এই মাহুহ দৰক "বাঁড়" ঘৰ বুলিছিল। বাঁড়ৰ ঘৰে ৰজা ঘৰৰ পৰা কিছু স্ৰবিধা পাইছিল। বলি দিবলৈ স্থিৰ কৰা যুৱকজনক কিছুদিন বেলেগ মন্দিৰত বাখি ভালেকৈ খুৱাই নোপোকা কৰা হৈছিল। বামুণ আৰু ৰাজবংশৰ মাহুহক বলি দিব নোৱাৰা স্ৰবিধা দিয়া হৈছিল। কিংবোত, নীতজাতি আৰু মুছলমান বলিৰ অযোগ্য বিবেচিত হৈছিল। নিৰ্দ্ধাৰিত দিনা বলিক হৃদয়ৰ কাপোৰ আৰু সোণৰূপৰ অলঙ্কাৰ পিন্ধাই বাইক দেওৱাই পুৰোহিতয়ে গোপন বাটে তেওঁক বলি দিয়া ঠাইলৈ নিছিল। তালৈ বাহিৰা মাহুহ বাহলৈ নিদিছিল। তাত বলিৰ গাৰ অলঙ্কাৰ-পাতি বহাই বলি দিয়া হৈছিল। বলিৰ গাটো কুণ্ডত পৰে আৰু যুৰ্টো অশ্ৰাদ্ধ মূৰৰ লগত মন্দিৰৰ সম্মুখত বহা হৈছিল। এই নৰবলি প্ৰথা স্বৰ্গদেৱ গৌৰীনাথ

সিহাই (১৭৮—২৪ খৃঃ) বন্ধ কৰিলে। দেউৰী-সকলৰ মতে নৰবলি বন্ধ কৰাৰ কাৰণেই আহোম সৰুৰ ৰাজ্য হেৰুৱালে। কৰ্ণেল হেইৰিৰ মতে পঞ্চদশ শতাব্দীত অৰ্থাৎ বামুণীয়া ধৰ্মৰ পুনৰ্দ্ধাৰণ সময়ত কেঁচাই-খাঁতী মন্দিৰ নিৰ্দ্ধাণ কৰা হ'ল। তেওঁৰ মতে এই মন্দিৰ গ্ৰেনাইটৰ দ্বাৰা গঠিত, আৰু তাৰ দুৱাৰ হৃদয়ৰ কাৰুকাৰ্য্যে পৰিপূৰ্ণ আৰু দুৱাৰমুখত ছটা ৰূপৰ দাঁত থকা এটা শিলৰ ডাঙৰ হাতী আছিল। পঞ্চদশ শতাব্দীত সদিয়া চুটিয়াসকলৰ তলত আছিল। এতেকে কব লাগিব যে পঞ্চদশ শতাব্দীত এই মন্দিৰ চুটিয়া ৰজাই পূজাৰ নিৰ্দ্ধাণ কৰিলে। কছাৰীসকলে কেঁচাই-খাঁতী পূজা কৰাৰ পৰা অহুমান হয় যে চুটিয়াসকলে সদিয়াত ৰাজত্ব কৰাৰ আগৰ পৰাই কেঁচাই-খাঁতী মন্দিৰ অৱস্থিত আছিল। এতিয়া প্ৰশ্ন উঠে যে লেক্টেনাণ্ট দালটন আৰু কৰ্ণেল হেইৰিয়ে দিয়া বিৱৰণৰ মন্দিৰ কছাৰীসকলে নে চুটিয়াসকলে নিৰ্দ্ধাণ কৰিছিল? এই প্ৰশ্নৰ সমাধান দিয়া টান। আহোমসকলে ইটাৰ ঘৰ নিৰ্দ্ধাণ কৰাৰ আগতে ডিমাপুৰত কছাৰীসকলে ইটাৰ ঘৰ নিৰ্দ্ধাণ কৰিছিল। তাম্ৰেশ্বৰীৰ মন্দিৰৰ চাৰিওফালে ইটাৰ দেৱাল আছিল। এই কথাতে ভিত্তি কৰি কছাৰী-সকলে কেঁচাই-খাঁতী গোঁসাঁনীৰ মন্দিৰ সজাইছিল বুলি কলে ভুল হ'ব যেন লাগে। বাণলাটৰ (Captain Rowlatt) ১৮৬৭ খৃঃৰ ভিভিডি অভিযান্ত্ৰিক য়াৰ্ডতে দিয়া বৰ্ণনাৰ পৰা জনা যায় যে সদিয়াৰ পৰা ২৪ মাইল উত্তৰে দিৰং আৰু দিৰং নদীৰ মাজত বহুদূৰ বিস্তৃত যোৰ পতা ছটা হুৰ্গ আছে। তাৰে এটা মাটিৰ আৰু আনটোৰ দুয়োফালে ইটাৰে বন্ধাই কুৰি গজ বহলেক নিৰ্দ্ধাণ কৰা। ইয়াৰ দুৱাৰবিলাক ইটাৰে বন্ধোৱা। এই হুৰ্গক শিল্পপাল হুৰ্গ বোলে। কৰ্ণেল হেইৰিয়ে (Colonel S. F. Hannay) ১৮৪৮ খৃঃত সদিয়াৰ দিৰং আৰু দিৰং নদীৰ মাজৰ মালভূমি খণ্ড পৰিভ্ৰমণ

কবি ভীষ্মক চূর্ণ আৰু পৃথিমী নগৰৰ বিৱৰণ দি গৈছে। তেওঁৰ মতে সন্ধ্যায় পৰা ১৬ মাইল উত্তৰে প্ৰায় চাৰি মাইল ব্যাপি বিয়া নদীলৈকে ভীষ্মক চূর্ণ আছিল আৰু তাত ইটা আৰু শিল ব্যৱহাৰ কৰিছিল; আৰু পকা ছুৱাৰ আৰু কাড় আৰু যাঠী মাৰিব পৰাকৈ বিদ্ধা আছিল। সন্ধ্যায় পূবে থকা দিক্ৰু নদীৰ পাৰত পৃথিমী নগৰ। এই নগৰত উত্তৰা পশ্চিমতকৈ আৰু উত্তৰ ফালে যোৱাকৈ কেইবা মাইলো ব্যাপি গড় আছে। গড়ৰ ভিতৰত ভালেমান পুখুৰী, পুখুৰীত শিলৰ বাট, হাবিৰ মাজত এখন ইটাৰ ছুৱাৰ আৰু নদীলৈ যোৱা এটা আলি আছে। এইবিলাকত ইটা আৰু শিল কোনে ব্যৱহাৰ কৰিছিল জনা নাযায়। এইবিলাকৰ উপৰিও উত্তৰ পাৰে হাবমতী (লক্ষীমপুৰ মহকুমাৰ লালুক মৌজাৰ দিক্ৰু নদীৰ পাৰত), মায়াপুৰী (হাবমতীৰ পৰা হুদিনৰ বাটত দফলা পাহাৰৰ দিক্ৰু নদীৰ উপনে বৰপানীৰ পাৰত), বাছলি খোবাং (তেজপুৰ মহকুমাৰ বৈ নদীৰ গুয়ো পাৰে ইনাৰ লাহিনৰ ভিতৰত), নঙ্গাপাহাৰ (তেজপুৰ মহকুমাৰ বিহালী মৌজাৰ কেটেলা বাগিচাৰ ৬ মাইল উত্তৰে), ভাসুকপু (তেজপুৰ মহকুমাৰ ভলনী নদীৰ পশ্চিমে অকা পৰ্বতৰ তলিত) আদিত নগৰ আৰু সেইবিলাকত ইটাৰ ব্যৱহাৰ কৰাৰ চিন পোৱা যায়। ভাসুকপু পুৰাণ প্ৰসিদ্ধ বাণৰজাৰ নাতি ভাসুকাই কৰা বুলি কয় উত্তৰ পাৰৰ বহুত স্কন্দাৱশেষ আৰিমন্ত বজাৰ বুলি কয়। এই ভগ্নাৱশেষবিলাকৰ পৰা বুজা যায় যে এসময়ত উত্তৰ পাৰে মিচিমি পাহাৰৰ পৰা দফলা পাহাৰৰ শেষ সীমালৈকে (ব্ৰহ্মকুণ্ড আৰু পৰশুৰুণ্ডৰ পৰা অকা পৰ্বতলৈকে) পৰ্বত আৰু তাৰ নামনিত কোনো হুসভা জাতিয়ে ব্যৱহাৰ কৰিছিল। কৰ্ণেল হেল্লিৰ মতে এসময়ত ব্ৰহ্মপুত্ৰ পৰ্বতৰ কাষেৰে বৈ গৈছিল আৰু কালক্ৰমত ই দাম্ৰশলৈ যোৱাত পৰ্বতৰ কাষত

থকা নগৰবিলাক এৰা পৰে। এই নগৰবিলাকত পোৱা ইটাবিলাক হয়তো কছাৰীসকলৰ আগৰ। ডিক্ৰুগড় মহকুমাৰ খোম্জি মৌজাৰ দগুৱা দৌল * আৰু চিঠি মৌজাৰ মালিনী থান আৰু উত্তৰ লক্ষীমপুৰ মহকুমাৰ পূব অংশত থকা নীল গোঁসানী গোঁহাঁই গাওঁ মৌজাত গৰখীয়া থান, পকানন দেৱালয়, বঠাৱতী দেৱালয় আৰু মাজ অংশত লালুক মৌজাত শোণ পানী দেৱালয় (সকলোবিলাক গোঁসানীৰ মন্দিৰ) কোনে কৰিছিল ক'তো পোৱা নাযায়। এই খণ্ডত এসময়ত ভূঞাবিলাকে ব্যৱহাৰ কৰিছিল। তেওঁবিলাক শাস্ত্ৰ আছিল। সম্ভৱ এইবিলাক মন্দিৰ তেওঁবিলাকে কৰা। এইখিনিতে এটা প্ৰশ্ন উঠে ভূঞা আৰু চুটিয়া বজাৰৰ সীমা ক'ত আছিল? এই সীমা লক্ষীমপুৰ নগৰ আৰু খোম্জি মৌজাৰ মাজতে যেন অজ্ঞান হয়। এনেহলে তেওঁৰ স্বাভাৱত কৰ পাৰি যে দগুৱা, নীল গোঁসানী, বঠাৱতী গোঁসানী, পকানন (গুহা কালিকা), গৰখীয়া থান আদি চুটিয়া বজাসকলে কৰোৱা। চুটিয়াসকল কেতিয়া হিন্দু হ'ল ক'তো পোৱা নাযায়। আজিও তেওঁলোকৰ পূজাৰী দেউৰীসকলৰ সুকীয়া ধৰ্ম আছিল। সেই ধৰ্মই চুটিয়া বজাসকলৰো ধৰ্ম আছিল। এতেকে তেওঁলোকে তেওঁলোকৰ বাজাৰ অজ ক'তো দেৱীমন্দিৰ নিৰ্মাণ নকৰাই কেৱল বাজাৰ পশ্চিম প্ৰান্তত কিছুমান দেৱীমন্দিৰ নিৰ্মাণ কৰোৱা কথা বিশ্বাস কৰিবলৈ টান লাগে।

চুটিয়াসকলে এফালে যেনেকৈ পুৰাণ প্ৰসিদ্ধ ভীষ্মক বজাৰ ৰাধেশ্বৰ বুলি দাবী কৰে, আনফালে তেনেকৈ হিন্দুৰ দেৱতা কুবেৰৰ ৰাধেশ্বৰ বুলিও দাবী

* লক্ষীমপুৰ জিলাৰ ১২২০-০৪ খৃঃৰ গুণ বিৰচিত এই দৌল এগৰাকী আহোম বাণীয়ে কৰোৱা বুলি উল্লেখ কৰিছে। এই কথা কোনো প্ৰকাশিত বুঝত নাই। এতেকে প্ৰমাণ সাপেক্ষ। —লেখক

কৰে। এই দাবীবিলাক বুঝীৰ ভেটিত স্থাপন নহয় —পৌৰাণিক আখ্যানৰ ওপৰতহে প্ৰতিষ্ঠিত। পৌৰাণিক উপাখ্যানক বুঝী বুলিব নোৱাৰি। এতেকে এই দাবী ঐতিহাসিক সত্যৰ ওপৰত প্ৰতিষ্ঠিত নহয়। ভীষ্মক নগৰ কুণ্ডিলত (কুণ্ডিল)—খ'ত ভীষ্মক নগৰ আৱিষ্কাৰ হৈছে—ত'তে আছিল বুলি কয়। সেই অঞ্চলত কুণ্ডিল নদী আজিও আছে। ভীষ্মক কথা কল্পিতক ভীষ্মক পুত্ৰ কল্পই শিশুপাললৈ দিবলৈ স্থিৰ কৰিছিল। ভীষ্মক নগৰৰ কিছুদূৰত শিশুপাল চূর্ণ। এইবিলাক কথাই পৌৰাণিক উপাখ্যানত সত্যতা থকা বুলি প্ৰমাণ কৰিব খোজে। শিশুপাল চূর্ণ, ভীষ্মক নগৰ আদি নাম কোনে, কেতিয়া আৰু কিয় দিলে জনা নাযায়। কোনো পণ্ডিতৰ মতে ভীষ্মক বজাৰ নগৰ বেৰাবতহে আছিল। দেওধাই অসম বুঝীয়ে ভীষ্মক (ভীষ্মক) বজাৰ ৰাধেশ্বৰ চুটিয়াসকলৰ আদি বজা বীৰপালৰ ভাৰ্গৱী ৰূপৱতীৰ সৈতে কুবেৰৰ সহাস্য ঘটাই তেওঁলোকৰ পুত্ৰ গোঁৰীনাৰায়ণক চুটিয়া বজা পাতিছে। এই বুঝীয়ে প্ৰচলিত প্ৰবাদৰ সময় যটোৱা যেন লাগে; কাৰণ চুটিয়াসকলৰ সেইকালৰ লিখিত কোনো বুঝী নাই। চুটিয়া বজাৰ পশ্চিম সীমাত থকা ভূঞাসকল শাস্ত্ৰ আছিল। ব্ৰহ্মকুণ্ডত আৰ্ঘ্য-স্বৰিৰ আশ্ৰম আছিল। স্বৰ্গদেৱ তাওখামটীৰ দিনত (১০৭৮ বা ৮০—৮২ খৃঃ) চুটিয়া বজাৰ হাবখণ্ডত

ব্যাপু আছিল। এইবিলাক কাৰণত কব লাগিব যে চুটিয়া বজাৰ বাজাত হিন্দুৰ বসতি আছিল। এতিয়া প্ৰশ্ন উঠে চুটিয়া বজা হিন্দু নে অহিন্দু আছিল। চুটিয়া বজাসকলৰ নামবিলাকে তেওঁবিলাক হিন্দু আছিল বুলি বুজায়। আনহাতে তেওঁবিলাকৰ পূজাৰী দেউৰীবিলাক অহিন্দু আছিল আৰু তেওঁবিলাক গিৰিচালিগিৰি (বুঢ়া-বুঢ়ী), পিচাদোম (Pishadom = বৰপুত্ৰ বা বলিয়াবাবা) আৰু পেচাচি (Peshasi = জী বা তামাৰ মাই বা কেঁচাই-বাৰী) আজিও পূজা কৰে। এই কাৰণত কব লাগিব যে চুটিয়া বজাসকল প্ৰথমতে অহিন্দু আছিল। বজাৰ হিন্দু প্ৰজাই হিন্দু কৰিব পাৰিলে বহুত সুবিধা পাব পাৰে। এনে কাৰণত হিন্দুসকলে চুটিয়া বজাৰ উৎপত্তিৰ বিষয়ত ভীষ্মক বজা আৰু কুবেৰ দেৱতাৰ মাজুৰি দিব পাৰে। এই দুয়োটা কথা দকৈ ভাবি চালে এনে অজ্ঞান হয় যে চুটিয়া বজাসকল হিন্দু ধৰ্মৰ প্ৰভাৱত পৰি হিন্দু হৈছিল, কিন্তু তেওঁবিলাকে তেওঁবিলাকৰ পূজাৰী দেউৰীসকলক নিজে ধৰ্মমতে প্ৰবৰ্ত্তিবলৈ সম্পূৰ্ণ স্বাধীনতা দিছিল। আহোম বজাসকলেও দেউৰীসকলৰ ধৰ্মক মানি লৈছিল আৰু তেওঁবিলাকক ধৰ্মবিষয়ত সম্পূৰ্ণ স্বাধীনতা দিছিল।

(আগলৈ)

কবিতা আৰু ছবিৰ বাবে কবিতা

শ্ৰীমদবোভকুমাৰ দত্ত

"He who has thought, feeling expression, imagination, action, character and continuity, all in the largest amount and highest degree, is the greatest poet." —Leigh Hunt.

ঊনৈশ শতিকাৰ বিধ-বিজ্ঞাত কবি শ্ৰেণীৰ মতে কবিতা কল্পনাৰ প্ৰকাশ। মতটো সৰ্ব্বজন গ্ৰহণীয় নহলেও, বোমাটিক কাব্য-সুত্ৰ হিচাবে ইয়াৰ প্ৰভাৱ আৰু মৰ্যাদা যুগজয়ী। বোমাটিক সমালোচক লি হাৰ্টৰ অভিমতে শ্ৰেণীৰ অন্তৰ্ভুক্ত। জ্ঞতা কৰিব কল্পনাপটত, অল্পভূতি-প্ৰৱণ কোমল অন্তৰত জগতৰ অনাবিল সৌন্দৰ্য আৰু আদৰ্শৰ সৈকি খাই যি সক-ডাঙৰ চৌৰ সৃষ্টি হয়, সেই চৌ-বোৰেই নানা চিত্ৰ, শব্দ, ধ্বনি, উপমা আদিৰ ৰূপত শৈহিক অৱস্থিত লয়। এয়েই কবিতা। কবি আৰু কাব্য, আত্ম আৰু দেহাৰ সৈতে তুলনীয়।

কল্পনা প্ৰকাশেই যদি কবিতা হয়, গল্প আৰু উপাখ্যানো কবিতাৰ শাৰীত পৰিব। হাৰ্ভিৰ উপাখ্যান, চেকভৰ গল্প, টাৰ্গেমিভৰ কথা-কবিতা আকাৰত গল্প হলেও প্ৰকাৰত কাব্য-গুণৰ পাতুলিপি, কিন্তু কাব্যৰ নিজৰ গুণ কাব্যতে অস্থলিপ্ত। গল্প হলেও হোমাৰৰ ইলিয়াড আৰু অডিচি শ্ৰেষ্ঠ মহাকাব্য। কবিতা হলেও জইচ'ৰ উলিচিচ উপাখ্যান হৈ। কবিতা কি— এই প্ৰশ্নৰ উত্তৰ অনেক অনেক ভাবে দিছে।

আমি কব খোজোঁ যে কবিতা কল্পনাৰ সুবীয়া প্ৰকাশ। কবিতাত সত্য আৰু সুন্দৰৰ মিলন ঘটে।

'কল্পনা', 'স্বৰ' আৰু 'প্ৰকাশ' কবিতাৰ অবিচ্ছেদ্য অঙ্গ। অল্পভূতি বা কল্পনা শতকৰা এশ ভাগৰে আছে। প্ৰত্যেক বাস্তৱেই জীৱনত এবাৰ নহয় এবাৰ ডাঙৰ বা ধেকসপীয়েৰ হৈছে। এই কথা মহামতি কালাইলে কৈ গৈছে। এই এশভাগে আছে কল্পনাত 'স্বৰ' দিব নোৱাৰে। হয়তো কেইজন-নানে "স্বৰ" দিব পাৰে কল্পনাতে, প্ৰায় দিব পাৰে ছন্দ-তন্ত্ৰীত। তাৰ প্ৰত্যেকেই হয়তো একোজন গায়ক—নিমাত, নিস্তৰু। কল্পনাক 'স্বৰ' দি প্ৰকাশ কৰে কোনে?—কিয়ে। কবিৰ মানসত উপাতি পৰা কল্পনা, হিয়াত অৰাবিত স্বৰৰ চৌ, লেখনীত অপৰিসীম প্ৰকাশিকা শক্তি। হয়তো পৃথিবীত লক্ষজনৰ ভিতৰত এজনহে ভগৱানৰ পৰা এনে আশীৰ্বাদ পাইছে। জগতত ডাঙৰ বাহিৰে ডাঙৰ কেইজন ওলাব, লুকানৰ বাহিৰে লুকান বা আছে কেইজন? সন্তৰ ডাঙৰে ধেকসপীয়েৰ, লুকান, হোমাৰ, ভাৰ্জিল, কাৰ্লিচ, বাস্কিৰী আৰু বোভেলিয়াৰ এবাৰহে উপাতি। কল্পনা, স্বৰ আৰু প্ৰকাশে তেওঁলোকক অমৰ কৰি থৈ গ'ল—তেওঁলোক যুগজয়ী হৈ ব'ল।

তেনেহলে কল্পনাৰ অবিহনে কাব্যসৃষ্টি অসম্ভৱ। আধুনিক, বাস্তৱবাদী তথা বামপন্থী কবি-গোষ্ঠীও বহু সময়ত কল্পনাৰ কবলত নিমগ্ন। শব্দ কল্পনাৰ বাহক। কবি শব্দৰ প্ৰয়োজক। নিপুণ শব্দ প্ৰয়োজনাত স্বৰৰ সৃষ্টি হয়। সৃষ্টি-বহুস্তৰ বীজন্তৰ শব্দবন্ধৰ বুকুত ছন্দ হ'ল অনাবিল স্বৰধাৰ। কাব্যস্বৰ, অনন্ত স্বৰৰ যেন এক জীণ প্ৰতিধ্বনি। ছন্দ তাৰেই স্বধাৰ। এই ছন্দ কবিৰ আপোন সৃষ্টি। এই স্বৰ

পৱিত্ৰ, সৃষ্টিধৰ্মী, শান্তিৰ সুবন্দা ধাৰ। অল্পভূতিৰ পৰা কল্পনাৰ, ছন্দৰ পৰা স্বৰৰ, শব্দৰ পৰা প্ৰকাশৰ জন্ম। কবি, কাব্য আৰু কল্পনা—এয়েই কাব্যজগতৰ ত্ৰিৱৰণী সঙ্গম। কাব্য জগতত যুগে যুগে কল্পনাৰ পৃষ্ঠা চলিলেও বাস্তৱক কোনেও হুই কবিৰ নোৱাৰে, বা হুই কবা হোৱা নাই। উল্লিখিত মহাকবিৰসকলেও তেওঁলোকৰ কাব্য-কল্পনাৰ যাত্ৰুদৰৰ প্ৰায়বোৰ আৱশ্যকীয় সৰঞ্জাম বাস্তৱৰ পৰাই নিছিল। ছইত-মেনক কোনে কল্পনাতিলম্বী বুলি নকয়? অথচ ছইতমেন বাস্তৱবাদী কবি।

কবি সত্যৰ পৃষ্ঠাৰী, সুন্দৰৰ সেরক। "যেইতৈ প্ৰেম ত'তেই ভগৱান",—যি ভগৱান অনন্ত 'সত্য' আৰু 'সুন্দৰ' প্ৰতীক। মহা কবিৰসকল ভগৱানৰ অপূৰ্ণ সৌন্দৰ্যত বিধৌত, আশীৰ্বাদেৰে বিধুৱিত। বোভেলিয়াৰকো নাস্তিক বুলি কবৰ সাধ্য নাই। ভগৱান বিশ্বাসৰ ওপৰত প্ৰতিষ্ঠিত। এহাতে বিশ্বাস আৰু আন হাতে বিজ্ঞান। য'ত বিজ্ঞান আৰু বাস্তৱ নিমাত ত'তেই কবিতাৰ আৱিৰ্ভাৱ। কাৰিক সত্য বৈজ্ঞানিক সত্যতকও বেচি সত্য। সিদিনা টিউচ, গাৰ্গাৰিয়ে যি সত্যৰ আবিষ্কাৰ কৰিলে তাকো বহুত দিনৰ আগতে কবি-দাৰ্শনিকে সেই সত্য চোৰাই পৈ ভুলোক-হালোক আবিষ্কাৰ কৰি গ'ল কল্পনাৰে, অল্পভূতিৰে। এয়ে কবিতা।

অসমীয়া কাব্য সাহিত্যৰ পৰবৰ্তী বোমাটিক যুগৰ কবিৰসকলৰ ভিতৰত শ্ৰীযতীন্দ্ৰ নাথ ছবিৰদেৱ অজ্ঞমত। ইবাৰ্জী সাহিত্যৰ বোমাটিক পুনৰুৎপাদন ওচৰা-ওচৰি এশবছৰৰ পাচত এনে আদৰ্শই অসমীয়া সাহিত্যত ভূমুকি মাৰে। আদৰ্শ আৰু দৰ্শনৰ সময়ে সময়ে পুনৰুৎপাদন ঘটিব পাৰে। কিন্তু পুনৰুৎপাদনত সময় আৰু সমসাময়িক সমাজৰ প্ৰভাৱ লক্ষ্য কৰিব-লগীয়া। ফৰাচাবিল্লৰৰ আৱশিখাই যি সময়ত গোটেই ইউৰোপ ঘেৰি পেলাইছিল, সেই সময়ত

তাৰ পোহৰত ইংলেণ্ডৰ বোমাটিক সাহিত্য শোণ জিলিকাদি জিলিকি পৰিছিল। ইবাৰ্জী বোমাটিক সাহিত্যৰ ফৰাচাবিল্লৰ আৰু জাৰ্মান-দৰ্শনৰ লগত সখ্য অবিচ্ছিন্ন। বাইৰন আৰু শ্ৰেণী, ক'ৰ, কাট আৰু হেগেল এই বিৰাট ইউৰোপীয় বোমাটিক যজ্ঞৰ পূৰ্বোহিত আছিল।

প্ৰায় এশ বছৰৰ পাচত যেতিয়া এই নৱজ্ঞান-আদৰ্শই অসমত ভূমুকি মাৰিছিল (প্ৰাচ্য জাগি উঠিছিল), সেই সময়ত অসমৰ জাতীয় জীৱনত নিৰাপত্তাৰ পোহৰ কমি গৈছিল, অসমীয়া ভাষা-সাহিত্য আৰু সংস্কৃতিৰ ধমনীৰ কোৰ লাহে লাহে ফাঁপ হৈ পৰিছিল। তাক সজীৱ আৰু তীৰ কবি তুলিবৰ কাৰণে মিসকল যোছাই আশ্ৰয় চেষ্টা কৰিছিল, তেওঁলোকৰ ভিতৰত, বেছবকৰা, আগৰ-ৰাণা, গোৰ্হাংকিৰকৰা, বৰদলৈ আদিৰ নাম শ্বৰণীয়। বোমাটিক সাহিত্যৰ পতাকা হাতত লৈ তেওঁলোকে জয়ধাৰা আৰম্ভ কৰিলে। চিন্তাৰব দৰে তেওঁলোকে আহিলে, দেখিলে, জয় কৰিলে।

কোৱা ভাল যে ইবাৰ্জী বোমাটিক সাহিত্যৰ দৰে অসমীয়া বোমাটিক সাহিত্য স্বতঃস্ফূৰ্ত বা স্বপ্ৰাণিত নহয়। সময়, সমাজ আৰু সাময়িক আৱশ্যকতা এই সাহিত্যৰ সাব-পানী আছিল। সেই বুলি কবি-প্ৰতিভা আৰু সাহিত্যাত্মগ্ৰাণ হুই কবিৰ নোৱাৰি। আৱশ্যকতাৰ পচোৱাত প্ৰতিভাৰ পালতনা বাও জ্ঞত গতিত আগবাঢ়িছিল। অসমীয়া বোমাটিক সাহিত্যৰ বিষয়ে আমাৰ কবলগীয়া এই ধিনিয়েই। এনে এটা অৱস্থাব মাজত কবি ছবিৰাব প্ৰতিভা বিকাশ হৈছিল।

যি সময়ত অসমীয়া সাহিত্যৰ কোনো যোছাই জাতীয় চেতনাক হুই কবিৰ নোৱাৰিছিল, আন কথাত সেই চেতনাৰ দ্বাৰা তেওঁলোকে অল্পপ্ৰাণিত হৈছিল, সেই সময়ত কবি ছবিৰা সেই চেতনাৰ প্ৰতি এক

বকম উদাসীন আছিল বুলি কব পাৰি। ঐতিহাসিক দৃষ্টিকোণৰ পৰা লক্ষ্য কৰিলে দেশ যায় বোমাষ্টিঞ্জিম আৰু জাতীয়-চেতনা (সাময়িক হলেও) সহযাত্রী। তেনেস্থলত বোমাষ্টিঞ্জি কৰি ছুৰবা জাতীয় চেতনাৰ প্ৰতিকূল নহলেও অক্ষুণ্ণ নাছিল। চাব ৱাৰ্টাৰ ষ্টট, ঔপন্যাসিক জেন অষ্টিন, কৰি কীট্চ আৰু এমিলি ব্ৰোডে—এনে শ্ৰেণীৰ কৰি-সাহিত্যিক। সময় আৰু সামাজিক অৱস্থাক সমূলি আওকাণ কৰি অকলশৰীয়া কৰি ছুৰবা নিজানতে থাকে।

বিজ্ঞান আৰু বিপ্লৱৰ বাবে-নাভৰাক আওকাণ কৰি, আত্মচেতনাত নিৰ্বিষ্ট হৈ, সৌ সিদিনা কাব্যৰ সোণালী সৌৰ নিৰ্দ্দাৰ কৰি গল কীট্চ আৰু ব্ৰোডে-লেয়াৰে। নিৰুদ্ধ আত্ম-চেতনাক জগাই তুলিবলৈ কেতিয়াবা সাধাৰণ শ্ৰেণীৰ কৰিয়েও সময় আৰু বাস্তৱক আওকাণ কৰা দেখা যায়। হয়তো তেওঁলোকে চলিত যুগ-ব্যৱস্থা আৰু যুগধৰ্মৰ মাৰ্জেলি জীৱনৰ চৰম সত্যক আবিষ্কাৰ বা উপলব্ধি কৰিবলৈ অসমৰ্থ। হয়তো এয়া তেওঁলোকৰ ইচ্ছাকৃত উদাসীনতা। বৰ বেচি, তেওঁলোকে যুগৰ নগ্ন-বাস্তৱতাক হুই কৰি কল্পনাৰ বামখেয় সাজে। ইয়াৰ কাৰণ, হয়তো তেওঁলোকে বাস্তৱৰ সমুখত থিয় দিবলৈ ভয় কৰে নতুবা বাস্তৱক দুখা কৰে। যি কি নহওক, ছুৰবাই এনে মনোভাৱৰ পৰা সম্পূৰ্ণ আঁতৰত থাকিব নোৱাৰিছিল।

কৰি ছুৰবা হুবৰ বলিয়া। হুবৰে নিৰ্মিত ছুৰবাৰ কাব্য-তাজ অমান আৰু অবিম্বৰণীয়া। হুবৰেই আৱদ্ধ হৈ, বৈশ্বা জাগতিক জীৱনৰ প্ৰতি উদাসীনতাবে কৰিয়ে এবাৰ নিজৰ ফালে চাই দেখিলে—আত্ম-হুবৰ প্ৰতীক। কৰিৰ চন্দ্ৰ বীণত মাজে মাজে বাজি উঠিল—‘দুৰণিৰ হুব’, ‘হেৰোৱা হুব’, ‘পাহাৰ হুব’, ‘সপোনৰ হুব’, ‘জীৱনৰ হুব’, ‘প্ৰেমৰ হুব’, শেৰত ‘আপোনাৰ হুব’। হুব, বাস্তৱত

অবাস্তৱ—অনৈক্যত ঐক্য। আপোনাৰ মাজত হুবৰ সন্ধান পোৱাৰ পাচত কৰি আত্মহাৰা হয় এক গভীৰ বেদনাময় আনন্দত। এই আনন্দক চকু-পানীৰ বাহিৰে একোৰে প্ৰকাশ কৰিব নোৱাৰে।

“আহাঁ কাষলই বীণখনি লই

গোৱা গীত ফুৰুধ,

দিনে বাতি মোৰ বাজক হিয়াত

অনন্ত প্ৰেমৰ হুব।”

(প্ৰেমৰ হুব)

বিষাদ : বিয়াদ কৰি-জীৱনৰ এক অক্ষুণ্ণ অভিজ্ঞতা, অনন্ত শাশ্বত। বিয়াদে জীৱনক মহান কৰে। বিয়াদত আত্মৰ আত্মাৰ গলৰ আলোকিত হয়। মহাকাব্যত বিয়াদ বাগিনী সোণত হৰগাৰ নিচিনা। ভাঞ্জিলৰ মহাকাব্যত Fatum আৰু Melancholyৰ অপূৰ্ণ সমাবেশ। বাজিকীৰ ইম-কাব্যতো বিয়াদ বৰ্তমান। ডাৰ্টেৰ অন্তৰত মহান বিয়াদ কিয় ? এইটোছেই তেওঁৰ কাব্যক অমৰ কৰিলে। কালিদাসৰ ‘শকুন্তলা’ আৰু ‘মেঘদূত’ক বেচি হৃদয় কৰিছে কৰুণ বসেও। বেদনা, ক্ষত-বিক্ষত অস্ত্ৰভূতি কৰি-জীৱনৰ লগৰীয়া। প্ৰশ্ন হয়—‘মমালাচা’ৰ মুখত সেয়া হাঁহি নে কান্দোনে ? এইয়া জানো এক বহুক্ষময় গভীৰ বেদনা ? মহাকৰি বা মহাশিল্পীসকলৰ কথা বাদ দিও, সাধাৰণ শ্ৰেণী কৰি-শিল্পীৰ অন্তৰতো জানো এনে বেদনাৰোখ নাই ?

কিবা এটা নোপোৱাৰ কাৰণে, কিবা এটা পাৰ্থো হেৰুৱাৰ কাৰণে কৰি-মন কান্দি উঠে।

“বেজাৰতে কতনো কান্দিলাে

কত মোৰ প্ৰাণৰ মিনতি

সগৰৰ উদ্দেশ্যে পঠালো।”

“মাৰ যক তোমাৰ বুকুতে

অন্তহীন হুব বিয়াদৰ...”।

কৰি ছুৰবাৰ অন্তৰ বেদনাবে জঙ্ঘবিত—জি-খণ্ডিত, শতশা-খণ্ডিত। “ই জীৱন হুবৰ আধাৰ।” ছুৰবাৰ হুব কোনো দাৰ্শনিক মতবাদৰ ওপৰত প্ৰতিষ্ঠিত নহয়। কৰি ওমৰথৈয়ামৰ বেদনাৰ লগত ছুৰবাই এবাৰ নিজৰ গভীৰ বেদনা এক কৰিবলৈ চেষ্টা কৰিছিল। ক’ব পৰা আহিছে, ক’লৈ যাম—জীৱনৰ এই দোৰ বহুত বৃদ্ধিৰ নোৱাৰি কৰি হুববাদী হব খুজিছিল। এটুকুৰা কাটি, এটি কৰিতাত, এশিয়াল্লা মদিৰাত থৈয়ামে জীৱন উটুৱাই দিছিল।

কিন্তু যি দেশৰ আকাৰে বতাহে বেনাস্তৰ মহাধৰ্মনি চিববৰ্তমান, য’ত বৰীন্দ্রজ্যোতি বিৰাজমান, য’ত ব্যাস-বাঙ্গিকী, বুদ্ধ গান্ধীৰ দৰ্শন চিব প্ৰবাহমান—সেই দেশত হুববাদৰ প্ৰভাৱ নগণ্য। যেতিয়া থৈয়ামে জীৱনৰ দ্বিতীয় যাত্ৰাৰ আৰম্ভে হুব আৰু হুববাদীৰ কাষত নিজক উপলব্ধি কৰিবলৈ বিচাৰিলে, ছুৰবাই তেতিয়া ভটায়নি সোঁতত জীৱনৰ নাও মেলি দিলে—অনন্তৰ পিনে। এয়েতো অকলশৰীয়া নাৱৰীয়া কৰি ছুৰবা। তিনিৰ পথৰ যাত্ৰা কৰি ছুৰবা মহা-মিলনৰ আশাত আৱদ্ধ। ভটায়নি সোঁতত কৰিৰ জীৱন ডিঙা মহাসাগৰত পৰিবৰ্ণে—য’ত ভগৱানৰ অনন্ত প্ৰেমৰ থলধৰ্ম উঠিছে—লক্ষ্য জোঁৱাৰ উঠিছে আৰু নামিছে।

“আনিলে যি টোৱে মোক অনন্তৰ পৰা,

বহু মনে ধৰলৈ উঠি যাম তাতো,

“নাও তাব চলিছে সোঁতত

হুবৰ পোহৰ থিয়াই।”

সেই পোহৰত সেই সাগৰত—

“অনন্ত সঙ্গীত উঠে অমৃত লহৰী তুলি

আকাশ বিয়লি বৈ যায়,

হুমধুৰ ধৰ্মনি তাৰ বিশ্বৰ বুকুত বাজে

অসীমত সীমা হেৰুৱায়।”

অসীমত নিজক হেৰুৱাই দিবলৈ কৰিয়ে বাজা কৰে।

এই ছুৰব হেপাহে কৰিব অন্তৰ ক্ষত-বিক্ষত কৰিছে। অসীম আৰু সসীমৰ বহুত বিচাৰি কৰি ব্যাকুল। তেন্তে কৰি বহুতবাদী নেকি ? আত্মকেন্দ্ৰিক হৈয়ো কৰি আত্ম-নিৰ্ভৰশক্তি চুৰ্কেল, নিজক বুদ্ধি নোপোৱাৰ বাবেও কৰি হুৰ্বিত নহয়। নিজকে সসীম বুলি জ্ঞান কৰাৰ পাচতহে বহুতবাদী অসীমৰ বাবে ব্যাকুল হয়। অহঞ্জে ছুৰবাৰ জীৱনৰ প্ৰতি এক গভীৰ মোহ আছে। প্ৰকৃত কথা তেওঁ আত্মক নহৈ মোহাকহে। এই কাৰণেই তেওঁৰ জীৱনৰ গতি অকলশৰীয়া হৈ পৰাতো আত্মকৰ। এনে অৱস্থাত অসীমৰ প্ৰতি ব্যাকুলতা থাকিলেও তাক প্ৰকৃত বহুতবাদ বুলিব নোৱাৰি।

ছুৰবা মূলতঃ প্ৰেমৰ কৰি। য’তেই প্ৰেম ত’তেই সৌন্দৰ্য; য’তেই সৌন্দৰ্য ত’তেই ভগৱান। শ্ৰেণীৰ ভগৱৎ প্ৰেম মানৱ-প্ৰেমৰ শেষ পৰিণতি, এই প্ৰেম অবিভাজ্য। মানৱ সমাজত আদিম যুগৰে পৰা প্ৰেমৰ পূজা চলি আহিছে। এহাতে ধ্বংস আৰু আনহাতে প্ৰেম। সেই কাৰণেইতো সমাজ পৰিবৰ্তনশীল হোৱা সৰেও ইয়াৰ গতি শ্বেপ্তিক আৰু উজ্জ্বল। এই প্ৰেমৰ কাৰণেই মানৱ-সমাজ পৃথিবীৰ পৰা নিশেৰ হৈ যাব নোৱাৰে। প্ৰেমৰ বিভিন্ন ৰূপ, বিভিন্ন আত্ম-প্ৰকাশ, বিভিন্ন স্তৰ। ব্যক্তিৰ পৰা সমাজলৈ, সমাজৰ পৰা জাতিলৈ, জাতিৰ পৰা আন্তৰ্জাতীয়ালৈ প্ৰেমৰ গতি অব্যাহত। নিৰৱচ্ছিন্ন কৰিয়ে কাব্যৰ মাজেদি, শিল্পীয়ে চিত্ৰ আৰু সঙ্গীতৰ যোগেদি পৰ্যগতৰে দীৰ্ঘকাল দ্বাৰা প্ৰেমৰ মহিমাৰে প্ৰকাশ কৰি আহিছে। দেশাৰ, সাহিত্যৰ বৃদ্ধীত য’তেই কাব্যৰ আঁচৰ পৰিছে,—ত’তেই প্ৰেমৰ নিচান উৰিছে। সকলোৰে ভিতৰত বোমাষ্টিঞ্জি কৰি-সাহিত্যিকসকলেই প্ৰেমৰ বিষয়ত উগ্ৰপন্থী। কৰি ছুৰবাৰ কৰিতাত প্ৰেমৰ ৰূপ পৰিলক্ষিত হয়। তেওঁ বোমাষ্টিঞ্জি কৰি।

ভালপোৱা : ভালপোৱা জাগতিক প্ৰেম। শ্ৰেণীৰ মতে ভগৱৎ-প্ৰেমৰ প্ৰথম ধাপ। কৰিব অক্ষুণ্ণিত-প্ৰাণৰ অস্তৰে এখন দৰদী অন্তৰ বিচাৰিলে। ই যেন কৰিব ভদ্ৰ-স্বৰ। মিলনৰ চুবুৰী হেপাহে কৰিব অক্ষত অনল শিখা অঙ্গালে। বিবহত মঞ্জি বল কৰি। প্ৰকৃততে তেওঁৰ কৰিতা আবস্ত হ'ল বিবহৰ চুৱাব দলিব পৰা, মিলনৰ শোৱনি কোঠাৰ পৰা নহয়। জেকুকা পাতৰ দৰে কোমল অস্তৰখন ভাগি ভিগি গ'ল। নিগিৰি পবিল বুকুৰ কেঁচা তেজ। কুকুৰে শুকান হাড় চোৰাওঁতে নিজৰ দাঁতৰ পৰা যি তেজ ওলায় তাকে হাড়ৰ তেজ বুলি হেপাহ পলুৱাই খাই আনন্দত আয়হাৰা হোৱাৰ দৰে কিয়েও বিবহত, আয়হাৰিৰ আনন্দত আগুত হৈ ব'ল। ইনফাৰ্ণো (Inferno)ৰ মাৰ্জেলি ডাৰ্ডেৰ যাত্ৰা আয়হাৰিৰ শ্ৰেষ্ঠ অভিব্যক্তি। সেই কাৰণেই ইনফাৰ্ণো ইমান হৃদয়, ইমান মহান। কৰি চুৱাবাতো নিজৰ ভিতৰত এনে অভিজ্ঞতা উপলব্ধি কৰিছে। কবিলেও, কৰিব আয়হাৰকাশ মনুষ্যধৰ্মী (Subjective) হোৱাৰ কাৰণে তেওঁৰ কাব্যই sublime অৱস্থা পাব নোৱাৰিলে।

“জীৱনৰ চুখৰ বাশিৰ

এটি এটি কথা তুলি লই

ব'চোঁ মই অন্তৰৰ গান

শুনো তাকে বহি অকলই।”

শুভ মন্দিৰৰ শূন্যবেদীৰ কাষত কৰিব প্ৰেমৰ স্তোভ আৰম্ভ হ'ল। পূজাৰ অস্তত কৰিয়ে গালে—

ঢালি দিলা অস্তৰৰ ভবতিৰ ধাৰা

আবেগত গালা কত গান

কতবাৰ হেপাহেৰে সাৱটি ধৰিলা

প্ৰতিমাৰ পালা জানো প্ৰাণ ?

কৰি তেজ্ঞে নাস্তিক হল নেকি ? কথা-কৰিতাত তেওঁৰ গাঁত আৰু স্থিতি এইখিনিত মন কবিলগীয়া।

নিৰ্জনতাৰ বুকুত তেওঁ প্ৰায়ে উপলব্ধি কৰিছে এক গভীৰ বেদনাবোধ। আপোনাতে আপুনি নিৰিষ্ট চাৰিওফালে বহুৰ মায়াকালে আৱৰা। প্ৰাণ-তহীৰ দুই এডাল তাঁৰ ভিগি গৈছে; দুই এডালত টিং টাং শব্দৰ সৃষ্টি হৈছে। অৱশ্যে সেই 'স্বৰ' 'বেস্বৰা' হোৱা নাই। গতিকে কৰি নাস্তিক হোৱাৰ সম্ভৱ থাকিলেও সেই যাত্ৰালৈ বন্ধা পবিল। প্ৰেম আৰু আত্মাৰ পূজা অব্যাহত থাকিল। পূজা বাৰ্থ হলেও পূজাৰীৰ বিশ্বাস আৰু প্ৰেম অব্যাহ।

এইবাৰ কৰিব যাত্ৰা আৰম্ভ হ'ল শূন্যৰ পৰা মহাশূন্যলৈ। এইবাৰ—

“শূন্যত বিয়পি পৰি শূন্যেই যায় মাৰ

ভাগ্যহীন জীৱনৰ স্তবহীন গান।”

গান স্তবহীন হলেও শূন্য স্তবহীন নহয়। সেই কাৰণে কৰিব গান তেতিয়াও স্তবহন হৈ ব'ল। কিয়নো এই শূন্য শূন্য হলেও ই মহাশূন্যৰ অন্তৰীপ। জিজ্ঞাসাৰ পাচত প্ৰজ্ঞা। জাগতিক সৌন্দৰ্যৰ পৰা অনন্ত-সৌন্দৰ্যৰ ফালে কৰিব আত্ম ধাৰমান। সত্য আৰু হৃদয়ৰ পূজাৰী কৰি ভাৱানৰ প্ৰতি ব্যাকুল হৈ পবিল।

“আজীৱন ধৰি মই বিচাৰি কুৰিছো সেই

সৌন্দৰ্যৰ অনন্ত নিজৰা,

এটি বুৰ মাৰি তাতো হওঁ চিৰকাললৈ

তোমাতেই আপোন-পাহাৰ।”

ভগৱানতে জগতৰ সকলো সৌন্দৰ্যৰ, সকলো সত্যৰ, সকলো অৱস্থিতিৰ স্থিতি দেখি কৰি আয়হাৰা হ'ল প্ৰেমৰ মাৰ্জেলি।

“অত দিন বই অহা,

প্ৰেমৰ কৰিতা ধাৰা

সেইদিনা হব অৱসান।”

নৈবাস্তৱ মাৰ্জত আশাৰ এইকণ ৰেঙানিয়ে চুৱাবক উজ্জল কৰি ধৰ। প্ৰেম আৰু সৌন্দৰ্যৰ আধাৰ

ভগৱানক ভালপোৱা বহুস্তবাদ নহয়; কিয়নো কৰিব গভীৰ আত্ম-বিক্ষেপ নাই। মাথোন আছে উপলব্ধি, বিশ্বাস আৰু কল্পনা। এনে কল্পনা আৰু উপলব্ধিৰ গতি শ্ৰীঅম্বিকাগিৰী বায় চৌধাৰীৰ 'ভূমি' কাব্যত প্ৰবাহমান।

আধুনিক কৰিতা প্ৰায়েবাবেই চিত্ৰধৰ্মী। চিত্ৰ আৰু ধ্বনি আধুনিক কৰিতাৰ আঙ্গিক বৈচিত্ৰ। পাউণ্ড আৰু ইলিয়ট, পেট্ৰাৰনাইক আৰু ছইইতমেনৰ কৰিতাত মানস চিত্ৰৰ সম্ভাৰ বহুল। মহাকাব্যত উপমা আৰু কৰিতাত মানস-চিত্ৰৰ সম্ভাৰ ফুলগছত ফুলৰ পোষাৰ দৰে জ্ঞাতিকাৰ। আধুনিক অসমীয়া কাব্য-সাহিত্যত ইয়াৰ প্ৰভাৱ লাহে লাহে বৃদ্ধি হোৱাৰ কাৰণে আমি আনন্দিত। জীৱনানন্দ দাস আৰু অমৃত শ্ৰীতমৰ কৰিতাত এনে মানস-চিত্ৰৰ প্ৰভাৱ একান্ত লক্ষ্য কৰিবলগীয়া। বোধহয় বোমাটিক কবিতাতে ইয়াৰ প্ৰভাৱ বেচি। চুৱাব আৰু শ্ৰীৰঘুনাথ চৌধাৰীৰ কৰিতাত ইয়াক পোৱা যায়। মানস চিত্ৰ আৰু উপমাই কৰিতাক হাতৰ মুঠিলৈ আনে; তেতিয়া সেই কৰিতা বোধগম্য হয়।

“সোণালী ৰেখা আলোকিক বিমান

মাৰিলে হৃদয়ে সোণৰ কাঁড়,

পদাল আঁদাৰ

হৰিণীয়ে যেনে

হয় নিমিষতে চকুৰ জাঁৰ।”

“মোৰ এই হিয়া ধনি জেকুকা পাতৰ দৰে
সেউজীয়া বননিৰ বৰণেৰে ঢকা।”

চুৱাবাৰ কৰিতাৰ চিত্ৰ সবল, ভাষা প্ৰাঞ্জল আৰু অলঙ্কাৰ সাধাৰণ। সাধাৰণ হলেও অলঙ্কাৰ-বোৰ যেন নিভাঁজ সোণৰ। নিমজ ধাঁহনিৰ দৰে চিৰ-সেউজীয়া, কোমল আৰু “কুহুম স্বৰ্গাস সনা”। এয়ে চুৱাবাৰ কৰিতাৰ বৈশিষ্ট্য। ‘তীৰ্থ’ পৰ্যটনৰ পাচত সত্য-শিৱ-হৃদয়ৰ উদ্দেশ্যে পৱিত্ৰ মহা-নিশাত পূজা আৰম্ভ হ'ল—কৰি চুৱাবাৰ এটি “স্বৰে”, এটি “কথাৰে”, এপাহি বনৰীয়া ‘ফুলেৰে’, এটুপি চকু-পানীৰে। আভিজাত্যৰ চকু-পানীৰে বচনা কৰা হলেও এই গানে সৰ্বসাধাৰণৰ অন্তৰ স্পৰ্শ কৰে অতকিত-ভাবে। অসমীয়া সাহিত্য-তাজৰ এটি গৌৰৱময় স্তম্ভ হিচাবে চুৱাবাৰ কাব্য থিয় হৈ ৰওক—এয়ে আমাৰ আশা। ●

• তিনিচুকীয়া কলেজৰ আলোচনা-চক্ৰ আৰু ভূমভূমা সাহিত্য সভাৰ বাৰ্ষিক অধিবেশনত পঠিত।

অসমীয়া জন-বিশ্বাসৰ কেইটামান দিশ

শ্ৰীহৰেক্ষেত্ৰৰে গোশ্বামী

অষ্টিক, মল্লেশিয়ান, জাবিড, আৰ্ঘ্য আদি জাতি-উপজাতিৰে বৃহৎ অসমীয়া জাতি গঠিত হৈছে, আৰু এই জাতি-উপজাতিবোৰৰ অবিহণাই অসমীয়া সংস্কৃতি পুষ্ট আৰু পৰিবৰ্দ্ধিত কৰিছে। অসমীয়া জন-সংস্কাৰ বা জন-বিশ্বাসত শৰীৰৰ বিভিন্ন অঙ্গৰ স্পন্দন, কম্পন ইত্যাদি লক্ষ্য কৰিবলগীয়া। অৱশ্যে কোনোটা জাতিয়ে জন-বিশ্বাসলৈ কি পৰিমাণৰ দান আগবঢ়াইছে সিৰাকৈ কোৱা টান যদিও, আৰ্ঘ্যসকলতকৈ অনাৰ্ঘ্যসকলেই অন্ধবিশ্বাস আদি বেচিকৈ মানিছিল যেন লাগে।

ঠাট চূণ লাগি থাকিলে কাবোৰৰ লগত কাক্ৰিয়া লাগে বুলি অসমীয়া জন-বিশ্বাসে কয়। ঠাট নাচিলেও মাহুহৰ লগত কাক্ৰিয়া লাগে বুলি অসমীয়া মানুহৰ ধাৰণা। সেইদৰে পুকুৰৰ সোঁ-বাছ নাচিলে আৰু তিবোতাৰ বাওঁ-বাছ নাচিলে স্ত্ৰী বা পুকুৰৰ প্ৰণয়জনিত প্ৰিয়জন লাভ হয় বুলি জন-বিশ্বাস আছে। এই বিশ্বাস সংস্কৃত সাহিত্যতো পোৱা যায়। কালিদাসৰ “শকুন্তলা” নাটকত ছয়স্তু বজাই কথমুনি আশ্ৰমলৈ যাওঁতে সোঁ-বাছ নচাব বিৱৰণ আৰু “কাম্বলীহৰণ নাটক” কাম্বলী দেৱীৰ কৃষ্ণ আগমনৰ সময়ত বাওঁ-অঙ্গৰ স্পন্দন এই ক্ষেত্ৰত উল্লেখযোগ্য। এইদৰে তিবোতা মাহুহৰ সোঁ-অঙ্গ নচা আৰু পুকুৰৰ বাওঁ-বাছ নচা অমঙ্গলৰ চিন বুলি সকলোৱে বিশ্বাস কৰে। বাছৰ দৰেই চকুৰ সকলোনো লক্ষ্য কৰিব লগীয়া। পুকুৰৰ সোঁ-চকু আৰু তিবোতাৰ বাওঁ-চকু নচা অমঙ্গল, আৰু তিবোতাৰ সোঁ আৰু পুকুৰৰ বাওঁ-চকু

নচা অমঙ্গলৰ নিদৰ্শন বুলি জন-বিশ্বাসে কয়। ভৰিৰ তলুৱা খজুৱালে বিঠা গচকিব লাগে, কাণ খজুৱালে বৰযুগ দিয়ে আৰু সোঁ-হাতৰ তলুৱা খজুৱালে টকা পায় বুলি বিশ্বাস। সেইদৰে বাওঁ-হাতৰ তলুৱা খজুৱালে পইচা হেৰায় বুলি বহুত মানুহে ভয় কৰে।

দা-কটাৰী, জীৱ-জন্তু আদিয়েও জন-বিশ্বাস গঠনত অবিহণা যোগাইছে। মাছ বহা মৈদা বা দা যদি থিয় হৈ পৰে তেনেহলে মাছ ওলায় বুলি অঞ্চল বিশেষে বিশ্বাস আছে। কোব, কুঠাৰ আদিত নাল লগাই উঠি কিছুমান মানুহে শৌচ কৰিবলৈ নাযায়। কাৰণ নালটো লগোৱাৰ পিছত যদি বাহিৰলৈ যায়, তেনেহলে ভবিষ্যতে দা-কোব আদিৰ নাল স্থলকিব পাৰে বুলি জন বিশ্বাস আছে। সেইদৰে তেঁকীত বহি জা-জলপান খালে গাহৰিয়ে পথাৰৰ মান যায় বুলি কোনো কোনো মানুহে বিশ্বাস কৰে; ছুৱাৰ-ডলিত আৰু ছুৱাৰত সয়ঃ লক্ষ্মীদেৱী বাস কৰে বুলি কোনো কোনোৱে বিশ্বাস কৰে কাৰণেই ছুৱাৰত ভৰি লাগিলে সেৱা কৰে; আৰু ছুৱাৰ-ডলিত বৈ জলপান আদি খালে লক্ষ্মী আঁতৰি যায় বুলিও এটি বিশ্বাস আছে। দা-কটাৰী, কোব আদি বাতি ধৰোৱা নিবিষ্ণু; বাতি কুঠাৰ মৰা, বাই কাঠ কটা আদিও নিষেধ। অসায়ধানবশতঃ গালৈ আহে বুলি নহয়, গৃহস্থৰ অমঙ্গল হয় বুলিয়েই এই প্ৰচলিত বিশ্বাস আছে। বাতি ঘৰৰ ভিতৰত স্তূৰিয়ালে চোৰে হেনো চূৰ কৰিবলৈ সুবিধা পায়।

কিছুমান জীৱ-জন্তুৰ মাতক লক্ষ্য কৰিও কেতবোৰ জন-বিশ্বাসে গঢ় লৈছে। বাতি কাউৰীয়ে মাতিলে, দিনত শিয়ালে হোৱা দিলে, কুকুৰে বাউচি জ্ববিলে, ঘৰ-ডাকিনী চৰায়ে মাতিলে, ডাঙৰ অমঙ্গল হোৱাৰ আশঙ্কা অসমীয়া সমাজত আজিও প্ৰচলিত। বাৰীত জন্তুৱে মাতিলে, কেঁচাই নিষ্ঠ নিষ্ঠ কৰি মাতিলে, ঘৰত শগুণ, ছহু আদি পৰিলে গৃহস্থৰ মূল মানুহজনৰ আনিষ্ট হয় বুলি বিশ্বাস কৰা হয় কাৰণেই, ঘৰৰ মুখৰ বহাই, মজিয়াৰ মাটি খান্দি অপায় অমঙ্গলৰ হাত সাৰিবলৈ অসমীয়া মানুহে নানা প্ৰতিক্ৰম কৰে।

ঘৰৰ ভিতৰত সাপ ওলোৱাও অমঙ্গলৰ চিন। ডাৰ মাহত কলী-মৰু জগাও স্তম্ভ ফলদায়ক নহয়। গাত জেঠী পৰিলেও জন-বিশ্বাসৰ ওপৰত ভেজা দি মঙ্গলামঙ্গল নিৰ্ণয় কৰা হয়। পুকুৰৰ সোঁ-অঙ্গত আৰু তিবোতাৰ বাওঁ-অঙ্গত জেঠী পৰিলে মঙ্গল স্ৰুচায়।

এফালে ওলাই যাওঁতে নাপিত, তেলীয়া আদি দেখা অমঙ্গলবোৰৰ বাহিৰেও যাত্ৰাৰ সময়ত কাউৰীয়ে বমলিওৱা, ওলাই যাওঁতে পাছফালৰ পৰা হাঁচি পৰা, সাঁপ দেখা আদি অমঙ্গল বুলি অসমীয়া মানুহে আজিও বিশ্বাস কৰে। যাত্ৰাৰ

সময়ত কুকুৰে আগে আগে গৈ বিঠা ত্যাগ কৰিলে ধন পায় বুলি বিশ্বাস এটি আছে। সেইদৰে মেৰুৰী সোঁ-ফালৰ পৰা বাওঁফালে যোৱাটো অমঙ্গল বুলি কোনো কোনোৱে কয়। ঘৰত মিঠা তেল পৰিলে তৎক্ষণাত পানী ঢালি দিলে টকা পায় বুলি কোনো কোনোৱে বিশ্বাস কৰে। মূৰ আঁচোবোতে মূৰৰ পৰা ফণি সৰি পৰা আলহী অহাৰ চিন; আৰু মিঠাতেলৰ ঢাকিব তেল শেষ হৈ শলিতাগছ পুৰি গলে গৃহস্থৰো বুকু পোৰে বুলি এটি জন-বিশ্বাস আছে। বাতি হিংস্ৰ জন্তু—সাপ, বাঘ আদিৰ নাম লোৱা নিষেধ। দীঘল জনা বা বনবজা বুলি উল্লেখ কৰাৰ মূলতো জন-বিশ্বাসেই জড়িত আছে বুলি ভাবিবৰ অৱকাশ আছে।

কিছুমান বেমাৰ বাধি আৰু ঈয়াৰ প্ৰতিক্ৰমৰ বাবে ঈষদ, মন্ত্ৰ আদি কেতবোৰো জন-বিশ্বাসৰ গাতে ভেজা দি গঢ় লৈ উঠিছে।

চুবুৰী আৰু অঞ্চল বিশেষে জন-বিশ্বাসবোৰো বেলেগ বেলেগ ধৰণৰ। উৎসাহীসকলে এই বিষয়ে চৰ্চা কৰিলে বা মনোযোগ দিলে আগলৈ অনেক বহুসংখ্যক তথ্য আৱিষ্কাৰ হ'ব, আৰু জন-সংস্কাৰ, জন-সংস্কৃতি লৈয়ো নতুন আলোকপাত হ'ব বুলি আশা কৰিব পাৰি।

ববীন্দ্রনাথ ঠাকুর আৰু নোবেল প্ৰাইজ

শ্ৰীনিপিন কুম্ভাৰ বৰগোহাঁই

অবস্কাৰী প্ৰথা অভাৱতীয়া স্বসীমাম্ৰে কৰি ববীন্দ্রনাথক প্ৰথম তিনি পায় তেওঁৰ ইংৰাজী গীতাঞ্জলিৰ জৰিয়তে। এই ইংৰাজী গীতাঞ্জলিৰ বাবেই তেওঁ “নোবেল প্ৰাইজ” লাভ কৰাৰ লগে লগেই তেওঁক পৃথিবীৰ সকলোৱে বিখৰিত বুলি স্বীকাৰ কৰিলে।

আজি কৰিব বিকল্পভাষাপন্ন কোনো ব্যক্তি বা দলবিশেষৰ অস্তিত্বৰ আমি গম নাপাওঁ। এইবাৰ বিশ্বজুৰি তেওঁৰ “শতবাৰ্ষিকী” জন্মতিথিৰ মহাপায়োভবৰ পৰা বিপনীত ভাব-মনে কৰিব অৰ্থ গুণগ্ৰাহিতাপহে সন্দেহ-হীন প্ৰমান পাওঁ। কিন্তু বহুতে হয়তো নাজানিব পাৰে যে কৰিয়ে মাথোন গোলাপফুলৰ পাৰ্থিৰ ওপৰেদিয়েহে জীৱনৰ বাটত বাট বুলি যোৱা নাছিল। তেওঁৰ গা বোকাতে লুহুৰি পুহুৰি, আৰু ছল-জ্ঞেহৰ বিদ্যাত তেওঁ দৃঢ় বিদ্যাত হৈছিল।

আত্মীয়-অনাত্মীয় বন্ধু-বান্ধৱৰ মৃত্যুৰ উপৰিও অকালতে নিজ পত্নী আৰু পুত্ৰ-কন্যাৰ বিয়োগে কৰিব কোমল পুকুত চিন্তনৰ বেজাৰৰ শেল বহুৱাই থৈ দিছিল।

কৰিব ককাদেউতাক ধন্যতা স্বাৰকানাথ ঠাকুৰৰ দ্বন্দত জন্ম যদিও কৰিব পিতাক মহাৰ্ষি দেবেন্দ্ৰনাথৰ দিনত লক্ষী ঠাকুৰ পৰিয়ালৰ প্ৰতি সিমান হৃৎসম্ভা নাছিল। কৰিব দিনত তেওঁলোকৰ জন্মদাৰী আৰু নিশকতীয়া অৱস্থালৈ আহে। ইপিনে কৰিয়ে শান্তিনিকেতনত স্থাপন কৰা আশ্ৰম তপোবন আশ্ৰম-খনি তুলিতালি ডাঙৰ কৰিবৰ বাবে মিয়ানথিনি ধনৰ প্ৰয়োজন তাৰ আংশিক পৰিমাণনো ক’ব পৰা কেনেকৈ আহে তাৰে চিন্তাত কৰিব শোৱন খৱন আহোৱা

হৈছিল। সেই উদ্দেশ্যে ধন্যগমৰ বাবে কাৰাবাত লাগি তাতে অকৃতকাৰী হৈ দূৰৰ পৰাহে ভৰনি হ’ল। কিন্তু এইটো মন কৰিবলগীয়া যে, এইবিলাক এশ-ওপৰি পাৰিবাৰিক আৰু বৈষয়িক বিপৰ্যয় অৰ্নগলভাবে ঘটি গৈ থকা সত্ত্বেও তেওঁ সাহিত্য-চৰ্চাৰ পৰা খন্তেকলৈকো বিবত হৈ থকা নাছিল।

আন্ত্ৰেয়গৰি বিক্ষোৰণ হ’বৰ সময়ত বাধা মিয়ানেই বলায়ান হয় বিক্ষোৰণো তিয়ানেই ভয়ঙ্কৰ হয়। সেয়েহে হ’ব পায় কৰিব সাংসাৰিক আৰু পাৰিবাৰিক জীৱনতো বিপৰ্যয়ৰ বিপুলতা অহুপাতে সাহিত্যিক কৰিব প্ৰতিভাও চৰ্জ্জয়ৰূপে প্ৰকাশ পাই গৈ থাকে।

সাহিত্যক্ষেত্ৰতো তেওঁৰ বিকল্পদাৰী শক্তিশালীদল এটাই প্ৰত্যেক খোজতে কৰিক বিকল্প পৰিহাসৰ চোকা বাৰ্ণবে জৰ্জ্বৰিত কৰি তুলিছিল। বাহিৰে ভিতৰে এইদৰে অগণন বাধা ভবা প্ৰতিকূল পৰিবেশৰ মাজতে কৰিব “গীতাঞ্জলিৰো” জন্ম হৈছিল।

এইমিনিতে কৈ থোৱা উচিত যে ইংৰাজী গীতাঞ্জলি বঙলা গীতাঞ্জলিৰ আত্মপুৰ্ণিক অহুবাদ নহয়। বঙলা “গীতাঞ্জলিত” সৰ্বমুঠ ১৫৭টা গান আৰু কৰিতা আছে। তাৰ ভিতৰত ১৫টা গান আৰু কৰিতা বাদ দিলে বাকী ১৪২টা গান আৰু কৰিতা বঙলা মতে “১৩১৬ সালৰ” আহাৰ আৰু “১৩১৭ সালৰ” শাওণৰ ভিতৰত লিখা। আৰ্যতে লিখা ১৫ টা গান আৰু কৰিতাও ১৪২টা গান আৰু কৰিতাৰ লগতে একেধৰ পুথিতে সাহুৰি প্ৰকাশ কৰাৰ কথাৰে কৰিয়ে “গীতাঞ্জলিৰ” বিজ্ঞাপনত নিজেই এই বুলি কৈছে :-

“এই গ্ৰন্থৰ প্ৰথম কয়েকটি গান পূৰ্বেই অস্ত ছই একট পুস্তকে প্ৰকাশিত হইয়াছে। কিন্তু অল্প সময়ৰে বাৰম্বাৰে যে-সমস্ত গান পৰে পৰে ৰচিত হইয়াছে তাহাদেৰ পৰম্পৰেৰ মধ্যে একটি ভাবেৰে প্ৰকাৰণ সম্ভৱপৰ মনে কৰিয়া তাহাদেৰ সকলগুণি এই পুস্তকে একত্ৰে বাহিব কৰা হইল।”

কৰিব ইংৰাজী “গীতাঞ্জলিত” বঙলা “গীতাঞ্জলিৰ” পৰা আটেকুৰিমান গানেহে ইংৰাজীলৈ অনূবাদ কৰা হৈছে। ইংৰাজী গীতাঞ্জলিৰ বাকীবোৰ গান আৰু কৰিতা কৰিব নৈবেত্ত, খেয়া, গীতিমালা, শিশু আৰু উৎসৰ্গৰ পৰা লোৱা।

আগতেই কোৱা হৈছে যে ববীন্দ্রনাথৰ সদায়ে এটা সক্ষিয় বিকল্প-দল আছিল। সেই দলে সতেতে ববীন্দ্রনাথৰ নকৈ ওলোৱা কৰিতাবোৰক লৈ তেজুচালি আৰু বিকল্প কৰি কৰিক লঘু কৰিবলৈ কোনো পৰিশ্ৰমকে পৰিশ্ৰম বুলি নাভাবিছিল। বঙলা গীতাঞ্জলি প্ৰকাশ হ’লতো তেওঁলোকে কৰিক এৰা নাছিল।

১৯১৩ চনত কৰিব ইংৰাজী গীতাঞ্জলিয়ে “নোবেল প্ৰাইজ” লাভ কৰাৰ পাছতহে নিজ দেশত বঙলা গীতাঞ্জলিয়ে শতমুখে স্বীকৃতি লাভ কৰে।

বঙলা গীতাঞ্জলিৰ জন্ম

শান্তিনিকেতনত কৰিয়ে ছাত্ৰ-ছাত্ৰী আৰু শিক্ষক-সকলৰ সৈতে নিৰ্ভে পুৱাতে কৰা উপাসনাত কথাৰ ছলৰে উপদেশো দিছিল। ‘১৩১৬ সালৰ’ আহাৰ মাহত গবৰ্ণৰ বন্ধৰ পিছত শান্তিনিকেতন বিদ্যালয় আৰ্ক্ষী খুলিলত কৰিয়ে এইবাৰ কথাৰে উপদেশ নিদি উপদেশৰ বিষয়-বস্তুবোৰ কৰিতাৰ চন্দত গাঁবি তাক গীতৰ স্বৰৰ শব্দইত ৰূপ দিলে। এইদৰে লিখা ১৪২ টা কৰিতাই “গীতাঞ্জলি” নামত কিতাপ আকাৰে প্ৰকাশ পায়। বঙলা ১৩১৬ সালৰ দুই-তিনি বছৰ

আগতে লিখা ১৫ টা কৰিতাও অৱশ্যে “গীতাঞ্জলি”ত সন্নিবিষ্ট কৰা হৈছিল সেই কথা আগতে কোৱা হৈছে। ১৩১৬ সালৰ আহাৰত লিখা প্ৰথম গীতটি হ’ল :-

“জগৎ জুড়ে উদাৰ হুবে
আনন্দ-গান বাজে,”

সেই আহাৰ মাহতে “জগৎ জুড়ে উদাৰ হুবে”ৰ পাছতেই কৰিব অপূৰ্ণ লিখনৰ পৰা ওলাল কেইটিমান অমৰ বৰ্ণা-সঙ্গীতৰ চল :-

“আজি শ্ৰাবণ-ঘন গহন-মোহে
গোপন তৰ চৰণ মেলে
নিশাৰ মতো নীৰব গুহে
- সৰাৰ দিগ্ৰি এড়ায় এলে।”

“গগনতল গিয়েছে মেঘে ভৰি,
বাধল জল পড়িছে কৰি কৰি,”

“মেঘেৰ পৰে মেঘ জমেছে,
আধাৰ কৰে আসে।”

“আধাৰ সজ্জা ঘনিয়ে এল,
গেলৰে দিন বয়ে।”

“আজি ঝড়ৰ বাতে তোমাৰ অভিসাৰ,
পৰাণ সৰা বহু হে আমাৰ।”

গীতাঞ্জলি লিখোতে কৰিব বয়স ৪৭-৪৮ বছৰ। তাৰ প্ৰায় তিনি বছৰমানৰ পাছতেই তেওঁ “নোবেল প্ৰাইজ” পায়। “ইংৰাজী গীতাঞ্জলি”ৰ বাবে বঙলা কৰিতাবোৰ ইংৰাজীলৈ ভাঙোকে তেওঁৰ বয়স ৪৯৫ বছৰ।

কৰিব বঙলা গীতাঞ্জলিয়ে প্ৰথম প্ৰকাশৰ লগে লগেই সকলোৰে পৰা সমানে সমাদৰ পোৱা নাছিল।

কিতাপখনিয়ে সাধাৰণ বঙলা সাহিত্য-জগতত কোনো চাক্ষুৰ্য্যৰ সৃষ্টি কৰা নাছিল। তাৰ উপৰি সদা জাগ্ৰত সাহিত্য-ৰসিক সমালোচকসকলৰো একো লেখত ল'বলগীয়া মনযোগ আকৰ্ষণ কৰা নাছিল। আনহাতে, তেওঁৰ বিকল্পস্বৰূপ ছই-চাৰিয়ে কৰিব আধ্যাতিকতালৈ উপগুহ্যহে কৰা দেখা পৈছিল। ১৯১০ চনত যেতিয়া কৰিয়ে তেওঁৰ ইংৰাজী গীতাঞ্জলিৰ বাবে নোবেল প্ৰাইজ পোৱাৰ বাতৰি ওলাল তেতিয়াহে তেওঁৰ বড়ালী গীতাঞ্জলিয়ে চাৰিওফালৰ পৰা সখৰ্ভাৰা লাভ কৰে। সেয়েহে আগৰ কথা হুঁৱৰি কৰিয়ে তেওঁৰ অভিনন্দনৰ প্ৰত্যুত্তৰত হেঁ পাতি কৈছিল : “যি কাৰণেই নহওক, আজি ইংৰাজত মোক বৰমালা দান কৰিছে। তাৰ যদি কিবা মূল্য আছে তেন্তে সি কেৱল সেই দেশৰ গুণীজনৰ বসবোধৰ ভিতৰতে আছে। আমাৰ দেশৰ সৈতে তাৰ কোনো আন্তৰিক সম্বন্ধ নাই। নোবেল প্ৰাইজে কোনো বচনৰ গুণ বা বস বঢ়াব নোৱাৰে।”

ইংৰাজী গীতাঞ্জলি

বনীশ্ৰনাথৰ “তপোবন-আশ্ৰম”ৰ আদৰ্শত যি সকল বন্ধ-সন্তান মুখ হৈ শান্তিনিকেতনত মিঠুনবীৰ ভাৱত অগুপ্ৰাণিত হৈ শিক্ষকতাত আত্ম-নিয়োগ কৰিছিল, সেইসকলৰ মাৰ্জত এজন অতি মেধাৱী ডেকা আছিল। নাম অজিত কুমাৰ চক্ৰৱৰ্তী। তেওঁ ১৮ বছৰ বয়সতে বি-এ পৰীক্ষাত উত্তীৰ্ণ হৈ কৰিব স্কলসকলৰ লগত যোগ দিয়ে। বয়সত তেনেই মেউঞ্জীয়া হ'লেও সাহিত্যৰ বস আশ্বাসদাত তেওঁ পৰিপক্ব আছিল। শান্তিনিকেতনত থাকোঁতেই তেওঁ কৰিব সহায়ত অৱফোর্ড বিশ্ববিদ্যালয়ৰ এটা জালপানী পাই বিলাতলৈ যায়। তাত তেওঁ কৰিব কিছুমান কৱিতা আৰু প্ৰবন্ধ বঙলাৰ পৰা ইংৰাজীলৈ

অনুবাদ কৰি ইংৰাজ-বন্ধুসমূহত মাজ সময়ে পঢ়ি শুনা সকলোকে চমক লগাইছিল।

ইপোনে ভাৰততো চাৰ বছৰুনা চৰকাৰ, আচাৰ্য্য চাৰ জগদীশ চন্দ্ৰ বহু আদি খ্যাতনামা লোকসকলৰ নেতৃত্বত ভাৰতৰ অধিতীয় আৰ্ট-ক্ৰিটিক কুমাৰ-ৰামীকে আদি কৰি কেইবাজনো মনীষীয়ে কৰিব বঙলাতে লিখা ভালেমান কৱিতা আৰু প্ৰবন্ধ ইংৰাজীলৈ অনুবাদ কৰি ভাৰতৰ ভিন্ন ভিন্ন কাকতে-পত্ৰে প্ৰকাশ কৰি বঙলা-ভাষা নব্বাৰ লোককো কাৰণ অসম-লিখনীৰ সোৱাদ ভোগ কৰিবলৈ সুবিধা দি আছিল।

বিলাতত উইলিয়াম ৰাথেনষ্টেইন (William Rothenstein) নামৰ এগৰাকী প্ৰতিভাশালী কলাকাৰ আছিল। তেওঁ অকল চিত্ৰকৰ বুলিয়েই জনাজাত নাছিল। সমসাময়িক আটাইকিনৰ বিখ্যাত ইংৰাজ সাহিত্যিকৰো তেওঁ অন্তৰঙ্গ বন্ধু আছিল। ভাৰতবৰ্ষৰ অপূৰ্ণ শিল্প কলাই পাশ্চাত্য জগতত যাতে সমৃদ্ধি বিজ্ঞপ্তি আৰু সমাদৰ পায়, সেই উদ্দেশ্য তেওঁ আৰু কেইজনমান ভাৰতৰ গুণ-গ্ৰাহী ইংৰাজ বন্ধু লগত লৈ ইণ্ডিয়া চোচাইটি (India Society) নামেৰে এটা সমিতিৰ পাতে। ১৯১২ চনৰ জাহ্নৱাৰী মানব মৰ্জাৰি বিউটী (Modern Review) নামৰ আলোচনীখনত কৰিব “কানুলি-ওলাল” গল্পটোৰ নিৱেদিতাই (Sister Nivedita) কৰা ইংৰাজী ভাঙনিটো পঢ়ি মুগ্ধ হৈ তেওঁ তেওঁৰ পূৰ্ণ-পৰিচিত চিত্ৰকৰ বন্ধু অবনীন্দ্ৰ নাথ ঠাকুৰক বনীশ্ৰনাথৰ ইংৰাজীত অনুবাদ কৰি থোৱা সোনেকুৱা আৰু কিবা প্ৰবন্ধ-পাতি আহ্বেনেকি বুলি দেখে। প্ৰত্যুত্তৰত অজিত কুমাৰ চক্ৰৱৰ্তীয়ে আগতে ইংৰাজীত অনুবাদ কৰি থোৱা ভালেমান কৱিতা ৰাথেনষ্টেইনলৈ পঠাই দিয়ে। অজিতকুমাৰ বিলাতত থাকোঁতেই তেওঁৰ যোগেদিও উৎসাহ-ভৰা

স্ববাদ পাই কৰিয়ে নিজেও হুই চাৰিটাকৈ তেওঁৰ বহু বহু কৱিতাৰ ইংৰাজী অনুবাদ কৰি থৈছিল। বিলাতলৈ গলে জানোচা কেতিয়াবা ইংৰাজ বন্ধু-বান্ধৱৰ আগত নিজে পঢ়িবলগীয়া হ'ব পাৰে। ১৯১১ চনত কৰিয়ে আৰু এৰাৰ বিলাতলৈ যাওঁতে ৰাথেনষ্টেইনক তেওঁ নিজ হাতে তেনে কিছুমান ইংৰাজীত অনুবাদ কৰা কৱিতাৰ এখনি হাতে-লেখা সৰু কিতাপ উপহাৰ দিয়ে। এই কিতাপখনিয়েই পিছত “নোবেল প্ৰাইজ”ৰ বাবে ১৯১০ চনৰ সবাতোকৈ শ্ৰেষ্ঠ সাহিত্য-গ্ৰন্থ বুলি বিবেচিত হয়। পাণ্ডুলিপি অৱস্থাত থাকোঁতেই কিতাপখনিয়েই পিছত “নোবেল প্ৰাইজ”ৰ বাবে ফুয়ী প্ৰশংসা লাভ কৰে। সেইসকলৰ ভিতৰত আইবিচ কৰি ইয়েটচ (Yeats), ইংৰাজ সাহিত্যিক এ-চি ব্ৰেডলি (A. C. Bradley) আৰু ষ্টেফৰ্ড ব্ৰুক (Stafford Brooke) অস্তুতম আছিল। ইয়েটচ (Yeats) এই কৱিতাৰ পাণ্ডুলিপিখন লগতলৈ ফুৰিছিল আৰু ৰেলগাড়ী, বাচ আৰু বেস্তাৰীত পঢ়িছিল বুলি নিজে উল্লেখ কৰিছে (I have carried the manuscript of these translations about with me for days, reading it in railway trains or in the top of omnibuses and in restaurants and I have often had to close it lest some stranger would see how much it moved me.) ব্ৰেডলিয়ে পাণ্ডুলিপিটো পঢ়িয়েই ৰাথেনষ্টেইনলৈ এজন ডাঙৰ কৰি আৱিৰ্ভাৱ হৈছি বুলি লিখিছিল (It looks as though we have at last a great poet among us again)। ব্ৰুক ধৰ্ম-যাজক আৰু সাহিত্যিক আছিল। তেওঁ গীতাঞ্জলিৰ কৱিতাবোৰ পঢ়ি বৰ অভিভূত হৈ এই বুলি লিখি জনাইছিল : “I have read them

with more than admiration; with gratitude for their spiritual help, and for the joy they bring and confirm and for the love of beauty which they deepen and for more than I can tell.”

লণ্ডনৰ পৰা কৰিয়ে আমেৰিকা ফুৰিবলৈ যায়। সেই কেইদিনৰ ভিতৰতে বাথনষ্টেইনৰ উচ্চাঙ্গত গুণবত উল্লেখ কৰি অহা ইণ্ডিয়া চোচাইটি (India Society) গীতাঞ্জলিখনৰ নিৰ্দ্ধিষ্ট সংখ্যা ছপা কৰি উলিয়ায়। কিতাপখন প্ৰকাশ হৈ ওলোৱাৰ লগে লগে ইংলণ্ড আৰু ইংৰাজী ভাষা-ভাৱী দেশবিলাকৰ সাহিত্যিক মহলত এটা আত্মৱনীয় চাক্ষুৰ্য্য দেখা দিলে। প্ৰচাৰ এইজন্য mystic কৰিব ইংৰাজীত নিজে অনুবাদ কৰা সৰু পুথিখনৰ পুথিবীৰ সকলো বিখিত দেশৰ শ্ৰেষ্ঠ সাহিত্যিক-মহলৰ পৰা অহা অকপট আৰু অনাবিল প্ৰশংসাৰোৰে সাময়িক বাতৰি কাকত আৰু আলোচনী কাকতবোৰ ভৰি গ'ল। কৱি-সমালোচক পাউণ্ডে (Ezra Pound) অকুণ্ঠিত হৰে ক'লে—“The appearance of the Poems of Rabindranath Tagore, translated by himself from Bengali into English is an event in the history of English poetry and of world poetry.”

কৰিয়ে আমেৰিকাত মাহেকেক ফুৰি দেশলৈ ফুৰি অহাৰ অলপ দিনৰ পাছতে টেলিগ্ৰাম যোগে খবৰ পালে যে ১৯১৩ চনৰ সাহিত্যৰ বাবে “নোবেল প্ৰাইজ” তেওঁকে দিয়া হৈছে। শুভ বাতৰিটো বাইজক কলিকতাত প্ৰথমতে ডেভিগ্ৰাৰ ইংৰাজী দৈনিক এম্পায়ৰ (Empire) কাকতে বিলাই দিলে (It is the first recognition of the indigenous literature of this Empire as a world force; it is the first time that an Asiatic

has attained distinction at the hands of the Swedish Academies.)।

কবিতা করিতাই ইতিমধ্যেই সার্বজনীন সমাদৰ পাইছিল। কিন্তু নোবেল প্ৰাইজ পোৱাৰ পাছত আন্তৰ্জাতিক তীব্ৰ সমালোচনাৰ উদ্ভৱ হ'ল—কবিতা প্ৰাইজৰ যোগ্য হ'ব নোৱাৰে। ইংৰাজী সংবাদ-পত্ৰ "Daily News and London" এ বহুশক্তি কবি মন্তব্য কৰিলে— "The Nobel Committee is a conservative body and the scepticism of Anatole France and the pessimism of Hardy are too un-orthodox to find favour."

পৰ্যায়ীন ভাৰতৰ হৰ্ষা-কৰ্তা বিহতা প্ৰৱল প্ৰতাপাধিত সৃষ্টিত জাতিৰ টমাচ, হাৰ্ডিন দৰে এজন মুঠ কৃতী সাহিত্যিক থাকোঁতেও তেওঁক দেও দি সেই পৰ্যায়ীন দেশৰে এজন ভাৰতীয়ক কি বুলি Swedish Academy এ বিধ-সাহিত্যৰ শ্ৰেষ্ঠ সন্মান দিয়ে! ফালক খেদ বেতাঙ্গসকলৰ মাজত Anatole France ৰ দৰে এজন সৰ্বশ্ৰেষ্ঠ ঠপটাসিক থাকোঁতে তেওঁক উপেক্ষা কৰি এজন কৃষ্ণাঙ্গক সাহিত্যৰ বাবে এনে এটা

শ্ৰেষ্ঠ সন্মান দিয়াতো অসহনীয় কথা। জাৰ্মানসকলে Rosegger নামৰ এজন জাৰ্মান সাহিত্যিকৰ বাবে বহুত দিনৰ পৰাই প্ৰচাৰ কাৰ্যা চলাই আছিল। তেওঁলোক হতাশ হ'লত তেওঁলোকৰ মুখপত্ৰ "Baster Awzeiger" পত্ৰিকাই আপত্তিৰ স্ৰব তুলিলে (The protest of all European Nations will be raised against Rabindra Nath Tagore)। আনকি ইটোপীয় দেশ বিশেষৰ ইমান খং উঠিছিল যে তেওঁলোকে নোবেল প্ৰাইজ বাছনি কমিটিৰ নিৰপেক্ষতাত সন্দেহ প্ৰকাশ কৰি নিচ উদ্দেশ্যও আৰোপ কৰিছিল। ভিয়েনাৰ এখন জাৰ্মান কাকতেও এনে সন্দেহ প্ৰকাশ কৰিছিল (This will remain the secret of the Judges in Stockholm)।

এই গুপ্ততটোনে (Secret) কি বোধকৰা তাৰ সন্ধান কৰিক Swedish Academy এ নোবেল প্ৰাইজ পোৱাৰ সংবাদটো যিদি টেলিগ্ৰামখনৰ উত্তৰত কৰিয়ে পাঠোৱা দূৰক নিকট কৰা আৰু পৰক আপোনে কৰা সৰু বাণীটিতে লুকাই আছে (Grateful appreciation of the breadth of understanding which has brought distant near and made of a stranger a brother)।

বৈদিক যুগত ভাৰতৰ শিক্ষা-পদ্ধতি

শ্ৰীযোগীৰাজ বসু

বৈদিক যুগত সমাজৰ তিনিটা উচ্চ শ্ৰেণীৰ কাৰণে শিক্ষা বাধ্যতামূলক আছিল। উপনয়নৰ পিছতে ছাত্ৰই শিক্ষালাভৰ উদ্দেশ্যে গৃকগৃহ বা তপোবন-বিজ্ঞান্যলৈ যাব লাগিছিল। কেৱল তিনিটা উচ্চ জাতৰ অৰ্থাৎ ব্ৰাহ্মণ, ক্ষত্ৰিয় আৰু বৈশ্যৰ উপনয়ন গ্ৰহণত অধিকাৰ আছিল। যেষেহু উপনয়নক "দ্বিতীয় জন্মলাভ" বা "আধ্যাত্মিক জীৱনৰ আৰম্ভ" বুলি কোৱা হৈছিল সেইকাৰণে তেওঁলোকক দ্বিজ বোলা হৈছিল। শুক্ল যজুৰ্বৈদৰ শতপথ ব্ৰাহ্মণত (১১-৭-৭-১২) এই উপনয়নত শীক্ষিত হোৱা দ্বিজ সপক্ষে এনেধৰণে আছে, 'আচাৰ্য্যই ছাত্ৰৰ মূৰত তেওঁৰ সোহাত দি ছাত্ৰৰ মন ভগৱৎ ভাবেৰে পূৰ্ণ কৰি দিছিল। তৃতীয় নিশা আচাৰ্য্যৰ পৰা এই অৰাক্ত ভাৱ শিশুৰ মনত প্ৰৱেশ কৰিছিল আৰু সাৱিত্ৰী-মন্ত্ৰ শিকি তেওঁ প্ৰকৃত ব্ৰাহ্মণৰ লাভ কৰিছিল।' এয়েই তেওঁৰ আধ্যাত্মিক নৱজন্ম। উপনয়ন দীক্ষাৰ আধ্যাত্মিক ব্যাখ্যা শতপথ ব্ৰাহ্মণত (১১-৭-৭-১২) পোৱা যায়। "বাস্তৱিকতে যি ব্ৰহ্মচৰ্যা পালন কৰে তেওঁৰ যেন নৱজন্ম হয়— নতুন আধ্যাত্মিক জীৱনৰ সূত্ৰপাত হয়।" ছাত্ৰক ব্ৰহ্মচাৰী বোলা হৈছিল আৰু তেওঁৰ নিয়মমাৰুসাবে কৰ লাগিছিল, "মই ব্ৰহ্মচৰ্যা অৱলম্বন কৰিব খোজো ... মোক ব্ৰহ্মচাৰী হবলৈ দিয়া হওক।" উপনয়নৰ পিচত দ্বিজ ছাত্ৰই বেদ পাঠ কৰিবলৈ অধিকাৰ পাইছিল। সমগ্ৰ শতপথ ব্ৰাহ্মণত উপনয়ন হোৱাৰ পিচত ছাত্ৰই কেনেকৈ আচাৰ্য্যৰ তপোবনলৈ গমন কৰিছিল আৰু আচাৰ্য্যৰ প্ৰাথমিক উপদেশ লাভ কৰিছিল তাৰ বিশদ বিৱৰণ আছে।

"আজিৰ পৰা তুমি ব্ৰহ্মচৰ্যাৰ নিয়মাৱলী পালন কৰিবলৈ প্ৰতিজ্ঞাৱদ্ধ হ'লা; তোমাৰ কৰণীয় কাম কৰা। যজ্ঞকুণ্ডত সন্নিবে (কাঠ) দান কৰা; আচাৰ্য্যৰ আজ্ঞাদীন আৰু বাধা হোৱা। দিবা নিদ্ৰা ত্যাগ কৰিবা। জিতেন্দ্ৰিয় হোৱা।"—ইত্যাদি উপদেশ লিপিবদ্ধ আছে।

ছাত্ৰই অত্যন্ত বিনয় আৰু কুৰ্ণাসহ আগাৰ্য্যৰ ওচৰত উপস্থিত হৈছিল। আচাৰ্য্যই তেওঁৰ নাম শুনি তেওঁক তেওঁৰ ছাত্ৰৰূপে গ্ৰহণ কৰিছিল। গোটেই ছাত্ৰ জীৱনটোকেই সুদীৰ্ঘ তপস্যা বা সাধনাৰ জীৱনৰূপে চোৱা হৈছিল। ছাত্ৰই প্ৰতিদিন বেদপাঠ আৰু আয়ুৰ্জিক বহুত বিষয় অধ্যয়ন কৰিব লাগিছিল। ইয়াকে "ব্ৰহ্মযজ্ঞ" বোলা হৈছিল। প্ৰতিদিন গৃকদেৱৰ পৱিত্ৰ যজ্ঞায়িত তেওঁ কাঠ অৰ্পণ কৰিব লাগিছিল। "এইদৰেই পৱিত্ৰ যজ্ঞায়িতৰ উজ্জল শিখাই তেওঁৰ মনকো উদ্ভীপ্ত কৰি তুলিছিল।" অসন্তোষভাৱে আৰু খিৰাহীন চিত্তেৰে তেওঁ ভিক্ষা কৰিব লাগিছিল। এনে ভিক্ষাবৃত্তিৰ দ্বাৰা শিক্ষাৰ্থীৰ মনত বিনয়ভাৱৰ উদয় হৈছিল শতপথ ব্ৰাহ্মণত উল্লেখ আছে— "লাজ আৰু অহংকাৰ বিসৰ্জন দি তেওঁ ভিক্ষাৰ দ্বাৰা অন্ন সংগ্ৰহ কৰিব লাগিছিল।" যাতে তেওঁ নিৰ্বাশ হৈ বৃষ্টি আহিব লগীয়া নহয় তাৰ কাৰণে পোন প্ৰথমে তেওঁ আচাৰ্য্য পত্নীৰ ওচৰত আৰু তাৰ পিচত নিজৰ মাকৰ ওচৰত ভিক্ষা কৰিব লাগিছিল। শিক্ষাজীৱন সমাপ্ত হোৱাৰ পিচত যজ্ঞায়িত শেষ কাঠ সংযোগ কৰি তেওঁ শেখ স্নান কৰিব লাগিছিল। স্নান সমাপন কৰি তপোবন-বিধিবিদ্যালয়ৰ পৰা ঘৰলৈ উলটিবৰ সময়ত

তেওঁক স্নাতক বোলা হয়। পিতৃগৃহলৈ প্ৰত্যাহৰণ কৰাটোক “সমাহৰ্ষণ” বোলা হৈছিল। সেইকাৰণে আঞ্জিলৈকে বিখ্যাতলায়নৰ উপাধিমান প্ৰথমে “সমাহৰ্ষণ উৎসৱ” বুলি কোৱা হয়। পিতৃগৃহলৈ প্ৰত্যাহৰণ কৰিবৰ সময়ত ছাত্ৰই গুৰুগৃহৰ পৱিত্ৰ যজ্ঞকুণ্ডৰ পৰা এডাল জলি থকা খৰি নি সেই জুইৰে নিম্বৰ দৰত পৱিত্ৰ গাৰ্হস্থ্যাগ্নি প্ৰজ্জ্বলিত কৰিছিল।

বৈদিক সাহিত্যৰ অন্তৰ্ভুক্ত ব্ৰাহ্মণ আৰু উপনিষদত আমি বহুত-ছাত্ৰৰ নাম পাওঁ। আৰুণি, ভৃগু, শ্বেতকেতু, সত্যকাম, নাভানেদিষ্ঠ, নাবদ, শৌনক আদি প্ৰসিদ্ধ ছাত্ৰসকল তেওঁলোকৰ আত্মত্যাগ, সেৱাৰ্থিত আৰু প্ৰকৃত জ্ঞানৰ কাৰণে বিখ্যাত হৈ আছে।

এওঁয়ে ব্ৰাহ্মণত নাভানেদিষ্ঠৰ ছাত্ৰজীৱনৰ বৰ্ণনা আছে (৫-২২)। এওঁৰে ব্ৰাহ্মণৰ গোটেই নৱম খণ্ডটিতেই (৫-২২) প্ৰাচীন ভাৰতৰ আৰম্ভ আচাৰ্য্যই কেনেকৈ ছাত্ৰসকলক সন্ততা আৰু সন্তাবাদিত্যৰ শিক্ষা দিছিল তাৰ বিৱৰণ আছে। ঠিক এইদৰে তৈত্তিৰীয়া ব্ৰাহ্মণত আমি বিখ্যাত ভৱদ্বাজৰ আখ্যানটি পাওঁ। কঠোপনিষদত কিশোৰ বালক নচিকত্ৰাৰ ইন্দ্ৰিয়াতীত জ্ঞানৰ প্ৰতি ত্ৰাৱ হেপাহ আৰু মৃত্যু-বহুত ভেদ কৰিবলৈ চুম্বিবাৰ আকাঙ্ক্ষাৰ বৰ্ণনা আছে।

আচাৰ্য্যৰ গৃহস্থালী কামৰ তদাৰক, গৰু চৰাবত্যা আৰু সেৱা ছাত্ৰজীৱনৰ অচ্যুতম বৰ্ণন্য বুলি বিবেচনা কৰা হৈছিল। ছাত্ৰোদ্যোগ উপনিষদত (৫-৫-৫) সত্যকামে কেনেকৈ গুৰুগৃহৰ পৰা গৰু লৈ দুবদৰুশলৈ গৈছিল আৰু কেনেকৈ তেওঁৰ গৰুৰ সাংখ্যা চাৰিশৰ পৰা এহেজাৰ হৈছিলগৈ তাৰ বিস্তৃত বিৱৰণ পোৱা যায়। এওঁৰে আৰ্য্যক (৩-১-৬-৩, ৫) আৰু সাংখ্যাগৰ আৰ্য্যকতো (৭-১১) ছাত্ৰসকলে আচাৰ্য্যৰ গৰু-

চৰাবত্যা আৰু গো-পালন কৰা সখ্ৰু উল্লেখ আছে। গোপখ ব্ৰাহ্মণৰ কোনো কোনো বিশেষ অংশত (১১-১-২) ব্ৰহ্মচাৰ্য্য পালন কৰা সময়ত ভিতৰ আৰু বাহিৰৰ বহুত বিষয়ত শিক্ষা-নিবিছ থকা সখ্ৰু বহুতো তথ্য পোৱা যায়। ছাত্ৰসকল নিত্ৰা, এলাহ, ক্ৰোধ লোভ, অহংকাৰ, নাম আৰু যশৰ কাৰণে আকাঙ্ক্ষা, আত্মপ্ৰাণ বা সৌন্দৰ্য্য-চৰ্চা ইত্যাদি ইন্দ্ৰিয়-পৰায়ণতাৰ পৰা নিবৃত্ত থাকিব লাগিছিল। ছাত্ৰসকলে জীৱন গঠনৰ প্ৰথম অৱস্থাত শ্ৰী-সৰ, নৃত্য-ক্ৰীড়া-বাহু, বিলাসিতা, যুগন্ধি ভ্ৰব্য বাৱহাৰ, সুবা-পান অভ্যাস বা তেওঁলোকৰ মানসিক, নৈতিক আৰু আধ্যাত্মিক উন্নতিৰ পথত অস্তবায় স্বৰূপে থিয় হব পৰা সকলো প্ৰকাৰৰ বন্ধন পৰাই দূৰত থাকিবলগীয়া হৈছিল। আচাৰ্য্যৰ সম্মুখত তেওঁলোকে সদায় বিনয়ী আৰু নিবহংকাৰী হব লাগিছিল। প্ৰকৃতিৰ সামান্য বন্ধন পৰাও শিক্ষণীয় বিষয় সখ্ৰুকে তেওঁলোকে শিক্ষা আহৰণ কৰিব লাগিছিল।

পাঠ্য-বিষয়

শতপথ ব্ৰাহ্মণত (১১-৫) পাঠ্য-তালিকাৰ বিভিন্ন বিষয় সখ্ৰুকে বিশদ বিৱৰণ পোৱা যায়। বৈদিক সাহিত্যৰ অন্তৰ্ভুক্ত সাহিত্য বা মন্ত্ৰ, ব্ৰাহ্মণ, আৰ্য্যক, উপনিষদ আৰু বেদান্ত শিক্ষণীয় বিষয়ৰ ভিতৰত সৰ্ব্বপ্ৰধান আৰু প্ৰয়োজনীয় বুলি পৰিগণিত হৈছিল। বছৰৰ পিচত বছৰ খৰি নতুন নতুন ছাত্ৰসকলক এই পৱিত্ৰ জ্ঞানবাহীক মৌখিকভাৱে শিক্ষোতা হৈছিল। বেদ পাঠক আৰ্য্যক বুলি কোৱা হৈছিল। শতপথ ব্ৰাহ্মণৰ সম্পূৰ্ণ ষষ্ঠ ভাগটো বেদপাঠৰ প্ৰয়োজনীয়তা সখ্ৰুকে উপদেশ আৰু উচ্চ প্ৰশংসাৰে পৰিগূৰ্ণ। শতপথ ব্ৰাহ্মণত বেদৰ বাহিৰেও অছাত্ৰ পাঠ্য-বিষয়ৰ সখ্ৰুকে উল্লেখ

আছে। এই বিষয়বিলাকৰ ভিতৰত বেদৰ নিয়ম-প্ৰণালী (অমৃশাসনানি), বিজ্ঞান (বিজ্ঞা), কৰ্ণোপকথন (বাকোবাক্যম্), প্ৰচলিত কাহিনী আৰু কিংদন্তী (ইতিহাস পুৰাণম্), মাৰুহৰ কীৰ্ত্তি সখ্ৰুকে ছন্দোবদ্ধ বাক্য (গাথা নাৰাশাসী) ইত্যাদিয়েই প্ৰধান। সায়েনে এই সখ্ৰুকে টীকা লিখোতে “অমৃশাসনানি” অৰ্থত ছয় বেদাদিক ধৰিছে, “বিজ্ঞা” অৰ্থত দৰ্শনশাস্ত্ৰক বুজাইছে, “বাকোবাক্যম্” অৰ্থত শৰ্ম্ম সখ্ৰুখী আলোচনাদি, “ইতিহাস-পুৰাণম্” অৰ্থত তত্ত্ব বহুত আৰু বজাসকলৰ কাহিনী আৰু “গাথা নাৰাশাসী” অৰ্থত মাৰুহৰ বৰ্ণনাক ধৰিছে। “শতপথত” (১৩-৪-৩) সৰ্পবিজ্ঞাৰ, ঝাকৰ-বিজ্ঞাৰ আৰু সত্য-সমাজত অপ্ৰচলিত কিন্তু নিয়ম-স্বাধীৰ জ্ঞানত প্ৰচলিত অমৃশ-বিজ্ঞা বা অন্তৰ্ভুক্ত ইন্দ্ৰজালবিজ্ঞাৰ উল্লেখ আছে। যুগবিবৰ্ত্তনৰ লগতে নতুন নতুন বিষয়বস্তু অন্তৰ্ভুক্ত কৰাৰ ফলত পাঠ্য-বিষয় ক্ৰমশঃ বাঢ়ি যাবলৈ ধৰিলে। এই সখ্ৰুকে ছাত্ৰোদ্যোগ উপনিষদত (৭-১-২) বিশদ বিৱৰণ পোৱা যায়। ইয়াত নাৰদে তেওঁৰ আচাৰ্য্য সনৎকুমাৰক তেওঁ পঢ়া বিষয়সমূহৰ তালিকা গাই শুনাইছে। এই তালিকাজুৰি বিষয়বোৰ হৈছে চাৰিখন বেদ, ইতিহাস পুৰাণ, বেদৰ ভিতৰত বেদ (বেদনা বেদম্), পিতৃলোকৰ তুষ্টি সাধনত কৰণীয় নিয়মৱলী, অস্ত বা বাৰ্শি গণনা, দেৱ-বিজ্ঞা, নিৰি-বিজ্ঞা, তৰ্ক বিজ্ঞা, তত্ত্ব-আলোচনা (বৈকোবাক্যম্), আচাৰ-বাৱহাৰ প্ৰণালী, দেৱ-বিজ্ঞা বা ঈশ্বৰ সখ্ৰুকে জ্ঞান, বেদৰ আত্মবৃত্তিক অজ্ঞাত বিষয় বা ব্ৰহ্মবিজ্ঞা, পৰাৰ্থ আৰু শৰীৰ বিজ্ঞা (ভূত বিজ্ঞা), বাজনীতি আৰু শাসন-প্ৰণালী (ক্ষত্ৰবিজ্ঞা), জ্যোতিৰ্বিজ্ঞা, নক্ষত্ৰবিজ্ঞা, সৰ্বস্বপ ইত্যাদি বিষয়ে জ্ঞান বা সৰ্প বিজ্ঞা আৰু “দেৱ-জন” বিজ্ঞা। শঙ্কৰাচাৰ্য্যৰ মতে এই “বেদনা বেদম্” মানে ব্যাকৰণ আৰু ব্ৰহ্মবিজ্ঞা মানে বেদাদিক

অধ্যয়ন। “দেৱজন” বিজ্ঞা মানে তেওঁ যুগন্ধি ভ্ৰব্য প্ৰস্তুত আৰু নৃত্য-গীত (কৰ্ণ সঙ্গীত আৰু যন্ত্ৰ-সঙ্গীত) বুজাইছে। বন্ধ বামাৰুজ প্ৰভৃতি কোনো কোনো পণ্ডিতে এই শব্দটিক বিশ্লেষণ কৰি “দেৱ-বিজ্ঞা” আৰু “জনবিজ্ঞা” প্ৰথমটো নৃত্য আৰু গীত অৰ্থত আৰু দ্বিতীয়টো চিকিৎসা বিজ্ঞা বা ওষধি অৰ্থত ব্যৱহাৰ কৰিছে।

তৰ্কমতা, আলোচনা সভা আৰু পৰিষদ

এইবোৰ শিক্ষাকেন্দ্ৰত নিয়মিত তৰ্ক, আপোচনা সভা আৰু শিক্ষা-সংক্ৰান্ত নানা প্ৰকাৰ পৰিষদ শিক্ষাদানৰ বিশেষ অঙ্গ বুলি পৰিগণিত হৈছিল। এইবোৰ বিষয়ৰ অধিকাংশই শিক্ষা সংক্ৰান্ত বা যজ্ঞ সখ্ৰুখীয়া নানা বিষয় লৈ হৈছিল। বৈদিক যুগ প্ৰমুখত এইবোৰ তৰ্ক-বিতৰ্কক “ব্ৰহ্মোদ্য” বুলি অভিহিত কৰা হৈছে। কাৰদৰ্থী প্ৰকৃতি প্ৰাচীন সন্তত সাহিত্যত ইয়াক “বিজ্ঞা-বিচাৰ” বা “বিজ্ঞা-বিবাদ” বোলা হৈছে। তৰ্কমতাত প্ৰশ্ন আৰু প্ৰতিপ্ৰশ্ন কৰা হৈছিল; বিচাৰৰ ভাৱ এজন বা কেইজনমান বিচাৰকৰ ওপৰত আছিল। গুৰু-যজ্ঞৰ্বেদ আৰু তৈত্তিৰীয়া উপনিষদত এই প্ৰথম প্ৰস্তাৱকাৰী আৰু প্ৰতিবাৰ্য্যকাৰী যথাক্ৰমে “প্ৰশ্নিন্” আৰু “অভিপ্ৰশ্নিন্” বোলা হৈছে। কোনো কোনো পণ্ডিতৰ মতে পূৰ্বে উল্লেখ কৰা “বাকোবাক্যম্” শব্দটিৰ প্ৰকৃত অৰ্থ হৈছে এনেধৰণৰ আলোচনা বা কৰ্ণোপকথনৰ বাক্য আৰু প্ৰতিবাক্য বা সৰ্বস্ব প্ৰত্যুত্তৰ। এনেধৰণৰ তৰ্ক বা আলোচনা সভাৰ পৰাই তৰ্কশাস্ত্ৰ বা স্তায়শাস্ত্ৰৰ উদ্ভৱ হয়। কেৱল ছাত্ৰসকলেই নহয়, মহাপণ্ডিত আৰু জ্ঞানী আচাৰ্য্যসকলেও উৎসাহ আৰু পণ্ডিত জনোচিত গাভুৰ্ণ্যৰে গৈতে এইবিলাক তৰ্ক সভাত যোগান কৰিছিল। বেদৰ ব্ৰাহ্মণ আৰু উপনিষদ প্ৰমুখত

তপোবন-বিশ্ববিদ্যালয়, বাজসভাত আৰু ডাঙৰ ডাঙৰ যজ্ঞসভাত যিবোৰ ধৰ্ম-আলোচনা বা শিক্ষা-সংস্কৃত তৰ্ক সভাৰ অমুঠান হৈছিল সেইবোৰৰ বিষয়ে বহুতো বিৱৰণ লিপিবদ্ধ কৰি থোৱা আছে। শতপথ ব্ৰাহ্মণত এই ধৰণৰ তৰ্ক-বিতৰ্কৰ বহুত বিৱৰণ পোৱা যায়। বিদেহবাজ জনক জ্ঞান আৰু বিদ্যাচৰ্চাৰ এজন প্ৰধান পৃষ্ঠপোষক আছিল। তেওঁৰ সভাত প্ৰায়েই তৰ্ক আৰু আলোচনা সভাৰ অমুঠান হৈছিল আৰু তৰ্ক-বিতৰ্কত যিজনই জয়লাভ কৰিব তেওঁকেই ৰজাই বিজয়ৰ চিন স্বৰূপে বহুত পুস্কাৰ দিব মূলি যোগাৰ কৰিছিল। এই শতপথ ব্ৰাহ্মণত দেৱদেৱীৰ সংখ্যা লৈ ঋষি যাজ্ঞবল্ক্য আৰু শাকল্যৰ মাজত বিতৰ্ক (১১-১-৩), উদ্দালক আৰু শৌচেয় প্ৰাচীন-যোগাৰ মাজত আৰ্গি আৰু শৌচেয় প্ৰাচীন-যোগাৰ মাজত (১১-৩-৩) আচাৰ্য শাণ্ডিলা আৰু তেওঁৰ ছাত্ৰ সপ্তৰথবাহনৰ মাজত, ঋকবেদীয় পুৰোহিত “হোতা” আৰু যজুৰ্বেদীয় পুৰোহিত অক্ষয়ৰ মাজত ধৰ্ম-সম্বন্ধী আলোচনা (১৩-৪-২-১১); আৰু অৰ্থমেধ যজ্ঞত বিভিন্ন পুৰোহিতৰ মাজত নানা ধৰণৰ তৰ্ক-বিতৰ্কৰ বিৱৰণ পোৱা যায়। শতপথ ব্ৰাহ্মণত (১১-৬-২৪) বাজাৰ জনকক ব্ৰাহ্মণসকলৰ তৰ্কসভালৈ আহ্বান আৰু ঋষি আৰু পৰম জ্ঞানী যাজ্ঞবল্ক্যৰ ঋষিসকলৰ আহ্বানৰ উত্তৰ সম্বন্ধে বিস্তৃত বিৱৰণ আছে। শতপথ ব্ৰাহ্মণত (১১-৪-১-১) আৰু এটি কোঁতুকজনক ৰুধাৰ উল্লেখ আছে যে স্বৰ্ণমুদ্ৰা দলিয়াই দি “যুদ্ধ দেখি” ৰূপত তৰ্কযুদ্ধ বা বাকযুদ্ধলৈ আহ্বান কৰা প্ৰথাৰ প্ৰচলন আছিল। উদ্দালক নামে এজন ব্ৰাহ্মণ যুৱকে উত্তৰ ভাৰতলৈ গৈ এটি স্বৰ্ণমুদ্ৰা পুৰস্কাৰ স্বৰূপে নিজেপ কৰি যুদ্ধলৈ আহ্বান কৰিছিল। উত্তৰ দেশাসীসকলে এই আহ্বানত সঁহাৰি দিয়ে, আৰু দেৱসভাৰ পূজা বৈদ্যৰ শৌনককে তেওঁলোকৰ মুখপাত্ৰ হিচাপে

নিৰ্বাচন কৰে আৰু বাকযুদ্ধৰ কাৰণে প্ৰস্তুত হবলৈ কয়। চুয়োৰে মাজত হোৱা তৰ্ক-যুদ্ধত শৌনকে উদ্দালকক পৰাস্ত কৰে। ইয়াৰ ফলত উদ্দালকে বিজয়ী শৌনকক স্বৰ্ণমুদ্ৰা দান কৰি তেওঁৰ শিষ্যৰ গ্ৰহণ কৰে। এইদৰে তৰ্ক আৰু দ্বন্দ্বৰ সূত্ৰপাত হৈছিল। উপনিষদৰ দিনত এনে ধৰণৰ তৰ্ক আৰু আলোচনাই চৰম উন্নতি লাভ কৰিছিল। এই সময়তেই বাজাৰি জনকৰ বাজসভা নানা বিধ ধৰ্ম আৰু শাস্ত্ৰ আলোচনাৰ বিশেষ কেন্দ্ৰ হৈ পৰিছিল। মহাজ্ঞানী যাজ্ঞবল্ক্য আৰু অন্যান্য ঋষিসকলৰ মাজত যিবোৰ তৰ্ক আৰু আলোচনা হৈছিল “বৃহদাৰণ্যক-উপনিষদ”ত থকা তাৰ বিৱৰণ প্ৰাচীন ভাৰতৰ উচ্চশিক্ষা আৰু সাংস্কৃতিৰ এক স্মৰণ আৰু প্ৰবিশ্বাসীয় প্ৰমাণ। বৈদিক ভাৰতৰ বিদ্যুতী মহিলাসকলৰ ভিতৰত সৰ্বশ্ৰেষ্ঠৰূপে মহিলা দাৰ্শনিক গাৰ্গীৰ নাম আছিল অতি উচ্ছল তৰাৰ দৰে জ্বলিকি আছে। ঋষি যাজ্ঞবল্ক্যই অদ্ব্যাত ঋষিসকলক তৰ্কযুদ্ধত পৰাস্ত কৰিছিল, কিন্তু গাৰ্গীক পৰাস্ত কৰিব পৰা নাছিল বা গাৰ্গীয়েও তেওঁক পৰাস্ত কৰিব নোৱাৰিছিল। বিচাৰক জনকৰ মতে তৰ্কত চুয়ো সমান হয়। বৃহদাৰণ্যক উপনিষদত চুয়ন তৰ্কযুদ্ধৰ বৰ্ণনা উচ্ছল হৈ আছে।

চুই শ্ৰীৰ ছাত্ৰ

ছাত্ৰ সকলৰ মাজত চুই বিভাগ আছিল, (১) উপকুৰ্ৰাণ আৰু (২) নৈটিক। উপকুৰ্ৰাণ ছাত্ৰসকলে পঢ়া শেষ কৰি পিতৃগৃহলৈ প্ৰত্যাহৰণ কৰি দ্বিতীয় জীৱন অৰ্থাৎ গাত্ৰস্থ জীৱন আৰম্ভ কৰিছিল। নৈটিক ছাত্ৰসকল ঘৰলৈ ঘূৰি নগৈছিল। তেওঁলোকে ত্যাগৰ আদৰ্শৰে অক্ৰান্তান্ত হৈ চিকোমোৰ্গা-ব্ৰত অৱলম্বন কৰি আচাৰ্যৰ দ্বন্দ্বত কাম কৰিছিল। তেওঁলোকেই পিচাল পৰম পণ্ডিত আৰু ঋষি

হৈছিলগৈ। উপকুৰ্ৰাণ নামেৰে অভিহিত হোৱা সকলে শিক্ষালয় ত্যাগ কৰি ঘৰলৈ উলটিবৰ সময়ত আচাৰ্য্যক গুৰুদক্ষিণা স্বৰূপে কিবা অলপ দি আহিব লাগিছিল। কিন্তু বিনামূল্যে শিক্ষাদান কৰাই নিয়ম আছিল। লবা-ছোৱালীৰ শিক্ষা আৰু আহাৰৰ কাৰণে মাক-বাপেকে এটা পইচাও বায় কৰিব নালাগিছিল। শিক্ষা প্ৰতিষ্ঠানৰ কাষেৰে পাৰ্শ্বৰে থকা গাৰ্গীবিলাকে এইবোৰ স্বত্ব বহন কৰিছিল। প্ৰাচীনৰে ছাত্ৰসকলে ভিক্ষাৰ সংগ্ৰহ কৰি তাৰ ঘৰাই চুৰা নিৰাণ কৰিছিল। আচাৰ্য্যয়ে কোনো মচুল নলৈছিল। আচাৰ্য্য শব্দটোৰ প্ৰকৃত অৰ্থ হৈছে যিজন বিনামূল্যে বা দৰ্ঘীতা গ্ৰহণ নকৰাকৈ শিক্ষা দান কৰে। এনে ধৰণৰ এটা বিশ্বাস প্ৰচলিত আছিল যে যদি দক্ষিণা স্বৰূপে আচাৰ্য্যক কিবা অলপ দান কৰা নহয় তেনেহলে শিক্ষা বাৰ্হ হৈ যায়। সেইকাৰণে বিদ্যালয় ত্যাগ কৰিবৰ দিনা ছাত্ৰই তেওঁৰ ইচ্ছাৰূপে সামান্য অলপ দক্ষিণা দি গৈছিল। শুখায়া ছাত্ৰসকলে অজ্ঞ হকো দিব নোৱাৰিলেও অস্বতঃ অলপ শাকপাচাৰিকৈ দি গৈছিল।

চুৰিৰ আচাৰ্য্য

উপনিষদ সমাপ্ত হোৱাৰ পিছত ছাত্ৰসকলে যিবোৰ আৰ্যাসিক শিক্ষা প্ৰতিষ্ঠানলৈ সৰ্বতোমুখী শিক্ষালাভৰ কাৰণে গৈছিল সেইবোৰৰ বিষয়ে পুৰ্বক্ৰমেই উল্লেখ কৰা হৈছে। ইয়াৰ বাহিৰেও আৰু এক শ্ৰেণীৰ ভ্ৰাম্যমান আচাৰ্য্য আছিল। তেওঁলোকে এটাইৰ পৰা আন এটাইলৈ গৈ উৎসুক আৰু আগ্ৰহাৰ্থিত ছাত্ৰসকলক শিক্ষাদান কৰিছিল। তেওঁবিলাকক ‘চৰক’ বোলা হৈছিল। এই শব্দটো মূল ধাতু ‘চ’ ইয়াৰ অৰ্থ ভ্ৰাম্যমান। শতপথ ব্ৰাহ্মণত (৪-২-৪-১) এনে ধৰণৰ ভ্ৰাম্যমান

আচাৰ্য্যৰ উল্লেখ আছে। এই শ্ৰেণীৰ আচাৰ্য্যসকলে এনে ধৰণে শিক্ষা বিতৰণ কৰি সমাজৰ শিক্ষা-বিস্তাৰৰ এটা অতি প্ৰয়োজনীয় কাম কৰিছিল। তেওঁবিলাক সহজলভ্য আৰু সহজগম্য জ্ঞানবিজ্ঞান চলন্ত-বিদ্যালয় স্বৰূপ আছিল। তেওঁলোকে জনসাধাৰণৰ মাজত শিক্ষাপ্ৰচাৰ কৰিছিল আৰু শিক্ষাসংস্কৃত সকলো বিষয়তে সৰ্বতোভাৱে সন্মত কৰিছিল। যিবোৰ আৰ্যাসিক শিক্ষা প্ৰতিষ্ঠানৰ আচাৰ্য্যই প্ৰায় দহ হাজাৰ ছাত্ৰৰ ভণণপোষণৰ ভাৰ সম্পূৰ্ণৰূপে গ্ৰহণ কৰি শিক্ষাদান কৰিছিল তেওঁলোকক “কুলপতি” উপাধি প্ৰদান কৰা হৈছিল। কুলপতিৰ লক্ষণ হৈছে—

মুনীনাং দশ সহস্ৰং যোঃস্ৰদানাদিনা।

অধ্যাপয়েচ্ছ ভবেদ্ব বাপি সৰ্বৈ কুলপতিঃ ক্ষত্ৰঃ ॥

কালিদাসৰ অভিজ্ঞান শকুন্তলাত ঋষি ৰুধ আছিল কুলপতি। গতিকে বুজা যায় যে কুলপতি আচাৰ্য্য একোটা বিশাল বিশ্ববিদ্যালয়ৰ মূৰব্বী আছিল। বৰ্তমানে শব্দটোৱে বিশ্ববিদ্যালয়ৰ আচাৰ্য্যক (chancellor) বুজায়।

সমাবৰ্ত্তন উৎসৱৰ অভিজ্ঞান

তৈত্তিৰীয় উপনিষদত বৈদিক যুগৰ সমাবৰ্ত্তন-উৎসৱৰ অভিজ্ঞান লিপিবদ্ধ কৰা আছে। এই ভাষণসমূহৰ পৰা সেইকালৰ বৈদিক ঋষিসকলৰ জ্ঞান, বাস্তৱ জগতখনৰ অভিজ্ঞতা আৰু দুৰ-দৃষ্টিৰ পৰিচয় পোৱা যায়। এই তপোবন-বিশ্ববিদ্যালয়ৰ পৰা স্নাতক ছাত্ৰসকলে শিক্ষা সাং কৰি নিজ ঘৰলৈ উলটি যাবৰ সময়ত তেওঁলোকক যি ভাষণ দিয়া হৈছিল সেই ভাষণ আৰ্দ্ধ জগততো অতুলনীয়। শিক্ষা শেষ হোৱাৰ পিচত গা চুই স্নাতকসকল যেতিয়া মথমলৰ দৰে সেইজীয়া ঘাঁহনিত আৰণ্য পাৰিবেশৰ মাজত অৱস্থিত শিক্ষা প্ৰতিষ্ঠানৰ

প্রাচীনত সময়ের হৈছিল, তেতিয়া আচার্য্যই তলত দিয়া কথাবিনি কৈ তেওঁলোকক বিদায় অভিনন্দন জনাইছিল—

“গীতা কথা ক’বা। তেমাৰ যি কৰ্ত্তব্য তাকে কৰিবা। ধৰ্ম পৰায়ণ হ’বা। শাস্ত্ৰ-পাঠৰ পৰা বিৰত নহ’বা। সত্য পথৰ পৰা পিচলি নপৰিবা। ধৰ্মপথ আৰু কৰ্ত্তব্য পথৰ পৰা আঁতৰি নাহিবা। কৰ্মাণৰ পৰা ভ্ৰষ্ট নহ’বা। দেৱতা আৰু পিতৃসকলক ওৰ্পণ দান কৰিকলৈ নাপাহৰিবা। আচাৰ্য্যক দেৱতাৰ নিচিনাকৈ সম্মান কৰিবা। পিতৃ-মাতৃক সম্মান কৰিবা। অতিথিক শ্ৰদ্ধা কৰিবা। শাস্ত্ৰ সম্বন্ধ আৰু পণ্ডিত-সকলৰ মত অহুযায়ী কাম কৰিবা। কু-ধৰ্ম সদায় পৰিত্যাগ কৰিবা। তেমালােকৰ আচাৰ ব্যৱহাৰ মাচ্ছত আৰু প্ৰশাসনীয় হোৱা উচিত। পৱিত্ৰ-বিবাহিত জীৱন যাপন কৰিবা আৰু এই বশধৰাক অবিচ্ছিন্ন ৰাখিবা। যেতিয়াই কোনো দান বা অৰ্পণ কৰিবা তাক শ্ৰদ্ধাৰ সৈতে হৃদয়ভাৱে কৰিবা। কুপণ আৰু স্বাৰ্পণ নহ’বা। সৰ্ব্বভোভাৱে কৰ্ত্তব্য-পথত থাকিবা আৰু ঈশ্বৰ ভক্তি ৰাখিবা। এয়েই ভগৱানৰ নিৰ্দেশ। এয়েই উপদেশ, এয়েই বেদৰ শিক্ষা। মোৰো এয়ে উপদেশ আৰু তেমালােকৰ জীৱনৰ এয়ে যেন আদৰ্শ হয়।”

এনে সমাৱৰ্ত্তন উৎসৱৰ অভিভাষণৰ পৰা প্ৰাচীন ভাৱতৰ শিক্ষাৰ্শ্বৰ যি গভীৰ জ্ঞান, ব্যৱহাৰিক জীৱনৰ উপযোগী শিক্ষা আৰু পুৰস্কৃতিৰ পৰিচয় পোৱা যায়, আৰু মূল উপনিষদত এই উপদেশৰ ভাষাৰ যি হৃদয়ৰ অননুকূলীয় সঙ্কত ভাষাৰ প্ৰমাণ পোৱা যায়, সেইবোৰ পঢ়ি যি কোনো পাঠক মুগ্ধ নহৈ নোৱাৰে। মেক্সমুলাৰ (Max Muller), গোল্ড-ষ্টুকৰ (Goldstucker), সিলভেইন লেভি (Sylve: Levi), ষ্টেইন কোনো (Stein Konow), উইণ্টাৰ-নিজ (Winternitz) প্ৰভৃতি জগৎ প্ৰসিদ্ধ

পাশ্চাত্য সংস্কৃতজ্ঞ পণ্ডিত আৰু জ্ঞানীসকলে এই অভিভাষণ সহজে উচ্চ প্ৰশংসা কৰিছে। এই অভিভাষণ পৃথিৱীৰ সকলো দেশৰ সকলো সময়ৰ ছাত্ৰসকলৰ কাৰণে উপযোগী।

ওপৰত উল্লেখ কৰা কথৰ পৰা আমি নিম্নসম্বন্ধে এই কথা কব পাৰো যি বৈদিক যুগৰ শিক্ষা পথটি ছাত্ৰসকলৰ শাৰীৰিক, নৈতিক, মানসিক আৰু আধ্যাত্মিক বিকাশ সাধনৰ সম্পূৰ্ণ উপযোগী আছিল। শিক্ষা-ব্যৱস্থা সকলো ফালৰ পৰাই মানসিক বিকাশ আৰু মনুষ্যৰ লাভৰ বাবে উপযুক্ত আছিল। ছাত্ৰ জীৱনৰ প্ৰতিশব্দ আছিল ব্ৰহ্মচাৰ্য্য। ইয়াৰ পৰাই সেই যুগৰ শিক্ষা-পদ্ধতিৰ মূল আদৰ্শ দৰ্শ উপলব্ধি কৰিব পাৰি। ব্ৰহ্মচাৰ্য্যৰ শাস্ত্ৰোক্ত অৰ্থ হৈছে চিন্তা, বাক্য আৰু কাৰ্য্যত-সংযম-শিক্ষা (মানসতপঃ, বাচিক-তপঃ, কাৰিকতপঃ)। নগৰৰ কোলাহলৰ পৰা দূৰত শাস্ত্ৰ পৰিৱেশৰ মাচ্ছত ছাত্ৰসকলে পিতৃহুলা, স্নেহশীল, আদৰ্শ আচাৰ্য্যৰ তত্ত্বাৱধানত আৰু যত্নত জ্ঞানচৰ্চ্চা, পৰাৰ্পণৰতা। আত্মসংযম আদি বিষয়ে শিক্ষা লাভ কৰিছিল। এনেৰূপৰ সৰ্বভোগ্যমুখী শিক্ষা লাভৰ ফলত তেওঁলোকৰ স্বপ্ন শক্তিৰে পূৰ্ণ বিকাশৰ সুবিধা পাইছিল। তেওঁলোকৰ মাক-বাপেকে তেওঁলোকৰ শিক্ষা আৰু ভৱণ-পোষণৰ বাবে অৰুণো খৰচ বহন কৰিব নালাগিছিল। অ’ভিত্তাৱক সকলবোৰ আচাৰ্য্যৰ ওপৰত পূৰ্ণ বিশ্বাস আছিল। আচাৰ্য্যৰ পদতলত বহি ছাত্ৰসকলে জ্ঞানায়ত পান কৰিছিল। স্নাতক হৈ ঘৰলৈ উলটি গৈ ছাত্ৰই বিদ্যা বাক কৰাই গৃহস্থী হৈছিল। ইয়াৰ পিচৰ পৰাই তেওঁ সমাজৰ অন্ততম সদস্য বুলি পৰিগণিত হৈছিল। এইটো নকলেও হ’ব যে বি-সকলে এনে ধৰণৰ কঠোৰ আত্মসংযম, আত্ম-নিৰ্ভৰতা আৰু জ্ঞান-চৰ্চ্চাত ছাত্ৰ জীৱনটো। অতিবাহিত কৰি সহজ-সবল জীৱন যাপন আৰু উচ্চ-চিন্তাত মগ্ন

ধকাটোকেই জীৱনৰ আদৰ্শ বুলি ভাবিবলৈ শিকিছিল, তেওঁলোকৰ পক্ষে সামগ্ৰিক জীৱনৰ পূৰ্ণ বিষয়-বাসনা বা ইন্দ্ৰিয়পৰায়ণতাত মগ্ন হোৱা কেতিয়াও সম্ভৱ হ’ব নোৱাৰে। সামগ্ৰিক জীৱনৰ ক্ষুদ্ৰতা আৰু তুচ্ছতাই তেওঁলোকক ছাত্ৰ আৰু কৰ্ত্তব্য পথৰ পৰা আনফালে পিচলাব নোৱাৰিছিল। এইসৰে

তেওঁলোকে পিচৰ ছোৱা জীৱনত আদৰ্শ গৃহী হৈ সখ্যম, সত্যতা, বিদ্যা, ত্যাগ আৰু সেৱাৰ আদৰ্শৰে অনুপ্ৰাণিত হৈ মহৎ জীৱন যাপন কৰি সমাজৰ বিশিষ্ট ব্যক্তি হৈ পৰিছিল। এইবোৰ ছাত্ৰই সমাজৰ বহুধৰণ আৰু জাতিৰ স্তম্ভধৰণ হ’ব পাৰিছিল।

হৰ-মোহন

শ্ৰীমোহনচন্দ্ৰ মহন্ত

শ্ৰীশঙ্কৰদেৱে ধৰ্ম-প্ৰচাৰৰ উদ্দেশ্যেই নানান তবহৰ পুথি ৰচনা কৰিছিল যদিও এই ৰচনাৰ ভিতৰেদি তেখেতৰ সাহিত্যিক শ্ৰেষ্ঠৰ অনেক ক্ষেত্ৰত এনেকৈ প্ৰকাশিত হৈছে যে সেই ক্ষেত্ৰবিলাকত তেখেত ধৰ্ম-গুৰু নে সাহিত্যিক সেইটো বৃদ্ধিগলৈ টানেই হৈ পৰে। অকল ধৰ্ম-প্ৰচাৰৰ উদ্দেশ্যেই যদি তেখেতে কলম ধৰিলেহেতেন তেন্তে মোটামুটিভাৱে তেখেতৰ ধৰ্মোপদেশবাণী গজ বা পল্লৱ আকাৰে কাব্যৰ ৰস নিমিহলাৱাটোকৈয়ো লিখি থৈ যাব পাৰিলেহেঁতেন। কিন্তু তাকে নকৰি তেখেতে অনেক ঠাইত নিজকে নিজে এজন্য কৰি অৰ্থাৎ সাহিত্যিক বুলি চিনাকি দি থৈ গৈছে। “কৃষ্ণৰ কিছৰ কবি, শঙ্কৰে ৰচিলা ছবি” (ঐষ্টম স্কন্ধ ভাগৱত)—এনেকৈ ভৱিত্য দিওঁতে শ্ৰীশঙ্কৰদেৱে নিজকে নিজে কৰি বুলিও পৰিচয় দিছে। “কৃষ্ণে দিলে যেন মতি, যেন কৰে সবস্বতী, বিৰচিলে। সেই অভিপ্ৰায়” (কীৰ্ত্তন-ঘোষা, হৰ-মোহন) বোলোতে সাধাৰণতে কল্পিতকলে লিখাৰ লগেই শ্ৰীশঙ্কৰদেৱে নিজৰ কৰি-স্বলভ প্ৰকৃতি প্ৰকাশ কৰিছে। হৰিশ্চন্দ্ৰ উপাখ্যান, কল্পিত-হৰণ—এই

কাব্য দুখনত শ্ৰীশঙ্কৰদেৱে ধৰ্ম-প্ৰচাৰকৰ ৰূপটিতকৈ কল্পিতকৈ বেছিভৈ প্ৰকাশ পাইছে। তেৰাৰ অসমীয়া প্ৰণাৱলীৰ ভিতৰত কীৰ্ত্তন-ঘোষা আৰু দশমস্কন্ধ ভাগৱতকেই শ্ৰেষ্ঠ ধৰ্ম-প্ৰথ বুলি কোৱা হয়। এনেকি তেৰাৰ পৰলোকৰ পাছত এই দুখনি গ্ৰন্থৰ ভিতৰতে তেৰা লুকাই থাকিব বুলিও কোনো কৈ গৈছিল। এই দুখনি ধৰ্ম-প্ৰথৰ ভিতৰত কীৰ্ত্তন-ঘোষাবনি তেৰাই গীত গোৱাৰ দৰে নাম-প্ৰসঙ্গাদি কৰোঁতে গাবৰ উপযোগী কৰি লিখিছিল। কীৰ্ত্তন-ঘোষাও যে এবিধ গীতেই এই কথা তেখেতে এই পুথিত “শঙ্কৰে ৰচিলা গীত, আপোনাৰ চিন্তা হিত, শুনা সমজ্যাৰ যতজন” বুলি হৰ-মোহনত লিখি থৈ গৈছে। গীত সাধাৰণতে চমু হয়। সেই দেখি কীৰ্ত্তন-ঘোষাতো পদবিলাক শ্ৰীশঙ্কৰদেৱে চমুকৈ লিখিছে। কিন্তু “হৰ-মোহন” এই ৰীতিৰ বাহিৰে। হৰমোহনৰ অধ্যায় কেইটিত শ্ৰীশঙ্কৰদেৱে মূল ভাগৱতত থকা কথাটোকৈয়ো বেছিভৈ নিজৰ কৰি-প্ৰকাশক কথা যোগ দি কাহিনীটো সুবস আৰু সুদীৰ্ঘ কৰি লিখিছে।

শ্ৰীশঙ্কৰদেৱৰ সবহ ভাগ পুথিকেই সংস্কৃত

অনুবাদ বুলি জনা যায়। সেইবিলাক যদি অকল অনুবাদেই হ'লহেতেন তেন্তে তাত তেবাৰ নিজা বৈশিষ্ট্য বিশেষ একো নাথাকিলহেতেন। তেবাৰ বিচার কবিলে হ'লে মূলৰ লগত তেবাৰ লিখাবিলাক মিলাই চাব লাগিব। এনে কবিলে তেখেতে ক'ত কি মূলৰ এথা-বধা কৰিছে আৰু ক'ত কি নিজৰ কথা যোগ দিছে সেইটো দেখা পোৱা যায়। হ'ত হ'ত হেনেকুৱা নিজৰ কথা প্ৰকাশ পায় তাতহেই তেখেতৰা নিজৰ সাহিত্যিক সৌন্দৰ্য্য ধৰা পৰে। মূল সংস্কৃতৰ আকৰ্ষক অনুবাদ কৰোঁতে যদি অসমীয়াত কিবা সাহিত্যিক সৌন্দৰ্য্য প্ৰকাশ পোৱা দেখা যায়, তেন্তে তাৰ কৃতিত্ব মূল গ্ৰন্থকাৰককহে দিব লাগিব, অনুবাদকক নহয়।

“গুৰুৱে দিয়ে মাটি, শিচে ধৰে আটি” বুলি আমাৰ এৰাৰ চলিত কথা আছে। শ্ৰীশঙ্কৰদেৱক আমি মিসকলে ধৰ্ম্মভক্ত হিচাপে মাছ কৰোঁ, সেইসকলে এক প্ৰকাৰ অন্ধ-বিশ্বাসেৰে তেখেতৰ প্ৰত্যেক কথাতেই গুৰুত্ব দেখা পাওঁহক। গতিকে সেইবিলাক কথাৰ তাৰ-তমা বিচাৰ কৰাটো আমি শিষ্যসকলৰ পক্ষে উচিত নহয়। এনেকৈ ধৰ্ম্মভাৱেৰে শৰণী সাহিত্যৰ বিচাৰ বা আলোচনা কৰাটো ধৰ্ম্ম-নিৰপেক্ষ অসম সাহিত্য সভা পত্ৰিকাৰ গভাৰ বিহীনত নিয়ম। ইয়াত আমি শ্ৰীশঙ্কৰদেৱক সাহিত্যিক দৃষ্টি-ভঙ্গীৰেহে চাই তেবাৰ সাহিত্যৰ আলোচনা কৰিব লাগিব। এইদৰে চাই তেবাৰ হৰেক বকৰৰ গ্ৰন্থাৱলীৰ ভিতৰত শ্ৰেষ্ঠাংশত কি কি পদৰে সেইটো বিচাৰ কৰা উচিত। এনে তুলনামূলক কাম সহজ নহয়। আমাৰ কৃতত্বাৰ অনুসাহিত্যিকসকলে এতিয়ালৈকে তেনে প্ৰচেষ্টা কৰা যেন মেলেবিহে আমি শ্ৰীশঙ্কৰদেৱে হৰ-মোহনত উপমা দিয়া “স্মৃতক চটক দেখা, যাব যেন মত পৰা, তাৰ অনুকাপে উৰায়” বোলাৰ দৰে এটি চেষ্টা কৰিবলৈ ধৰোৱা হৈছে। আমাৰ বিচাৰ নিতুল বুলি ক'ব

সামৰ্থ্য নাই। হুবিসকলৰ প্ৰতি শ্ৰীশঙ্কৰদেৱৰ ভাষাৰেই আমাৰ এই অনুৰোধ—

“সুনয়োক বৃন্দলোক,

নিন্দা নকৰিবা মোক,

যদি দেখা পৱন্ত দুখন।

আমি জগতৰ শিষ্য,

জানি কৰা বিমবিস,

মহন্তৰ কমা সে ভূষণ ॥”

(হৰ-মোহন)।

শ্ৰীশঙ্কৰদেৱৰ লিখাবিলাক সৰ্ব্ব-সাধাৰণৰ উদ্দেশ্যে “সুনা সৰ্বজন তৰ”, “সুনয়োক সৰ্বলোক” এনে সন্মোহনৰে সকলো শ্ৰেণীৰ লোকৰ প্ৰতি লিখিছিল। এই সৰ্ব-সাধাৰণৰ ভিতৰতেই গাৱঁৰ জনসাধাৰণ। এৰাৰ সাধাৰণত গবখীয়া-বিচনামাৰে জনাজাত মাঘ-বিন্দুৰ মেজি-ঘৰৰ সবাহৈলৈ গৈছিল। কীৰ্ত্তন-পুথি-পটিলৈ লৈ পাঠকে উপস্থিত ৰাইজক কহিলে, “কি পাঠ কৰা হ'ব?” সমস্মৃতিসকলৰ ভিতৰৰ পৰা কেবাখনেও মাত দিলে, হৰ-মোহনকে গাব লাগে। পাঠকসকলে সুব দৰি গাবলৈ ধৰিলে। মোৰ তেতিয়া এটা অনু-সন্ধিসা হ'ল এই কেই অধ্যায় কীৰ্ত্তনৰ ইমান জন-প্ৰিয়তা কিয়? পিত্তত মূলৰ লগত মিলাই হৰমোহনৰ পালকেইটি আমি ওপৰত কোৱামতে সাহিত্যিকৰ দৃষ্টি-ভঙ্গীৰে পঢ়ি চাই আমাৰ দৃঢ় ধাৰণা জন্মিল যে এই খণ্ডটি শৰণী-সাহিত্যৰ এনে এটি শ্ৰেষ্ঠাংশ—হ'ত তেবাৰ সাহিত্যিক বৈশিষ্ট্য বেছিকৈ প্ৰকাশ পাইছে। ইয়াত আছে তেবাৰ কৱিত্ব, দাৰ্শনিক ভাৱৰ উচ্চতা, সাংস্কৃতিক সমন্বয়, প্ৰকাশ-ভঙ্গীৰ পূৰ্ণ বিকাশ।

শ্ৰীশঙ্কৰদেৱৰ কীৰ্ত্তন-ঘোষাৰ অন্তৰ্ভুক্ত হৰমোহনৰ পদ আৰু অসমীয়া অষ্টমস্কন্ধ ভাগৱতৰ এইবিষয়ক পদসমূহ প্ৰায় একেবাৰে মিলি যায়। কেৱল সামৰণৰ কাৰে অষ্টমস্কন্ধ ভাগৱতত চুপ-এফাকি পদহে বংসানাম্ব আমল দেখা যায়। সেই কাৰণে

আমি পদৰ উদ্ধৃতি কৰিলে বা সাহিত্য-বিচাৰ কবিলে উল্লিখিত ছয়ো ঠাইতেই খাটৰ।

শ্ৰীশঙ্কৰদেৱে হৰমোহনৰ অধ্যায় কেইটি মূল ভাগৱতৰ অষ্টমস্কন্ধৰ দ্বাদশ অধ্যায় অৱলম্বন কৰি লিখিছে। মূলৰ এই অধ্যায়টিত আছে মুঠতে ৪৭টি শ্লোক। কিন্তু শ্ৰীশঙ্কৰদেৱে এই কেইটি শ্লোকৰ ঠাইত কীৰ্ত্তন ঘোষাত নিজৰ টীকা-টিপ্সনীসহ মুঠতে ২৮টি পদ লিখিছে অৰ্থাৎ মূলতকৈ দেখাত দুগুণমান বহল কৰিছে। মূলৰ অনেক শ্লোক তেখেতে এৰিও দিছে। এনে কৰা বাবে তেখেতৰ নিজা কথাৰ পৰিসৰ আৰু বেছি হৈ গৈছে। তত্পৰণী মূল শ্লোকৰ ধাৰাবাহিকতাৰে তেখেতে অনুবাদো কৰি যোৱা নাই। অনেক স্থলত মূলত থকা আগৰ কথা পিছ আৰু পিছৰ কথা আগ কৰা হৈছে। এনে কৰাত তেখেতৰ বিৱৰ্তিত তেখেতৰ নিজা ধাৰা এটি পাবলক্ষিত হৈছে আৰু মূল ভাগৱততকৈয়া কাহিনীটো বেছি বসাল আৰু উপভোগ্য হৈ উঠিছে। শ্ৰীশঙ্কৰদেৱে অগ্ৰাঙ্ক বহুত ঠাইত তেখেতৰ গ্ৰন্থৰাজিত অৱলম্বন কৰা পুথিৰ বাহিৰেও অজ পুথিবৰবা উদ্ধৃতি দিয়াৰ কথা প্ৰকাশ কৰি আহিছে। কিন্তু, হৰ-মোহনত তেখেতে ভাগৱতৰ বাহিৰে আন পুথিবৰবা কিবা আনিছে বুলি একো কোৱা নাই। সেই কাৰণে ভাগৱতত থকাতকৈ যিখিনি ইয়াত বেছি পোৱা যায়, সেইখিনি তেবাৰ নিজা। এনেকুৱা নিজা বুলিব পৰা পদৰ ভিতৰত “পাছে ত্ৰিনয়ন, দিবা উপনন, দেখিলন্ত বিজ্ঞান” বুলি আৰু “ইবাৰ নেবস প্ৰাণেৰখী হাবি কই” বুলি আৰম্ভ হোৱা প্ৰায় সমূদায় কীৰ্ত্তনৰ অধ্যায় দুটি আছে। ইয়াৰ বাহাৰেও মাছে মাছে এনে বহুত অংশ আছে যিবোলাকৰ সাধুজ্ঞ থকা শ্লোক মূলত নাই। সাধাৰণতে শ্ৰীশঙ্কৰদেৱে মূলত থকা কথা কেনেকৈ বিস্তৃত কৰি বৰ্ণনা কৰিছে চাওক। মূলত আছে,—

বৃষাক্ষহ গিৰিণঃ সৰ্বভূতগণেশবৃত্তঃ ।
সহদেৱো যমো অষ্টঃ যজ্ঞস্তে মধুসুন্দন ॥
সভাজিতো ভগৱতঃ সাদৰঃ সোম্যো ভৱঃ ।
সুপাৱষ্ট উৱাচেনঃ প্ৰতিপূজ্য ম্বন হৰিম ॥

এই দুটি শ্লোকত থকা ভাগৱতৰ কথাধাৰকেই শ্ৰীশঙ্কৰদেৱে বহলাই লিখিছে,—

এহিবিষ্ণু বৃষভত চড়ি ত্ৰিপুৰাৰি ॥
লগ লাগি গৌৰীয়ো বসিল ৰামী কাছে ।
দেখি নন্দী ছাদি কৰি যত ভূত আছে ॥
কৈলাসক ছাদি সবে কোৱাৰে নিশান ॥
দণ্ডে ছৰে যজ্ঞো-ভণ্ডে ধৰিলে যোগান ॥
আকাশৰ পথে গৌৰীনাথ গৈল লাড়ি ॥
কিহুৰ পুৰীৰ আটাছিলেক দৰদৰি ॥
বৃষভন নামি হৰ আৰু গৌৰী মাৱ ।
বিষ্ণুক সাদৰি ছয়ো ভৈলো ভূমি পাৰ ॥
মাধৱ মন্দিৰক বুবেত আকলি ।
প্ৰণমিলা শঙ্কৰে কৰিয়া কৃতাজলি ॥
বস্ত্ৰ মন্দিৰে স্তৱৰ্থৰ সিহাসনে ॥
কৰন্ত প্ৰকাশ বসি প্ৰাচু নাৰাণণে ॥
সুন্দৰ সুমুদ নন্দ পাৰিষদগণ ॥
চতুৰ্ভিতি বেঢ়ি সবে কৃষ্ণৰ চৰণ ॥
জগত জননী লক্ষ্মী আছন্ত উপাসি ॥
শঙ্কৰৰ দেখি হৰি তুলিলন্ত হাসি ॥
বসিবাৰ লাগি হৰি দিয়াইলা আসন ॥
সভাৰ্যো বসিল তাতে দেৱ ত্ৰিনয়ন ॥
আদাৰিল হৰি যেন বিধি বাৱহাৰ ॥
কৰিল পাৰ্শ্বতী সমে শিৱক সংকাৰ ॥
শৰণে কৰিল ছৰ্যকেশক সেৱলি ॥
আবস্তিল স্তুতি পাছে বৰি কৃতাজলি ॥”

মূলত চমুকৈ কোৱা আছে যে শিৱৰ অনুৰোধ মাৰোঁই বিষ্ণুৱে তেওঁক মোহিনাৰূপ দেখুৱালে। কিন্তু

শ্রীশঙ্করদেৱে বিষ্ণুৰ হতুৱাই শিৱক নিষেধকৃতক কথানে
বুজোৱাইছে—

“দোৰ নাবী-মায়া সৰ্ব মায়াতে ফুৎসিং ।

মহা সিদ্ধমুনিবো কটাকে হৰে চিত্ত ॥

দৰশনে কৰে তপ ৰূপ যোগ ভঙ্গ ।

জানি জ্ঞানীগণে কামিনীৰ এৰে সঙ্গ ॥

সিটো স্ত্ৰীৰূপক দেখিবা কোন কাজে ॥

তুমি ভোল ভৈলে হাসিবেক সামবাজে ॥

এতেকসে বোলাে বুধা কৰা পশুপতি ॥”

এই বাক্যৰ উত্তৰত মহাদেৱৰ মুখত শ্রীশঙ্করদেৱে
এই গৰ্হবাক্য দিছে,—

“হেন স্তনি হাসি হৰে হৰিত বদতি ॥

মহা যোগবলে শুদ্ধ কৰি আছো কায়া ।

ব্ৰহ্মময় দেখো কি কৰিব পাৰে মায়া ॥

দহি আছো মদনক আৰ শঙ্কা নাই ॥”

দিবা উপবনত ক্ৰীড়া কৰি থকা বিষ্ণুৰ মোহিনীৰূপ
দেখি শিৱ মোহিত হৈ কক্কাৰ পিছে পিছে খেদা
পোৱাৰ সময়তে শ্রীশঙ্কৰ দেৱে

“পূৰ্ণ শক্ৰ হেন জানি,

কামদেৱে বাণ হান,

মনক মৰ্দ্দিলে মহেশ্বৰ ॥”

বুলি লিখিছে । কিন্তু ভাগৱতত এই কথা বহুত
পিছৰ শ্লোকতহে লিখা আছে । মোহিনীক দেখি
শিৱৰ যি অৱস্থা হৈছিল আৰু তেওঁ কক্কাৰ যি
বুলিবলৈ লৈছিল সেই কথা ভাগৱততকৈ শ্রীশঙ্কৰ-
দেৱে বঢ়াই এই দৰে লিখিছে,—

“সবে যোগধামা গৈল,

কক্কাৰ মাতিবে লৈল,

প্ৰাণেশ্বৰী চাপ মোৰ পাশ ।

আখৰেক মাত মোক,

জমৰ সফল হোক,

দেখি থাকো তোৰ লয়লাস ॥

আৰু কি তোমাতে বাজ,

মোকতো নাহিকে কাজ,

আৰ কোন ছাৰ বৰ্গত্বৰ ।

তুমি বিনা নাহি আন,

তুমি মোৰ যোগধ্যান,

থাকিবো তোমাৰ চাই মুখ ॥

নকৰ মানিনী মান,

মদনে দহয় প্ৰাণ,

বোল বাকৈ আশ্বাস আমাক ॥”

যত আছে কৃতগণ,

কাহাতে নাহিকে মন,

কেৱলে কক্কাত মাত্ৰ হিয়া ।

স্বামীৰ দেখিয়া ভাৱ,

হাসন্ত পাৰ্শ্বতী মাৰ,

চাপৰি মুখত বস্ৰ দিয়া ॥

আনো যত অচুচৰ,

বৈলক্ষিল নিৰন্তৰ,

শব্দৰ দেখি হন কাম ॥”

মূলত আছে যে মহাদেৱে খেদি অহা দেখি বিৰগ্ৰা
মোহিনীয়ে লজ্জিত হৈ হাঁহি হাঁহি গছৰ আঁৰে আঁৰে
পলাবলৈ ধৰিলে । শ্রীশঙ্করদেৱে এই কথা এই দৰে
বহলাই বাক্য কৰিছে—

“তৈল তম্ৰ উদাস বেকত গুপ্ত অঙ্গ ।

লাজে আৰ্ণু সাৱটি কবন্ত অঙ্গ ভঙ্গ ॥

জয়া কুঞ্জী কুমুৰী অঙ্গক হাতে ঢাকি ।

লাজে চকু মুদি কতো অধোমুখে থাকি ॥

আঁৰ ভইবে লাগি গুণত নাহি গাছ ।

হাস্ত কৰি কতো টেৰ কৰি চান্স পাছ ॥”

ইয়াৰ পাছত শ্রীশঙ্করদেৱে লিখিছে,—

“প্ৰাণ যায় শব্দৰ কাম উতপাতে ।

মহাবেগে খোপাত ধৰিল হাম হাতে ॥

বহ প্ৰাণেশ্বৰী বুলি কৰি আলিঙ্গন ।

মহা কাম ভোলে দিল মুখত চুখন ।

আৰি-মুৰি কৰে কক্কা নখকে ধমকি ।

বাতৰ মাজৰ পৰা পৰিল হসকি ॥

হুশাই লৱৰ দিল বিমুক্ত কেশে ।

পাছত খেদন্ত হৰে উলঙ্কত বেশে ॥

পাকে আন্তৰন্তে যায় শৰীৰ দেখাই ।

কতো আঁৰ হোন্ত কক্কা হাসি মুচ্ছাকাই ॥

কতো ঘন স্তনচাৰ ছলে দেখাই যান্ত ।

বহ প্ৰাণেশ্বৰী বুলি শব্দৰে ঢেকাত্ত ॥

নাহি স্মৃতি বৃদ্ধি যেন বাতুল লক্ষণ ।

নাৰীময় দেখন্ত সমস্তে বৃকগণ ॥

দাক্ষণ মদন-বাণে কৰে লট্টিংটি ।

কক্কা বুলি ধৰিলন্ত বৃকত সাৱটি ॥”

এইখিনি কথাৰ মূলত কেৱল এনে এঘাৰ কথাহে
চমুকৈ আছে যে কামৰ বশীভূত হোৱাত মহাদেৱৰ
ইন্দ্ৰিয়বিলাক উত্তেজিত হৈ উঠিছিল আৰু হস্তীয়ে
হস্তিনীক খেদি যোৱাৰ দৰে তেওঁ মোহিনীক পিছে
পিছে লৰি গৈছিল আৰু এনেকৈ খেদি খেদি তেওঁ
মোহিনীৰ খোপাত ধৰি চুই বাজৰে তেওঁক সাৰটি
ধৰিলে আৰু হস্তীৰ হাতৰপৰা হস্তিনী একৱাৰ দৰে
মোহিনী মহাদেৱৰ বাহুৰপৰা এবাই লৰ মাৰিবলৈ
ধৰিলে ।

শ্রীশঙ্করদেৱৰ কীৰ্ত্তনৰ “দেখি হাসি স্তম্ভনী পলান্ত
লাগ নৈদি । নয়া নয়া বুলি বৃকজন্তে যান্ত খেদি ॥”
বুলি আৰম্ভ কৰা অধ্যায়টিতো মূলৰ লগত কেৱল
কেইটামান শব্দৰহে মিল আছে, বাকীখিনি গ্ৰন্থকাৰৰ
নিজ্ঞ । মূলত থকামতে মহাদেৱে মোহিনীক পিছে
পিছে খেদি যাওঁত নদ-নদী, সৰোবৰ, পৰ্ব্বত, বন-
উপবন, ঋষিকল থকা ঠাইবিলাকত উপস্থিত হ’লগৈ
আৰু হস্তিনীক খেদোতে হস্তীৰ বীৰ্য্য ধাৰাসাবে
বৈ যোৱাৰ দৰে তেওঁৰো বীৰ্য্যপাত হবলৈ ধৰিলে ।

শ্রীশঙ্করদেৱে এই অলপীয়া কথাকে বহলাই হৰসিক-
ভাৱে গোটেই অধ্যায়টি বচনা কৰিলে । ইয়াৰ
পাছৰ অধ্যায়টিত মহাদেৱে আত্ম-জ্ঞান লাভ কৰি

“চাপৰি চাহন্ত ছাল নাহিকে কটিত ॥

লাঞ্জে অধোমুখ জয়া বসিল মাটিত ॥

পাছে ব্ৰহ্মজ্ঞান চিন্তি চিত্তস্থিৰ কৰি ।

নাক কাণ জুয়া স্তম্ভন্ত হামহৰি ॥

মদনৰ পীড়াক এবায়া মহাযোগী ॥

ব্যাধিৰ সঙ্গাপ পাইল যেন চিববোগী ॥

এই গুচি গৈলে যেন বস্ত হোৱে বাউল ॥

মনত গুণন্ত বসি জগতৰ বাউল ॥

মোৰ কাৰ্য্যে আজি হস্তৱাইলো ত্ৰিভুবন ॥

কেনমতে পাৰ্শ্বতীৰ পতিয়াইলো মন ॥

বৃশিকবেক ফুৰিলা কাহাৰ নাৰী সঙ্গ ॥

গৃহত পশিবে বাকৈ নিদিবেক খঞ্জ ॥

লম্বু ভৈলো মাধৱৰ হুস্তনিলো হাক ।

উমাৰ আগতে চাট্টি বুলিলো কক্কাৰ ॥

এবে কেনমতে তান আগে হৈবো থিয় ।

কবন্ত অশেষ চিন্তা দেৱ সদাশিৱ ॥

কটাক সূক্ষন্ত ব্ৰহ্মাও কোটি কোটি ॥

এগোটা ডিমাৰ মই ক্ৰম এক গুটি ॥

যাহাৰ অস্ত চৰাচৰ ভেল বাজ ॥

হেন হৰি মোহিলে ইহাত কোন লাভ ॥

বিষ্ণুৰ আগত মই নৰম অজ্ঞানী ॥

জিনিলো মায়াক বুলিলোহো গৰ্হববাণী ॥

ইসে অহঙ্কাৰে কৰে চ্ৰয়ত তাপ ॥

হৰি হৰি স্বৰ্ণে খণ্ডোক সিয়ো পাপ ॥

এই বুলি মৌন ভৈলা দেৱতা ঈশান ॥

কৰিবে লাগিল মনে মাধৱক ধ্যান ॥”

এইখিনি কথা শ্রীশঙ্করদেৱৰ নিজ্ঞৰ । মূলত ইয়াৰ
লগত মিলা কথা পোৱা নাযায় । শেষৰ চুই অধ্যায়

হৰ-মোহনৰ কীর্তনতো সবহভাগেই শ্রীশঙ্কৰদেৱৰ নিজা কথাহে শিৱ-পাৰ্ৱতীৰ মুখত দিয়া পোৱা যায়।

হৰ-মোহনত শ্রীশঙ্কৰদেৱে শিৱ-পাৰ্ৱতীক যথোচিত সন্মান দেখুৱাইছে। পাৰ্ৱতীৰ চৰিত্ৰ তেখেতে স্তমহান কবি অঙ্কিত কৰি “পাৰ্ৱতী গোসানী”, “গৌৰী মার”, “পাৰ্ৱতী মার”, “জগতৰ মার” বুলি সন্মান দেখুৱাইছে। পাৰ্ৱতীৰ সাক্ষাতে শিৱই তেওঁক এৰি থৈ মোহিনীত আসক্ত হোৱা দেখিয়া তেওঁৰ খং-ৰাগ মুঠাকৈ “খামীৰ দেখিয়া ভাৱ, হাসস্ব পাৰ্ৱতী মার, চাপাৰঁ মুখত বস্ত্ৰ দিয়া” বুলি অভিনয়ত অস্বাভাৱিক ৰূপ লৈব হোৱাৰ নিচিনাকৈহে আইগৰাকীৰ চৰিত্ৰ ফুটাই তুলিছে। শিৱকো বিয়ুৰ হুহুৱাই পিছত এইবুলি কৈ প্ৰবোধ দিয়াইছে,—

“তুমা মহা জ্ঞানশালী,

তোমাৰে সে বাকা পালি,

দেখাইলো তুম্বৰ স্ত্ৰীমায়া।

আত নকৰিবা খেদ,

কিঞ্চিতে নাহিকে ভেদ,

তোমাৰে আমাৰে একে কায়া।

শুনা তৃতন্য হব,

তুই হয় দেওঁ বব,

হোক মায়া তোমাৰ অধীন।

তুখে থাকি নিজস্থানে,

মহা ৰুৱ অৱসানে,

মোৰ শৰীৰতে যাইবা সৌন।”

(এইখিনি কথাও শ্রীশঙ্কৰদেৱৰ নিজা)। তাৰ

পাছত শিৱ-পাৰ্ৱতীৰ কথাপকথনত পদ্ম-পুৰাণৰ সহস্ৰ নামৰ কাহিনী অমুযাৱী হুয়ো বৈষ্ণৱ-বৈষ্ণৱী হৈ পৰমেশ্বৰৰ নাম-গুণ জপ কৰি জীৱন-বাণন কৰিবলৈ ললে বুলি শ্রীশঙ্কৰদেৱে ভাগৱতত ধৰ্ম্মকাতকয়ো বেছিকৈ বৰ্ণনা কৰিছে।

অসমত শ্রীশঙ্কৰদেৱৰ আবিৰ্ভাৱৰ আগলৈকে শাক্ত আৰু শৈৱ মতৰেই প্ৰাধিক্ত আছিল। এই দুই মতৰ ইষ্টদেৱতা যথাক্ৰমে পাৰ্ৱতী আৰু শিৱৰ লগত বিয়ুৰ মিলন ঘটাই শ্রীশঙ্কৰদেৱে অসমত শাস্ত্ৰদায়িক ঐক্য প্ৰতিষ্ঠা কৰি গৈছে “হৰ-মোহন”ৰ জৰীয়ে। কোনো সম্প্ৰদায়ৰ মনত আঘাত নিদিয়াইকৈ তেৰাই হৰ-মোহন ৰচনা কৰিছে। এনে কৰোঁতে তেৰাই একাংশেই তেখেতৰ প্ৰচাৰিত ধৰ্ম্মমতৰ শাস্ত্ৰ-সম্মত প্ৰাধিক্ত যেনেকৈ সাব্যস্ত কৰিছে, তেনেকৈ হৰসিকভাৱে সাহিত্যিক সৌন্দৰ্য্যও উপভোগ কৰাইছে। এইবিলাক কাৰণেই আমি এই হৰ-মোহন খণ্ডটক শ্রীশঙ্কৰদেৱৰ সাহিত্যৰ শ্ৰেষ্ঠাংশ বুলি অভিহিত কৰিবলৈ ইচ্ছা কৰোঁ।

সংগ্ৰহালয়ৰ সংস্থান

শ্রীপ্ৰেমধৰ চৌধুৰী

‘মিউজিয়াম’ এই বিশেষী শব্দটো ‘যাত্ৰঘৰ’ বা ‘অজয়ঘৰ’ বুলি অধ্ববাদ কৰা হয়। কোনো কোনো ক্ষেত্ৰত এই ইংৰাজী মিউজিয়াম (Museum) শব্দটোও ভাৰতীয় শব্দৰ ঠাঁতে প্ৰবন্ধ বা আলোচনা আদিত ব্যৱহাৰ কৰা আমি দেখিবলৈ পাওঁহক।

১৯৫৫ চনৰ ১২ মে তাৰিখে আমাৰ জাতীয় শিল্প কলাৰ কেন্দ্ৰীয় প্ৰতিষ্ঠানৰ প্ৰধানমন্ত্ৰী শ্রীজৱহৰলাল নেহেৰুৱে আধাৰ শিলা স্থাপনৰ কৰে। বহুতা প্ৰসঙ্গত তেওঁ কয় যে শিক্ষা, সংস্কৃতি, শিল্প, কলা আদিৰ নিৰাস বা বাসস্থানক ‘যাত্ৰঘৰ’ বা ‘অজয়ঘৰ’ আখ্যা দিয়া উচিত নহয়। তেওঁ এনে ধৰণৰ শিক্ষাপ্ৰদ প্ৰতিষ্ঠানক ‘সংগ্ৰহালয়’ বুলি অভিহিত কৰে। নতুন দিল্লীত ন-কৈ স্থাপিত হোৱা ক্ৰতিস্থানটি ‘ৰাষ্ট্ৰীয় সংগ্ৰহালয়’ (National Museum) বুলি নামকৰণ কৰা হৈছে।

১২৬০ চনৰ ডিচেম্বৰ মাহৰ ১৮ তাৰিখে এই সুবৃহৎ শিক্ষাগাৰৰ চুৱাৰ বাইজলৈ মুকলি কৰা হয়।

ছাত্ৰ-ছাত্ৰী বা জনসাধাৰণৰ শিক্ষাৰ্থে অৱশ্যিক্ত সামগ্ৰীসমূহৰ নিবাসকে ‘মিউজিয়াম’ বোলা হয়। ‘মিউজ’ এই ইংৰাজী শব্দৰ পৰাই ‘মিউজিয়াম’ শব্দৰ উৎপত্তি। ‘মিউজ’সকল (Muses) ‘জিউজ’, (Zeus) অৰ্থাৎ মুখ্য ঐক দেৱতাৰ জীয়েক।

তেওঁলোক শিল্প কলাৰ অধিষ্ঠাত্ৰী দেৱী। তেওঁ-লোকৰ বাসভৱন বা মোহন মন্দিৰৰ পৰাই হ’ল ‘মিউজিয়াম’ (Museum) শব্দৰ উৎপত্তি। পাচত শিল্প, কলা, কৃষ্টি আদিৰ আলোচনা হোৱা ঠাই

বিশেষকৈই ‘মিউজিয়াম’ বা সংগ্ৰহালয় আখ্যাবে অভিহিত কৰা হ’ল। মুঠতে ‘মিউজিয়াম’ বা সংগ্ৰহালয় হৈছে এটা শিক্ষাপ্ৰদ প্ৰতিষ্ঠান-ব’ত প্ৰকৃতিদেৱীয়ে গঢ়া বা মঠৰ মাহুচে সজা শিক্ষা, কলা, শিল্প, সাহিত্যৰ নিখুঁত নিদৰ্শন সজাই পৰাই ৰখা হয়। এনেকৈ পৰিপাটীকৈ সজাই ৰখা সামগ্ৰীসমূহে জ্ঞান অৰ্জনত সহায় কৰে। সংগ্ৰহালয়ৰ মুখ্য উদ্দেশ্য হৈছে জাতীয় কলা-কৃষ্টি-বিষয়ক আপুৰুগীয়া উপকৰণৰ যথোযোগ্য সাৰঞ্জণ আৰু এই উপাদানসমূহৰ জৰীয়েত ৰাইজৰ মাজত জ্ঞান বিতৰণ।

ভাৰতীয় সংগ্ৰহালয় সংস্থানৰ মূলতে হ’ল ‘এট্ৰিয়াটিক চোচাইটি অব বেঙ্গল’। এই ‘চোচাইটি’ স্থাৰ উলিয়াম জনস্ৰ ৰাৰা ১৮৪৮ চনত স্থাপিত। ১৮১৭ চনত এই চোচাইটিয়ে এটি সংগ্ৰহালয় স্থাপন কৰিবলৈ সক্ষম হয়। ডাঃ নাথানিয়েল ওয়ালিচ (Dr. Nathaniel Wallich—a Danish botanist) এই সংগ্ৰহালয়ৰ অৰ্বেতনিক অধ্যক্ষ (Hony. Curator) হ’বলৈ আগ বাঢ়ে। সংগ্ৰহালয়ৰ কাৰ্য্য আগ বাঢ়ি গৈ থাকে আৰু ১৮৭৫ চনত ভাৰতীয় সংগ্ৰহালয়ৰ পকীঘৰ (Indian Museum) প্ৰস্তুত হৈ উঠে। এইদৰে বোম্বাই, মাদ্ৰাজ আদি চহৰতো অধুৰূপ প্ৰতিষ্ঠান স্থাপিত হয়।

ভাৰত স্বাধীন হোৱাৰ আগতে মুঠতে এশ পাঁচোটা (১০৫) সংগ্ৰহালয় আমাৰ দেশত আছিল; কিন্তু আন আন উন্নত স্বাধীন দেশত সংগ্ৰহালয়ৰ সংখ্যা বহুত বেছি। যেনে, জাৰ্মানীত ১,৭০০ (তৃতীয় মহাসমৰণৰ আগতে), আমেৰিকাত ১,৭০০, ইংলণ্ডত ৭০০

ইত্যাদি। ভাৰত স্বাধীন হোৱাৰ পাচত সংখ্যা বাঢ়িছে আৰু বৰ্তমান আমাৰ দেশত সংগ্ৰহালয়ৰ মুঠ সংখ্যা ১৭৪।

এই প্ৰসঙ্গত এটি বিশেষভাবে মন কৰিবলগীয়া কথা হৈছে যে ভাৰতত এনে ধৰণৰ প্ৰতিষ্ঠান অতি পুৰণি কালৰে পৰা আছিল। ইয়াৰ প্ৰমাণ আমি বামাংগ, মহাভাৰত আদি মহাকাব্যত পাবলৈকৈ। গাৰ্বে-ভুঞ্জে পাহাৰে কন্দৰ্বে থিবোৰ দ'ল দেৱালয় আমাৰ পৃষ্টিগোচৰ হৈছে প্ৰায় প্ৰায়বোৰেই একো একোটা শিল্পকলাৰ অক্ষত মিদৰ্শন। প্ৰত্যেকটোৱেই জানিব পাৰি একোটা সৰু-সুৰা সংগ্ৰহালয়। অতীতৰ বজা মহাৰাজা-সকলেও এনে ধৰণৰ শিক্ষাপ্ৰদ প্ৰতিষ্ঠান গঢ়ি তোলাত সহায় কৰিছিল। মহাকাব্যত উল্লেখ থকা ত্ৰিশালা আৰু বিষ্ণুৰ মন্দিৰ সংগ্ৰহালয়ৰ ৰূপান্তৰ মাথোঁন।

একোটা সংগ্ৰহালয়ৰ বিবিধ বিভাগ থাকে। যেনে, পুৰাতন, কৃতন, নৃতন, প্ৰাণীবিজ্ঞান ইত্যাদি। বিভিন্ন ঠাইত বিভিন্ন বিভাগে প্ৰাধিকৃত বা প্ৰতিপত্তি লাভ কৰা দেখা যায়। যেনে, কানাড়া আৰু অষ্ট্ৰেলিয়াত কৃতন, আয়েৰলেণ্ড আৰু ভাৰতত পুৰাতন; আৰু আন কিছুমান ঠাইত প্ৰাণীবিজ্ঞান আৰু পিত্তৰ আসন অধিকাৰ কৰিছে। আমাৰ দেশত প্ৰায়বোৰ সংগ্ৰহালয়েই পুৰাতন আৰু বৃক্ষী বিষয়ক উপকৰণৰে ভৰপূৰ। ভাৰতবাসীয়ে নিজৰ অতীত ঐশ্বৰ্য্য, ইতিহাস, সাহিত্যিক সদায়েই স্মৰণ কৰিব চাই আহিছে। এনে ধৰণৰ আপুৰুগীয়া সা-সম্পত্তিলৈ তেওঁলোকৰ আদৰ-সন্মান চিবকাল অচুত থাকিব।

পুথি পৰিচয়

জীবনৰ খেল ১—লেখক—শ্ৰীমেনীকান্ত ঠাকুৰীয়া, পলাশবাৰী।

প্ৰকাশক—শ্ৰীহৰ্যচন্দ্ৰ ঠাকুৰীয়া, গিৰি পুথি ভঁৰাল, মাজিৰ গাওঁ, বেচ ১০০ নং প।

জীবনৰ খেল এখন সামাজিক নটিক। এই নটিকৰ মাজেদি বেলেগ বেলেগ দিশৰ পৰা নাট্যকাৰে গাৰ্ৱলীয়া সমাজৰ চিত্ৰাঙ্কন কৰিছে। কমলাৰ বাপেক পদ্মমেধিৰ চৰিত্ৰত সমাজৰ অজ্ঞতা, কুসংস্কাৰ আৰু আকোৰ-গোজালি মনোভাৱ প্ৰকাশ পাইছে। তৰুণ উকীলৰ কাৰ্য্য-কলাপত তথাকথিত নগৰীয়া ভ্ৰমলোকৰ লোভ, আৰু গাৰ্ৱলীয়া

মাহুহৰ প্ৰতি অৱজ্ঞাৰ ভাৱ প্ৰকাশ পাইছে। আনহাতে নবা-ভাৱধাৰাৰে দীক্ষিত গাৰ্ৱলীয়া সমাজৰ উদাৰ অংশৰ নৈতিক, সামাজিক, আৰু ৰাজনৈতিক চেতনা, আশা আৰুজ্ঞাৰ প্ৰতিফলন কৰিছে কমল, কমলা আৰু তেওঁলোকৰ সহযোগী-সকলৰ চৰিত্ৰসমূহে।

ওপৰে ওপৰে চালে কাহিনীৰ মন্থনৰ বা নাটকীয় মূল্য বিশেষ একো নাই। কিন্তু সামাজিক দৃষ্টিতে 'প্ৰট' টোৰ গভীৰ তাৎপৰ্য্য আছে। কমলৰ প্ৰেম আৰু আদৰ্শ ছটা আবিষ্কৃত্য বস্তু। নাটকৰ সংঘাতৰ অন্তৰ্ভাগত আছে বিৰুদ্ধনশীল সমাজত চিবকাল চলি অহা ন-পুৰণি মাজৰ চিবন্তন সংঘাত। ইয়াৰ এক

শাৰত তাৎপৰ্য্য আৰু নাটকীয় সস্তাৱনা আছে। যদি নাটকখনত তাৰ পূৰ্ণ বিকাশ হোৱা নাই সেইটো নাট্যকাৰৰ দোষ।

নাট্যকাৰে অসমীয়া মাহুহৰ বহুতো চিত্ৰাৰ্কে সমস্তা, প্ৰশ্ন জন্ম-মগ্নে নাটকৰ ঠায়ে ঠায়ে স্মুৱাই নাটকখনক জনপ্ৰিয় কৰিবলৈ চেষ্টা কৰিছে। আনকি সাম্প্ৰতিক ৰাজ্যভাষা আৰু সমবায় কৃষি সমস্তাৰ কথাও আছে।

নাট্যকাৰে চৰিত্ৰাঙ্কনত বৰ জোৰ দিয়া নাই। পদ্মমেধিৰ বাহিৰে বাকী চৰিত্ৰৰ প্ৰায়বিলাকেই গতানুগতিক 'টাইপ' চৰিত্ৰ। দয়াবান এটি বাস্তৱ চৰিত্ৰ। কমল আৰু কমলাৰ চৰিত্ৰতো বিশেষ একো নাই। বৈয়তিক সমস্তা আৰু আদৰ্শৰ দোমোছাত পৰা আৰু বাহিৰ জগতৰ সৈতে তীব্ৰ প্ৰতিযোগিতাৰ সন্মুখীন হোৱা নবা-ভাৱধাৰাৰে দীক্ষিত অসমীয়া ডেকা-পাভকৰ আশা-আকাঙ্ক্ষা আৰু সমস্তা অলেখ। এনে পৰিস্থিতিত পৰা নায়ক-নায়িকাৰ সূক্ষ্ম চৰিত্ৰাঙ্কনৰ স্থল যথেষ্ট আছিল। কিন্তু নাট্যকাৰে সেই সস্তাৱনাৰ পিনে মুঠেই চকু দিয়া নাই। মাথোন লোক-বজ্জক সস্তাৰে দৰ্শকক গতানুগতিকভাৱে 'কমলৰ জয়' বা 'ধৰ্ম্মৰ জয়' দেখুৱাই সন্তুষ্ট আছে।

সাময়িক প্ৰসঙ্গৰ হলেও নাটকখন আধুনিক নহয়। মঞ্চপৰিকল্পনা, দৃশ্যবিভাগ বা অন্যান্য শিল্পবৃত্তিত নাট্যকাৰে আধুনিক অসমীয়া নাটকক অঙ্গস্বৰণ কৰা নাই। প্ৰথম আৰু শেষৰ দৃশ্য ছটা মোহোৱা হলেও নাটকৰ সৌন্দৰ্য্য হানি মহলহেঁতেন। মনোমোহা গাৰ্ৱৰ নৈশবিদ্যালয়ৰ দৃশ্যটো ঠায়ে ঠায়ে প্ৰচোৰবাদী আৰু বক্তৃতামূল্য হৈছে।

সম্পাদক ক্ৰটি অমাৰ্জনীয়। একেজন মাহুহতে 'ভট্ট', 'হুনি', 'আপুনি' তিনিওটা সম্বোধন ব্যৱহাৰ

কৰিছে। তদুপৰি 'তুমি কি কৰিছ' বা 'তই চাইছা কি' এনে ধৰণৰ উক্তিও পোৱা যায়। সল্যাপো ঠায়ে ঠায়ে নিশ্চাপ হৈছে।

মুঠতে সৰ্পসাধাৰণৰ মন সুহিব পাৰিলেও শিক্ষিত পাঠক বা দৰ্শকৰ কাৰণে 'জীৱনৰ খেল' বিশেষ উপভোগ্য নহয়। নাট্যকাৰে কাহিনী আৰু চৰিত্ৰ একোতে দক্ষতা দেখুৱাব পৰা নাই।

—শ্ৰীমুনীল বৰঠাকুৰ, এম-এ

ভাষণ মালা ১—অধ্যাপক শ্ৰীহৰ্যচন্দ্ৰ হাজৰিকাৰ দ্বাৰা সম্পাদিত আৰু প্ৰকাশন পৰিষদৰ সচিব (গুৱাহাটী) শ্ৰীবিখনাৰাণ শাহীৰ দ্বাৰা প্ৰকাশিত। মূল্য—প্ৰকাৰা ২২ টকা। কেঁচাবাৰ ১০ টকা। ১৯৩০ চন

ভাষণমালাত অসম ছাত্ৰ সন্মিলনৰ প্ৰথম বাৰজন সভাপতিৰ অভিভাষণ আৰু ওপৰলিখিত অন্তৰ্গত সমিতিৰ ৮ জন সম্পাদকৰ ভাষণৰ অংশ বিশেষ আৰু অসম ছাত্ৰ সন্মিলনৰ চমু ইতিবৃত্ত সন্নিবেশ কৰা হৈছে। ১৯১৬ চনত স্থাপিত অসম ছাত্ৰ সন্মিলনৰ এটা গৌৰৱোজ্ঞল ঐতিহ্য আছে। সাহিত্য-চৰ্চা আৰু সাহিত্য-সেৱাই সন্মিলনৰ দ্বাই উল্লেখ্য আছিল। ভাষণমালাত সন্নিবেশ কৰা বাৰজন সভাপতিৰ বস্তুগীয়া অভিভাষণ পঢ়ি ছাত্ৰ সমাজে তেওঁলোকৰ কৰ্তব্য আৰু দায়িত্বৰ ইঙ্গিত পোৱাৰ উপৰিও জীৱন মুক্ত আদৰ্শবাচীয়াৰ কাৰণে যথেষ্ট সমল পাব। 'ভাত্ৰই ৰাজনীতিত যোগ দিব লাগে নে নালাগে' এই সমস্তা সমাধানত তিনজন সভাপতিৰ মন্তব্য প্ৰশংসনীয়োগ্য। ছাত্ৰ সন্মিলনৰ তৃতীয় অধিবেশনৰ সভাপতি পদ্মনাথ গোহাঞি বৰুৱাই কৈছে, "ভাৰতৰ স্বল্প-কলেজীয়া ছাত্ৰকো। ৰাজনীতি শিক্ষা দিয়াৰ ব্যৱস্থা দি এই দেশৰ ৰাজনৈতিক প্ৰমাণ গুচোৱা হব। কাৰণ ছাত্ৰজীৱন কৰ্ম্মীতলী, জাত

বাজনৈতিক সঁচ নিশিচিলে সসোৰ পথাৰত কুবলৈ সেই জাতৰ কটীয়া ক'ব পৰা হ'ব ?' (পৃঃ ৫০); ত্ৰয়োদশ অধিবেশনৰ সভাপতি দেশভক্ত তৰুণৰাম ফুকনে কৈছে, "স্বল-কলেজ এৰি দি ৰাজনৈতিক আন্দোলনত যোগ দিবলৈ ছাত্ৰক আনি সম্প্ৰতি নকওঁ কিন্তু ছাত্ৰাৱস্থা সভা-সমিতিলৈ গৈ ৰাজনৈতিক আলোচনা শুনি, বিশিষ্ট ৰাজনৈতিকৰ লগত তৰ্ক যুক্তি কৰি নিজ মত সমৰ্থন বা সশোষণ কৰাত কি আপত্তি হ'ব পাৰে আমি ক'ব নোৱাৰোঁ।" (পৃঃ ২২২); চতুৰ্দশ অধিবেশনৰ সভাপতি পণ্ডিত-প্ৰেৰৰ শ্ৰীকৃষ্ণকান্ত সন্দিকৈদেৱে কৈছে, "দেশত যিবিলাক সামাজিক আৰু ৰাজনৈতিক আন্দোলন হৈছে, তাৰ পৰা কলেজৰ ছাত্ৰক একেবাৰেই আঁতৰাই ৰাখিব নোৱাৰি" (পৃঃ ২৩৬)। নৱম অধিবেশনৰ সভাপতি কৰ্মবীৰ নবীনচন্দ্ৰ বৰদলৈ-দেৱে স্বাধীন ৱস্তি ভাল পোৱা প্ৰসঙ্গত কৈছে, "যেতিয়ালৈকে উকীল, শাকিম আদিৰ কাৰণে হেঁপাহ নকৰিব, যেতিয়ালৈকে স্বাধীন ৱস্তিৰ কাৰণে অপমান বোধকৰাৰ পৰা নিবন্ধ নহব, যেতিয়ালৈকে মনৰ পৰা অহঙ্কাৰ ভাব দূৰ নহব, তেতিয়ালৈকে উন্নতি হোৱা অসম্ভৱ। অকল এয়ে নহয়, যি নিশিঙাই নহওক, গুৰিৰে পৰা উদ্দেশ্য ঠিক থাকিব লাগিব" (পৃঃ ১৬৬)। প্ৰকৃত শিক্ষাৰ কথা আলোচনা কৰি মাতৃ ভাষা প্ৰসঙ্গত অধ্যাপক খোদাবলৈয়ে কৈছে "মাতৃ-ভাষাতকৈ মনৰম বস্তু একো নাই। আমি মাতৃ-ভাষা এৰি ইংৰাজী মাতৃ-কথাৰে মুখত আঁঠে ফুটাব পাৰিলেই মহাজ্ঞানী হ'লোঁ তক বুলি ভাবোঁ।...মাতৃ-ভাষাত অনৰ্গল বক্তৃতা দিব পাৰিলেহে আমাৰ বক্তাৰ কৃতিত্ব, ইংৰাজীত কেতিয়াও নহয়।...মাতৃভাষা জনাতহে পৌৰ আছে" (পৃঃ ২১৭)। চৈধ্যজন সভাপতিৰ অভিভাষণ ২২৯ পৃষ্ঠাত সম্পূৰ্ণ হৈছে। শ্ৰীমোহন

চন্দ্ৰ মহন্তদেৱৰ "অসম ছাত্ৰ সঞ্চালনৰ চমু ইতিবৃত্ত" প্ৰবন্ধটোও উপায়ে হৈছে। এই প্ৰবন্ধত চতুৰ্দশ অধিবেশন ১৯২৯ চনত (পৃঃ ২৯৫) গোলাঘাটত সম্পন্ন হয় বোলা হৈছে। কিন্তু সভাপতিৰ অভিভাষণৰ পিঠিত ১৯৩০ চন দিয়া হৈছে। শ্ৰীঅতুলচন্দ্ৰ হাজৰিকাদেৱৰ 'সঞ্চালনে কৰা কামৰ চমু বিৱৰণী' শীৰ্ষক প্ৰবন্ধত সঞ্চালনৰ কামৰ এটি খতিয়ান পোৱা যায়।

ভাষণমালা প্ৰকাশ কৰি প্ৰকাশন পৰিষদে উল্লেখযোগ্য কাম কৰিছে। আৰব-জোটনি একে ধৰণৰ হোৱা হলে ভাল আছিল। ছপা, বন্ধা আৰু ছবিৰে পুথিখন আৰুধীয়া হৈছে। সভাপতি-সকলৰ চমু জীৱনী দিব পৰা হ'লে ভাল আছিল। এই ৩০৪ পিঠিৰ ভাষণমালা পঢ়ি আমাৰ দেশৰ ছাত্ৰ-ছাত্ৰীসকল নিশ্চয় উপকৃত হ'ব।

—সম্পাদক

এব্ৰাহাম লিঙ্কন : শ্ৰীমাদীক চহিহাৰ ঘৰা অন্ৱিত আৰু শ্ৰীকৃষ্ণ পাৰলিচিং কোম্পানীৰ (১৯ যোগা গাৰ্হী বোত, কলিকতা-২) শ্ৰীমন্ পুৰকাৰঘৰ ঘৰা প্ৰকাশিত। বেটুটকা।

এমিল লুডউইগৰ বিখ্যাত জীৱনীখন শ্ৰীমতী-মীনাৰী চলিহাই ভাঙনি কৰি আমেৰিকাৰ প্ৰেচভেণ্টে এৱাৰ্ছন লিঙ্কনৰ কাৰ্যাৱলী জাৰ্মিৰৰ স্ত্ৰিধা দিছে। ভাঙনি সহজ সবল হৈছে যদিও ঠায়ে ঠায়ে বাকাৰ পঠন বা বাক্যাংশৰ ব্যৱহাৰ দেখাযুক্ত। যেনে :— "বতাহ ধুমুহাৰ গাৰ্জনি" (পৃঃ ১); 'এজনৰ পিছত ইজন মৰিবলৈ ধৰিলে' (পৃঃ ৮); 'পুৰা এবাৰহে সি খুললৈ যোৱা যায়' (পৃঃ ১৩); এতিয়া আৰু থকা-কামোৰা কৰি পঢ়াৰ দিন নাই (পৃঃ ৩৭); 'লিঙ্কনৰ জীৱন, কাম আৰু হত্যাৰ পিচৰ পৰা ঠেংঘৰ যাকে জীৱন ৰূপ দান দিছে, সেয়ে স্বাধীন হৈ উপভিছে'

(পৃঃ ২০১) ইত্যাদি। লিঙ্কন আৰু লিঙ্কন দুয়োবিধ আৰব জোটনি ব্যৱহাৰ কৰিছে। অনিয়মিত ক্ৰিয়া 'নাই'ৰ সলনি 'নাথ'ৰ ব্যৱহাৰ দেখাযুক্ত। ছপা, বন্ধা আদিৰ ফালৰ পৰা পুথিখনৰ মূল্য স্থূলত হৈছে।

—সম্পাদক

আধুনিক অসমীয়া সাহিত্য :

শ্ৰীজাননাৰ বৰা ৰচিত আৰু পাঠশালাৰ বণ্ট প্ৰকাশ মন্দিৰৰ শ্ৰীঅধিকাৰ চৌধুৰীৰ দ্বাৰা প্ৰকাশিত, বেটু এটকা

এই ৪৮ পিঠিৰ কিতাপখনিত চিন্তামূলী লেখক বৰাদেৱে অসমীয়া "সাহিত্যই আধুনিক ভগতত কোনকৈ তিষ্ঠিব পাৰিব আৰু উল্গতি সাধন কৰিব পাৰিব তাৰ কেতবোৰ উপায়লৈ" আঙু কিয়াইছে। এই পুথিৰ আলোচ্য বিষয়সমূহ হৈছে পঞ্চ-সাহিত্য, গল্প-সাহিত্য, নিৰ্ভাঙ ভাষা, ভাষা প্ৰচাৰ আৰু জ্যোতী যুগ। চুই-এটা প্ৰবন্ধৰ কথা পুৰনি যেন লাগিলেও লেখকৰ স্বতীয় দৃষ্টিভঙ্গীয়ে অসমীয়া সাহিত্যৰ দিক-নিৰ্ণয় কৰাত নিশ্চয় সহায় কৰিব।

—সম্পাদক

—:—

অসম সাহিত্য সভাৰ কাৰ্যাৱলীৰূপক সমিতিৰ দ্বিতীয় অধিবেশন

গুৱাহাটী জিলা প্ৰোগাণ

২৪ জুন ১৯২৮, পুৰা ৮ বন্ধা আৰু ৱাৰেলি ৪ বন্ধা, ২৫ জুন ১৯২৮ পুৰা ৮ বন্ধা। উপস্থিত : শ্ৰীত্ৰৈলোক্যনাথ গোস্বামী—সভাপতি, শ্ৰীবিমন্ চন্দ্ৰ বৰুৱা—সংকৰাৰী সভাপতি, শ্ৰীমণ্ডেৰ দেৱগ—প্ৰধান সম্পাদক, শ্ৰীৱিষ্ণুনাথ দেৱগ—সংকৰাৰী সম্পাদক,

শ্ৰীমন্মন্মন্ বৰুৱা, চৈয়দ আব্দুল মালিক, শ্ৰীচন্দ্ৰসিং টেণ, শ্ৰীমন্মন্মন্ গোস্বামী, শ্ৰীউমাশ্যাম শৰ্মা, শ্ৰীমতী লক্ষ্মীবালা, শ্ৰীমণ্ডেৰ দেৱ গোস্বামী, শ্ৰীমেনিনী-কান্ত ঠাকুৰীয়া, শ্ৰীগণেশনাথ গোস্বামী, শ্ৰীচন্দ্ৰনাথ বাৰুগোৱা, শ্ৰীমত্ৰৈলোক্য শৰ্মা, শ্ৰীসীতা গগৈ, শ্ৰীমণ্ডেৰনাথ শৰ্মা।

বিষয়ভাৱে নিম্নলিখিতসকল : শ্ৰীঅধিকাৰিৰ ৰাঘৱচৌধুৰী, শ্ৰীসীতাচন্দ্ৰ কাকতী, শ্ৰীবিষ্ণুনাথ শৰ্মা, শ্ৰীমেনিনী-কান্ত ঠাকুৰীয়া, শ্ৰীমণ্ডেৰ শৰ্মা, সভাৰ প্ৰেৰাৰী অতি ৱাণা শ্ৰেী, শ্ৰীমণ্ডেৰ শৰ্মা, শ্ৰীমণ্ডেৰ চৌধুৰী শ্ৰীমণ্ডেৰ হাজৰিকা।

শ্ৰীগোবিন্দচন্দ্ৰ পৈৰা, শ্ৰীবগুৱা ঠাটী আৰু শ্ৰীমানগোবিন্দ চন্দ্ৰজীয়ে সভাত উপস্থিত থাকিব নোৱাৰিব বুলি জনায়।

জিগৰৈৰ সাহিত্য সভা সমিতিয়ে বিশেষভাৱে পঠিগুৰা সমিতিৰ সম্পাদক শ্ৰীকৃষ্ণ অধ্যাপক উপস্থিত আছিল।

১। সভাৰ আৰম্ভণিতে অসম সাহিত্য সভাৰ চলিত ৰচনৰ কাৰ-নিৰ্ভাৱক সমিতিৰ সভা শ্ৰীবিষ্ণুনাথ ৰাঘৱশৰ্মাৰ সূত্ৰত সমিতিৰ গভীৰ শোক আৰু শোকসন্তপ্ত পৰিয়ালৰ প্ৰতি আত্মিক সমবেদনা প্ৰকাশ কৰা হয়। ৰাঘৱ-শৰ্মাৰীয়েৰ সূত্ৰত অসম সাহিত্য সভাৰ এটি অদ্ভুতীয় কৃতি সাধিত হ'ল।

২। অসম সাহিত্য সভাৰ কাৰ-নিৰ্ভাৱক সমিতিয়ে অসম সাহিত্য সভাৰ সমীচ অধিবেশনৰ প্ৰেৰাৰী সভাপতি কৰি-নাট্যকাৰ শ্ৰীমণ্ডেৰ বৰঠাকুৰ, সভাৰ প্ৰেৰাৰী অতি অহৰাৰী সভা শ্ৰীবিষ্ণুনাথ বৰুৱা আৰু পুৰণী সঞ্চালনৰ অৰ্থাৰাৰী সমিতিৰ এজন বিৰাগীয়া সম্পাদক শ্ৰীমণ্ডেৰ

গোষাধীৰ মুকুতা গভীৰ শোক প্ৰকাশ কৰে আৰু শোকসমুদ্ৰ পৰিঘাটলৈ সমবেদনা জনায়।

৩। কাৰ্য্যনিৰ্বাহক সমিতিৰ ২১ ডিচেম্বৰ ১৯৬০ তাৰিখৰ (খোৰ্হাট) আলোচনা আৰু সিদ্ধান্তৰ বিবেচন পঠিত আৰু পুৰীত হয়। ঐসভাসভ্যনাথ শৰ্মা (পত্রিকা সম্পাদক) কহ যে ১০ম সিদ্ধান্তৰ লগতে পত্রিকা সম্পাদকক গুৱাহাটীৰ এখন লোক সম্পাদনা সমিতিৰ বাবে বাছি ল'বলৈ হ'লি হেঁচিল।

৪। অসম প্ৰশাসনীয় ভাষা অধিনিয়ম-সংশ্লিষ্ট অভিন্ন পৰিস্থিতিৰ বিষয়ে আলোচনা মুকলি কৰি প্ৰধান সম্পাদক মিৰ্জা অধিবেশনৰ প্ৰস্তাৱ পাঠ কৰি জনায় আৰু যোৱা ৪ই জুন, ১৯৬১ তাৰিখে ভাৰতৰ স্বাৰ্থী মহী শ্ৰীলালবাৰুৱৰ শাস্ত্ৰীৰ ওচৰত অসম সাহিত্য সভাৰ হৈ দাখিল কৰা আবেদনৰ কথা কয়।

১৯৬০ চনত অসম সভাত পুৰীত হোৱা অসম বাজ্যিক চৰকাৰী ভাষা আইনৰ ভিতৰত থকা কেইটামান বাহাৰাৰ ক্ষেত্ৰত অসমীয়াৰ পক্ষে যথেষ্ট আন্দোলনৰ থকা সত্ত্বেও অসম সাহিত্য সভাই সেই সময়ৰ পৰিস্থিতিলৈ লক্ষ্য কৰি সেইবোৰ সাময়িকভাৱে মানি লৈছিল; কিন্তু যোৱা মে' মাহত কাছাৰ কাগ্ৰেছ ভাষা আন্দোলন কমিটি আৰু গণ-সংগ্ৰাম পৰিষদৰ নেতৃত্বত বহুলা ভাষিক দ্বিতীয় বাজ্যিক চৰকাৰী ভাষা হিছাপে স্বীকৃতি দিয়াবলৈ কাছাৰৰ কেইজনমান নগৰত দি আন্দোলন চলোৱা হ'ল তাৰ প্ৰতিক্ৰিয়াও নগৰৰ উপকণ্ট অঞ্চল আৰু গাওঁবাসী বাইজৰ মাৰুত লগে লগে জাপি উঠি ভাষা-আন্দোলন কমিটি আৰু সংগ্ৰাম পৰিষদৰ দাবীৰ মুক্তিহীনতা ভুলভুল পটপটক দেখুৱাই দিলে। এনে পটভূমিত কেন্দ্ৰীয় স্বাৰ্থী মহী শ্ৰীলালবাৰুৱৰ শাস্ত্ৰীয়ে উদ্ভাৱন কৰা আৰু অসম চৰকাৰ আৰু অসম প্ৰাৰ্শনিক কাগ্ৰেছৰ কাৰ্য্যপালিকাৰ্হ সমৰ্থন জনোৱা ব্যৱস্থে সম্পূৰ্ণ অসমতাৰিক আৰু একেশ্বৰশী তাৰ প্ৰমাণ হ'ল কাছাৰৰ পিলছীয়া অধিবাসী, মণিপুৰী, হিলুখানী, বিভিন্ন জনজাতি আৰু চাহ-বাগিচাৰ বহুৱা প্ৰকৃতি অধিক-সংখ্যক লোকৰ সভা-সমিতি, পোতা-ঘাট আৰু সঁজাতি দলৰ যোগেদি ব্যক্ত কৰা

অসমীয়া বাজ্যিক চৰকাৰী ভাষাৰ প্ৰতি পূৰ্ণ সমৰ্থন। কাছাৰৰ এনে প্ৰবল জনমতক উপেক্ষা কৰি শাস্ত্ৰী-স্বৰূৰ নামত কাছাৰ জিলাৰ সংখ্যালঘু এম্প্ৰি লোকৰ অস্বাভাৱী ততাতৈয়াইকৈ মানি লোৱাৰ সিদ্ধান্তই সত্য। জটিলতাৰ কৰি তোলা অৱস্তাশাস্ত্ৰী শ্ৰীশাস্ত্ৰী স্বৰূ অৱসৰি বৰ্তমান পৰিস্থিতিত চৰকাৰী ভাষা-আইনৰ সশোষণৰ চেষ্টা কাছাৰবাসী সৰহসংখ্যক লোকৰ কাছাৰ দাবীৰ অস্বাভ উপেক্ষা মাথোন। গতিকে এই হুজুৰ গোনে তাৰদৰবাৰ ধৰ্ম্মেই হ'ব নোৱাৰে। অসম সাহিত্য সভাৰ কাৰ্য্যনিৰ্বাহক সমিতিৰ আজিৰ এই বৈঠকে সেই বাবে চৰকাৰী ভাষা আইনখন অন্তিমলমে কাৰ্য্যকৰী কৰাৰ সকলো বাহাৰা হাতত ল'বলৈ চৰকাৰক টানি অহুৰোধ কৰে, আৰু সৰহুলা পৰিঘাট-সংক্ৰান্ত দাবীৰ নিত্য সশোষণ অৱস্তাক হ'লে বাজ্যিক চৰকাৰী ভাষাৰ মংগা সকলো জিলাতে সমানে বন্ধা কৰি কাছাৰবাসী সঁজাতি দলে উত্থাপন কৰা গণভাৰত ভিত্তিক কাছাৰৰ জিলা পৰ্য্যায়ৰ ভাষা নিৰ্দ্ধাৰণৰ দাবী জনায়।

৫। যোৱা ডেব মাহৰ ভিতৰত প্ৰশাসনীয় ভাষাক কেন্দ্ৰ কৰি হোৱা কাছাৰৰ সকলো খটনা পৰ্যালোচনা কৰি অসম সাহিত্য সভাৰ কাৰ্য্যনিৰ্বাহক সমিতিয়ে ১৯৫৫ আৰু ১৯ জুন তাৰিখে পিলচৰ আৰু হাইলাকান্ধিত পুৰ্ণিচে জনতাৰ গণভৱ গুলীচালনা কৰাত উৎসে প্ৰকাশ কৰে। সভাৰ প্ৰত্যয় হৈছে যে কাছাৰ জিলা গণসংগ্ৰাম পৰিষদৰ বহুভাষিক বাজ্যিক প্ৰশাসনীয় ভাষা কৰা অস্বাভাৱীয়েই এই সৰ্বভৱ বাবে দাবী। কাছাৰ বিপুল-সংখ্যক জনসাধাৰণৰ ভাষা আইনৰ প্ৰতি আত্মমত আৰু অসমীয়া ভাষাৰ স্বীকৃতিৰ লগত বহু-ভাষাভাষীৰ এই খোৰ অস্বাভ দাবীৰ সংঘৰ্ষৰ ফলতে কাছাৰত অশান্তি আৰু অস্থিৰতাৰ সৃষ্টি হৈছে বুলিও সভাই স্পষ্ট কৰি বুজিব পাৰিছে। ১২ মে তাৰিখে সভাৰ পৰিষদৰ 'অৰ্ধ-সাময়িক বীতিত প্ৰস্তাৱিত' ফলত পিলচৰত এঘাটখন লোক পুৰ্ণিচৰ গুলীত নিহত হোৱা দুৰ্ভাগ্যৰ বিষয়। আনফালে, ১০ জুনৰ বিনা হাইলাকান্ধিত ১৯৬০ চনৰ ভাষা আইনৰ সমৰ্থন জনাবলৈ

হুজুনা মহীক শেষো পূৰি আশা কৰি অহা বিবাট নিৰ্বহ জনতাৰ সংঘৰ্ষ আৰু হত্যাৰে ক্ষোভিত কৰি একেবিলাক প্ৰতিক্ৰিয়াশীল লোকে পুৰ্ণিচৰ বহুসংখ্যক সমৰ্থনী কৰি দিয়ে। চৰকাৰী ভাষা অসমীয়াৰ সমৰ্থনকাৰী এই লোকসকলৰ গণভৱ পুৰ্ণিচে গুলীচালনা কৰা কাৰ্য্যৰ নিশ্চয় কৰি এই সভাই দুৰ্ভকসকলৰ কাৰণে দুগু প্ৰকাশ কৰে। ১২ মে গুলীচালনাৰ ক্ষেত্ৰত ভ্ৰাত্ৰিক তন্ত্ৰৰ যোগেদি কৰি আৰু দুৰ্ভকসকলৰ কাৰণে লোকপ্ৰকাশ কৰি অসম চৰকাৰে চৰকাৰৰ সমৰ্থনকাৰী লোকসকলৰ গণভৱ হাইলাকান্ধিত এই গুলীচালনাৰ কোনো তন্ত্ৰৰ যোগেদি নকৰাটো এটা অস্বস্ত আশ্চৰ্য্য বুলি সভাই অহুৰোধ কৰে আৰু অতি সোনকালে ভ্ৰাত্ৰিক তন্ত্ৰ আৰু ক্ষতিগ্ৰস্ত-সকলৰ ক্ষতিপূৰণৰ দাবী কৰে। সেয়ে কাছাৰবাসী সকলো বাইজক সকলো অৱস্থাতে শান্তি বন্ধা কৰিবলৈ গোহাৰি জনায়।

৬। যোৱা এবেছৰ ডেবৰছৰ ধৰি কলিকতাৰ বৈদিক কাৰ্য্যক কেইখনৰ অগ্ৰপ্ৰচাৰ আৰু প্ৰবেশনাৰ ফলত অসমৰ বাৰ্জেনৈতিক-সামাজিক জীৱন অনবৰত বিক্ষুব্ধ হৈ আছে আৰু গুলীচালনা আদি চৰম আৰু অস্বাভীয় কাৰ্য্য সংঘটিত হৈ উঠিছে। অসম সাহিত্য সভাই অসম চৰকাৰৰ এই বিষয়ে দৃষ্টি আকৰ্ষণ কৰি এই কাৰ্য্যক-কেইখনৰ অসম-প্ৰদেশ বোধ কৰাৰ বাহাৰা কৰিবলৈ অদেকবাৰ বিফল অহুৰোধ কৰি আহিছে। চৰকাৰৰ এই অমনোযোগিতাৰ বাবে উক্ত অগ্ৰপ্ৰচাৰ আৰু প্ৰবেশনাৰ দ্বাৰা অসমৰ জীৱন সৰ্বটাপ হৈ পৰিছে। তত্পৰি এনে অগ্ৰপ্ৰচাৰে সৰ্বসংৰক্ষণীয় সংহতি ব্যাহত কৰি তুলিছে। এনে পৰিস্থিতিত অসম চৰকাৰক পুনৰ আৰু ভাৰত চৰকাৰক হাট্টি বিভাগক এই বিষয়ত কঠোৰ বাহাৰা গ্ৰহণ কৰিবলৈ টানি অহুৰোধ কৰে।

৭। কাছাৰ জিলাত সংগ্ৰাম পৰিষদ আৰু বহুভাষা-সমৰ্থনকাৰীসকলৰ উপভৱৰে হেতুকে আৰু সিকলৰ দ্বাৰা অসমীয়া ভাষা তথা চৰকাৰী ভাষা আইন সমৰ্থনকাৰী-সকলক ব্যৱসায়-বাণিজ্য আদি বিষয়ত বহুট কৰিবলৈ বহু কৰা হেতুকে কাছাৰৰ জনসাধাৰণৰ জীৱন চৰ্ছহ হৈ উঠিছে; আৰু বিশেষকৈ চাহ-চাহীসকলৰ পক্ষে

পঢ়াশালি আৰু কলেজত পঢ়াশুনা কৰা অসম্ভৱ হৈ পৰিছে। বাতায়ত, চিঠি-পত্ৰাধিৰ যোগাযোগ বাহাৰাতো এই প্ৰতিক্ৰিয়াশীল লোকসকলে বিখিৰ সৃষ্টি কৰিছে। এনে অৱস্থা কাছাৰৰ শান্তিৰক্ষাৰ আৰু শিক্ষা-বিষয়ক বিষয় বন্দৰত কৰিবলৈ অসম চৰকাৰক সুনিকৰ্ণ অহুৰোধ জনায়।

৮। অসম বাজ্যিক প্ৰশাসনীয় ভাষাৰ সমস্যা এটা আতঙ্কিতীয় সমস্যা। অসমত থকা ভাৰগত সাখ্যালঘুৰ স্বাৰ্থ-সমৰ্থাও অসম চৰকাৰ আৰু অসমৰ বাইজৰ নিজা সমস্যা। কাছাৰ জিলাক লৈ উদ্ভৱ হোৱা ভাষা-সমস্যাৰ সমাধানকল্পে যথিগ হেই কোনো ভাৰতীয়ৰে পৰামৰ্শ আগ বঢ়াবৰ অধিকাৰ আছে, তথাপি পশ্চিম বহু চৰকাৰৰ দলীয় নেত্ৰই এই বিষয়ত বিলবে হেতু-ওপৰা কৰিছে, আৰু অসমৰ প্ৰজা-সাধাৰণৰ মাৰুত বিভেদ আৰু অনৈক্য সৃষ্টি কৰিবলৈ প্ৰয়াস পাইছে সি অসম তথা ভাৰতৰ সংহতি আৰু ঐক্যৰ পৰিণয়ী।

সম্প্ৰতি কাছাৰৰ ভাষা-সমস্যাৰ সম্বন্ধত উদ্ভৱ হোৱা সমস্যাভাৱীৰ পটভূমিত বৰশেৰণৰ দুখমহী শ্ৰীবিধানচন্দ্ৰৰ বাবে বহুভাৰী বাজ্য-সৰ্বভৱৰ মিয়ান স্বৰূ আৰু বঢ়াইছে সেই স্বৰূই-পৰ্জাভাৱী ঐক্যৰ অহুৰোধ সৃষ্টি কৰিব। ভা: বাৰে যুজত বহুলা ভাষিক ভাৰতৰ বিভিন্ন বাজ্যসমূহত বাজ্যিক আৰু বাট্টভাৱৰ মানত স্বীকৃতি দিয়াৰৰ পৰোক্ষ পৰিকল্পনা নিহিত আছে বুলি সন্দেহ হয়। এই স্বৰূ কাৰ্য্যকৰী হ'লে প্ৰতিখন বাজ্যতে ভাষাৰ ক্ষেত্ৰত জটিলতাৰ সৃষ্টি হ'ব আৰু তাৰ যোগেদি ভাষাৰ ভিত্তিক বাজ্য গঠন কৰা সমগ্ৰ বাহাৰাৰ বাস্তল কৰা হ'ব।

অসম সাহিত্য সভাৰ কাৰ্য্যনিৰ্বাহক সমিতিয়ে ডা: বাৰে স্বৰূৰ ভিত্তকৰা উদ্দেশ্য উপলব্ধি কৰি এই স্বৰূৰ ভিত্তিক ভাষা-সম্পৰ্কীয় কোনো সমস্যা সমাধানৰ চেষ্টা নকৰিবৰ কাৰণে কেন্দ্ৰীয় চৰকাৰক অহুৰোধ জনায় আৰু সেই বিষয়ত সৰ্বযোগে আগ নকৰাবৰ কাৰণে অসম চৰকাৰকো টানি অহুৰোধ জনায়।

৯। ভাৰত চৰকাৰৰ ওচৰত অসম সাহিত্য সভাৰ মতামত আৰু অসমৰ ভাষা-সমস্যাৰ বহুলা পৰিস্থিতি লাভি

ধৰিবৰ কাৰণে এটি চমুকীয়া সঁজাতি লগ নতুন দিল্লীলৈ
ভাৰতৰ বৰাট-মহী শাস্ত্ৰীক সাক্ষাত কৰিবৰ উদ্দেশ্যে
পঠাবৰ বাবে ৩,০০০.০০ টকাৰ মজুৰী দিয়া হয়। সঁজাতি
লগৰ সপ্তম এটিকল হ'ব—

- অধ্যক্ষ শ্ৰীত্ৰৈলোক্যনাথ গোস্বামী, সভাপতি
- ডক্টৰ মহেশ্বৰ নেওগ, প্রধান সম্পাদক
- শ্ৰীহৰেশ্বৰনাথ বৰুৱা
- শ্ৰীশ্ৰীচন্দ্ৰ বৰুৱা
- শ্ৰী এ. কাৰেৰ লখৰ, আৰু
- শ্ৰীসতীশচন্দ্ৰ কাকতী।

এই মজুৰীৰ টকা প্ৰস্তাৱিত সংগ্ৰহবন্দা ধৰত কৰা
হ'ব আৰু বাহিৰত ভ্ৰমণ আৰু সামগ্ৰিক আবশ্ৰুকতা আৰু
সুবিধামতে বিশেষ নিৰ্দিষ্ট হ'ব।

বাহিৰত প্ৰকাশ আৰু প্ৰচাৰ কৰিবৰ উদ্দেশ্যে
বাহ্যিক প্ৰকাশনীৰ ভাষা-সম্পৰ্কীয় পুস্তিকা প্ৰচাৰ
কৰিবলৈও টিক কৰা হয়।

১০. অসমৰ ভাষাগত আৰু সাংস্কৃতিক জীৱনত
যি দুৰ্বোধো কেবা দিছে সেই সম্পৰ্কে অসম সাহিত্য সভাই
বিস্তৃত কাৰ্য্যপন্থা হাজত ল'ব লগীয়া হৈছে। কিন্তু সভাৰ
অৰ্ধস্বতন্ত্ৰ শক্ত নোহোৱাত সহুৰ অসমীয়া বাইজ আৰু
অসমৰ সাংস্কৃতিক-প্ৰেমী বাইজক যথাসাধ্য ধান কৰিবলৈ
অন্তৰোধ কৰি অসম সাহিত্য সভাই হাজত লাভ কৰিবলৈ
সিদ্ধান্ত কৰি বাতৰি কাকতৰ যোগে বাইজলৈ
আবেদন জনাবলৈ টিক কৰা হয়। ধন পঠাবৰ টিকনা:
প্ৰধান সম্পাদক, অসম সাহিত্য সভা, চন্দ্ৰকায় সন্দিৰক
ভৱন। এই উদ্দেশ্যে তলত দিয়ামতে ছটি আৰুলিক
পুঁজি-সংগ্ৰহ সমিতি গঠন কৰা হয়।

গুৱাহাটী আৰুলিক পুঁজি-সংগ্ৰহ সমিতি: শ্ৰীহৰেশ্বৰ-
নাথ শৰ্মা, শ্ৰীধৰনাথ চৌধাৰী, শ্ৰীচন্দ্ৰকমল বেজবৰুৱা,
শ্ৰীৰাহালক ইছলাম, শ্ৰীমহুতুলচন্দ্ৰ হাজৰিকা (সভাপতি),
শ্ৰীমহেশ্বৰনাথ শৰ্মা (আৱায়ক)।

যোৰহাট আৰুলিক পুঁজি-সংগ্ৰহ সমিতি: শ্ৰীৰাধানাথ
হাজৰিকা, শ্ৰীত্ৰৈলোক্যনাথ শৰ্মা, শ্ৰীদেৱপ্ৰসাদ বৰুৱা,
শ্ৰীনীলমণি মুকুন্দ, শ্ৰীমহুতুলচন্দ্ৰ কুৰু (সভাপতি), শ্ৰীৰে-
ব্ৰজনাথ নেওগ (আৱায়ক)।

১১। নানাজাৰে বিপন্ন কাছাৰ জিলালৈ অসম
সাহিত্য সভাৰ এটি অঞ্চলগোষ্ঠী প্ৰতিনিধি লগ পঠাবৰ
কাৰণে আয়োজন কৰিবলৈ চৰকাৰৰ লগত চিঠি-পত্ৰাচাৰি
লিখা-লিখি কৰিবলৈ প্ৰধান সম্পাদকক কওঁৱৰ দিয়া হয়।
এইসকলেৰে প্ৰতিনিধি লগটি গঠিত হ'ব—

- চন্দ্ৰল আৰুলিক মালিক,
- শ্ৰীৰত্ননাথ নেওগ, সহকাৰী সম্পাদক
- শ্ৰীমহেশ্বৰ দেৱগোস্বামী, আৰু
- শ্ৰীলালা গগৈ।

১২। দিল্লী বিশ্ববিদ্যালয়ত ভাৰতীয় ভাষাসমূহৰ
শিক্ষাৰ যি আয়োজন কৰা হৈছে, সেই সম্পৰ্কে উক্ত
বিশ্ববিদ্যালয়ত অসমীয়া ভাষাৰ শিক্ষাৰ ব্যৱস্থা
কাৰণে যত্ন কৰিবলৈ অসম চৰকাৰক অন্তৰোধ কৰা হয়।

১৩। ২২ ডিচেম্বৰ ১৯৩০ৰ বিতীয় আৰু তৃতীয়
সিদ্ধান্ত অনুসৰি প্ৰধান সম্পাদক অসম চৰকাৰলৈ
পঠোৱা—(১) বাৎসৰিক অন্তৰ্ধান ২৫,০০০.০০ টকাৰ
বঢ়াবলৈ কৰা অন্তৰোধ, (২) ৩৭,০০০.০০ টকাৰ

সাংস্কৃতিক আৰু ভাষাগত সমন্বয় সাধনৰ আঁচনি আৰু
(৩) ১,০০,০০০.০০ টকাৰ প্ৰকাশন আঁচনি প্ৰধান
সম্পাদকক সমিতিৰ আগত দাঙি ধৰে। এই বিষয়ে
প্ৰধান সম্পাদকে ১০ জাগুৱাৰী ১৯৩১ তাৰিখে মুখ্য মন্ত্ৰীক
লগ লগ সিহাৰপৰা সঁজাতি লল-কল্পে মুখ্য মন্ত্ৰী আৰু
অৰ্ধ মন্ত্ৰীক সাক্ষাৎ কৰাৰ দিয়া কৰে। আঁচনি কেইখন
উপস্থাপনৰ অৰ্থে ১৪ মাৰ্চ ১৯৩১ তাৰিখে প্ৰধান সম্পাদক,
সহকাৰী সম্পাদক, শ্ৰীমতীজনাথ গোস্বামী, ডক্টৰ সত্যেন্দ্ৰ-
নাথ শৰ্মা, শ্ৰীনাথচন্দ্ৰ বৰুৱা আৰু শ্ৰীবীৰেন্দ্ৰনাথ বৰুৱাই
মুখ্য মন্ত্ৰীক খিলঙত লগ পায়, অৰ্ধমন্ত্ৰী সেই সভাত
উপস্থিত থাকিব নোৱাৰিলে। চৰকাৰৰ শিক্ষা-সচিব
আৰু অতিৰিক্ত শিক্ষাৰক্ষাৰ উপস্থিত আছিল। চৰকাৰৰ
পক্ষৰপৰা জনোৱা হয় যে আঁচনিবোৰ বাজেট কৰা সময়
অৰ্থাৎ অন্তত: আগষ্ট মাহৰ ভিতৰতে চৰকাৰৰ হাজত
পৰিব লাগিছিল; এতিয়াও চৰকাৰৰ কালবন্দা কিছু
ঠোকা কাৰ্য্য হ'ব। মুখ্য মন্ত্ৰীয়ে কেন্দ্ৰীয় বৈজ্ঞানিক গৱেষণা
আৰু সাংস্কৃতিক পৰিক্ৰমা দপ্তৰৰ মন্ত্ৰীৰ লগত কৰা
আলোচনা অনুসৰি অসম সাহিত্য সভাক প্ৰকাশনৰ এখন

পৰ্য্যায়িক আঁচনি দিবলৈ পৰামৰ্শ দিছে। সেইমতে
অসম প্ৰকাশন পৰষদ আৰু আগাম একাডেমিৰে পৰামৰ্শ
কৰি আগৰ ১১,০০,০০০.০০ টকাৰ আঁচনি প্ৰসাৰিত কৰি
(৩) ১৯৩১-৩২ জুনৰ বাবে ২,৭০,০০০.০০ টকাৰ আঁচনি
কৰি আৰু পিছৰ চাৰি বছৰত তথাক্ৰমভাৱে ধৰি পাঁচ-
বছৰীয়া আঁচনি ২৭ এপ্ৰিল ১৯৩১ তাৰিখে দাখিল
কৰা হয়।

প্ৰধান সম্পাদকে গুৱৰ চাৰিখন আঁচনি সমিতিৰ
আগত দাঙি ধৰে আৰু সমিতিয়ে আঁচনিত সমৰ্থন
জনায়।

১৪। ডক্টৰ মহেশ্বৰ নেওগৰ সম্পাদিত, পাতনি আৰু
পৰিশিষ্ট-সম্বলিত দেহুধৰ বাজখোৱাৰ 'অসমীয়া বগুৰা
কোষ'ৰ চপা কাম আৰ্থাতকৈ বেছি সমাপন হৈছে।
সমিতিয়ে শ্ৰীমতী বৰুৱাৰী বাজখোৱাক ১৫০ ধন আৰু
সম্পাদকক ৫০ ধন পুৰি দিয়া আৰু প্ৰফু অৰুৱোৱা নকল
কৰা আদি কামৰ বাবে ১,০০,০০০ টকা দিয়া হিব কৰে।

১৫। শ্ৰীমতীজনাথ গোস্বামীৰ সম্বন্ধিত লক্ষ্যনাথ
বেজবৰুৱাৰ 'যৌৱ জীৱন-সঁহাৰেণ' ছপাৰ কাৰণে মৃত্যুত
হৈছে, কিন্তু কেইটিমান অধ্যায় এতিয়াও সংগৃহীত
নোহোৱাত কিতাপখনি ছপাবানালৈ পঠাব পৰা হোৱা
নাই। সেই সম্পৰ্কে প্ৰধান সম্পাদকে ইতিমধ্যে বাতৰি
কাকতত জাননী প্ৰকাশ কৰিছে। সিদ্ধান্ত কৰা হ'ল যে
কিতাপখন সোনকালে ছপাবানালৈ পঠোৱা হওক।
সোনো অধ্যায় নিতান্ত পাবলৈ নহ'লে বৰ্তমান সংস্কৰণত
সংযোগ কৰা নহ'ব। ডাৰ্বৌৰ অংশটোও এইবাবলৈ
বাহ দিয়া হ'ব। কিতাপখনি অসম সাহিত্য সভাক
প্ৰকাশ কৰিবলৈ বিনামৰ্গে দিহাৰ বাবে শ্ৰীমতী ব্ৰজা
বৰুৱাক পত্ৰৰাজ জনোৱা হয়। শ্ৰীমতী বৰুৱাক ৫০ ধন
আৰু শ্ৰীগোপালক ৫০ ধন ছপা পুৰি দিবলৈ সমিতিয়ে
স্থিৰ কৰে। প্ৰফু-ভৱৰণৰ বাবে সমিতিয়ে ১,০০,০০০ ধাণ
কৰে।

১৬। গোৱা বছৰৰ প্ৰকাশন আঁচনিবন্দা অসম
সাহিত্য সভাৰ বুৰঞ্জী শাখাৰ সভাপতিৰ অভিভাৱনসমূহ
'অসম সাহিত্য সভাৰ ভাষাবালী' তৃতীয় ভাগৰূপে
প্ৰকাশ কৰিব লগীয়া। প্ৰধান সম্পাদকে জনায় আৰু

সংগতিৰে পৰামৰ্শ কৰি পুথিবিনি শ্ৰীমতীজনাথ গোস্বামী
আৰু শ্ৰীমহুতুলচন্দ্ৰ হাজৰিকাৰ 'হাৰা সন্ধান আৰু সন্ধান
কৰাই চপাখানাত দিয়া হয় আৰু ভগা কাম যথেষ্টভাৱে
আগ বঢ়িছে। সমিতিয়ে কাৰাটি সমৰ্থন কৰে।
সম্পাদক প্ৰফুচন্দ্ৰক ২৫ ধনকৈ আৰু সভাপতিসকল বা
সিসকলৰ উৰাবিকাৰীক প্ৰতি ভাষৰ বাবে ৫ ধনকৈ
পুথি দিবলৈ স্থিৰ কৰা হয়। প্ৰফু-ভৱৰণৰ বাবে সমিতিৰ
১০০,০০০ টকা ধাণ কৰে।

১৭। ২২ ডিচেম্বৰ ১৯৩০ৰ বৰ্ষ আৰু গুপ্তম সিদ্ধান্তৰ
মৰ্থে 'অসমৰ জনজাতি' আৰু 'অসমৰ জনজাতীয় সাধু'
গ্ৰন্থ দুখনৰ বিষয়ে সমিতিয়ে আলোচনা কৰে। প্ৰধান
সম্পাদকে জনায় যে গ্ৰন্থ দুখনৰ কামত যথাক্ৰমে শ্ৰীপ্ৰমোদ
চন্দ্ৰ চট্টাচাৰ্য আৰু ডক্টৰ প্ৰফুচন্দ্ৰ গোস্বামীয়ে আলোচনা
আদি কৰি স্টেট কামত যথেষ্ট আগ বঢ়া হৈছে।
আনন্দলে চৰকাৰৰ উপশিক্ষামন্ত্ৰী, শিক্ষা চেৰুকেটেৰিয়েট
আৰু ডিবেক্টেৰিয়েলও বহুত যিনি চিঠি দিয়া হৈছে উক্ত
সিদ্ধান্ত নকলেৰে। ১৪ মাৰ্চ ১৯৩১ তাৰিখে মুখ্য মন্ত্ৰী
আৰু শিক্ষা বিভাগৰ সুবিধালসকলৰ লগত সাক্ষাৎহোৱা
এই আঁচনিৰ বাবে অসম চৰকাৰবন্দা পৰা লগীয়া
৬,০০০.০০ টকাৰ মন্ত্ৰণাৰ কথা আলোচনা কৰা হয়,
আৰু চৰকাৰৰ পক্ষৰ সিসকলে একপ্ৰকাৰ আশ্বাস দিছে।
কিন্তু পিছত জনা গ'ল চৰকাৰৰ নিয়ম-নিয়ন্ত্ৰিত প'ব
অনুভৱাৰ প্ৰস্তাৱ বন্ধ হ'ল। প্ৰধান সম্পাদকে ৩০ এপ্ৰিল
১৯৩১ তাৰিখে ডিবেক্টেৰিয়েট চিঠি লিখি প্ৰস্তাৱটি
পুনৰ্কাৰ্পিত কৰিছে যদিও সন্ধান পোৱা হোৱা নাই।

ভাৰত চৰকাৰে মজুৰ কথা আঁচনিমতে বৈজ্ঞানিক
গৱেষণা আৰু সাংস্কৃতিক পৰিক্ৰমা দপ্তৰে ২,০০,০০০ টকা
অনুভৱ কৰি দিছে (আৰু তাৰ পৰচৰ হিছাপ ৩০ জুন
১৯৩১ৰ ভিতৰতে বিচাৰিছে), অসম চৰকাৰবন্দা
৬,০০০.০০ টকা বিচাৰি লৈ অসম সাহিত্য সভাক পক্ষ-
পৰা ২,০০,০০০ টকাৰে মুঠ ২৪,০০,০০০ টকা কৰি 'অসমৰ
জনজাতি' আৰু এওপ 'অসমৰ জনজাতীয় সাধু' প্ৰকাশ
কৰিব লাগে।

সিদ্ধান্ত কৰা যায় যে বৰ্তমান পৰিস্থিতিত অহা এমাহৰ
ভিতৰত সাংগৃহীত হোৱা প্ৰথম লৈ গ্ৰন্থ দুখনৰ একাধিক

প্রকাশন আয়োজন করা হওক। পৰিষ্কাৰিত চাই এই নিয়মে পৰিষ্কাৰিত দিবৰ বিধাং করা হয়; সম্পাদক (প্রকৃষ্ণবৰ্মা) বি—৪০০০০ আৰু এখন পুথি; প্রবন্ধ-লেখক—প্রতি প্রবন্ধ ১০০০০ আৰু এখন পুথি; সাহু-সংগ্ৰাহক—এপিঠিৰ কৰমত ৩০০০, এপিঠি বা বেছি ৪০০০; তর্জমা—এপিঠিৰ ১০০০; নকল—মূলৰূপে পিঠিৰ ২৫ নয়া পইছাটো। বাকী বিঘত খৰচ প্রধান সম্পাদকে সাধাবন চলিত নিবিধত কৰিব। পুথি চণাপানালৈ পঠোঁৱাব আগতে প্রধান সম্পাদকে ১ ছেপ্টেম্বৰ ১৯৩০ তাৰিখে কাৰ্যনিৰ্দ্ধাৰক সমিতিৰ ঘাৰা গঠিত উপসমিতিৰ (এই উপসমিতিয়ে দুইইন প্রথমে চাব) অৰ্থমোদন গ্ৰহণ কৰিব।

অসম চৰকাৰক পুঁৰ্ব সন্নিৰ্দ্ধিত অৰ্থবোধ করা হওক, জনজাতি বিয়ক এই আঁজকীয় পুথি ছপানি প্রকাশন বাবে অৰুত ৬,০০০.০০ টকাৰ অৰুগান অতি সোনকালে অসম সাহিত্য সভাক আদায় কৰি দিব। এই অৰুগান আদায় হলে “অসমৰ জনজাতি” পুথিৰ বিতায় গৱৰ কাম হাতত লোৱা হ'ব।

কেৱল চৰকাৰক বৈজ্ঞানিক গৱেষণা আৰু সাংস্কৃতিক পৰিক্ৰমা প্ৰদৰ্শক অৰ্থবোধ করা হওক, গৱৰৰ ব্যৱহাৰমতে যেন অৰুগানটৰ খৰচত সন্মতি জনায়।

সংস্কৃতিক ভাষা শিক্ষা আৰু সাংস্কৃতিক সমধৰ আঁচনি পুথি আৰু বাস্যকায় সন্নিৰ্দ্ধিত স্মৃতি-পুথিবণাৰ ১,০০০.০০ টকা দাব কৰি পুথি ছপানিৰ কামত আগ বাঢ়িবলৈ সিদ্ধান্ত করা হয়।

১৮। বিঘনাপ বাজবংশীৰ দ্বুত্বাত অসম সাহিত্য সভাক কাৰ্যনিৰ্দ্ধাৰক সমিতিৰ গাদি হোৱা সভা দপত নিয়মালোৱ ২২ বিধি অৰুঘাৱী কাভাৰৰ গড়ব-ভিতৰৰ শ্ৰীবিপিনচন্দ্ৰ বাজবংশীক সভা ভূক্ত কৰিবলৈ সিদ্ধান্ত গ্ৰহণ করা হয়।

১৯। অসম সাহিত্য সভা পত্রিকাৰ সম্পাদনা সমিতিত নিয়মালোৱ ১৬ (ক) বিধি অৰুঘাৱী শ্ৰীপ্ৰমো-চন্দ্ৰ ভট্টাচাৰ্য আৰু শ্ৰীঅতুলচন্দ্ৰ হাজৰিকাৰ নাম ভূক্ত করা হ'ল।

২০। যোৱা ২ মে ১৯৩১ তাৰিখে শ্ৰীপ্ৰমো

বাজৰোৱাৰ মোৰুধমাত যোৱাটোৰ চাৰভিনেট অৰুঘৰ আদালতৰ ১৮ আৱহাৰী ১৯৩১ তাৰিখৰ ২,০২০.০০ টকাৰ একতৰফা ডিক্ৰীৰ হুকুম পোৱা হয়। প্রধান সম্পাদকে ইতিমধ্যে সভাপতি শ্ৰীঅতুলচন্দ্ৰৰ গোৱাৰী, তিনিচুকীয়া সাহিত্য সভাৰ সভাপতি শ্ৰীউপেন্দ্ৰনাথ দত্ত, কাৰ্যনিৰ্দ্ধাৰক সমিতিৰ প্ৰাক্তন সভা শ্ৰীৰোগেন্দ্ৰনাথ শৰ্মা আৰু এডভোকেট শ্ৰীৰোগেন্দ্ৰনাথ বৰুৱাৰ দপত হোৱা। আলোচনা আৰু চিঠি-পত্ৰ সভাত হাতি ধৰে। শ্ৰীউপেন্দ্ৰনাথ দত্তৰ ১৬ জুন ১৯৩১ তাৰিখৰ চিঠি সমিতিৰ আগত পঠি করা হয়।

কাৰ্যনিৰ্দ্ধাৰক সমিতিয়ে আলোচনাৰ পিছত প্রধান সম্পাদক পৰবৰ্ত্তী আইন সন্মত কাৰ্য হাতত ল'বলৈ নিৰ্দ্ধেশ দিয়ে।

২১। অসম সাহিত্য সভাৰ পতাকা-উত্তোলনৰ বিঘ-বচনা কৰিবলৈ সভাপতি, প্রধান সম্পাদক আৰু শ্ৰীঅতুলচন্দ্ৰ হাজৰিকাৰে গঠিত উপসমিতিৰ সিদ্ধান্ত সভাত হাতি ধৰা হয় আৰু আলোচনাৰ পাছত গ্ৰহণ করা হয়।

অসম সাহিত্য সভাৰ পতাকা উত্তোলন-বিধি

(১) মূল সভা, শাখা সভা আৰু স্বীকৃত সভাৰ বহু-বে-কীৰা অধিবেশন, এই সভাসমূহৰ আৰু (মূল সভাই নিৰ্দ্ধেশ পা পৰামৰ্শ সিদ্ধান্তে) কোনো মনীষীৰ অৰুঘা, পতাকাধিকী আৰি দিবসৰ উপলক্ষ্যতহে পতাকা উত্তোলনৰ সমবাহেৰ হ'ব পাৰিব।

(২) পতাকা উত্তোলনৰ এই কৰম হ'ব—

(ক) বেলে আৰু তাল বাগা—বাগানৰ তাললিপি প্ৰস্তুত কৰি সমধত অসম সাহিত্য সভা পত্রিকাৰ যোগেদি প্ৰকাশ করা হ'ব; ইয়াৰ পৰিবৰ্ত্তে গুৰুভাৰত গুৰীৰ শৰ্বেবেও কাৰ্য আৰু কৰিব পাৰে; কিন্তু বাগনা দুই মিনিটৰ অধিক হ'ব নালাগে।

(খ) মূল সভা, নহ'লে শাখা সভা বা স্বীকৃত সভাৰ বিঘাৰী সভাপতি (নতুন সভাপতি নিৰ্দ্ধাৰিত হৈ থাকিলে) বা বৰ্ত্তমান সভাপতি বা অভাবনা সমিতিৰ সভাপতিক বেছাসেৱক বাহিনী থাকিলে তাৰ অধিনায়ক, সেয়ে

ন'লে সভাৰ সম্পাদকে অভিবান জনাই পতাকা উত্তোলন কৰিবলৈ অৰুঘোধ কৰিব।

(গ) পতাকা উত্তোলন কৰাৰ লগে লগে লক্ষ্যনাথ বেজবৰুৱাৰ “অসম-সভা”ৰ প্ৰথম ঠাঙাটোৰ শাৰীবোৰ একালবণবা এৰাবলৈ সৰুলাগে পাব। শ্ৰীত গাওঁতে সৰুলাগে কপাললৈ হুই হাত তুলি প্ৰণাম কৰি শ্ৰীতৰ শেৰলৈকে তেনেকৈয়ে ব'ৰ। শ্ৰীত গাওঁতে তানপুনা বা ক্লেবিঘনেট বাহুৰো কৰিব পাৰে; আৰু খোলৰ বেৰাত বা তবলা বাজত মেলা হাতেৰে তাল বাধি যাব পাৰে। শ্ৰীতৰ ঠটি আৰি ঘৰলিপি কৰা কৰিবলৈ বৃত্ত করা হ'ব।

(ঘ) শ্ৰীত শেষ হোৱাৰ লগে লগে সৰুলাগে হাত নমাই সৰুভাৰে থিয় ৰ'ব'। পতাকা উত্তোলনহিটাই ইচ্ছা কৰিলে চমু ভাৰণ ঠটি বিৰ।

(৩) দুপৰীয়াৰ আগতে পতাকা উত্তোলন কৰিব লাগিব আৰু যুথাত্তৰ আগে আগে পতাকা নমাই বাধিব লাগিব।

২২। অসম সাহিত্য সভাৰ প্ৰকাশিত পুথি বিক্ৰীৰ অৰ্ধে স্বাভী এজেক্ট নিয়োগ করা সম্পৰ্কে নিয়ম-প্ৰণালী নিৰ্দ্ধাৰণ কৰিবলৈ গঠিত হোৱা উপসমিতিৰ সভাত শ্ৰীঅতুলচন্দ্ৰ হাজৰিকা, শ্ৰীবেঙ্গলনাথ শৰ্মা আৰু ভট্টৰ মাহেশ্বৰ বেগুণ উপস্থিত হৈ ঠিক করা নিয়মালোৱী উপাধিত হয় আৰু আলোচনাৰ পাছত গৃহীত হয়।

অসম সাহিত্য সভাৰ প্ৰকাশনৰ বিক্ৰীৰ এজেক্ট-নিয়োগৰ নিয়মালোৱী

(১) অসম সাহিত্য সভাৰ প্ৰকাশিত পুথি বিক্ৰীৰ কাৰণে স্বাভী এজেক্ট-প্ৰাৰ্থী পুথি-বিক্ৰীৰ প্ৰতিষ্ঠানে প্ৰথমতে নিৰ খোঙা কিতাপৰ মামৰ শতকৰা হেৰ টকা (অনুন্ন মুঠ এশ টকা) সভাৰ প্রধান সম্পাদকৰ হাতত জমা দি আবেদন কৰিব। সেই আবেদন প্ৰধান সম্পাদকে পৰীক্ষা কৰি কাৰ্যনিৰ্দ্ধাৰক সমিতিৰ অৰুঘোদনৰ সাপেক্ষে গ্ৰহণ কৰিব।

(২) প্ৰাৰ্থীয়ে নিযুক্ত হোৱা এজেক্ট শতকৰা ৩০ হাৰলৈকে কমিছন পাব পাৰিব। পুথি নিৰূপণে বখাব হাৰিৰ এজেক্ট।

(৩) এজেক্টসকলে সভাৰ পুথি-বিক্ৰীৰ এখন হুকীয়া ৰখিমান বাধিব লাগিব। তিনি মাহে যুে যুে এজেক্টে প্ৰধান সম্পাদকলৈ পুথি-বিক্ৰী আৰু ইক দেখুৱাই একোটা হিছাপ পঠিয়া লাগিব।

(৪) অসম সাহিত্য সভাৰ কাৰ্যনিৰ্দ্ধাৰক সমিতিয়ে বা প্ৰধান সম্পাদকে নিৰুধ নিযুক্ত লোকৰ ঘাৰা আৱৰ্ত্তক বেছাৰে এজেক্টসকলৰ পুথি-বিক্ৰীৰ বিতায়ন আৰু ইক গৰ্যবেষণ কৰিবৰ ক্ষমতা আৰু হাৰিৰ থাকিব।

(৫) অসম সাহিত্য সভাৰ প্রধান সম্পাদকে নিয়মিত-ভাৰে নিযুক্ত এজেক্টসকলক নামেৰে সভাৰ প্ৰকাশিত প্ৰসূৰ্ণ পুথিৰ বিজ্ঞাপন অসম সাহিত্য সভা পত্রিকাৰ প্ৰকাশ কৰিব। ইয়াৰ উপৰি সভাৰ আৰু এজেক্টসকলৰ নিৰূপণে বিজ্ঞাপন আৰি প্ৰকাশ কৰিবৰ ক্ষমতা থাকিব।

(৬) বিঘেশ বিঘেশ উপলক্ষ্যত আৰু সভাৰ সভা-সকলৰ প্ৰকাশিত পুথিসমূহ নিৰীকৃত মূল্যত বিক্ৰী কৰিবৰ ক্ষমতা অসম সাহিত্য সভাৰ থাকিব। সাধাৰণ-ভাৰে সভাই পুথিবোৰ বিক্ৰী চলাই থাকিব।

(৭) অসম সাহিত্য সভাৰ কাৰ্যনিৰ্দ্ধাৰক সমিতিয়ে যেই কোনো এজেক্ট এমাহেৰ জাননী দি বন্ধ কৰিব পাৰিব। এজেক্টসকলেও এমাহেৰ জাননী দি হিছাপ নিৰূপণ কৰি এজেক্ট ইচ্ছা দিব পাৰিব।

২৩। গুৱাহাটীত অসম সাহিত্য সভাৰ গৃহ-নিৰূপণৰ অৰ্ধে মাটি অধিগ্ৰহণৰ ব্যৱস্থা কৰিবলৈ কাৰ্যনিৰ্দ্ধাৰক সমিতিয়ে ১৯ জুলাই ১৯২৭ তাৰিখে পৰুম প্ৰস্তাৱত এটি সমিতি গঠন কৰে। যোৱা ২৯ ডিচেম্বৰ ১৯৩০ তাৰিখে কাৰ্যনিৰ্দ্ধাৰক সমিতিৰ নিৰ্দ্ধেশ অৰুঘাৱী উক্ত সমিতিৰ সভাসকল আৰু স্থানীৰ কাৰ্যনিৰ্দ্ধাৰক সভাসকলেৰে ১৫ এপ্ৰিল ১৯৩১ তাৰিখে এঘনি সভা বহি শ্ৰীঅতুলচন্দ্ৰ হাজৰিকা, শ্ৰীবেঙ্গলনাথ শৰ্মা আৰু প্ৰধান সম্পাদকক দৈ কাৰ্যকাৰী পদা ল'বলৈ এখন কৰ্ম-পৰিষদ গঠন কৰে। ইতিমধ্যে ১৪ মাৰ্চ ১৯৩১ তাৰিখে অসম সাহিত্য সভাৰ সমিতিটো হলে মুখ্য মন্ত্ৰীৰ লগতে এই বিঘেৰে আলোচনা কৰে। ১৪ এপ্ৰিলত গঠিত কৰ্ম-পৰিষদে অৰুঘসন্ধান আৰি কৰি ঠিক কৰামতে ১৭ মেত এঘনি সভাত আলো-চনা কৰি ১৮ মে তাৰিখে উপাত্তৰ গুৰুতৰ দৰ্ঘীত

দাখিল করা হৈছে। এই লক্ষ্যমতে গুৱাহাটী জিলা
গ্ৰন্থাগার আৰু কামৰূপ অল্পসন্ধান সমিতিৰ মাজত থকা
৩১৭৪ দামৰ ১ বিঘা ২ কাঠা ৪ লোচা মাটিৰ অধিগ্ৰহণৰ
বাহুত চৰকাৰৰ বিবেচিত হৈ আছে।

২১। প্ৰধান সম্পাদকে জনায় যে ২০ ডিচেম্বৰ
১৯৬০ তাৰিখৰ ২১ নং সিদ্ধান্ত অহুৱাহাটী কতিয়াম বুল-
সমূহৰ কাৰণে ক আৰু খ মানব উপযোগী চাৰিখন
কিতাপ শ্ৰীযোগেশ্বৰ শৰ্মাৰ যোগে প্ৰেৰণ করা হয়।
তাৰে চূণ কতিয়াম বুল ইন্দ্ৰপেট্টৰৰ যোগে বিতৰণ করা
হয় আৰু বাকী চূণ কতিয়াম সপ্তাহত সচাৰ লগত জমা
বহা হৈছে।

শ্ৰীযোগেশ্বৰ শৰ্মাৰ পৰা প্ৰাপ্ত প্ৰধান শিক্ষক আৰু
সাহিত্যিকসকলৰ লগত আলোচনা কৰি জনায় যে
শ্ৰীঅক্ষয়চন্দ্ৰ হাজৰিকাৰে পৰিৱৰ্তন-পৰিৱৰ্তন কৰি
পাৰ্জতা অক্ষয়ৰ ছাৰৰ বাবে উপযোগী কৰি ল'বলৈ সিদ্ধান্ত
গ্ৰহণ কৰি জনায় হোৱাৰ বাবে পৰিৱৰ্তন-পৰিৱৰ্তনৰ
কাম হাতত ল'ব পৰা নাযায়।

শ্ৰীবেঙ্গলনাথ শৰ্মা, শ্ৰীবিহনাৰাধণ শাহী আৰু শ্ৰীবি-
নাথ শৰ্মাৰ সহযোগিতাবে অধ্যাপক হাজৰিকাৰে
পুৰণি পৰিৱৰ্তন-পৰিৱৰ্তন কৰিবলৈ সমিতিয়ে অহুৱাহাটী
কৰে।

২২। কমলাপেটী আৰু পুৰ্ণিমা বাৰ্ণিবৰা এগনি
শিক্ষক পুৰি প্ৰকাশ কৰিবলৈ ঠিৰাং করা হয়। অসম
পাৰ্জতা অক্ষয়ৰ সাংস্কৃত্যৰ এগনি সৰু সংগ্ৰহ এই
সাহিত্যিক প্ৰকাশ কৰিবলৈ ঠিৰাং কৰি সংকল্প
সম্পাদকে সাগৰৰ বাহুত কৰিবলৈ ভাব দিয়া হয়।

২৩। হোৱা আবেশেনাত অসমৰ চাৰ-বাগিচা,
পাৰ্জতা আৰু জনজাতীয় অক্ষয়সমূহত সাংস্কৃতিক সমন্বয়
বিষয়ে আলোচনা করা হৈছিল; কিন্তু সেই বিষয়ত
সংগ্ৰহটোৱে ১৯৬০ চনৰ লোকপণনৰ প্ৰথম বিশেষ মুদ্ৰিত
আকৰণ কৰিবলৈ ধৰে। গতিকে কেবোটা বিষয়
একলগে কৰি কামত আগ বঢ়া হয়। সেই সময়ত
চৰকাৰী "অসমীয়া গণনাৰকাৰীলৈ নিৰ্দেশাৱলী"ত ৭
(খ) প্ৰবৰ (অন্ত কি ভাষা জানে) ব্যাখ্যাত "can use
with felicity in communicating with others"

কথাটো তুলকৈ ভাঙি "আনলৈ লিখোতে স্পষ্টকৈ সকলো
কথা বুজাব পাৰিব লাগিব" বুলি দিয়া কথাটো মুদ্ৰিত আকৰণ
কৰি প্ৰধান সম্পাদকে অসমৰ লোকপণনৰ ছুপাৰ-
টেক্‌গেট, মুখা মন্ত্ৰী আছিল উত্তৰ কৰে। ছুপাৰ-
টেক্‌গেট ঠাৰেতে উত্তৰ জনায় যে ইতিমধ্যে সংশোধনী
পত্ৰ প্ৰকাশ হৈ গৈছে। প্ৰকৃতপক্ষে সংশোধনীখন
ডিচেম্বৰতে দিয়া হৈছিল যদিও তাৰ প্ৰচাৰ ঠাৰে ঠাৰে
সমূহি হোৱা নাছিল। এই কথা বিশেষকৈ প্ৰধান
সম্পাদকে চিঠি লিখা আৰু স্বীকৃত সভাপনৰা গোটাৰা
পৰবৰপৰা বুজা যায়।

কাৰ্য-নিৰীক্ষক সমিতিয়ে '৭ক মাতৃভাষা' আৰু
'৭খ' অন্ত কি ভাষা জানে' এই দুটা প্ৰবৰ বিষয়ত
অসমীয়া ভাষাৰ পণনত অসমীয়াৰ পক্ষত এতিয়াও কিছু
তুল হৈ যোৱাৰ সম্ভাৱনা দেখি উৎসাহ প্ৰকাশ কৰে আৰু
চেকোত ছুপাৰটেক্‌গেট এই কথা তেওঁৰ প্ৰতিবেদনত
উল্লেখ কৰিবলৈ বিশেষভাৱে অহুৱাহাটী কৰে।

২৪। প্ৰধান সম্পাদকে জনায় যে ভাৰতৰ ৰাষ্ট্ৰীয়
একাডেমিকে মুখা কৰি অনেক অহুৱাহাটীতে কাৰ্য-
নিৰীক্ষকৰ অধিবেশনত (বিশেষকৈ দীঘলীয়া) আলোচনা
হৈ থাকিলে। অহুৱাহাটীৰ ফালৰপৰা জলযোগৰ বাহুত
বহা হয়; কিন্তু সভাৰ কাৰ্য-নিৰীক্ষক সমিতিৰ বৈঠকত
তেনে বাহুত নোহোৱাটো অস্বাভাৱনক হৈছে।
সমিতিয়ে ঠিক কৰে যে কাৰ্য-নিৰীক্ষক সমিতিৰ বৈঠকত
আহুৱাহাটীতে সৰসকলৰ বাবে জলযোগৰ বাহুত
(প্ৰতিজনৰ বাবে বৈঠকত এটাকালৈকে) কথা হ'ব।

২৫। প্ৰধান সম্পাদকে জনায় যে "অসম সাহিত্য
সভা পত্ৰিকা"ৰ উন্নয়ন বহুৰক ভাষা কামৰ বাবে বিভিন্ন
ছপাখানাৰপৰা বৰচ তুলনামূলক অহুৱাহাটী (ক'ৰ্টেচন)
সংগ্ৰহ করা হোৱা নাছিল। প্ৰথম সংখ্যাৰ কাম আৰম্ভ
হোৱাত কলিকতাৰ শ্ৰীকান্ত প্ৰেছৰপৰা এটা অহুৱাহাটী
(এইমেট) প্ৰেৰা হয়। সেইমতে প্ৰথম সংখ্যাৰ ছপাৰ
বিল প্ৰকাশন সম্পাদকে সাংস্কৃত্যৰ আশায় কৰি দিয়ে; কিন্তু
সংখ্যাৰ বিল অহাৰ আৰু তৃতীয় সংখ্যাৰো কাম আধা-
আধি হোৱাত প্ৰধান সম্পাদকে কৰাটো বিচাৰ কৰি
পত্ৰিকা সম্পাদকৰ বিশেষকৈ সভাপনৰ সন্মুখে

দ্বিতীয় সংখ্যাৰ ছপাৰ বিল আশায় কৰি দিছে; তদুপৰি
তৃতীয় সংখ্যাৰ কাৰণে কাৰ্জৰ বাৰ ৪০০০০ টকা
আধাৰন দিছে।

শিখাৰ কথা যাৰ যে ইতিমধ্যে আশায় হোৱা টকা
দিয়াটো সমিতিৰ সমৰ্থিত হ'ল আৰু আগৰ অহুৱাহাটী
(এইমেট) মতেই তৃতীয় সংখ্যাৰো বৰচ অহুৱাহাটী
কৰা হ'ল। বিশেষ বহুৰক কাম আৰম্ভ হোৱাৰ আগতে
প্ৰধান সম্পাদকে তুলনামূলক অহুৱাহাটী কৰি পত্ৰিকা
সম্পাদকে আলোচনা কৰি বহুৰকটোৰ বাবে মুদ্ৰক
নিয়ুক্ত কৰিব।

২৬। উত্তৰ-পূব সীমান্ত অক্ষয়ৰ বুলসমূহত বৰ্তমান
বহুৰকপৰা অসমীয়া মাধ্যম প্ৰচলনৰ লগে লগে বাতে
অসমীয়া শিক্ষক যোগাযোগৰ বাবে নিয়োজিত করা হয়, সেই
উদ্দেশ্যে সীমান্ত অক্ষয়ৰ এডুকেচন ডিভিষ্টেৰেটৰ লগত
চিঠি-পত্ৰ লিখা হয়। কিন্তু নিকলে জনায় যে শিক্ষক
নোহোৱা শিক্ষক লোৱা নহ'ব যদিহে বৰ দীঘলীয়া
শিক্ষাৰ অভিজ্ঞতা নাথাকে। ১৪ মাৰ্চ ১৯৬১ তাৰিখে
এই বিষয়ে তাইবেষ্টৰ অৰ এডুকেচনক লগ পাই আলো-
চনাও করা হৈছিল। (১) অসমীয়া মাধ্যম হোৱা হেতুকে
অসমৰ আন বুলসমূহৰ বাবে সীমান্ত অক্ষয়তো প্ৰশিক্ষণ
নোহোৱা হেতুকেই যদি নিয়োগ কৰি পিছতো আৱশ্যক
মতে প্ৰশিক্ষণৰ বিহা কৰিব লাগে, ২) সীমান্তৰ জন-
জাতীয় জাৰামূৰ কাৰণে অসমীয়া হেৰু ল'ব লাগে
আৰু (৩) জনজাতীয় লোকসকলে বিচাৰণৰ বাবে অধিকতৰ
সংখ্যাত অসমীয়া শিক্ষক নিয়োগ কৰি ছাৰসকলৰ
মাৰ্জনাৰ সকলো বৰণৰ সন্মুখে তাৰ আঁতৰ কৰিব
লাগে,—এই তিনিটা পৰামৰ্শেৰে ২৪ মাৰ্চ ১৯৬১ তাৰিখে
বাজ্যপালৰ সীমান্ত-সভাত উপলক্ষেই প্ৰধান সম্পাদকে
লিখা দীঘলীয়া চিঠি সভাত উত্থাপিত হয়। চিঠিৰ নকল
হাজৰিকা, শ্ৰীবেঙ্গলনাথ, শ্ৰীমতী বেঙ্গল মন্ত্ৰী আৰম্ভ,
সীমান্তৰ শিক্ষানিকতা আৰু অসমৰ মুখ্য মন্ত্ৰীলৈ পঠিওৱা
হয় বিষয়টো যথাযথনত উত্থাপনৰ অৰ্থে। সীমান্তৰ
উপলক্ষেই জনা—বিষয়টো হাতত নোৱা হৈছে;

শ্ৰীমতী আহমদে পাদিছামেটত প্ৰশ্ন উত্থাপন কৰাটো
কৰ্তৃপক্ষই সন্মত প্ৰশ্ন তুলিবলৈ নিদিলে আৰু পুনৰ তাৰ
বাৰে তেখেতে হুচ কৰিব বুলি জনায়। বাতৰি দাখিলত
একেবাৰে বিষয় হৈ সীমান্তৰ লোকসকলৰ কেইবাখনিও
চিঠি প্ৰকাশ পাইছে। যোৱা ২৯ মে' ১৯৬১ তাৰিখে
সভাপতি, প্ৰধান সম্পাদক, শ্ৰীবেঙ্গলনাথ বৰুৱা, শ্ৰীঅক্ষয়
চন্দ্ৰ হাজৰিকা আৰু শ্ৰীবেঙ্গলনাথ শৰ্মাৰে পঠিত এটা
দলে অহাৰাটীত প্ৰধান মন্ত্ৰী শ্ৰীজাহাৰলাল নেহেৰুক লগ
ধৰি এই নিবেদন আগ বঢ়ায়।

শিদ্ধান্ত করা হয় যে সীমান্তৰ শিক্ষানীতি আৰু
সাংস্কৃতিক নীতিৰ পৰ্যালোচনা কৰি এগনি পুস্তক ছপা
কৰাৰ আয়োজন প্ৰধান সম্পাদকে কৰিব আৰু সংগ্ৰহ
লোকসকলৰ লগত সিদ্ধান্ত-বিধি কৰিব।

৩০। ১৯৬০-৬১ চনৰ আৰ-বাহুৰ হিছাপৰ বিষয়ে
আলোচনা করা হয়। পুনৰ সিদ্ধান্ত নকৰা পৰ্যন্ত গুৱাহাটী
বিংশতিভাষ্যৰ অধ্যাপক শ্ৰীযোগেশ্বৰ শৰ্মাৰ কাৰত
নিয়মাবলীৰ ৩২ বিধি অহুৱাহাটী হিছাপ-পৰীক্ষক নিয়ুক্ত
করা হয়।

৩১। প্ৰধান সম্পাদকে ১৯৬১-৬২ চনৰ আৰ বাহুৰ
পাৰ্জি ধৰে, আৰু কয় যে এই বহুৰকপৰা সভাৰ হিছাপ
হিছাপ-বিজ্ঞানমত কৰি পাৰিব বহু করা হৈছে আৰু
সেইমতেই আৰ-বাহুৰ প্ৰস্তুত করা হৈছে। এতিয়ালৈকে
সভাৰ হিছাপ-বহীত নেলেখুৱা আৰুতীয়া পুৰ্ণিসমূহ
আৰ-বাহুৰ ভিতৰলৈ অনা হৈছে, সাধাৰণ পুৰ্ণি আৰু
অক্ষয় পুৰ্ণি তাত ভাগ কৰি দেখুওৱা হৈছে, ইয়াৰপৰা
বিভিন্ন পৰাৰপৰা সভাৰ অধিক অহুৱাহাটী
সংখ্যাৰ লগে লগে পৰাৰ অধিক অহুৱাহাটী
পুৰ্ণিৰ পৰাৰপৰা। প্ৰচলিত বাৰ্জেট-পত্ৰত অহুৱাহাটী
আগৰ বহুৰকপৰা বিভিন্ন শিতানৰ পৰ্যন্ত দেখুৱাই
প্ৰস্তাৱিত বহুৰক প্ৰস্তাৱ দেখুৱাব পৰা নাগল। কাৰণ
আগৰ বিভিন্ন-পত্ৰত নাছিল আৰু বৰচৰ শিতানৰো
পৃথক আছিল। আৰ-বাহুৰ উত্থাপন কৰাৰ লগে
লগে প্ৰধান সম্পাদকে কোনো পুৰ্ণিবিহণৰ
কোনো পুৰ্ণিলৈ ধৰা কৰাৰ কথা ব্যাখ্যা কৰি
যায়। সাধাৰণ পুৰ্ণিৰ মুঠ আৰ ২০,৬৩২.৪৫ আৰু
১৯৬০-৬১, গতিকে ৭,১৮০.৬৭-ৰ ঘাটী পূৰাবলৈ

স্বাক্ষৰণৰ ওচৰত বাৰ্ষিক অহুৱান ইতিমধ্যে আবেদন কৰাৰমতে বঢ়াই বিঘাটো পুনৰ্ৰূপাৰণ কৰিবলৈ আৰু মান-সংগ্ৰহ কৰিবলৈ প্ৰধান সম্পাদকে প্ৰস্তাৱ কৰে আৰু বিশেষ পুঁজিৰ সাংস্কৃতিক সম্পৰ্ক-উন্নয়ন আঁচনিৰ বাবে (জাতীয়ত অহুৱানমতে) সাংস্কৃতিক সমন্বয় আঁচনি আৰু মানৱ পুঁজিৰণৰ বাৰ্ষিক-গ্ৰহণ প্ৰস্তাৱ কৰে।

প্ৰধান সম্পাদকৰ দ্বাৰা উৰ্দ্ধাৰ্ণিত ১৯৬১-৬২ ছনৰ আয়-ব্যয়ৰ আবেদনৰ পিছত পুঁজি হৈ।

শ্ৰীমন্তেননাথ শৰ্মাই কেন্দ্ৰীয় কাৰ্যালয়ত বছৰৰ দাবাৰমতে নগৰ জমা ৪২৫'৮১ টকা হোৱা সম্পৰ্কে প্ৰৱ কৰে। প্ৰধান সম্পাদকে জন্মৰ বে কেন্দ্ৰীয় কাৰ্যালয়ত অলপ কুল বৃদ্ধা হোৱা বাবে এই জমা বৈছিল, এই বিষয়ত বিহিত ব্যৱস্থা লোৱা হৈছে।

অসম সাহিত্য সভাৰ ১৯৬১-৬২ ছনৰ আয়-ব্যয়ক

আয়
সাধাৰণ পুঁজি

যোৱা বছৰৰ উদ্ভূত

নগৰ : কেন্দ্ৰীয় কাৰ্যালয়	৪২৫'৮১
প্ৰধান সম্পাদকৰ কাৰ্যালয়	২৪'২০
অসম সাহিত্য সভা পত্রিকা : সম্পাদক	৮৭'২২
: কেন্দ্ৰীয় কাৰ্যালয়	২১'১৮
হাতত থকা চেক	১০'৭০
	৫১২'৮৭

বেচ : আসাম ক'অপাৰেটিভ এগেঞ্চ বেচ, যোৰহাট	২,৮০৬'৮৮
আসাম ক'অপাৰেটিভ এগেঞ্চ বেচ, গুৱাহাটী	২,০০০'০৮
ষ্টেট বেচ অৰ ইণ্ডিয়া, যোৰহাট	২,৬৫১'৫৭
শ্ৰী অফিচ ছেভিঙছ বেচ, যোৰহাট	২৬১'২২
	২১,৭২৫'৭২
	২২,৪০৬'৭২

নগৰ আৰু বেচৰ জমাৰ মুঠ	
নগৰ আৰু বেচৰ জমাৰ অন্তৰ্গত বিশেষ পুঁজিৰ উদ্ভূত :	
ভাৰা-শিক্ষা, আৰু সাংস্কৃতিক সমন্বয় আঁচনি	১০,৮৮২'১১
প্ৰকাশন আঁচনি	৭,৮০১'২৮
সাংস্কৃতিক সম্পৰ্ক-উন্নয়ন আঁচনি	২,০০০'০০
আজীৱন সভাৰ বৰঙনি	২,৫০০'০০
	০০,২১০'২২
	২০,০০০'০০

চেকবন্ধে থকা বিশেষ পুঁজিৰ টকা	
বিশেষ পুঁজিৰ উদ্ভূতৰ মুঠ	১০,২১০'২২

২,২২৫'০০

২,২২৫'০০

আয় : সাধাৰণ পুঁজি (ক্ৰমাগত)

বেচৰ জমাৰ বাচি	
সাধাৰণ হিছাপ	৫০'০০
আজীৱন সভাৰ অক্ষয় পুঁজি	২১০'০০
	২৬০'০০
ৰাজ্যিক চৰকাৰৰ অহুৱান	
বাৰ্ষিক	১০,০০০'০০
	১০,০০০'০০

বৰঙনি	
শাখা সভা	২,০০০'০০
সীফত সভা	৫০০'০০
পোনপটীয়া সভা	২০০'০০
	২,৭০০'০০

প্ৰকাশন : সাধাৰণ	
	৫,০০০'০০
	৫,০০০'০০

প্ৰকাশন : অসম সাহিত্য সভা পত্রিকা	
যোৱা বছৰৰ উদ্ভূত (বিশেষ পুঁজি : প্ৰকাশন)	১,২১০'২৫
বৰঙনি আৰু বিজ্ঞাপন	১,২০০'০০
	২,৪১০'২৫
	২৩,৫৯২'৫৫

সাধাৰণ পুঁজিৰ আয়ৰ মুঠ

বিশেষ পুঁজি

(১) অক্ষয় পুঁজি

ক. ভ্ৰাস পুঁজি	৫,০০০'০০
হৰিশ্চন্দ্ৰনাথ অধিকাৰ গোৰামৌ অক্ষয় পুঁজি	১৭,০০০'০০
চন্দ্ৰকান্ত ইন্দ্ৰকান্ত শৰ্মাৰ পুঁজি	১,৫৫০'০০
চন্দ্ৰকান্ত ইন্দ্ৰকান্ত শৰ্মাৰ সামাজিক সমাবোধ পুঁজি	২,০০০'০০
কমলাদেৱী শৰ্মাৰ পুঁজি	১,০০০'০০
হৰিহৰ চৌধুৰী বীটা পুঁজি	২০,৩৫০'০০

খ. আজীৱন সভাৰ পুঁজি	
যোৱা বছৰৰ উদ্ভূত	
দ্বাৰী জমা-কৰণে	১১,০০০'০০
সাধাৰণ পুঁজিত	২,৫০০'০০
প্ৰস্তাৱিত বছৰ	২,৫০০'০০
	১৬,০০০'০০

(২) অক্ষয় পূজিব বাঢ়ি

দক্ষিণপাট অধিকাৰ গোশ্বামী অক্ষয় পূজি		
যোৱা বছৰৰ উৎসৱ	৮০৪'২৪	১,১০৪'২৪
প্ৰস্তাৱিত বছৰ	২০০'০০	
চন্দ্ৰকান্ত ইন্দ্ৰকান্ত শ্বাবক পূজি		
যোৱা বছৰৰ উৎসৱ	৪৫১'৫৭	
প্ৰস্তাৱিত বছৰ	১'৪০	১,২৭৭'৩৭
চন্দ্ৰকান্ত ইন্দ্ৰকান্ত শ্বাবক সামাজিক সমাবোধ পূজি		
যোৱা বছৰৰ উৎসৱ	৪২৫'০০	
প্ৰস্তাৱিত বছৰ	৮১'০৬	১,৩০৪'০৬
কমলাসেৱী শ্বাবক পূজি		
যোৱা বছৰৰ উৎসৱ	৮৭৭'৬১	৮৭৭'৬১
প্ৰস্তাৱিত বছৰ	৩০'০০	
হৰিহৰ চৌধুৰী বঁটা পূজি		৩০'০০
প্ৰস্তাৱিত বছৰ	০০'০০	
		<u>৩,৪০০'০৬</u>

(৩) চৰকাৰী অহুদান

ৰাজ্যিক চৰকাৰ		
জাৰালিকা আৰু সাংস্কৃতিক-সমৰ্থন আঁচনি		
যোৱা বছৰৰ উৎসৱ		১০,৪০২'৫১
প্ৰকাশন আঁচনি		
যোৱা বছৰৰ উৎসৱ		৬,৬১৭'১০
(পঞ্জিকাৰ উৎসৱ সাধাৰণ পূজিত বৰা বৈহেত)		
কেন্দ্ৰীয় চৰকাৰ		
সাংস্কৃতিক সম্পৰ্ক-উন্নয়ন আঁচনি		২,০০০'০০
যোৱা বছৰৰ উৎসৱ		<u>২২,৪২২'০৫</u>

(৪) দানৰ পূজি

ৰাধাকান্ত সন্দিকৈ ডাঙৰীয়াৰ জীৱনীৰ কাৰণে দান		৬,০০০'০০
ৰাধাকান্ত সন্দিকৈ শ্ৰুতি পূজি		
যোৱা বছৰৰ উৎসৱ	৩,০৫৮'৭০	
প্ৰস্তাৱিত বছৰ : সংগ্ৰহ	২,০০০'০০	
বাঢ়ি	১২১'২২	৫,১৭৯'৯২
শ্ৰৱচন্দ্ৰ গোশ্বামী শ্ৰুতি পূজি		
প্ৰস্তাৱিত বছৰ : সংগ্ৰহ		২,০০০'০০
		<u>১৩,১৭৯'৯২</u>
		<u>৮৮,১০০'৪৪</u>

বিশেষ পূজিৰ আয়ৰ মুঠ

ব্যয়

সাধাৰণ পূজি

দৰ্শনা : কেন্দ্ৰীয় কাৰ্যালয়		
কাৰ্যালয়-সচিব	১ × ১৫০'০০ × ১২	১,৮০০'০০
কাৰ্যালয়-সহকাৰী	১ × ৭৫'০০ × ১২	৯০০'০০
৬-৫-১২, মৰশীয়া বানচ ১৫'০০	১৫'০০	
চৰিহাৰ	১ × ৬০'০০ × ১২	৭২০'০০
জাকদাৰ	১ × ৪০'০০ × ১২	৪৮০'০০

দৰ্শনা : প্ৰধান সম্পাদকৰ কাৰ্যালয়		৩,৪০৬'০০
কাৰ্যালয়-সহকাৰী	১ × ১০০'০০ × ১২	১,২০০'০০
পিয়ন	১ × ১৫'০০ × ১২	১৮০'০০

অৰ্পন-বানচ আদি		১,০৫০'০০
		<u>৩,৫০০'০০</u>

ভাৰু আৰু তাঁৰ		
ভাৰু-টিকট, তাঁৰ, অৰ্ধ-প্ৰেছৰ		১,০০০'০০
টেলিফোন		৮০০'০০

পুৰিষদে		২,১০০'০০
		<u>৫০০'০০</u>

দাখনা আৰু কৰ		
মাটিৰ বাগনা		৫৮'২৫
পৌৰ সভাৰ কৰ		৪৬'০০
বিজুলী শক্তি		১২'০০
প্ৰধান সম্পাদকৰ কাৰ্যালয়ৰ ঘৰভাৰা		৬০'০০
		<u>৮২৪'২৫</u>

আচৰাৰ আৰু সঁজুলি		
আলমাবি		৭০০'০০
অগ্ৰাভ		৫০০'০০

লেখন-সামগ্ৰী আদি		১,২০০'০০
		<u>৬০০'০০</u>

মুদ্ৰণ আৰু প্ৰকাশন		
সাধাৰণ প্ৰচাৰ-প্ৰকাশন		২,০০০'০০
স্বয়ং মুদ্ৰণ		২,০০০'০০
		<u>৪,০০০'০০</u>

বায় : সাধাৰণ পুঁজি (ক্ৰমাগত)

সাধাৰণ প্ৰচাৰ

বিজ্ঞাপন আদি	৫০০.০০
পুথি-বিক্ৰী ব্যৱস্থা, প্ৰদৰ্শনী আদি	১,০০০.০০
	১,৫০০.০০

প্ৰকাশন : অসম সাহিত্য সভা পত্রিকা

চপা খৰচ	৩,০০০.০০
পাৰিভ্ৰমিক, লেখন-সামগ্ৰী ভাৰ-খৰচ	১,০০০.০০
	৪,০০০.০০

গ্ৰন্থাগাৰ

কিনাশ, আলোচনী	২,০০০.০০
পুৰণি পুথি	৫০০.০০
	২,৫০০.০০

বিশেষ পুঁজিৰ ব্যৱহাৰ

বিশেষ পুঁজি : প্ৰকাশন আঁচনিৰ ঘাট-পূৰণ	২,০৮২.২৭
	২,০৮২.২৭

বিবিধ

মোকদ্দম-পৰিচালনা	৫০০.০০
বাধাকাৰ সন্ধিক স্থিতি নিৰূপণ	২৫০.০০
সমিতি আদিৰ বৈঠক	৩০০.০০
সম্পত্তি-প্ৰতিপালন	২০০.০০
ঐচ্ছিক খৰচ : সভাপতি	২০০.০০
প্ৰধান সম্পাদক	১০০.০০
	১,০২০.০০
সাধাৰণ পুঁজিৰ ব্যয়ৰ মুঠ	৩৬,৮৮২.২২

বিশেষ পুঁজি

(১) অক্ষয় পুঁজি

ক. বিনিধান : ক্ৰম পুঁজি	
দক্ষিণপাট অধিকাৰ গোষ্ঠীৰ অক্ষয় পুঁজি	
চৰকাৰী ৪%ৰূপ ১৯১০-৮০	৫,০০০.০০
চন্দ্ৰকান্ত-ইন্দ্ৰকান্ত শ্বাৰক পুঁজি	
বিজ্ঞান বঁদে অৰ ইতিহাস, কলিকতা	১৭,৪০০.০০
চন্দ্ৰকান্ত-ইন্দ্ৰকান্ত শ্বাৰক সামাজিক সমাবোধ	
আসাম ক'অপাৰেটিভ এপেক্স বেঙ্ক, যোৰহাট	১,৫৫৫.০০
কমলাসেৱী শ্বাৰক পুঁজি	
আসাম ক'অপাৰেটিভ এপেক্স বেঙ্ক, যোৰহাট	২,০০০.০০
হৰিহৰ চৌধুৰী বঁটা পুঁজি	
আসাম ক'অপাৰেটিভ এপেক্স বেঙ্ক, যোৰহাট	১,০০০.০০
	২৬,৪৫৫.০০

খ. বিনিধান : আভ্যন্তৰীণ প্ৰচাৰ পুঁজি	
নেচনেল চেণ্ট্ৰেল চাৰ্ভিকিট, যোৰহাট ভাৰখৰ	৫,০০০.০০
আসাম ক'অপাৰেটিভ এপেক্স বেঙ্ক, যোৰহাট	৩,০০০.০০
নতুন প্ৰজ্ঞাবিক বিনিধান	৫,০০০.০০
	১৩,০০০.০০

(২) অক্ষয় পুঁজিৰ বাঢ়ি

দক্ষিণপাট অধিকাৰ গোষ্ঠীৰ অক্ষয় পুঁজি	
পৰি অক্ষয় চেণ্ট্ৰেল বেঙ্ক, যোৰহাট	
চন্দ্ৰকান্ত-ইন্দ্ৰকান্ত শ্বাৰক পুঁজি	১,০২৫.০০
চন্দ্ৰকান্ত সন্ধিক জৱনৰ প্ৰতিপালন	৩০০.০০
পৰি অক্ষয় চেণ্ট্ৰেল বেঙ্ক, যোৰহাট	৩৭৭.২৭
চন্দ্ৰকান্ত-ইন্দ্ৰকান্ত শ্বাৰক সামাজিক সমাবোধ পুঁজি	
সামাজিক সমাবোধ	৫০০.০০
পৰি অক্ষয় চেণ্ট্ৰেল বেঙ্ক, যোৰহাট	৩০০.০০
কমলাসেৱী শ্বাৰক পুঁজি	
কমলাসেৱী শিক্ষা-সাহিত্য বঁটা	৫০০.০০
পৰি অক্ষয় চেণ্ট্ৰেল বেঙ্ক, যোৰহাট	৩৬৭.৬১
হৰিহৰ চৌধুৰী বঁটা পুঁজি	
হৰিহৰ চৌধুৰী বঁটা ১৯৬১	৩০০.০০
	৩,৪৬৯.৬১
	৩০০.০০
	৩,৭৬৯.৬১

বাজ্যিক চৰকাৰ (৩) চৰকাৰী অস্থান

● ভাৰ্য-শিক্ষা আৰু সাংস্কৃতিক আঁচনি	
● প্ৰকাশন আঁচনি (শুদ্ধীকৃত অস্থান)	১০,৮৮২.১১
অসমীয়া প্ৰজ্ঞাবিক কোষ	৩,০০০.০০
মোৰ জীৱন-সৌভাগ্য	৫,০০০.০০
অসম সাহিত্য সভা ভাৰগাহনী ৩	৫,০০০.০০
[অসম সাহিত্য সভা পত্রিকা সাধাৰণ পুঁজিত থকা বৈছে ১]	
● নতুন আঁচনি (৩৭,০০০.০০) থকা হোৱা নাই।	
● নতুন আঁচনি (২,১৮,০০০.০০) থকা হোৱা নাই।	

কেন্দ্ৰীয় চৰকাৰ

সাংস্কৃতিক সম্পৰ্ক-উন্নয়ন আঁচনি (শুদ্ধীকৃত অস্থান)	
অসমৰ জনজাতি	২,০০০.০০
অসমৰ তেনজাৰীয়া সাধু	২,০০০.০০
	৪,০০০.০০
	৪৭,৮৮২.১১

(৪) দানৰ পুঁজি

বাধাকাৰ সন্ধিক আভ্যন্তৰীণ-প্ৰকাশন	
বাধাকাৰ সন্ধিক স্থিতি পুঁজি	৩,০০০.০০
আসাম ক'অপাৰেটিভ এপেক্স বেঙ্ক, যোৰহাট	
শৰৎচন্দ্ৰ গোহাৰী স্থিতি পুঁজি	৫,০৭৭.২৭
আসাম ক'অপাৰেটিভ এপেক্স বেঙ্ক, যোৰহাট	
	২,০০০.০০
	১০,০৭৭.২৭

বিশেষ পুঁজিৰ ব্যয়ৰ মুঠ ১,০৭,০১০.৭৭

০২। সমিতির ২২ ডিচেম্বৰ ১৯৬০ তাৰিখৰ ২৪শ সিদ্ধান্তৰ ক্রমত সভাপতিৰ সন্মতিৰে প্ৰধান সম্পাদকে কেন্দ্ৰীয় কাৰ্যালয়ৰ কাৰ্যালয়-সচিব আৰু কাৰ্যালয় সহকাৰীৰ তথা প্ৰধান সম্পাদকৰ কাৰ্যালয়-সহকাৰী আৰু পত্রিকাৰ কাৰ্যৰ সহকাৰীৰ নিয়োগৰ মঞ্জুৰী ১ এপ্ৰিল ১৯৬১ৰ পৰা সমিতিৰ নতুন সিদ্ধান্ত পৰ্যন্ত বচাই দিয়ে। সমিতিয়ে স্থিৰ কৰে যে এই সাময়িক ব্যৱস্থা নিৰাময়ত্বতী বুলি ধৰা হওক।

কাৰ্যালয় সচিব শ্ৰীজয়জ্ঞানেশ্বৰ বৰপণ্ডাৰীৰ কাৰ্যকাল ২৮ ফেব্ৰুৱাৰী ১৯৬২ লৈকে বচাই দিয়া হ'ল।

আগৰ নিয়োগমতে কাৰ্যালয়-সহকাৰী শ্ৰীসেহেৰ বৰদলৈ (কেন্দ্ৰীয় কাৰ্যালয়), শ্ৰীমতী বীৰা চলিহাৰে। প্ৰধান সম্পাদকৰ কাৰ্যালয় কাৰ্যকাল ৩১ জুলাই ১৯৬১ তাৰিখলৈকে বচাই দিয়া হ'লক। ১ আৰুৱেৰাৰ আ-বায়কমতে জাননী সি এই দুট পদত নিয়োগ কৰিবলৈ প্ৰধান সম্পাদকক ভাৱ দিয়া হয়।

শ্ৰীসেহেন্নাৰা ভাণ্ডাৰতীৰ (পত্রিকা) কাৰ্যকাল ৩১ জুলাই ১৯৬১ লৈ বচাই দিয়া হ'ল।

০৩। যোৰহাটৰ মিথি চান্দলকলৰ পক্ষৰপৰা "অমৰনি বিজ্ঞান" (সোণশিৰিৰ পতি) নামে এখন তিনিমহীয়া অসমীয়া আলোচনী উলিয়াবলৈ বহু কৰি আলোচনীৰ সম্পাদক শ্ৰীঅক্ষয়ৰ দেৱ আৰু সহকাৰী সম্পাদক শ্ৰীসেহেৰ দেৱৰে আৰ্থিক সাহায্য বিচাৰি দিয়া চিঠি পাঠ কৰা হয়। আলোচনীখনৰ ছপাত সহায়ৰ বাবে দুশ টকা বিবলৈ সিদ্ধান্ত কৰা হয় আৰু সমিতিয়ে আশা কৰে আলোচনীখনৰ এন এটা মূল্যৰ কপি উজ্জ্বলকালকে অসম সাহিত্য সভাক দিব।

০৪। সভাৰ আজীৱন সভাৰ পুঁজিৰ বিষয়ে আলোচনা কৰা হয়। সিদ্ধান্ত কৰা হয় যে সভাৰ আৰ্থিক অৱস্থাৰ বিবেচনাত আজীৱন সভাৰ বৰঙণিৰ ইতিমধ্যে ধকা উত্থৰ আৰু প্ৰভাৱিত বহুৰূপ সংগ্ৰহে সাধাৰণ পুঁজিত (ধন-বচস্বে) বৰ্তমান বহুদলৈ থকা হওক। (আ-বায়কৰ 'বায়' যি বিশেষ পুঁজি; অক্ষয় পুঁজি; খ, বিনিধান' পিতাম 'নতুন প্ৰভাৱিত বিনিধান চাওক।)

০৫। অসম সাহিত্য সভাৰ তলত নাম দিয়া

প্ৰকাশনসমূহৰ সভাৰ বাবে ত্ৰাস কৰা মূল্য নিৰ্দ্ধাৰণ কৰা হয়।

পত্রিক অসম ১১'০০, সভাৰ বাবে ৬'০০

অসমীয়া লোকগীত-সংগ্ৰহ ৬'০০, সভাৰ বাবে ০'০০

কবি চৌধাৰী আৰু চৌধাৰীদেৱৰ কবিতা ২'০০,

সভাৰ বাবে ১'২৫

সামিনীকান্তৰ চৰিত্ৰ ২'০০, সভাৰ বাবে ১'০০

চাহ-বাগিচাৰ বহুৱা ১'২৫, সভাৰ বাবে ০'৭৫

নীলাচল পৰি ১'০০, সভাৰ বাবে ০'৫০

বাঘা কান্ত সমিষ্টক ০'৭৫, সভাৰ বাবে ০'৩১

অসমীয়া ভাষা ০'৫০, সভাৰ বাবে ০'২৫

আনন্দবাবু চৌকিয়াল কৃষ্ণন ০'৩১, সভাৰ বাবে ০'১২।

০৬। হাইলাকান্ধি সাহিত্য সভাৰ সম্পাদকৰ অধিকাৰ প্ৰধাৰণৰ কাৰণে 'অসম সাহিত্য সভাৰ ভাষণৱলী', 'বুদ্ধিমূলক প্ৰবন্ধাবলীৰ তালিকা', "This is Assam", "অসমীয়া ভাষা", "অসমীয়া লোকগীত-সংগ্ৰহ" আৰু "পত্রিক অসম"ৰ একোখন বিনামূলীয়াকৈ পাবলৈ গোৱাৰি জনোৱা চিঠি পাঠ কৰা হয়। সমিতিয়ে বিশেষ পদ বিবেচনা কৰি হাইলাকান্ধি সাহিত্য সভাক পুঁজি কেইখন দিবলৈ স্থিৰ কৰে।

০৭। নিয়মাবলীৰ ৫ম বিধি, য'ত স্তম্ভ আৰু উপবিধি ক'ছলসৰি তলত নাম দিয়া সভাসমূহক শাখা-সভা ৰূপে স্বীকৃত দিয়া হ'ল:

(১) বামগিৰা সাহিত্য সভা, বামগিৰা (বামকণ্ঠ)

(২) ত্ৰিকণ্ড সাহিত্য সভা, ত্ৰিকণ্ড (লক্ষীমপুৰ)

(৩) পশ্চিম খিলাৰী সাহিত্য সভা, খিলাৰী (গোলাঘাট, শিৱসাগৰ)

(৪) বাম্বিক ভাষা প্ৰচাৰ সমিতি, আলগাপুৰ (হাইলাকান্ধি, কাছাৰ)

(৫) ন-আলি চেকিমাছুলি সাহিত্য সভা, ন-আলি চেকিমাছুলি, (যোৰহাট, শিৱসাগৰ)

(৬) লগুৰি মুলুল সাহিত্য সভা, লগুৰি, বাসুপীণ্ড (শিৱসাগৰ)

(৭) চম্পকনগৰ সাহিত্য সভা, চম্পক (বামকণ্ঠ)

(৮) মাকুম সাহিত্য সভা, মাকুম (লক্ষীমপুৰ)

(৯) বদাশী সাহিত্য সভা, কামৰূপগোৱাল

(যোৰহাট, শিৱসাগৰ)

(১০) নিয়মাবলী সাহিত্য সভা, লক্ষণধাৰ

(গোলাঘাট, শিৱসাগৰ)।

০৮। নিয়মাবলীৰ ১০ম বিধি অমূল্য তলত নাম দিয়া অসমীয়া ভাষা-সাহিত্যৰ অমূল্য লোকসকলক আজীৱন সভা-ৰূপে চুক্তি কৰা হ'ল:

(১০৪) শ্ৰীমুকন্দীৱৰ বৰুৱা, বৰ্জাটমদাম, যোৰহাট

(১০৫) শ্ৰীশ্ৰীকুলচন্দ্ৰ গোস্বামী শিলং

(১০৬) চৰ্চাৰ জীৱেশ্বৰ সিংহ, দুৰ্গাবাৰী, বৰগাবা

ৰোড, তিনিচুকীয়া

(১০৭) শ্ৰীপ্ৰব্ৰজন বৰুৱা, কৃষ্ণনগৰ, শিৱসাগৰ

(১০৮) শ্ৰীধৰাচল হক, লপাই ডাঙৰি, ডুমডুমা।

০৯। "অসম সাহিত্য সভাৰ নিয়মাবলী"ৰ ৭ শিঠিত (প্ৰধান সম্পাদক শ্ৰীমহেশ্বৰ নেগুৰৰ দ্বাৰা প্ৰকাশিত সংকলন ফেব্ৰুৱাৰী ১৯৬১) ৪০শ বিধি সম্পৰ্কে আলোচনা কৰা হয়। অধিবংশ সম্বলনত গৃহীত পৰিৱৰ্তনমতে বিধিৰ তৃতীয় আৰু চতুৰ্থ শাৰীত "শাখাসভা"ৰ ঠাইত "শাখা আৰু স্বীকৃত সভা" কথাটি সি সভাপতি-বাৰ্জনিত স্বীকৃত সভাৰো মত ল'বলগীয়া যেন কৰা হৈছিল; কিন্তু ৩৯শ বিধি অমূল্যৰ এই বিষয়ত স্বীকৃত সভাৰ কোনো উল্লেখ নাই। প্ৰধান সম্পাদকে সভাপতিৰে আলোচনা কৰি নিয়মাবলীখনৰ ছপাৰূপে উক্ত শাৰী উঠুৱাত "শাখা সভা" মাজ বান্ধিছে। কাৰ্য-নিৰ্বাহকে সমিতিয়ে ৩৯শ আৰু ৪০শ বিধিৰ সংগ্ৰহ হোৱাটো অসমবন্দীৰ বাবে উক্ত সংকলনত ছপা হোৱা মতে ৪০শ বিধি থাকিব লগা বাৰ্জনী বুলি সিদ্ধান্ত কৰে। অহা বাৰ্ষিক সম্বলনত এই বিষয়টো উত্থাপিত হৈ স্বীকৃত হ'ব।

১০। অসম সাহিত্য সভাৰ প্ৰকাশন "চাহ-বাগিচাৰ বহুৱা"ৰ বিষয়ে আসাম টি লেবাবাৰ্চ এজিকিউচনৰ সভাপতি শ্ৰীচে. আৰ. বুদ্ধিৰ চিঠি পাঠ কৰা হয়। আলোচনাৰ পিছত স্থিৰ কৰা হয় যেহেতু অসমৰ চাহ-বাগিচাৰ কৰ্মী ভাইসকলৰ লগত সমাক পত্রিক আৰু সম্বলিত হাপন কৰিবৰ উদ্দেশ্যে উক্ত পুঁজিৰ প্ৰকাশ

কৰা হৈছিল আৰু চাহ-বাগিচাৰ বহুৱাসকলৰ সম্বল-সম্বলিতৰ মাজতে কৰ্মজীৱন অতিবাহিত কৰা এই পুঁজিৰ প্ৰকাশৰ শ্ৰীমুকন্দ চন্দ্ৰকালদেৱৰ মততো সিংকলন প্ৰতি এতিয়াও সোধিবৰ ভাবেইহে বৰ্তমান, সম্বল-সম্বলিত অৰ্থাৎ সোধিবৰ ভাবেইহে বৰ্তমান, সম্বল-সম্বলিতৰ প্ৰচাৰ সাময়িককাৰে স্থগিত ৰাখিবলৈ কাৰ্য-নিৰ্বাহকে সমিতিয়ে স্থিৰ কৰে আৰু প্ৰধান সম্পাদকক এই বিষয়ে শ্ৰীচে. আৰ. বুদ্ধিৰ লগত সম্বলিতমূলক চিঠি-পত্ৰৰ আদান প্ৰদান কৰিবলৈ কনুৰ দিয়ে।

১১। প্ৰধান সম্পাদকে জনাই, এগৰাকী হাতাই ২২শ সম্বলনৰ আগতে এগৰাকৈ বাগাকান্ত সমিষ্টক ডাক্তাৰীয়াৰ এখন বিস্তৃত জীৱনী সংকলন আৰু প্ৰকাশ কৰাৰ আৰ্থিক দায়িত্ব বহন কৰিবলৈ ইচ্ছা প্ৰকাশ কৰাত প্ৰধান সম্পাদকে শ্ৰীমুকন্দ চন্দ্ৰকালদেৱৰ জীৱনী-খনি শিৰিষলৈ বিশেষ অহুৰোধ জনাই। শ্ৰীকৃষ্ণা ডাঙৰীয়াই জনাৰুতে, বামটি বৰ্তমান সম্পূৰ্ণ হৈছে। হাতাক বিশেষ মন্তব্যৰ জনাই সমিতিয়ে পুঁজিখন চম্পাৰূপে কিনিবলৈ আলোচনা কৰিবলৈ প্ৰধান সম্পাদকক ভাৱ দিয়ে। চম্পাৰূপে ল'বলৈ আগতে প্ৰধান সম্পাদক আৰু শ্ৰীমুকন্দ চন্দ্ৰকালদেৱৰ হাজিৰিকাৰ পুঁজিখন এবাৰ চকু ফুৰাবলৈ অহুৰোধ কৰা হয়।

১২। প্ৰধান সম্পাদকে জনাই যে ভাৰত চৰকাৰৰ বৈজ্ঞানিক গবেষণা আৰু সাংস্কৃতিক পৰিক্ৰমা প্ৰসৰণ দুৰ্ভাগ হ'বলৈগৈ (সংস্কৃত) পুঁজি-প্ৰকাশ আঁচনি অমূল্যৰ উক্ত প্ৰসৰণত পূৰ্বৰ প্ৰধান সম্পাদকে উক্ত সভাসম্বলনৰ পুঁজিৰ দ্বাৰা সম্পাদিত কৰাই "কামৰূপ-বহু" "বিদ্যে-প্ৰজ্ঞা" আৰু "শম্ভু-বহু" নাটক তিনিখন এখন পুঁজি কৰি প্ৰকাশ কৰিবৰ উদ্দেশ্যে 'আহুৰোধ'ৰ চাৰি হেজাৰ টকাৰ বুকৰ দুহেজাৰ টকা বিচাৰি উক্ত প্ৰসৰণত আৱেগন কৰে (অক্টোবৰ ১৯৬০)। সম্বলিতক এই অহুৰোধৰ মঞ্জুৰী দাওঁগৈ। উক্তৰ লক্ষ্যই সংগ্ৰহ কৰা চম্পাৰূপৰ নিৰ্বিঘ্নমতে ছপা আৰু আন খৰচৰ পুঁজিখনিত মুঠ ৬,৫০,০০০ লাখিৰ বুলি অহুৰোধ হয়।

বহুমানলৈকে অসম সাহিত্য সভাই কোনো সম্ভূত পুঁথি প্রকাশ কৰা নাই। পুঁথিবনি প্রকাশৰ বিষয়ে সাহিত্য সভাৰ ১৯৬১-৬২ চনৰ প্রকাশন আঁচনিতে (অসম চৰকাৰৰ বিচাৰীসন) ধৰা হৈছে। সিদ্ধান্ত কৰা হয় যে এই আঁচনিতে পুঁথিবনি প্রকাশ কৰা হওক। কেন্দ্ৰীয় চৰকাৰলৈ জগদাৰণালৈ পঠোৱাৰ আগতে প্রধান সম্পাদকে অধ্যাপক শ্ৰীব্রজনাথ বেংগবন্দীক হেতুৱাই এবাৰ চকু ফুৰোৱাই ল'ব।

৫৩। প্রধান সম্পাদকে জনায়, শ্ৰীলংকা টেলি নামে জন মিকিৰ লেখকে "মিকিৰ জনসাহিত্য" নামে এখনি সৰু পুঁথি মুদ্ৰিত কৰি অসম সাহিত্য সভালৈ প্রকাশন অৰ্থৰ্থে পঠাইছে। পুঁথিবনি ছাপা উল্লভ জাউম তিনি কথামান হ'ব। সমিতিয়ে দিব কৰে যে সভাৰ বিশেষ পুঁজি: ভাষা শিক্ষা আৰু সাংস্কৃতিক সমন্বয়ৰ আঁচনিবন্দৰ। পুঁথিবনি প্রকাশ হওক। কিতাপখনি প্রকাশ কৰাৰ আগতে প্রধান সম্পাদকে শ্ৰীচন্দ্ৰসিং টেলি আৰু অধ্যাপক শ্ৰীমাধৱজ্ঞ গোশ্বামী বা উক্তৰ কুমনমোহন হাসৰ হেতুৱাই এবাৰ চকু ফুৰোৱাই ল'ব।

৫৪। প্রধান সম্পাদকে জনায়, উত্তৰ-পূব সীমান্ত অঞ্চলৰ লোক শ্ৰীভাগ টাকিয়ে যম্বাবোপ সম্পৰ্কে এখনি পুঁথি লিপি সভালৈ পঠাইছে। কাৰ্য-নিৰ্দ্ধাৰক সমিতিয়ে সভাৰ বাহিৰে অহাৰ দুৰ্গলতাৰ হেতুকে এনে এখনি পুঁথি হাজত ল'বলৈ অসমসাভা প্রকাশ কৰে, কিন্তু শ্ৰীচন্দ্ৰসিং উত্তৰ আন্তৰিক শলাগ লয়।

৫৫। প্রধান সম্পাদকে জনায়, যোৱা ১৮ ফেব্ৰুৱাৰী তাৰিখে প্রধান সম্পাদকৰ উপস্থিতিত শ্ৰীকল্যাণক একৱাৰ সভাপতিত্বত বহা গোৱালপাৰা সাহিত্য সভাৰ ৬৬ অধিবেশনত গোৱালপাৰা চহৰত বহিব লগীয়া একনিঃসঙ্গ সন্মিলনৰ আয়োজন কৰিবৰ অৰ্থে এখনি অস্থায়ী অৰ্জ্যনা সমিতি গঠিত হয়। ১২ এপ্ৰিল ১৯৬১ তাৰিখে উক্ত সমিতিৰ উদ্যোগত এখন সাধাৰণ সভাত শ্ৰীমন্তেন্দ্ৰনাথ নাথক সভাপতি, শ্ৰীবিধৱনাথ গোশ্বামীক প্রধান সম্পাদক-ৰূপে লৈ অৰ্জ্যনা সমিতি গঠন কৰা হয়। অৰ্জ্যনা সমিতিৰ ১ মে ১৯৬১ তাৰিখৰ সভাত অংক ২২,

২৩ আৰু ২৪ অক্টোবৰ তাৰিখলৈ সন্মিলনৰ আয়োজন কৰিবলৈ সিদ্ধান্ত কৰে। অসম সাহিত্য সভাৰ প্রধান সম্পাদকৰ লগত যোৱা অৰ্জ্যনা সমিতিৰ পৰা-বিদায় সমিতিত উত্থাপিত হয়। কাৰ্য-নিৰ্দ্ধাৰক সমিতিয়ে এই বাহৰতে সন্মত জনায় আৰু সন্মোহন প্রকাশ কৰে আৰু অৰ্জ্যনা সমিতিত প্রধান সম্পাদকৰ কাৰ্যালয় আৰু কেন্দ্ৰীয় কাৰ্যালয়ৰ লগত খন সম্বোধন বাৰিখলৈ অৰ্থৰ্থে কৰে।

৫৬। 'অসম সাহিত্য সভা পত্রিকা'ৰ সম্পাদক উত্তৰ সন্তোজনাথ পৰ্ধাৰ শাৰীৰিক অসুস্থতাবশত: দাবিল কৰা পদত্যাগ-পত্ৰ পাঠ কৰা হয় আৰু পদত্যাগ পূৰ্ত্তি হয়। উক্তৰ শৰণ হঠাইত নিয়মাকৌৰ ২২ বিধি অল্পবয়সি বিংশ বছৰবন্দৰা শ্ৰীমন্তেন্দ্ৰনাথ গোশ্বামীক পত্রিকাৰ সম্পাদকৰ দায়িত্ব বিৰলৈ টিক কৰা হয়। উক্তৰ শৰণ পদত্যাগৰ হেতুকে কাৰ্য-নিৰ্দ্ধাৰক সমিতিত খালি হোৱা হঠাইত শ্ৰীবিধৱনাথ শাস্ত্ৰীক সভা নিৰ্দ্ধাৰিত কৰা হয়।

৫৭। শ্ৰীবিধৱনাথ মজুমদাৰে (এছিষ্টেণ্ট প্ৰেছক্ট অফিচাৰ, চেলচেলো, গাৰো পৰ্বত) প্রধান সম্পাদকলৈ দিয়া চিঠি পাঠ কৰা হয়। শ্ৰীবিধৱনাথ শাস্ত্ৰীক মজুমদাৰৰ পৰামৰ্শতে গাৰোসকলৰ বিষয়ে অধ্যয়ন কৰিবৰ কাৰণে পঠোৱলৈ দিব কৰা হয়।

৫৮। গুৱাহাটী আকাশবাণী কেন্দ্ৰবন্দা অসমীয়া ভাষা শিক্ষাৰ এটি কাৰ্যক্ৰম চলোৱাৰ বিষয়ে মাৰ্চৰ ২১ তাৰিখে বেঙন ডিবেক্টৰলৈ দিয়া চিঠি পাঠ কৰা হয় আৰু এই বিষয়ে প্রধান সম্পাদকক চৰকাৰৰ লগত আলোচনা চলাবলৈ কড়ুৱা দিয়ে।

৫৯। ৰূপিবন্দৰ সাহিত্য সভা, গড়ন-জিৱৰ সাহিত্য সভা, কৰিমগঞ্জ সাহিত্য সভা আৰু কলকলিতায় হাইস্কুললৈ প্ৰত্যেকলৈকে "অসম বাণী" আৰু "জনমকুন্দি" বৰঙণি দি পঠোৱলৈ সিদ্ধান্ত কৰা হয়।

৬০। কাৰাৰত অসমীয়া ছুল ৰূপন সম্পৰ্কে পৰ্যালোচনা কৰা হয়। এই সম্পৰ্কে শ্ৰীবিধৱনাথ চৌধাৰীয়ে কৰা যেতেবেতে হাইলাকাৰিক আৰু কলকলিতায় দুখন অসমীয়া ছুল ৰূপনৰ কাৰণে সাহায্য দিছে। সভাই

শ্ৰীচৌধাৰীয়েৰ গুৰুত তেখেতৰ এই সংকাৰ্যৰ বাবে কৃতজ্ঞতা জ্ঞাপন কৰে।

বৰ্তমান কাছাৰ জিলাৰ সকলো অঞ্চলতে অসমীয়া ছুল ৰূপনৰ কাৰণে ধনুৱা বাইজৰ দাবীৰ বিষয়ে সমিতিয়ে সহায়কভাৱে বিচেননা কৰে; কিন্তু উপস্থিত অসমীয়া ভাষাৰ জ্ঞান থকা শিক্ষকৰ অভাৱ আৰু সাহিত্য সভাৰ পুঁথিব দুৰ্গল অহাৰ প্ৰতি লক্ষ্য ৰাখি এই বছৰ মাত্ৰ তলত নাম দিয়া পঢ়াশালি দুখনত সভাই সাহায্য বিৰলৈ দিব কৰে।

(ক) দক্ষিণ মোহনপুৰ ছুল (দুৰগাবাকী শিক্ষক) বা এই অঞ্চলৰ এক জন ছুল (প্ৰধান সম্পাদকে বিবেচনা কৰি টিক কৰিব)। প্ৰতিজন শিক্ষকৰ বেতন মাহে ৫০০০ টকাকৈ হ'ব।

(খ) আলমখানি ছুল। এই ছুলৰ কাৰণে ৬০০০ মজুৰী দিয়া হ'ল।

নতুনটৈক প্ৰতিষ্ঠা কৰিব খোজা পঢ়াশালিৰ কাৰণে উপস্থিত শিক্ষকৰ দিয়া ছুল বোৰ্ডৰ যোগে ৰাজ্যৰ শিক্ষাবিভাগলৈ (ডি. পি. আই.) দৰ্শিত কৰিবলৈ আৰু এনে ধৰ্মাণৰ নকল অসম সাহিত্য সভালৈ পঠোৱলৈ কাৰাৰ শাখা-সভাসমূহক পৰামৰ্শ দিয়া হয়।

৬১। কাৰাৰত অসমীয়া বিয়ৰ আৰু অসমীয়া মধ্যমেৰে শিক্ষাৰ বিভিন্ন স্থানীয় লোকক উপস্থিত কাৰণে প্ৰশিক্ষণৰ ব্যৱস্থা কৰাৰ বিষয়ে সমিতিয়ে আলোচনা কৰে। ১৪ মাৰ্চ ১৯৬১ তাৰিখে মুখ্য মন্ত্ৰীৰ গুৰুত চৰকাৰীভাৱে বা অসম সাহিত্য সভাৰ যোগেদি এটি প্ৰশিক্ষণ কেন্দ্ৰ প্ৰতিষ্ঠা কৰাৰ বিষয়ে উত্থাপন কৰা হয়; কিন্তু এই বিষয়ত চৰকাৰৰ পক্ষৰ কিছু সংকেত আছে যেন অসুভৱ হ'ল। তথাপি মুখ্য মন্ত্ৰীয়ে সাক্ষাৎৰ সময়ত ১৯৬২ চনৰপৰা ১৯৬৮ চনলৈকে যোৰহাট চলোৱা পৰ্বতীয়া ছাৰাৰ অসমীয়া প্ৰশিক্ষণ কেন্দ্ৰৰ আৰ্হিত কাৰাৰৰ শিলাৰবাণী লোকৰ প্ৰশিক্ষণৰ ব্যৱস্থা কৰিব পাৰিব, বিবেচনা কৰা হ'ব বুলি আশাৰা দিয়ে। কিন্তু সাহিত্য সভাই শেঁদাৰীকী চিঠি কিও এই বিষয়ত চৰকাৰৰ কোনো কাম হৈছে বুলি পদ পঠোৱা নাই। ইতিমধ্যে হাইলাকাৰিক অসম সাহিত্য সভাৰ

এটি সভাতিলেও প্ৰশিক্ষণ কেন্দ্ৰৰ কথা লৈ মুখ্য মন্ত্ৰীক লগ ধৰিছিল। চৰকাৰৰ এই অন্তৰ্গততা কাৰ্য-নিৰ্দ্ধাৰক সমিতিয়ে দুখ প্ৰকাশ কৰে আৰু প্ৰশিক্ষণৰ আন্ত ব্যৱস্থা কৰিবলৈ টানি অৰ্থৰ্থে কৰে।

৬২। শাখা সভাৰ বাকী পৰা টকা অধিবেশনৰ আগে আগে পাবৰ কাৰণে সভাসমূহক পুনৰ জনাবলৈ সহকাৰী সম্পাদকক সমিতিয়ে জাব দিয়ে। বিলাক সভাই ১৯৬০-৬১ চনৰ বৰঙণি আৰু কিতাপৰ বাকী পৰি থকা টকা খৰচসমূহত আশায় নকৰে, সেই সভাসমূহক সাহায্যক বাৰিৰ অধিবেশনত প্ৰতিনিধি পঠোৱা ক্ষমতা নিৰ্বাহলৈ সমিতিয়ে দিব কৰে।

৬৩। মিৰ্গাৰ বাৰিৰ অধিবেশনত পুঠীত প্ৰকাশন সম্পাদকৰ প্ৰস্তাৱৰ লগত জড়িত আঁচনি সম্পৰ্কে চৈয়ৰ আছুল মালিকক দিয়া জাব সম্পৰ্কে ৰাশোলোনা কৰা হয়। মালিক চাহাৰে এই সম্পাদকৰ প্ৰাথমিক আঁচনি প্ৰস্তুত কৰি আহে বুলি জনায় আৰু জ্বলাইৰ তিত্বতে প্রধান সম্পাদকলৈ সিদ্ধ পঠাব বুলিও কয়।

৬৪। যোৱা অধিবেশনত ভাৰ দিয়ামতে শ্ৰীজেলোকনাথ শৰ্মা আৰু চৈয়ৰ আছুল মালিকৰ প্ৰচাৰ-পত্ৰিকাৰ আঁচনি সভাত পাঠ কৰা হয়। সিদ্ধান্ত কৰা হয় আঁচনিৰ কাৰ্যকৰী কৰা সম্পৰ্কে কাৰ্য-নিৰ্দ্ধাৰক সমিতিয়ে অহা অধিবেশনত আলোচনা কৰা হ'ব।

৬৫। অসম সাহিত্য সভা সত্ত্ৰাহ ছেপ্তেম্বৰৰ প্ৰথম সপ্তাহতে পালন কৰিবলৈ দিব কৰা আৰু তলত নাম দিয়া সপ্তসকলক এই বিষয়ে কাৰ্য্যহী প্ৰস্তুত কৰিবলৈ জাব দিয়া হয়:

চৈয়ৰ আছুল মালিক
শ্ৰীমন্তেন্দ্ৰনাথ গোশ্বামী
সহকাৰী সম্পাদক, অসম সাহিত্য সভা।

৬৬। কাৰ্য-নিৰ্দ্ধাৰক সমিতিৰ তৃতীয় অধিবেশন ২১ অক্টোবৰ ১৯৬১ তাৰিখে গোৱালপাৰাত বহুৱাবলৈ দিব কৰা হয়।

মহেশ্বৰ নেগুণ্ডা,
প্ৰধান সম্পাদক,
অসম সাহিত্য সভা
২৫ জুন ১৯৬১

শ্ৰীজেলোকনাথ গোশ্বামী,
সভাপতি,
অসম সাহিত্য সভা
২৫ জুন ১৯৬১

অসম সাহিত্য সভাৰ কাৰ্য্যনিৰ্বাহক সমিতিৰ তৃতীয় অধিবেশন

গুৱাহাটী বিশ্ববিদ্যালয় আইন কলেজৰ পূৰ্বদিন ঘৰ
২০ ছেপ্টেম্বৰ ১৯৬১, পুৱা ৮ বজা, আবেলি ৩ বজা
উপস্থিত :- শ্ৰীবিনন্দচন্দ্ৰ বৰুৱা—সহকাৰী সভাপতি,
শ্ৰীমহেশ্বৰ নেওগ—প্ৰধান সম্পাদক; শ্ৰীহৰি-
প্ৰসাদ নেওগ—সহকাৰী সম্পাদক।

শ্ৰীশ্ৰীশ্ৰীচন্দ্ৰ বৰুৱা, শ্ৰীবিদ্যনাথৰাম শাস্ত্ৰী,
শ্ৰীসত্যেন্দ্ৰনাথ গোস্বামী, শ্ৰীমধুসূদন গোস্বামী,
শ্ৰীউমাকান্ত শৰ্মা, শ্ৰীমেদিনীকান্ত ঠাকুৰীয়া,
শ্ৰীবিপিনচন্দ্ৰ বাৰুৱা, শ্ৰীগোবিন্দচন্দ্ৰ পৈৰা,
শ্ৰীলীলাপাণি, শ্ৰীমহেশচন্দ্ৰ দেৱসোথামী, চৈয়দ
আব্দুল মালিক, শ্ৰীনবেশ্ৰনাথ শৰ্মা, শ্ৰীমতী
লক্ষ্মীদাস।

বিশেষভাৱে নিমন্ত্ৰিত :- শ্ৰীঅতুলচন্দ্ৰ হাজৰিকা।
শ্ৰীভৱেশ্বৰনাথৰাম সিংহ (সহকাৰী সভাপতি,
অভ্যৰ্থনা সমিতি আৰু সভাপতি, গোৱালপাৰা
সাহিত্য সভা) প্ৰমুখ্যে গোৱালপাৰা
সংগঠনৰ অভ্যৰ্থনা সমিতিৰ তিনিজন সভা
উপস্থিত হৈ অভ্যৰ্থনা সমিতি-সম্পৰ্কীয়
আলোচনাত যোগ দিয়ে।

অনুস্থতা-বশতঃ সভাপতি উপস্থিত থাকিব
নোৱাৰাত সহকাৰী সভাপতি শ্ৰীবিনন্দচন্দ্ৰ বৰুৱা
ডাঙৰীয়াই সভাৰ কাৰ্য্য পৰিচালনা কৰে।

১। সভাৰ আৰম্ভণিতে অসমৰ প্ৰকৃতি-নাট্যকাৰ
শ্ৰীজগদীশ্বৰ শৰ্মা ডাঙৰীয়াৰ আৰু ডক্টৰ ইমকলিলা
আৰুৰ মুহূৰ্ত্ত শোক প্ৰকাশ কৰি সভাপতি প্ৰমুখ্যে
উপস্থিতসকল হুই মিনিট থিয় হৈ বিদেহ আত্মাৰ
সদগতি কামনা কৰে।

২। ২৪ আৰু ২৫ জুন ১৯৬০ তাৰিখে
গুৱাহাটীত হোৱা কাৰ্য্যনিৰ্বাহক সমিতিৰ দ্বিতীয়

অধিবেশনৰ আলোচনা আৰু সিদ্ধান্তৰ বিৱৰণ পঠিত
আৰু গৃহীত হয়।

৩। প্ৰধান সম্পাদক দ্বিতীয় অধিবেশনৰ
পিছৰপৰা অসম শাসকীয় ভাষা অধিনিয়ম ১৯৬১,
কাছাৰৰ আন্দোলন আৰু ভাৰতৰ স্বৰাষ্ট্ৰ-মন্ত্ৰী শ্ৰীলাল
বাহাদুৰ শাস্ত্ৰীয়ে সেই সম্পৰ্কত দিয়া ৬ জুন ১৯৬০
তাৰিখৰ বিধান—এই সকলো বিষয়ত কৰা ব্যৱস্থা-
বোৰৰ বিষয়ে সমিতিক জনায়। জুনৰ ভিতৰতে
ভাৰতৰ স্বৰাষ্ট্ৰ-মন্ত্ৰী, অসমৰ মুখ্য মন্ত্ৰী, বিত্ত মন্ত্ৰী আৰু
অসম প্ৰদেশক সংগ্ৰহলৈ সমিতিৰ প্ৰস্তাৱবোৰ পঠোৱা
হয় আৰু স্বৰাষ্ট্ৰ-মন্ত্ৰীক অতি সোনকালে সাহিত্য সভাৰ
লক্ষ্যতাবে সাক্ষাতৰ দিন নিৰূপণ কৰিবলৈ অহুৰোধ
জনোৱা হয়। কেইবাবাৰো চিঠি আৰু তাঁৰ দিয়াৰ
পিছত শ্ৰীশাস্ত্ৰীয়ে সাহিত্য সভাৰ সকলো বক্তব্য
পত্ৰযোগে জনাবলৈ সভাক জনায়। সেই
অহুৰোধ সভাপতিৰ পৰামৰ্শে প্ৰধান সম্পাদকে ২৯
জুলাই ১৯৬১ তাৰিখে এৰনি শ্বাৰক-পত্ৰ দাখিল
কৰে। ইয়াৰ পিছতে সাক্ষাতৰ দিন ঠিক নোহোৱাত
শ্ৰীলীলাধৰ বৰুৱা এম-পি. ক মধ্যস্থতাৰ বাবে
অহুৰোধ কৰা হয়। শেহান্তত শ্ৰীহৰেশ্বৰনাথ বৰুৱা,
শ্ৰীনবেশ্ৰনাথ শৰ্মা আৰু প্ৰধান সম্পাদকে গঠিত
এটি দলে ১৩ ছেপ্টেম্বৰ ১৯৬১ তাৰিখে নতুন দিল্লীত
স্বৰাষ্ট্ৰ-মন্ত্ৰীক লগ পায়; দলটোক অসমৰ সন্দৰ্ভ
সম্বন্ধ শ্ৰীপ্ৰমুদচন্দ্ৰ বৰুৱা আৰু শ্ৰীযোগেশ্বৰনাথ
হাজৰিকা ডাঙৰীয়াই যোগদানেৰে সাহায্য কৰে।
প্ৰধান সম্পাদকে সাক্ষাতৰ বৰ্ণনা দি কয় যে,
সাক্ষাতকাৰটি সন্তোষজনক হৈছে। ৯ ছেপ্টেম্বৰ
তাৰিখে শ্ৰীমতী নলিনীবালা দেৱী, শ্ৰীঅতুলচন্দ্ৰ
হাজৰিকা, শ্ৰীনবেশ্ৰনাথ শৰ্মা আৰু প্ৰধান

সম্পাদকে গঠিত দল এটিয়ে অসম প্ৰদেশক সংগ্ৰহ
কমিটিৰ কাৰ্য্যপালিকাৰ গুৰুত্ব এখন শ্বাৰক-পত্ৰ
দিয়ে; আৰু দিল্লীৰপৰা ঘূৰাৰ পিছত প্ৰধান সম্পাদকে
অসমৰ মুখ্য মন্ত্ৰী আৰু বিত্ত মন্ত্ৰীক লগ ধৰি স্বৰাষ্ট্ৰ-
মন্ত্ৰীয়ে হোৱা সাক্ষাতটি সাৰ্থক কৰিবৰ হকে বিশেষ
অহুৰোধ জনায়। "Assam's Language
Question" বুলি এখন পুস্তিকা প্ৰকাশ কৰা
হৈছে।

অসমৰ বাজাভাষা আৰু কাছাৰ জিলাত তাৰ স্থান
সম্পৰ্কে অসম সাহিত্য সভাই গ্ৰহণ কৰা বিভিন্ন
প্ৰস্তাৱ আৰু কাছাৰ জিলাত উদ্ভৱ হোৱা পৰিস্থিতিৰ
পৰিগ্ৰেহিতত আৰু অসম সাহিত্য সভাৰ সঁজাতি
দলে ভাৰতৰ স্বৰাষ্ট্ৰ-মন্ত্ৰীৰ লগত এই সম্পৰ্কত কৰা
আলোচনাৰ প্ৰসঙ্গ আলোচনা কৰি অসম সাহিত্য
সভাৰ কাৰ্য্যনিৰ্বাহক সমিতিয়ে সৰ্বসন্মতিক্ৰমে প্ৰস্তাৱ
গ্ৰহণ কৰে যে :

অসম শাসকীয় ভাষা অধিনিয়ম ১৯৬০ৰ
সংশোধনৰ কাৰণে অসম চৰকাৰে যেন ধৰণৰ প্ৰস্ততি
কৰিছে তাৰ পৰিণতিৰ প্ৰতি লক্ষ্য কৰি অসম সাহিত্য
সভাৰ কাৰ্য্যনিৰ্বাহক সমিতিয়ে গভীৰ উদ্বেগ প্ৰকাশ
কৰে। অসম শাসকীয় ভাষা অধিনিয়ম ১৯৬০ৰ
কোনো সংশোধনৰ দ্বাৰা বাস্তৱিক চৰকাৰী ভাষা
অসমীয়াৰ প্ৰয়োগ বা ব্যৱহাৰ অসমৰ কোনো
অঞ্চলতে যাতে প্ৰশাসনীয় ক্ষেত্ৰত নিষিদ্ধ নহয় সেই
বিষয়ে ব্যৱস্থা লবলৈ অসম চৰকাৰৰ ওচৰত দৃঢ়ভাৱে
দাবী জনায়।

৪। কাছাৰলৈ যাব লগীয়া অসম সাহিত্য সভাৰ
সুভেচ্ছাবাহী দলটিৰ কাছাৰ-যাত্ৰা সম্পৰ্কে চৰকাৰৰ
লগত চিঠি-পত্ৰ জুৰ মাহেৰপৰা চলাই থকা হৈছে।
সম্প্ৰতি কাছাৰৰ উপায়ুক্তই জনাইছে, শিলচৰ
জুলীচালনাৰ বিচাৰ শেষ হোৱাৰ পিছত ডিচেম্বৰ
মাহতহে আমাৰ যোৱা উচিত হ'ব। সমিতিয়ে

উপায়ুক্তৰ পৰামৰ্শতে ডিচেম্বৰত দলটি পঠোৱাৰ
ঠিৰাং কৰে।

৫। পুঞ্জি-সংগ্ৰহৰ বাবে সংগঠিত যোৰহাট
আৰু গুৱাহাটীৰ আঞ্চলিক সমিতি দুটিয়ে সংগ্ৰহ চলাই
আছে। কাৰ্য্যনিৰ্বাহক সমিতিৰ চুছনমান সদস্যৰ
যোগেদিও অৰু ঠাইত সংগ্ৰহৰ কাম কৰা হৈছে।
নতুন অসমীয়াৰ গৰাকীসকলৰ সৌজ্জ্বল্যত 'নতুন
অসমীয়া অসম সাহিত্য সভা পুঞ্জি' নামে এটি পুঞ্জিও
যোৱা হৈছে। তদুপৰি 'নতুন অসমীয়া'ই পোনপটীয়া
আৰু সিসকলৰ সংগ্ৰহৰ দাতাসকলৰ নাম প্ৰকাশ
কৰিবলৈ দায়িত্ব গ্ৰহণ কৰিছে।

'নতুন অসমীয়া'ৰ স্বৰাধিকাৰীসকলক ধৰ্ম্মবাদ
জ্ঞাপন কৰা হয়।

৬। 'অসমৰ জনজাতি' আৰু 'অসমৰ জনজাতীয়
সাধু' সম্পৰ্কে শ্ৰীপ্ৰমোদচন্দ্ৰ ভট্টাচাৰ্য্য আৰু ডক্টৰ
প্ৰমুদচন্দ্ৰ গোস্বামীৰ চিঠি পাঠ কৰি শুনাৱা হয়।
সিদ্ধান্ত কৰা হয় যে, আগৰ নিৰ্বিঘ্ন এইখিনি সলনি
কৰা হওক; প্ৰবন্ধ—প্ৰবন্ধত ১৫'০০ৰ পৰা ২৫'০০,
এখন পুথিৰে; সাধু—৫'০০ৰ পৰা ১০'০০ এখন
পুথিৰে, তৰ্কমত—হেজাৰ শব্দত ১২'০০; নকল—
হেজাৰ শব্দত ৩'০০।

৭। অসম সাহিত্য সভা পত্ৰিকা সম্পাদনা
সমিতিত আগৰ পত্ৰিকা সম্পাদকৰ পদ-তাগ্যৰ ফলত
খালি হোৱা সভা-পদত শ্ৰীহৰিপ্ৰসাদ নেওগক ভুক্ত
কৰা হ'ল।

৮। শ্ৰীশ্ৰীমধৰ বাৰুখোৱাৰ গোচৰৰ ডিক্ৰী
সম্পৰ্কে সহকাৰী সম্পাদকে জনায় যে সাহিত্য সভাৰ
উকীলৰ ডিক্ৰীজাৰি কামত আগ বঢ়া হৈছে।

৯। কেন্দ্ৰীয় কাৰ্যালয়ৰ কাৰ্যালয়-সহকাৰী
শ্ৰীদেৱেশ্বৰ বৰদলৈৰ কাৰ্য্যকাল ৩১ আগষ্ট ১৯৬১
তাৰিখলৈকে ব্যায় দিয়া হয়।

১৫'০০ টকাৰ মৰগীয়া বানচে সৈতে ৬০'০০—

৫:০০—১২:০০ নিৰিখৰ দৰমহাত শ্ৰীনন্দ বৰদলৈক ১ চেপ্টেম্বৰ ১৯৬১ তাৰিখৰপৰা কেন্দ্ৰীয় কাৰ্যালয়ত উদ্যোগবীৰক (on probation) সহকাৰীৰূপে নিয়োগ কৰা হয়।

প্ৰধান সম্পাদকৰ কাৰ্যালয়ৰ নিয়োগ সম্পৰ্কে প্ৰধান সম্পাদকে বিজ্ঞাপন-প্ৰচাৰ আদিৰ বিষয়ে কৈ জনায় যে সভাপতিৰ পৰামৰ্শৰে তলত নাম দিয়া চক্ৰনক অস্থায়িক সহকাৰীৰূপে প্ৰত্যেককে ৭৫:০০ টকা দৰমহাত নিয়োগ কৰা হয় ১—

(১) শ্ৰীতাৰিণী বায়চৌধুৰী—১০ আগষ্ট ১৯৬১ তাৰিখৰপৰা,

(২) শ্ৰীকমলেশ্বৰ চলিহা—২৮ আগষ্ট তাৰিখৰ পৰা।

কাৰ্গানিৰ্দ্ধাক সমিতিয়ে অস্থায়ী বন্দবস্ত হিছাপে এই দুটি নিয়োগত সম্মতি জনায়। কিন্তু ১৫:০০ পৰ্য্যন্ত মাহেকীয়া দৰমহা দি হলেও উপযুক্ত এজন সহকাৰী নিয়োগ কৰাৰ বাঞ্ছনীয়তালৈ লক্ষ্য বাৰ্ধিবেলৈ সমিতিয়ে সম্পাদকক কয়।

১০। "চাহ-বাগিচা বহুৱা" সম্পৰ্কে প্ৰধান সম্পাদকে ২৮ জুন ১৯৬১ আৰু ১৫ জুলাই ১৯৬১ তাৰিখে শ্ৰীজ্ঞানবাম কুৰ্মিলৈ দিয়া চিঠি উত্থাপন কৰা হয়, আৰু দৰা: জিলা কুৰ্মি ক্ষত্ৰিয় সভাৰ সম্পাদকে পঠিওৱা উক্ত সভাৰ ২৪ জুন ১৯৬১ তাৰিখৰ প্ৰস্তাৱ পাঠ কৰা হয়। কুৰ্মি ক্ষত্ৰিয় সভাক জনোৱা হওক যে বহুৱা ভাইসকলৰ লগত সম্প্ৰীতি-সভাৰ বন্ধাৰ অৰ্থে আগৰ সিদ্ধান্তমতে পুথিখনিৰ প্ৰচাৰ বন্ধ কৰা হৈছে।

১১। কাৰ্গানিৰ্দ্ধাক সমিতিৰ ২৪-২৫ জুন ১৯৬১ তাৰিখৰ প্ৰস্তাৱৰ মৰ্মে আকাশবাণীৰ গুৱাহাটী কেন্দ্ৰৰপৰা অসমীয়া ভাষাশিকাৰ কাৰ্য্যসূচী চলোৱা সম্পৰ্কে প্ৰধান সম্পাদকক লগত আকাশবাণীৰ স্থানীয় কৰ্ত্তৃপক্ষৰ কথা-বতৰা সমিতিৰ আগত দাঙি ধৰা হয়।

সিদ্ধান্ত কৰা হয় যে প্ৰধান সম্পাদকে সংশ্লিষ্ট মহলৰ লগত চিঠি-পত্ৰ আদান-প্ৰদান কৰিব।

১২। প্ৰধান সম্পাদকে জনায় যে যোৱা বাৰ্ষিক সঞ্চালনত গৃহীত প্ৰকাশন-সম্পাদকীয় প্ৰস্তাৱ-সংশ্লিষ্ট শ্ৰীচৈয়দ আকুল মালিকৰপৰা জুলাইৰ ভিতৰত পাব লগীয়া আঁচনি পোৱা হোৱা নাই। শ্ৰীমালিকৰ পৰামৰ্শমতে ঠিক কৰা হয় যে তেখেতে শ্ৰীত্ৰৈলোকনাথ শৰ্মাৰ লগত বিশদ আলোচনা কৰি অহা অধিবেশনত আঁচনিখন দাখিল কৰিব।

১৩। গোৱালপাৰাত বহিব লগীয়া একোনত্ৰিশ বাৰ্ষিক সঞ্চালনৰ বৃদ্ধী আৰু সঙ্গীত অধিবেশনৰ সভাপতি-নিৰ্বাচন সম্পৰ্কে অভ্যৰ্থনা সমিতিৰ ৬ ছেপ্টেম্বৰ ১৯৬১ তাৰিখৰ চিঠি উত্থাপন কৰা হয়। গোৱালপাৰা সঞ্চালনৰ প্ৰদৰ্শনী উদ্বোধন কৰিবলৈ নিমন্ত্ৰণ কৰা সম্পৰ্কে অভ্যৰ্থনা সমিতিৰ মতে বিবেচনা কৰা হয়। সমিতিয়ে বৃদ্ধী-শাখাৰ কাৰণে শ্ৰীপ্ৰেমধৰ চৌধুৰী আৰু ডক্টৰ প্ৰতাপচন্দ্ৰ চৌধুৰী, সঙ্গীত শাখাৰ কাৰণে শ্ৰীমতী নীলিমা বৰুৱা আৰু শ্ৰীপাৰ্ৱতীপ্ৰসাদ বৰুৱাৰ নাম সমৰ্থন কৰে; মূল অধিবেশন উদ্বোধন কৰাৰ বাবে শ্ৰীজ্ঞানহৰলাল নেহেৰু আৰু ডক্টৰ সৰ্ব্বপল্লী বাধাকৃষ্ণৰ নাম সমৰ্থন কৰে; প্ৰদৰ্শনী উদ্বোধন কৰিবলৈ উপযুক্ত লোক বাছি লবলৈ অভ্যৰ্থনা সমিতিক অনুৰোধ কৰে।

১৪। অভ্যৰ্থনা সমিতি-গঠনৰ বিষয়ে গোৱালপাৰা সাহিত্য সভাৰ প্ৰাক্তন সভাপতি শ্ৰীমণিকাৰ দাসৰ ২১।৬।১১ তাৰিখৰ চিঠি পাঠ কৰা হয়। সেই প্ৰসঙ্গতে ১৮।২।৬১, ১২।৪।৬১ আদি তাৰিখৰ প্ৰস্তুতি-সভাৰ কাৰ্গাবিৱৰণ, সিদ্ধান্ত আদি বিৱেচনা কৰি চোৱা হয়। কাৰ্গানিৰ্দ্ধাক সমিতিয়ে মত প্ৰকাশ কৰে যে অভ্যৰ্থনা সমিতিৰ সংগঠনত অনিয়মিত কোনো কাৰ্য্য সাধ্যত হোৱা নাই। সমিতিয়ে শ্ৰীমানকান্ত দাস তথা সমগ্ৰ গোৱালপাৰাৰ বাইজক অভ্যৰ্থনা সমিতিত

দুক্ত হৈ সঞ্চালনখন কৃতকাৰ্য্য কৰি ফুলিবলৈ অনুৰোধ জনায়।

১৫। সভাৰ গোৱালপাৰা সঞ্চালনলৈ উত্তৰ-পূব সীমান্ত অঞ্চলৰ বিশেষ প্ৰতিনিধি (জনজাতীয়) নিমন্ত্ৰণ কৰাৰ বিষয়ে আলোচনা কৰা হয়। টিৰাপ, গোহিত আৰু জিয়া সীমান্তৰপৰা মুঠ ছজন জনজাতীয় লোক নিমন্ত্ৰণ কৰাৰ দিহা কৰিবলৈ প্ৰধান সম্পাদকক ভাব দিয়া হয়। এই নিমন্ত্ৰিতসকলক সভাৰ চলিত নিৰিখত ভ্ৰমণ-বানচ দিয়া হ'ব।

১৬। নিয়মালীৰ ৩৭-সংখ্যক বিধি অনুসৰি আৰ্জীৱন সভাৰ প্ৰতিনিধি-নিৰ্বাচনৰ ব্যৱস্থা এনেদৰে কৰা হওক—সহকাৰী সম্পাদকে আৰ্জীৱন সভাসকলৰ নিৰ্দ্ধাৰিত মত লৈ এটা তালিকা কৰি আৱশ্যক হ'লে পুনৰ আৰ্জীৱন সভাসকলৰ ভোট লৈ প্ৰতিনিধি ঠিৰা কৰিব।

১৭। অলু ইণ্ডিয়া বাইটাৰ্ছ কনফাৰেন্সৰ ২৩ আগষ্ট ১৯৬১ তাৰিখৰ চিঠি পাঠ কৰা হল। চৈয়দ আকুল মালিক, শ্ৰীলীলা গগৈ আৰু শ্ৰীবিধ্বনাৰায়ণ শাস্ত্ৰী নিৰ্দ্ধাৰিত যাবলৈ গলোৱাত তিনিওজনকে অসম সাহিত্য সভাৰ প্ৰতিনিধি-ৰূপে পঠাবলৈ স্থিৰ কৰা হয়।

১৮। ১৯৫৮-৫৯, ১৯৫৯-৬০ ছনৰ হিছাপবৰপৰা উত্তৰ হোৱা কেইটামান অনুবিধাৰ কথা প্ৰধান সম্পাদকে উল্লেখ কৰে। থিব কৰা হ'ল যে সেই দুবছৰৰ হিছাপ-পৰীক্ষক শ্ৰীঅনিলচন্দ্ৰ বৰুৱাক প্ৰেণীয়ৰূপে সেই দুবছৰৰ বছৰেকীয়া হিছাপ প্ৰস্তুত কৰি দিবলৈ অনুৰোধ কৰা হওক। যদি শ্ৰীবৰুৱাই কোনো কাৰণত অক্ষমতা প্ৰকাশ কৰে, শ্ৰীখগেন্দ্ৰনাথ শইকীয়াক সেই কামটি সম্পাদন কৰিবৰ বাবে অনুৰোধ কৰা হ'ব।

১৯। হিছাপ-পৰীক্ষক পৰামৰ্শ অনুসৰি প্ৰধান সম্পাদকে সভাৰ নামত বেছত থকা হিছাপৰ সংখ্যা

নিয়তমলৈ অনাৰ আৱশ্যকীয়তাৰ বিষয়ে কয়। সিদ্ধান্ত কৰা হয় যে (১) ষ্টেট বেঙ্ক অব ইণ্ডিয়া, যোৰহাটৰ হিছাপ আৰু যোৰহাটৰ পল্টাৰ অফিচ ছেভিঙ বেঙ্কৰ ১৫৩০২-সংখ্যক হিছাপ তুলি আন হওক আৰু (২) যোৰহাটৰ অসম ক'অপাৰেটিভ এণ্ডেণ্ড বেঙ্কৰ ২০৮-সংখ্যক ছেভিঙ বেঙ্ক হিছাপটে চলন্ত হিছাপত পৰিণত কৰিবৰ ব্যৱস্থা কৰা হওক।

২০। অসম সাহিত্য সভাৰ প্ৰকাশন-সমূহৰ কথা আৰু পৰ্যবেক্ষণ কৰাৰ অত্যন্ত অনুবিধাৰ কথা বিৱেচনা কৰি চন্দ্ৰকায়-ইন্দ্ৰকান্ত স্তাস সমিতিক অনুৰোধ কৰা হওক যেন সোনকালে এটি সন্ধানমতৰ বা ওদামৰ কোঠা নিৰ্দ্ধাৰণ কৰিবৰ ব্যৱস্থা কৰে।

২১। অসম সাহিত্য সভাৰ কাৰ্গালীৰ এটি চমু আভাস (ইংৰাজী আৰু অসমীয়া) ছপা কৰি উলিয়াবৰ ব্যৱস্থা কৰাত প্ৰধান সম্পাদকক সাহায্য কৰিবৰ আৰু অনুমোদন দিবৰ বাবে শ্ৰীবিধ্বনাৰায়ণ শাস্ত্ৰী, শ্ৰীঅতুলচন্দ্ৰ হাজৰিকা, শ্ৰীনবেশ্বনাথ শৰ্মা, শ্ৰীমতী লক্ষ্মীবা দাস আৰু সভাপতিক লৈ এখন সমিতি গঠন কৰা হয়।

২২। প্ৰধান সম্পাদকে অসম চৰকাৰৰ ওচৰত দাখিল কৰা ১৯৬২-৬৩ ছনৰ আঁচনি-সমূহ আৰু ভাৰত চৰকাৰলৈ পঠিওৱা গৃহ-নিৰ্দ্ধাৰণ আঁচনিখন উত্থাপন কৰে। সমিতিয়ে সেইখিনি অনুমোদন কৰে।

২৩। কাৰ্গালয়ৰ কৰ্মচাৰীসকলৰ ছুটীৰ নিয়ম-ালীৰ বিষয়ে আলোচনা কৰা হয়। শ্ৰীনবেশ্বনাথ শৰ্মা (আহ্বায়ক), শ্ৰীবিধ্বনাৰায়ণ শাস্ত্ৰী আৰু প্ৰধান সম্পাদকে গঠন কৰি এটি সমিতিক নিয়মাৱলী বচনা কৰিবলৈ দিয়া হয়।

২৪। কাছাৰৰ ভিতৰগোল প্ৰাথমিক পাঠাশালি আগষ্ট ১৯৬১ৰপৰা স্বীকৃতি দিয়া হয় আৰু মাহে ৫০.০০ টকাকৈ সাহায্যৰূপে দিবলৈ স্থিৰ কৰা হয়।

২৫। তৰুণবাম ফুকন মধ্য ইংৰাজী পাঠাশালি

তৃতীয় শিক্ষকৰ দৰমহা দিয়াৰ সাহায্যৰ বাবে আগষ্ট ১৯৯৭ৰপৰা মাহে ২০.০০ টকাকৈ সাহায্য দিবলৈ ঠিৰা কৰা হয়।

১৬। নিয়মৱলীৰ ৫ম বিধি, ষষ্ঠ ছেদ আৰু উপবিধি ক অনুসৰি তলত নাম দিয়া সভাসমূহক শাখা-সভাৰূপে স্বীকৃতি দিয়া হয়—

- (১) তামূলপুৰ আঞ্চলিক সাহিত্য সভা, কামৰূপ,
- (২) বিজনী সাহিত্য সভা, বিজনী, গোৱালপাৰা,
- (৩) পকোৱা মৌজা সাহিত্য সভা, নলবাৰী, কামৰূপ,
- (৪) ডিমাৰপুৰ সাহিত্য সভা, মণিপুৰ ৰোড, নাগালেণ্ড,
- (৫) ডিব্ৰুগড় বৰপথাৰ আঞ্চলিক সভা, বৰপথাৰ, বজাভেটা, ডিব্ৰুগড়,
- (৬) বালিগাঁও সাহিত্য সভা, বালিগাঁও, যোৰহাট,
- (৭) টিপলিং সাহিত্য সভা, ছত্ৰীজান পোঃ অং, নাহৰকটীয়া।

২৭। নিয়মৱলীৰ ৪১ বিধি অনুসৰি মদাৰখাত আলোচনা চক্ৰক (মদাৰখাত, ডিব্ৰুগড়) স্বীকৃত সভাৰূপে স্বীকৃতি দিয়া হয়।

২৮। তলত নাম দিয়া অসমীয়া সাহিত্যগ্ৰন্থাঙ্গী লোকসকলক নিয়মৱলীৰ ১০নং বিধি অনুসৰি আজীৱন সভাৰূপে ভুক্ত কৰা হয়—

- (১৫৯) শ্ৰীবাৰদাৰ হাজৰিকা, যোৰহাট,
- (১৬০) শ্ৰীমতী সূৰ্যভা গোশ্বামী, লাইটমণ্ডা, বিলং,
- (১৬১) শ্ৰীতোলনচন্দ্ৰ শইকীয়া, জেইল ৰোড, যোৰহাট,
- (১৬২) শ্ৰীমোক্ষাৰুপ্ৰসাদ বৰুৱা, ভূঞাখাত চাৰ বাগিচা, বৰহাট,
- (১৬৩) শ্ৰীবাচিন্ৰনাৰায়ণ দত্ত বৰুৱা, লয়াছ বুক ষ্টল, গুৱাহাটী,

(১৬৪) শ্ৰীৰবৎ বৰা, আজাদ ৰোড, ডুমডুম,

(১৬৫) শ্ৰীমতী দেৱবালা চলিহা, কৰতাণি বাগিচা,

টিপ্পাং পোঃ অং

(১৬৬) শ্ৰীমতী সুরলা হাজৰিকা, লা চমিয়াৰ, বিলং,

(১৬৭) শ্ৰীমতী মালতী বৰুৱা, ষ্টনি লেণ্ড বিলং,

২৯। মূল বামায়াণৰ অসমীয়া গজাচুৰা-প্ৰকাশ

সম্পৰ্কে শ্ৰীকৃষ্ণকান্ত সন্দিকৈ ডাঙৰীয়াৰ ১৪.৮.৩১

তাৰিখৰ পত্ৰ আৰু শ্ৰীকবিচন্দ্ৰ মহন্তৰ ৮.৯.৩১

তাৰিখৰ আৱেদন পাঠ কৰা হয়। শ্ৰীসন্দিকৈ

ডাঙৰীয়াই অসম সাহিত্য সভাৰ যোগে অসমীয়া

বামায়াণ-প্ৰকাশৰ অৰ্থে চুহেজাৰ টকাৰ দান দিব

খোজে; আৰু শ্ৰীমহন্তদেৱে সাহিত্য সভাৰ এই

মধ্যস্থতাৰ বাবে সভাক পঁচিশখন পুথি দিবলৈ আৰু

সভাৰ সাহায্য ছপা পুথিত উল্লেখ কৰিবলৈ গাত

লৈছে। সিদ্ধান্ত কৰা হয় যে শ্ৰীকৃষ্ণকান্ত সন্দিকৈ

ডাঙৰীয়াৰ দ্বাৰা জনাই উক্ত দানটি গ্ৰহণ কৰি

শ্ৰীকবিচন্দ্ৰ মহন্তদেৱক দিয়া হওক।

৩০। এগৰাকী দাতাই অসম সাহিত্য সভাৰ

যোগেদি শ্ৰীকমলেশ্বৰ শৰ্মাৰ “কৱি চৌধাৰী আৰু

চৌধাৰীদেৱৰ কৱিতা” নামৰ পুথিখন প্ৰকাশ কৰি

বিতৰণ কৰিবলৈ আৰু তাৰ তিনি শ খন বিক্ৰী আদিৰ

বাবে সভাৰ পুঁজিলৈ দিবলৈ আগ বঢ়াত প্ৰধান

সম্পাদকে সেইমতে প্ৰকাশৰ বন্দৱস্ত কৰে। পুথি

তিনি শ ইতিমধ্যে পোৱা হৈছে। সমিতিয়ে এই

বন্দৱস্ত অনুমোদন কৰে।

৩১। অসমৰ ভাষা-সমস্যাৰ বিষয়ে বিশেষকৈ

বাহিৰত প্ৰচাৰৰ বাবে প্ৰকাশ কৰা “Assam's

Language Question” পুস্তিকাৰ দাম ২.০০

টকাৰ ঠাইত ১.০০ টকা ধাৰ্য কৰা হয়। সভাৰ বাবে

পুথিখনৰ দাম ০.৫০ হ'ব।

৩২। সৰ্বসাধাৰণ লোকৰ কাৰণে বিশেষকৈ

অনা-অসমীয়া-ভাষীসকলৰ কাৰণে দৰত পঢ়ি অসমীয়া

ভাষাৰ জ্ঞান জুখি চাব পৰা এটি পৰীক্ষাৰ ব্যৱস্থাৰ বিষয়ে আলোচনা কৰা হয়। সিদ্ধান্ত কৰা হয় যে শ্ৰীনবেশ্বৰনাথ শৰ্মা (আহ্বায়ক), শ্ৰীবিষ্ণুনাৰায়ণ শাস্ত্ৰী, শ্ৰীমতী লক্ষ্মীবা দাস আৰু শ্ৰীঅতুলচন্দ্ৰ হাজৰিকাৰে এটি সমিতি গঠন কৰা হওক। সমিতিয়ে পৰীক্ষাৰ মান, পাঠ্য, বিভিন্ন ফৰম আদি নিৰূপণ কৰিব।

৩৩। অসম সঙ্গীত নাটক অকাদেমিৰ সম্পাদকে অকাদেমিৰ সাধাৰণ পৰিষদলৈ অসম সাহিত্য সভাৰ এজন প্ৰতিনিধি বিচৰাত প্ৰধান সম্পাদকে সভাপতিৰে আলোচনা কৰি অধ্যাপক শ্ৰীঅতুলচন্দ্ৰ হাজৰিকাৰ নাম পঠাইছে বুলি জনায়। সমিতিয়ে এই বাছনি অনুমোদন কৰে।

৩৪। চন্দ্ৰকান্ত-ইশ্ৰাকাৰ শ্বাৰক পুঁজিৰ ছাস দলিলৰ তৃতীয় অংশ (Third Part) অনুসৰি অসম সাহিত্য সভাৰ সহকাৰী সম্পাদক শ্ৰীহৰিপ্ৰসাদ নেওগক নিৰ্বাচিত কৰা হয়। ছাস দলিলৰ নতুন ছেদ অনুসৰি শ্ৰীবিনন্দচন্দ্ৰ বৰুৱা আৰু চৈয়দ আব্দুল মালিকক অসম সাহিত্য সভাৰ প্ৰতিনিধি মনোনীত কৰা হয়।

৩৫। কাৰ্যক্ষেত্ৰ সলনি হোৱাৰ বাবে শ্ৰীযতীশ্বৰ নাথ গোশ্বামীয়ে বাধাকাৰ সন্দিকৈ স্মৃতি-পুঁজিৰ সম্পাদকৰ পদত্যাগ কৰি দিয়া পত্ৰ দাখিল কৰা হয়। সিদ্ধান্ত কৰা হয় যে এই পুঁজি কেন্দ্ৰীয় কাৰ্যালয়ৰ পৰা পৰিচালিত হ'ব আৰু শ্ৰীহৰিপ্ৰসাদ নেওগে এই পুঁজিৰ সম্পাদকৰ দায়িত্ব বহন কৰিব।

৩৬। “কামিনীকান্তৰ চৰিত্ৰ” সম্পৰ্কে শ্ৰীহেমন্ত-কুমাৰ শৰ্মাৰ চিঠি আৰু ডক্টৰ প্ৰফুল্লদত্ত গোশ্বামীৰ টোকা পাঠ কৰা হয়। আৱশ্যক হলে শ্ৰীশৰ্মাৰ চিঠিৰ প্ৰসঙ্গত ডক্টৰ গোশ্বামীক দহখনলৈকে পুথি দিবলৈ প্ৰধান সম্পাদকক কামত দিয়া হ'ল।

৩৭। গোৱালপাৰা অধিবেশনৰ পুথি-চৰ্চাত কিতাপ বিক্ৰী কৰাৰ অৰ্থে সভাৰ সভাৰ বাবে স্থাসীকৃত মূল্যকে ধাৰ্য কৰা হয়।

—মহেশ্বৰ নেওগ,

প্ৰধান সম্পাদক,

অসম সাহিত্য সভা

২০ ছেপ্টেম্বৰ ১৯৩১

শ্ৰীবিনন্দচন্দ্ৰ বৰুৱা,

সভাপতি

২০ ছেপ্টেম্বৰ ১৯৩১

সম্পাদকীয়

স্মৃতি তর্পণ—যোৱা ৪ চেপ্তেম্বৰত গুৱাহাটীত কৱি-নাট্যকাৰ শ্ৰীধৰেশ্বৰ শৰ্মাৰ পৰলোক প্ৰাপ্তি হয়। অঞ্জলি (১৯০৮) আৰু নিবেদন (১৯১৫) নামৰ দুখন কৱিতা পুথিয়ে তেওঁৰ কৱি-প্ৰতিভাৰ চিনাকি দিয়ে। তেওঁৰ পাৰ্থ পৰাজয় (১৯১৯) আৰু বালীৰথ (১৯১২) নামৰ দুখন মৌলিক নাটক আৰু খেঞ্জপীয়েৰৰ টাঁলে লিখা চন্দ্ৰাৱলী (১৯১০) নাটকে এসময়ত জনপ্ৰিয়তা অৰ্জন কৰিছিল। শ্ৰেণীৰ সাহিত্যিক শৰ্মাৰ বিয়োগত আমাৰ সাহিত্যৰ অপূৰণীয় ক্ষতি হ'ল। তেওঁৰ পৰলোকগত আত্মাই শান্তি লাভ কৰক এয়ে আমাৰ কামনা।

অসম চৰকাৰী ভাষা আইন—১৯৬০ চনৰ ২৪ অক্টোবৰত অসম বিধান সভাত গৃহীত অসম চৰকাৰী ভাষা বিল (১৯৬০) খন ১৭ ডিচেম্বৰত আইনত পৰিণত হয়। কিন্তু কাছাৰৰ মুঠিয়ে বঙ্গভাষা-শ্ৰেণী আৰু জিলা কাংগ্ৰেছৰ নেতৃত্বত উক্ত জিলাৰ বঙ্গভাষা-ভাষীসকলৰ এক শ্ৰেণীয়ে ভাষা আইনৰ বিৰুদ্ধে আন্দোলন আৰম্ভ কৰিলে আৰু তাৰ ফলস্বৰূপে নিখিল ভাৰত কাংগ্ৰেছ কমিটিৰ নিৰ্দেশত কেন্দ্ৰীয় গৃহমন্ত্ৰী শ্ৰীলালবাহাদুৰ শাস্ত্ৰীয়ে কিছুমান পৰামৰ্শ আগবঢ়ালে। 'শাস্ত্ৰী-মূত্ৰ' বুলি অভিহিত এই পৰামৰ্শাৱলীৰ অসমৰ চৰকাৰী ভাষাৰ ওপৰত বাণী-মুঠাৰ মৰা প্ৰধান কথা হৈছে—

(১) আইনখনৰ পঞ্চম দফাৰ পৰা মহকুমা পৰিষদ সম্পৰ্কীয় অংশটো বাৰ দিয়া আৰু (২) কাছাৰ আৰু

বাল্জিক সচিবালয় তথা বিভাগীয় বসুমতীয়াসকলৰ মাজত যোগাযোগৰ ক্ষেত্ৰত ইংৰাজী (ইংৰাজী উঠি গলে হিন্দী ভাষা) প্ৰৱৰ্ত্তন কৰা। প্ৰথমটো কাৰ্য্যকৰী হ'লে কাছাৰ জিলাৰ ভিতৰত চৰকাৰী ভাষাটোৰ (অসমীয়া) প্ৰৱেশ নিষিদ্ধ হৈ পৰে আৰু দ্বিতীয়টোৰ দ্বাৰা কাছাৰৰ প্ৰশাসন আৰু বাল্জিক চৰকাৰৰ মাজত যোগাযোগতো বাল্জিক চৰকাৰী ভাষা (অসমীয়া) অচল হৈ পৰে। অসম চৰকাৰ আৰু অসম প্ৰদেশ কাংগ্ৰেছ কমিটিয়ে শাস্ত্ৰী-মূত্ৰ গ্ৰহণ কৰাৰ কাৰণে দেশজুৰি বিক্ষোভৰ সৃষ্টি হয়। শেহত কাছাৰৰ এটা বৃদ্ধ অংশ সমন্বিতে অসম সাহিত্য সভা তথা অসমৰ বাইজৰ ঐকান্তিক আৰু যুক্তিসঙ্গত প্ৰতিবেদনৰ হেঁচাত যোৱা ২৬/৯/৬১ তাৰিখে অসম চৰকাৰে বিধান সভাত অসম চৰকাৰী ভাষা আইন (সংশোধনী) বিল (১৯৬১) উত্থাপন কৰে আৰু ৭/১০/৬১ তাৰিখে সদনত উক্ত বিল গৃহীত হয়। বিলখন উত্থাপন ক্ৰমসূত্ৰত মুম্বাইয়ে কয়, "১৯৬১ চনৰ অসম চৰকাৰী ভাষা আইনৰ পঞ্চম ধাৰাত থকা মহকুমা পৰিষদ আৰু মিউনিচিপেল বৰ্ডৰ দ্বাৰা কাছাৰৰ ক্ষেত্ৰত প্ৰশাসনীয় আৰু অস্ত্ৰান্তৰ চৰকাৰী ভাষাৰ প্ৰশস্তো নিৰ্ণয় সংক্রান্ত বাৱস্তাৰ সম্পৰ্কত কাছাৰৰ জনসাধাৰণৰ মনত বিবোধ ভাবৰ সৃষ্টি হৈছে। জনসাধাৰণৰ এনে ভাব জ্ঞাতাবাৰ কাৰণে আৰু কাছাৰত চৰকাৰী ভাষাৰ ব্যৱহাৰত বাধা নিৰ্দিষৰ কাৰণে আইনখনত বৰ্ত্তমানৰ সংশোধনীৰো আৱশ্যক হৈছে।" মূল ভাষা আইনৰ পঞ্চম ধাৰাটো তলত দিয়া দৰে সংশোধন কৰা হৈছে—

"এই আইনৰ তৃতীয় দফাত থকা বাৱস্তা কয় নকৰাকৈ কাছাৰ জিলাত প্ৰশাসনীয় আৰু অস্ত্ৰান্তৰ চৰকাৰী উদ্দেশ্যত বঙালী ভাষা ব্যৱহাৰ কৰা হ'ব।"

শাস্ত্ৰী-মূত্ৰ মতে আইনখন সংশোধন কৰা হলে পঞ্চম ধাৰাটো তলত দিয়া দৰে হ'লহেঁতেন—

"তৃতীয় দফাত যিহেৰে নাথাকক লাগে, কাছাৰ জিলাৰ প্ৰশাসনীয় আৰু অস্ত্ৰান্তৰ চৰকাৰী উদ্দেশ্যত বঙলা ভাষাই ব্যৱহাৰ কৰা হ'ব।"

কোৱা বাতলা যে আইনখনৰ তৃতীয় ধাৰাটোতে অসমীয়া ভাষাক বাল্জিক চৰকাৰী ভাষাৰ মৰ্য্যাদা দিয়া হৈছে।

অসম চৰকাৰী ভাষা আইনখন ১৯৬৫ চনৰ ভিতৰত সম্পূৰ্ণভাৱে বলৱৎ হ'ব লাগে। কিন্তু এই বিষয়ে চৰকাৰে কি প্ৰাৰম্ভিক বাৱস্তা লৈছে তাক জনা নাযায়। সংশোধিত আইনখনৰ দ্বাৰা কাৰ্য্যকৰি কৰা ক্ৰমসূত্ৰত চৰকাৰ কিদৰে অগ্ৰসৰ হয় তাক বুজা নাযায়। এইবিধি নিতি আমি এটা কথা উত্ৰক্ষিয়াৰ খোজে। যে অসম সচিবালয় আৰু বিভাগীয় বসুমতীয়া-সকলৰ কাৰ্যালয় আৰু কাছাৰ জিলাৰ জিলা কাৰ্যালয়ৰ ভিতৰত যোগাযোগৰ ক্ষেত্ৰত যাতে বাল্জিক চৰকাৰী ভাষাটোৰ ব্যৱহাৰ অক্ষুণ্ণ থাকে তাৰপ্ৰতি লক্ষ্য ৰাখিহে বিধি বচনা কৰিব লাগে।

ভাষা-অশান্তি তদন্ত আয়োগৰ প্ৰতিবেদন—

যোৱা বছৰ কটন কলেজৰ ছাত্ৰাবাসত গুপ্তাৱৰ্ণন আৰু গোবেৰণৰ ঘটনাৱলীৰ সম্পৰ্কত অসম চৰকাৰে নিয়োগ কৰা ষটি ডায়িক তদন্ত আয়োগৰ প্ৰতিবেদন ৩১ জুলাইৰ মাজ নিশা চৰকাৰীভাৱে প্ৰকাশ পাইছে। অসম চৰকাৰে উক্ত দুয়োটা আয়োগৰ প্ৰতিবেদনৰ ওপৰত চৰকাৰৰ সিদ্ধান্তও ব্যক্ত কৰিছে। আয়োগৰ প্ৰতিবেদনমতে গুৱাহাটীৰ গুপ্তাচালনা

যুক্তিসঙ্গত আৰু গোবেৰণৰ ঘটনাৱলী পূৰ্ণপৰিকল্পিত। সিংহ আয়োগৰ মতে কটন কলেজ হোষ্টেলত গুপ্তা-চালনা ৩৫৬ৰ ভ্ৰম্ভক ৰডৰ পৰাহে হৈছিল, আৰু গুপ্তাচালনাত বঞ্চিত বৰপুজাৰী নিহত হোৱাৰ নিচিনা সঠি ঘটনাতো সন্দেহ প্ৰকাশ কৰিছে। আচৰিত কথা যে এই আয়োগে কলেজ হোষ্টেলৰ চুপাৰিণ্টেণ্ডেণ্ট আৰু বাইজৰ সাক্ষাৎ সম্পূৰ্ণৰূপে অগ্ৰাহ্য কৰি তেতিয়াৰ পুলিচ চুপাৰিণ্টেণ্ডেণ্ট শ্ৰীপাকী আৰু অসম চৰকাৰৰ বিৰণ বিধাসংযোগ বুলি গ্ৰহণ কৰিছে। সিংহ আয়োগৰ প্ৰতিবেদনে জনসাধাৰণক বিক্ষুব্ধ কৰি তুলিছে।

মুখ্যমন্ত্ৰী সন্মিলন যোৱা ১১ আৰু ১২ আগষ্টত

নতুন দিল্লীত বহা মুখ্যমন্ত্ৰী সন্মিলনৰ সিদ্ধান্তসমূহ প্ৰশিধানযোগ্য। উক্ত সন্মিলনে ভাৰত সংখ্যালঘুৰ সপক্ষে উদাৰ আৰু সহায়ত্বদায়ক বন্ধা-ব্যৱস্থা গ্ৰহণ কৰিবলৈ স্থিৰ কৰে, আৰু এই বন্ধা-ব্যৱস্থাৰ কাৰ্য্যকৰিতাৰ প্ৰতি চকু দিবলৈ আৰু বাণীয় ঐক্য সাধন কৰিবলৈ উক্ত পৰ্যায়ৰ এটি কমিটি গঠন কৰা সিদ্ধান্ত লয়। সমগ্ৰ ভাৰতত এটা উন্নয়নমূলক সংযোগী ভাষা (পিছত হিন্দীয়েই হ'বগৈ) সোনকালে বিকাশ কৰাৰ ওপৰত গুৰুৰ আৰোপ কৰি সন্মিলনে সিদ্ধান্ত লয় যে মাধ্যমিক পৰ্যায়ত ইংৰাজীৰ শিক্ষা দিব লাগে আৰু বিশ্ববিদ্যালয়সমূহৰ মাজত উন্নয়নমূলক ভাষাৰ (ইংৰাজী বা হিন্দী) আৰু পিছত হিন্দী হ'ব) মাধ্যমত এটা সংযোগ বন্ধা কৰিব লাগে। সন্মিলনে সকলো ভাৰতীয় ভাষাৰ কাৰণে এটা উন্নয়নমূলক লিপি প্ৰচলনৰ সপক্ষে পুৰ মত দিয়ে আৰু দেৱনাগৰী লিপিহেই এনে উন্নয়নমূলক ব্যৱহাৰৰ কাৰণে অমুমোদন কৰে। সন্মিলনে সিদ্ধান্ত লয় যে কোনো জিলাৰ জনসাধাৰণ শতকৰা বাঢ়ি ভাগ (বৰ্ত্তমান শতকৰা প্ৰায় ৭০ ভাগ বুলি ধৰা হয়) সংখ্যালঘু ভাষা-ভাষী

মাহুহ হ'লে সেই জিলাত সেই ভাষাই (ৰাজ্যিক পৰ্যায়ৰ সংখ্যালঘুৰ ভাষা হলেও) চৰকাৰী ভাষা হ'ব। ভাৰত চৰকাৰৰ ১৯৫৬ চনৰ ভাষিক সংখ্যালঘুৰ বক্ষা-ব্যৱস্থা সম্পৰ্কীয় দ্বাৰক পত্ৰৰ সাধাৰণ নীতিৰ ওপৰত ভিত্তি কৰি ভাষায়িময়ক সিদ্ধান্ত লোৱা হৈছে। কিন্তু অসম চৰকাৰী ভাষা আইনখনত থকা সংখ্যালঘুৰ বক্ষা-কৰছৰ ব্যৱস্থা মুখ্যমন্ত্ৰীৰ সন্মিলনৰ সিদ্ধান্ততকৈ অধিক উল্ৰাৰ। সংখ্যালঘুৰ ভাষাৰ শক্তকৰা ৬০ ভাগ মাহুহ হলে সেই জিলাত সেই

—o—o—

ভাষাই চৰকাৰী ভাষা হ'ব বুলি সন্মিলনে লোৱা সিদ্ধান্ত সৰ্ববিধান বিৰুদ্ধ, আৰু ৰাষ্ট্ৰ পুনৰ্গঠন আয়োগৰ (এচ-আৰ-চি) অধ্যয়নৰ লগত ৰূপ নাথায়। সন্মিলনে জিলা পৰ্যায়ৰ ভাষাৰ ক্ষেত্ৰত কিছুমান অনাৱশ্যক আৰু অস্বস্তিকৰ পৰামৰ্শ আগবঢ়াইছে। সকলো ভাৰতীয় ভাষাৰ ক্ষেত্ৰত উমৈহতীয়া লিপি গ্ৰহণৰ যি সিদ্ধান্ত লোৱা হৈছে তাক বাস্তৱ ক্ষেত্ৰত ৰূপ দিয়া বৰ সহজ নহয়।

ভাৰতৰ স্বৰাষ্ট্ৰ-মন্ত্ৰীৰ ওচৰত অসম সাহিত্য সভাৰ দ্বিতীয় নিবেদন

ASSAM SAHITYA SABHA

General Secretary's Office
Vajray Mis, Sranaya
Gaubati, Assam,
July 29, 1961.

Shri Lal Bahadur Shastri,
Home, Minister,
Government of India
New Delhi.

Subject: The Assam Official
Language Act 1960

Dear Sir,

In continuation of our memorandum submitted to you at Gaubati on June 4, 1961, we on behalf of Assam Sahitya Sabha beg to make the following submission for your kind consideration.

1. With the passage of the Assam Official Language Act 1960 it was earnestly hoped by the people of Assam that the language question was set at rest, and that efforts could now be directed towards the restoration of harmony among different sections of the State's people. May it please be noted also that although this piece of legislation did not adequately meet the desire of the Assamese people and those others who unreservedly supported the cause of the Assamese language being the only official language of the State, Assam Sahitya Sabha and the people of Assam accepted the Act in consideration of the special circumstances then prevailing and in the hope that the safeguards

given in the Act to the linguistic minorities even to the extent of more than what should have reasonably been done would go to bring back peace to this usually peaceful State.

2. It is very unfortunate that a section of the Bengali population of Cachar, mostly East Bengal refugees and refugee leaders drawn from among the urban people, who have always been very vociferous in their unjust demand for Bengali being made a second official language of the State of Assam, launched a militant organisation like the Cachar Zilla Gana-Sangram Parishad. To make the situation more awkward, the Congressmen including legislators and members of the Assam Provincial Congress Committee of the district, played the rebel role by joining this unwarranted movement in spite of warnings from the Congress President, and formed Bhasa Andolan Samitis. A very unnatural situation was thus created, and this culminated miserably in the death of nineteen persons as results of police firings on May 19 and June 19, 1961.

3. During this critical situation you were kind to come to Assam and explore possibilities of solving the tangle. But the solutions proposed by you in your declaration of June 6, 1961, of amending Clause 5 of the Assam Official Language Act 1960 to do away with the provision relating to

Mahkuma Parishads, etc., to have come only under duress of circumstances, and the decision of the Government of Assam and the Executive Committee of Assam Provincial Congress Committee seemed to be very hasty, perhaps prompted by a sincere desire to give some fulfilment to the wishes of the agitators of Cachar.

4. But the profession of these agitators to be able to speak out the whole heart of Cachar was very seriously falsified by the events in that district very immediately following their movement. Their agitation roused indignation and sharp opposition in the whole of rural Cachar as well as in the outskirts of the few small towns in the district. The unreasonableness of the demand of the Sangram Parishad was clearly proved by the spontaneous rising among the indigenous people the Kacharis, the Hmars, the Manipuris, the Hin-Justhanis, and nearly the whole Muslim population of Cachar. The discomfitures of the Parishad started by May 28, when you were still engaged in the negotiations. The menacing hostility offered by the Sangram Parishad could not suppress the people, who came out with open support to the official language, Assamese in meetings, processions and delegations. We can in no way think that the strong public opinion thus expressed for having Assamese only as the official language of Assam is to be treated with neglect or connivance if we mean to democracy.

5. We, therefore, feel it to be our duty to make the submission that the decision to amend the Language Act in the light of your suggestions will be unwarranted from facts and principles of democracy, and will neither be conducive to the "stabilization of the situation regarding the language

issue in Assam" nor in any way "facilitate final peaceful settlement fair to all", which must be the sincerest desire of us all now. This decision, taken under duress and based upon the illegitimate demand of an extremely limited section of Cachar's people, cannot naturally have the effects of permanent good.

6. The Assamese people strongly resent that their legitimate demand for the recognition of Assamese as the only official language of the State, which has been only partially fulfilled in the Assam Official Language Act 1960 as it stands, will be further adversely affected if the Act is amended so as to do away with the provision regarding Mahkuma Parishads. It need perhaps scarcely be pointed out that with all the safeguards for the minority languages as already embodied in the Act and the amendment to it now proposed, the Assamese language will be reduced to the status of a regional official language within the State. This apparently would be in contravention of constitutional propriety, as has been vouchsafed by the Prime Minister of India's letter to the West Bengal Provincial Congress Vice-President:

"But it is clear to me, in giving full recognition to the regional language such as Nepalese, the State language does not cease to function. The State language is anyhow the language for the whole State. ... In giving a minority language full protection, we should not do something which may adversely affect some other group in that area."

We take our stand firmly on this constitutional right of the official language when we demand that Assam's official Language, Assamese, cannot or should not be shut off

from Cachar or, for that matter, any other part of the State. We pray that the Government may not do positive harm to the acknowledged official language only in deference to a precipitate demand of unreasonableness.

7. We have already, in our memorandum submitted to you on June 4 last, attracted your attention to the provocative writings of the Calcutta papers and the constant incitements provided by irresponsible utterances of the West Bengal politicians. No peaceful attitude is to be expected from the Bengalis of Assam until and unless there be a quiet on this agitational front. Without this provocation from outside, Assam can, we are sure, always be expected to be peaceful. We, therefore, earnestly hope that you would kindly use your kind influence so that the extraneous agencies of vilification and provocation do not disturb Assam's calm.

8. The latest resolutions of the Executive Committee of Assam Sahitya Sabha on the language issue vis-a-vis the Cachar trouble reflect, we believe, the public opinion in Assam, and the Sabha has the apprehension that any attempt at this stage to alter the provisions of the Assam Official Language Act 1960, despite all unsatisfactory features in them, will seriously disturb Assam's atmosphere now somewhat stabilized as you rightly judge.

In the circumstances, Sir, we beg to request you to reassess the whole situation, and advise the Government of Assam to take very early steps for the implementation of the Assam Official Language Act 1960 as it now stands.

Yours faithfully,
Mabeswar Neog,
General Secretary,
Assam Sahitya Sabha.

অসম প্ৰদেশ কংগ্ৰছ কমিটিৰ কাৰ্য্যপালিকাৰ ওচৰত অসম সাহিত্য সভাৰ নিবেদন Asam Sahitya Sabha

General Secretary's Office :
Vaijyanti, Saraniya
Gauhati, Assam
September 7, 1961

The President & Members,
Executive Committee
Assam Pradesh Congress Committee
Gauhati.

Subject : Proposed amendment of
the Assam Official Lan-
guage Act 1960 as recom-
mended by the Union
Home Minister.

Dear Sirs,

We on behalf of Asam Sahitya Sabha beg to make the following submission, which, we believe, will receive your most urgent attention.

1. When the Assam Official Language Bill 1960 was passed by the Assam Legislative Assembly about a year back, and it passed into an Act, it was hoped that the language question was set at rest for some time, although this Sabha was supremely aware that the Act contained provisions derogatory to the prestige of the official language of the State recognised by the same piece of legislation.

2. Very unfortunately for Assam, such a bad and mad situation was created in the district of Cachar due to

the undue demand of some Bengali-speakers there for the recognition of Bengali as a second official language of the State that Shri Lal Bahadur Shastri, Union Home Minister, coming to investigate the matter, suggested on June 6 last an amendment of Section 5 of the Act into the following form and made impossible the democratic selection of Assamese by the people of Cachar for official purposes of the district as envisaged in the original Act.

Nowwithstanding anything in Section 3, the Bengali language shall be used for administrative and other official purposes upto and including the district level in the district of Cachar.

Read with the following proposal of Shri Shastri, the proposed amendment would completely bar the entry of the 'State Language' into the district of Cachar.

Communications between State Headquarters and Cachar and autonomous Hill districts to continue in English until replaced by Hindi.

3 We need hardly emphasise that this undue restraint upon the entry of

the official language, Assamese, into a district within the State is inconsistent with its recognition as the official language for the whole State. This would perhaps be made clear with a reference to the letters of the Prime Minister of India to the Vice-President of West Bengal Provincial Congress Committee and the President of the Darjeeling Language Implementation Committee.

But it is clear to me, in giving full recognition to the regional language such as Nepalese, the State language does not cease to function. The State Language is anyhow the language for the whole State.

Within a State a minority language should certainly be given full facilities, but that did not mean that the State language should cease to function in that particular area. This would be wholly opposed to the nation's approach to the language question. The State language remained, whatever position might be given to the minority language in a particular area. Otherwise that area would be isolated from the rest of the State.

4. The same very issue was made very clear in the Press Note containing the decisions of the Chief Ministers of the States at the end of their three-day conference at New Delhi last month. (The italicising is ours).

Where at least 60 per cent of the population of a district speaks

or uses a language other than the official language of the State, this language of the minority group should be recognised as an official language in that district *in addition to the State official language.*

5. When we read these statements in the papers we were led to the belief that Shri Shastri's proposal for the amendment of Section 5 in the line suggested by him on June 6 no longer stood. But we find it much surprising as well as painful to note that the Union Home Minister still sticks to his June 6 proposals, and that the Government of Assam as well as the Executive Committee of the Pradesh Congress find themselves in the same helpless position of having to support his behests as when these proposals were enunciated. The Union Home Minister is reported to have made the following self-inconsistent statement, we very humbly submit, in the Lok Sabha on August 30 last.

Of course, the regional language of the State cannot be ruled out from any part or any area of the State, but as Bengali speaking people were more or less 70 per cent in that area it has been decided that the administrative language would be Bengali. The practical thing is that Bengali will be used; no other language can be used in that district.

No body can now have the illusion that the State language of Assam will

have a shadow in the administrative picture of Cachar. We are, we painfully confess, much intrigued to comprehend the meaning of these three sentences of the Home Minister unless we agree to forget the content of the first in reading the remaining two. We do not in the least doubt the personal sincerity of Shri Shastri in his attempts to solve the unnatural language tangle in Cachar; but the solution arrived at by him is perplexing and even untenable.

6. The great spontaneous uprising of the people of the villages of Cachar against the very unwise move of the Cachar Zilla Sangram Parishad and Cachar Congress Bhasha Andolan Samiti, demanding Assamese as the administrative language of the district should in no way be ignored. Their demand for Assamese in the administration and education of the district must not also be lightly brushed aside.

7. May we now request the members of your august body to revise the earlier decision to support the amendment of Section 5 of the Assam Official Language Act and to agree that communication between State Headquarters

and Cachar (or any other part of the State) should not be in the State's official language in any circumstance. We would also request you to move the Union Home Minister (whom we also are going to meet on the 12th September next) and the Government of Assam, so that the status of the State's official language may not be harmed further, just because of a hasty decision taken at the heat of a moment in unnatural circumstances. In gratefully remembering how the members of the Congress as well as others of the State Legislature acted wisely even in the face of the 'Pant formula' we believe that the same wisdom and courage will now come to the State's official language's rescue.

Yours faithfully,
Maheswar Neog
General Secretary,
Asam Sahitya Sabha
Narendra Nath Sarma,
Treasurer,
Asam Sahitya Sabha,
Atul Ch. Hazarika,
Nalini Bala Devi.

ভাৰতৰ স্বৰাষ্ট্ৰ-মন্ত্ৰীৰ ওচৰত অসম সাহিত্য সভাৰ তৃতীয় নিবেদন Asam Sahitya Sabha

General Secretary's Office
Cachar, Assam
Camp New Delhi
September 12, 1961

Shri Lal Bahadur Shastri,
Home Minister, Government of India
New Delhi

Subject : The Assam Official Language
Act 1960

Dear Sir,

In continuation of our memorandum submitted to you on June 4 and July 29, 1961, we on behalf of Asam Sahitya Sabha beg to submit the following for favour of your consideration.

Section 5 of the Assam Official Language Act 1960, after the deletion of the provision relating to Mahkuma Parishads as proposed by you, would stand as follows :

Notwithstanding anything in Section 3, the Bengali language shall be used for administrative and other official purposes upto and including the district level in the district of Cachar.

And from the above it is clear that the proposed amendment would completely bar the entry of the State's official language, Assamese, into the district of Cachar.

Moreover, the second clause of your proposals of June 6 last dealing with communication within the State reads thus :

Communication between State Headquarters and Cachar and autonomous Hill Districts to continue in English until replaced by Hindi.

Here also, it is clear that a restraint would now be imposed on the State's official language by making English and, later, Hindi the only language of communication between State headquarters and Cachar and the autonomous districts.

But may we be permitted to point out in this connection that Articles 345 and 347 of the Constitution of India envisage the adoption of the State's official language for the whole of a State and the adoption of a minority language, if necessary, only in addition to, and not to the exclusion of, the State language.

We are, however, happy to note that the decisions of the recent conference of the Chief Ministers support the position (i) that for administrative and other official purposes in the district of Cachar Assamese also should

be used along with Bengali, as well as (i) that for communication between the State headquarters and this district Assamese also should be used. The particular decisions of the conference are quoted below :

12. Where at least sixty per cent of the population of a district speaks or uses a language other than the official language of the State, this language of the minority group should be recognised as an official language in that district in addition to the State official language.

15. Correspondence between the State headquarters and the district falls in the sphere of internal administration. Ordinarily, therefore, it would be appropriate to use the official language of the State for

correspondence between the State and district headquarters and vice versa.

In the circumstances, Sir, we pray that no unjust and unnecessary restrictions be imposed on the State's official language, Assamese, by barring its use for administrative and other official purposes in the district of Cachar and also for communication between the State headquarters and the district of Cachar.

Yours faithfully,
Maheswar Neog,
General Secretary,
Assam Sahitya Sabha

Harendranath Barua,
Narendranath Sarma